

Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

**LAUKSAIMNIECĪBAS
GADA ZIŅOJUMS**

Rīga, 2002.gada jūnijs

Ja Jums ir komentāri, jautājumi un ierosinājumi, lūdzam tos adresēt:

Latvijas Republikas Zemkopības ministrijai
Republikas laukumā 2
Rīga, LV-1981

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce ir obligāta

Atbildīgā par izdevumu:
Lauksaimniecības stratēģijas
departamenta Analīzes nodaļas
vadītāja M. Grīnberga
Tālrunis: 7027544
Fakss: 7830272

Materiālu iespiešanai sagatavoja:
M. Grīnberga, J. Šnakšis, A. Zunde, A. Sabitovs

Iespiests
Metiens: eksemplāri
Pasūtījuma Nr.

Ievads

Zemkopības ministrija ir apkopojusi un sagatavojusi kārtējo gada ziņojumu par situāciju lauksaimniecībā 2001.gadā.

Šis gads lauksaimniekiem bijis veiksmīgāks nekā iepriekšējie. Iepriecina fakts, ka pirmoreiz pēdējo gadu laikā netika novērots lauksaimnieciskajai ražošanai tik raksturīgais zaudējumus nesošais “cenu šķēru” efekts, kad saražotās produkcijas cenas pieaug lēnāk nekā to ražošanai izmantoto resursu cenas.

Turklāt 2001.gads radījis iestrādes, kas ļauj cerīgi raudzīties turpmākajā lauksaimniecības un lauku attīstībā.

Pirmā cerīgā nots – Latvijas valdība 2001.gada oktobrī apstiprināja lauksaimniecības ilgtermiņa investīciju kreditēšanas programmu. Tās ietvaros mūsu lauksaimnieki saņem ilgtermiņa kredītus ar 7% likmi. Pavisam drīz šai iespējai pievienosies vēl otra – Zemkopības ministrijas izstrādātā un valdības atbalstītā lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādes kreditēšanas programma ar 4% likmi.

Otrā cerīgā nots – aizvadītajā gadā veiksmīgi noritējusi SAPARD programmas ieviešana Latvijā. Pērnā gada beigās Lauku atbalsta dienestā jau tika iesniegti pirmie projekti.

Trešā cerīgā nots – 2001.gads nostabilizēja valsts atbalsta mehānismu lauksaimniecības konkurētspējas attīstībai. Vislielākais finansējums no subsīdijām piešķirts lopkopībai. Ir palielināts arī tiešo maksājumu īpatsvars augkopībai.

Aizvadītajā gadā izveidota preču zīme “Kvalitatīvs Latvijas produkts” jeb *Zaļā karotīte*. To piešķir pārtikai, kuras sastāvā ir vismaz 75% Latvijā audzētu izejvielu, kurām, protams, jāatbilst nepieciešamajām kvalitātes prasībām. Kā liecina aptauju dati, *Zaļā karotīte* īsā laikā pārtikas patērētāju vidū guvusi labu atpazīstamību.

Un vēl viena cerīga nots – pērn tika veiktas nopietnas iestrādes, lai ar 2002.gada 1.janvāri Zemkopības ministrijas pārraudzībā darbu uzsāktu vienots Pārtikas un veterinārais dienests. Citiem vārdiem – tika veikti visi priekšdarbi, lai izveidotu vienotu sistēmu, kas ātrāk un efektīvāk reaģē uz nebūšanām pārtikas ceļā *no lauka līdz galdam* un pieņem operatīvus lēmumus.

Un vēl viena būtiska nots – esam sagatavojuši un iesnieguši Eiropas Savienības lauksaimniecības pozīcijas dokumentus – Latvijas kā kandidātvalsts prasības iestājai ES.

Apkopojot šo uzskaitījumu – 2001.gadā paveiktais ļauj cerīgi raudzīties Latvijas lauksaimniecības un lauku turpmākajā attīstībā.

Pateicos visiem Zemkopības ministrijas un tās pakļautības, pārraudzības un pārziņā esošo iestāžu darbiniekiem par dalību šī ziņojuma tapšanā!

Zemkopības ministrs

Atis Slakteris

SATURS

Ievads.....	3
1. Lauksaimniecības vieta valsts tautsaimniecībā.....	6
1.1. Lauksaimniecības kopprodukts.....	6
1.2. Lauksaimniecībā nodarbinātie, to sociālais stāvoklis.....	7
2. Lauksaimniecības valsts politika.....	10
2.1 Valsts subsīdijas lauksaimniecības attīstībai.....	10
2.2. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju un kooperācijas veicināšana.....	24
2.3. Nacionālā programma – biodegvielas ražošana.....	25
2.4. Saimniecību uzskaites datu tīkls (SUDAT).....	25
3. Finanšu politika lauksaimniecībā.....	33
3.1. Pārskats par valsts budžeta programmu izpildi 2001. gadā.....	33
3.2. Valsts investīcijas.....	39
3.3. Kredītpolitika.....	42
3.4. Nodokļi.....	44
4. Pievienošanās pasākumi Eiropas Savienībai.....	50
4.1. Paveiktais lauksaimniecības integrācijas procesā.....	50
4.2. Likumdošanas harmonizēšana.....	51
4.3. Pārskats par PHARE programmu.....	51
4.4. Divpusējie projekti.....	53
4.5. SAPARD programma.....	56
5. Lauksaimniecības produktu ražošana un pārstrāde.....	59
5.1 Piens un piena produkti.....	59
5.2. Cūkgaļas ražošana.....	66
5.3. Liellopu gaļas ražošana.....	70
5.4. Olu un putnu gaļas ražošana.....	73
5.5. Aitu un kazas gaļas ražošana.....	75
5.6. Zirgkopības nozares attīstība.....	78
5.7. Graudaugi.....	80
5.8. Augļi un dārzeņi.....	86
5.9. Cukurbietes un cukurs.....	88
5.10. Kartupeļi.....	91
5.11. Eļļas augi.....	94
5.12. Lini.....	95
5.13. Biškopība.....	97
5.14. Netradicionālās lauksaimniecības nozares.....	99
5.15. Bioloģiskā lauksaimniecība.....	102
6. Lauksaimniecības zemju izmantošana un tās perspektīvā virzība.....	104
6.1. Pārskats par lauksaimniecībā izmantojamo zemju izmantošanu un tendencēm.....	104
6.2. Pārskats par meliorācijas sistēmu stāvokli.....	106
7. Zivsaimniecības nozare.....	108
7.1. Zvejniecība.....	108
7.2. Akvakultūra.....	110
7.3. Zivju apstrāde.....	110
7.4. Zivju produkcijas tirdzniecība.....	111
7.5. Valsts atbalsts zivsaimniecībā.....	113
8. Pārtikas drošības un kvalitātes nodrošināšanas politika un to realizējošās institūcijas.....	115
8.1. Tirgus uzraudzības nodrošināšana.....	115
8.2. Valsts veterinārās uzraudzības nodrošināšana.....	119

9. Tirdzniecības politika	123
9.1. Latvijas un Eiropas Savienības savstarpējās tirdzniecības regulējošo nosacījumu attīstība Eiropas Līguma ietvaros	123
9.2. Brīvās tirdzniecības režīms	126
9.3. Tirgus veicināšana	127
9.4. Brīvās tirdzniecības līgumos Latvijas prioritārajiem lauksaimniecības produktiem paredzēto muitas tarifu kvotas izpilde	128
9.5. PTO lauksaimniecības sarunu raunds	131
9.6. Latvijas divpusējo tirdzniecības sarunu rezultāti PTO ietvaros	132
9.7. Tirgus aizsardzība	134
9.8. Lauksaimniecības preču ārējās tirdzniecības analīze	136
10. Intelektuālā potenciāla un profesionālās sagatavotības attīstība	140
10.1. Profesionālā izglītība	140
10.2. Augstākā izglītība un zinātne	142
10.3. Lauksaimniecības zinātne	145
10.4. Valsts subsīdijas zinātnei un izglītībai lauksaimniecībā	145
11. Ieņēmumi un izdevumi lauksaimniecībā	148
11.1. Ražotā produkcija un tās vērtība	148
11.2. Starppatēriņš un faktoru izmaksas	151
11.3. Bruto un neto pievienotā vērtība	152
11.4. Lauku saimniecību ienākumi	152
11.5. Produkcijas un resursu cenu indeksi	154
12. Lauksaimniecības ražošanas rezultātu salīdzinājums ar citu valstu attiecīgā gada rezultātiem	157
12.1. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā	157
12.2. Lopkopība	157
12.3. Lauksaimniecības produkcijas ražošana	159
12.4. Lauksaimniecības produkcijas vieta ārējā tirdzniecībā	160
13. 2001. gadā sagatavotie normatīvo aktu projekti	162
Saīsinājumi	168

1.Lauksaimniecības vieta valsts tautsaimniecībā

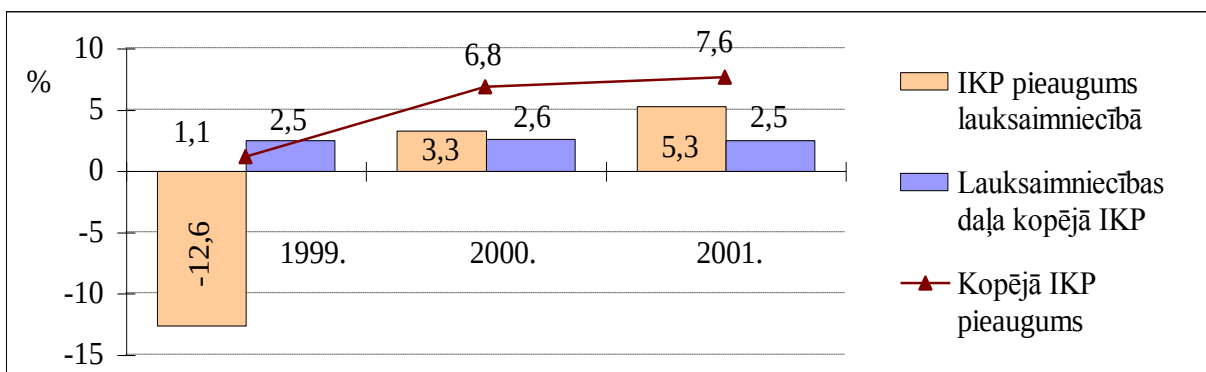
Lauksaimniecība jau vēsturiski ir izveidojusies par vienu no svarīgākajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm. Ar to arī izskaidrojams samērā lielais nodarbināto īpatsvars lauksaimniecības nozarē. Uz 2001.gadu lauksaimniecībā strādāja 14,7 % no visiem nodarbinātajiem.

Lauksaimniecība ir cieši saistīta ar mežsaimniecības nozari - vienu no lielākajām valsts eksporta nozarēm. Lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir ap 40%, meži - ap 45% no kopējās valsts teritorijas. Saimniecību vidējais lielums ir 19,7 ha, savukārt lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir vidēji 12,2 ha uz vienu saimniecību.

Nozīmīgākie lauksaimnieciskās ražošanas virzieni ir piensaimniecība, graudkopība, cūkkopība un liellopu audzēšana. Par to liecina arī lauksaimniecības gala produkcijas struktūra bāzes cenās: piens – 24%, graudi – 18%, cūkas – 13%, liellopi – 7%.

1.1. Lauksaimniecības kopprodukts

Iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) pieaugums ir viens no svarīgākajiem tautsaimniecības attīstības rādītājiem. 2001.gadā kopējā IKP pieaugums bija 6,8 %, lauksaimniecības nozarē - 5,3%.



Avots: CSP

1.1.attēls. IKP rādītāji lauksaimniecībā 1999.-2001.gadā.

Pēdējos gados lauksaimniecības nozare ir spējusi saglabāt stabilu īpatsvaru iekšzemes kopproduktā. 2001.gadā tas bija 2,5 % no kopējā IKP.

1.1.tabula

Iekšzemes kopprodukts lauksaimniecībā un tā īpatsvars kopējā iekšzemes kopprodukta struktūrā 1999.-2001.gadā

Gads	IKP	Kopējā pievienotā vērtība	IKP lauksaimniecībā	
	tūkst. Ls (faktiskajās cenās)	tūkst. Ls (faktiskajās cenās)	tūkst. Ls (faktiskajās cenās)	% piev. vērtības struktūrā
1999.	3896990	3410765	89768	2,5
2000.	4336106	3822617	97485	2,6
2001.	4740800	4204184	108057	2,5

Avots: CSP

J. Šnakšis (Tālr. 7027412)

1.2. Lauksaimniecībā nodarbinātie un to sociālais stāvoklis

Lauksaimniecības nozare 2001. gadā nodrošināja ar darbu 14,7% darbspējīgo iedzīvotāju. Īpaši liela nozīme lauksaimniecībai ir lauku iedzīvotāju nodarbinātībā. Lauku iedzīvotāju īpatsvars 2001. gada sākumā bija 31,8% no visiem Latvijas iedzīvotājiem. Salīdzinot ar citām valstīm, Latvijā nodarbināto skaits lauksaimniecībā ir augstāks nekā jebkurā citā Eiropas Savienības valstī (vidēji 4,3%), izņemot Grieķiju, taču zemāks, nekā vidēji Eiropas Savienības kandidātvalstīs (27,8). To iedzīvotāju īpatsvars, kas lauksaimniecībā nodarbināti nepilnu darba laiku, 2001. gadā samazinājies no 42% līdz 31% (1.2. tab.). Taču tas joprojām ir lielāks nekā citās tautsaimniecības nozarēs. Cēlonis - lauku iedzīvotājiem raksturīgais dzīvesveids un ražošanas uzņēmumu sadrumstalotība. Piemēram, saimniecības ar zemes kopplatību līdz 5 ha ir 43% no visu lauku saimniecību kopskaita. Šādās saimniecībās ražošana bieži vien notiek ģimenes pašapgādes līmenī.

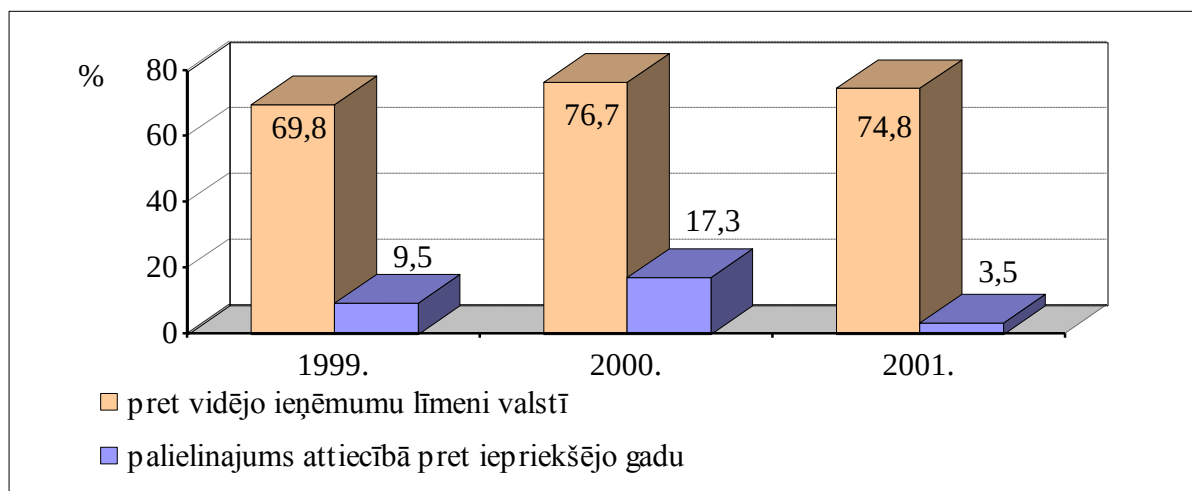
1.2. tabula

Iedzīvotāju nodarbinātības dinamika 1999. – 2001. gadā Latvijā (tūkst. cilvēki)

	1999.	2000.	2001.
Ekonomiski aktīvi iedzīvotāji vecumā 15+ gadi	1156,8	1131,9	1105,5
Nodarbinātie	989,5	966,8	963,4
Nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	147,1	128,4	142,2
Pilnu laiku nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	92,8	83,1	98,4
Nepilnu darba laiku nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	54,2	54,3	43,8

Avots: CSP (Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji)

Kaut arī lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju ieņēmumi 2001. gadā faktiskajās cenās palielinājušies par 3,5%, tie tomēr ir tikai 74,8% no vidējā ieņēmumu līmeņa valstī (1.2. un 1.3. att.).

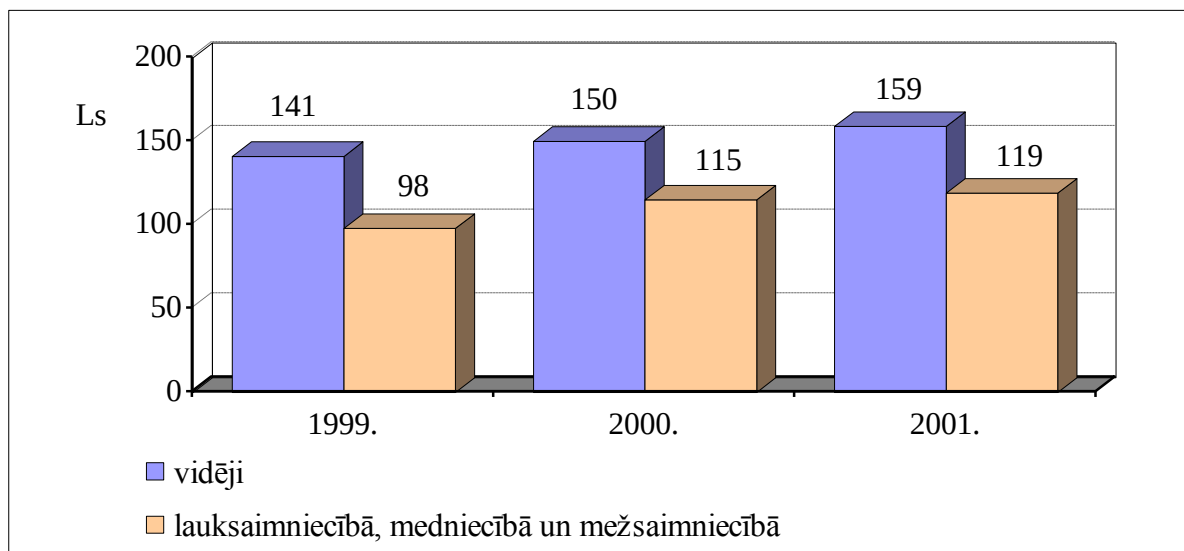


Avots: CSP (Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji)

1.2. attēls. Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju ieņēmumi 1999. – 2001. gadā Latvijā %

2001. gadā šis rādītājs pat pazeminājies par 2%, un tas liecina par nepieciešamību pievērst uzmanību lauksaimniecībā nodarbināto ieņēmumu līmeņa stabilizēšanai.

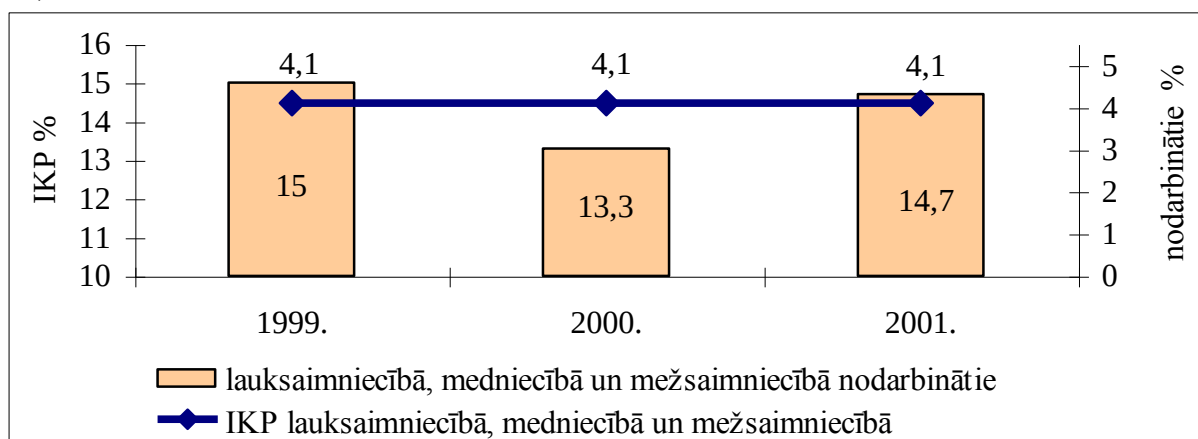
Zemais ieņēmumu līmenis apgrūtina kvalificēta darbaspēka piesaisti lauksaimniecības sektorā, un tas ir viens no šķēršļiem lauksaimniecības uzņēmumu modernizācijā. Lauksaimniecībā nodarbināto ieņēmumiem ir sezonāls raksturs. Lai ieņēmumus stabilizētu, drošākais veids būtu valsts kompensāciju mehānisms, kas izmantojams nelabvēlīgu tirgus konjunktūras izmaiņu, kā arī ārkārtēju apstākļu radīto zaudējumu kompensācijai, un lauksaimnieciskās ražošanas risku samazināšanai.



Avots: CSP (Darbaspēka apsekojuma galvenie rādītāji)

1.3. attēls. Mēneša vidējā bruto darba samaksa vidēji Latvijā un lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbinātajiem, latos

Pretēji prognozēm 2001. gadā, būtiski nemainoties kopējam tautsaimniecībā nodarbināto skaitam, par 10% pieaudzis lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits. Tas nozīmē, ka, palielinoties lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju daudzumam, bet paliekot nemainīgai lauksaimniecības daļai IKP struktūrā, ir pasliktinājies rādītājs, kas raksturo lauksaimniecībā nodarbināto ražošanas efektivitāti (1.4. att.).



Avots: CSP

1.4. attēls. IKP un lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars 1999. – 2001. gadā Latvijā %

Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars ir 3,2 reizes lielāks nekā šīs nozares īpatsvars IKP. Tas ir vairāk nekā Eiropas Savienībā, kur

nozarē nodarbināto īpatsvars ir 2 reizes lielāks par IKP lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā.

Zemais mehanizācijas līmenis, lielās izmaksas un nelieli ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas, ierobežotās iespējas piesaistīt papildu līdzekļus saimniecību attīstīšanai ir faktori, kas negatīvi ietekmē lauku iedzīvotāju sociālo un ekonomisko attīstību, izglītošanās iespējas, kultūras dzīvi, un veicina gados jauno iedzīvotāju pievēršanos citām tautsaimniecības nozarēm. Salīdzinot lauksaimniecībā nodarbināto un citās nozarēs strādājošo iedzīvotāju vecumu struktūru, laukos dominē vecu cilvēku īpatsvars. Pēc lauku saimniecību apsekojuma datiem lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars vecumā virs 50 gadiem ir 48%.

Situāciju varētu uzlabot pasākumi, kas palielinātu ražošanas efektivitāti, veicinātu lauksaimniecības uzņēmumu modernizāciju, piemēram, kooperācija, lētu kredītresursu pieejamība, dažādi tirgus veicināšanas pasākumi lauksaimniecības produkcijas konkurētspējas paaugstināšanai pasaules tirgū, vispārēji pasākumi lauku reģionu un infrastruktūras attīstībai kontekstā ar citām tautsaimniecības nozarēm.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

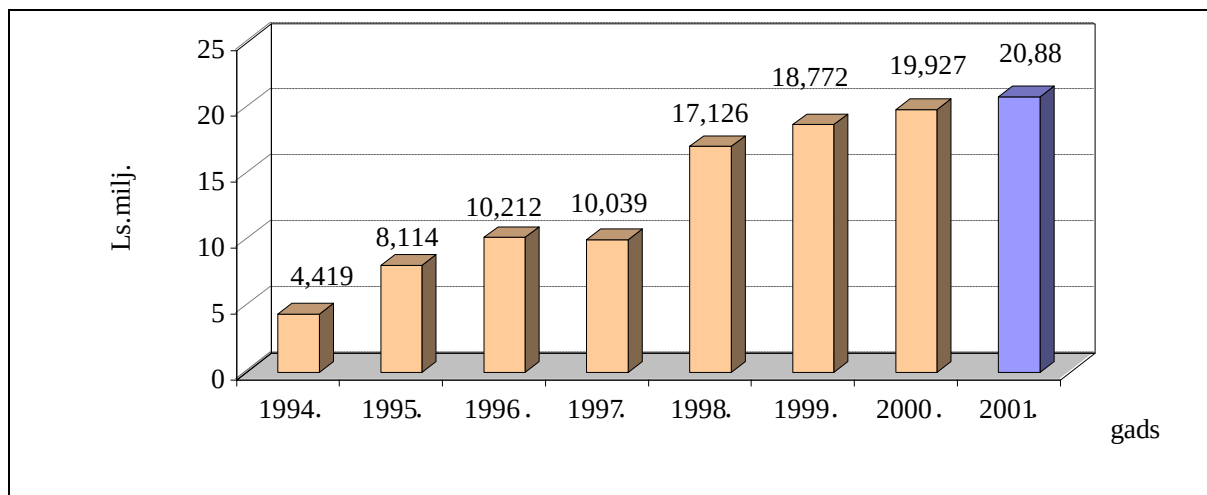
- Lauksaimniecībā ir nodarbināti 14,7% Latvijas darbspējīgo iedzīvotāju.
- Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju ieņēmumi atpaliek no vidējā ienākumu līmeņa valstī.
- Liels ir lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju vidējais vecums.
- Valsts atbalsts lauksaimnieku ieņēmumiem un nozarei kopumā varētu uzlabot lauku iedzīvotāju sociālo un ekonomisko stāvokli.

A.Sabitovs (Tālr. 7027544)

2. Lauksaimniecības valsts politika

2.1. Valsts subsīdijas lauksaimniecības attīstībai

Lauksaimniecības konkurētspējas attīstībai valsts sniedz atbalstu subsīdiju veidā. Saskaņā ar Lauksaimniecības likuma 16.pantu, subsīdijas nedrīkst būt mazākas par trim procentiem no gada pamatbudžeta kopējiem izdevumiem, kas tiek segti no dotācijām no vispārējiem ieņēmumiem. 2001.gadā valsts atbalsts lauksaimniecībai bija Ls 20 880 216. Kopumā Latvijā valsts atbalsta apjoms ir stabilizējies un katru gadu palielinās.



Avots: LAD un ZM

2.1.attēls. Kopējais subsīdiju apjoms 1994.-2001.gadā (Ls.milj.)

Pēdējos gados daudzas subsīdiju programmas ir saglabājušās nemainīgas un turpinātas programmas, kuras uzsāktas iepriekšējos gados.

2.1.tabula

Subsīdiju programmu salīdzinošais izlietojums 1999- 2001.gadā

Programma (Ls tūkst.)	1999.g.	2000.g.	2001.g.
Kaļķošana un meliorācija	1388,6	1640,00	569,66 (bez kaļķošanas)
Augkopība	3208,7	5784,19	7987,01
Sēklkopība	1664,1		
Lopkopība	4960,1		
Kredītu garantiju fonds	770,0	x	885,4 (kredītprocentu dzēšana)
Tehniskā modernizācija	3628,9	1735,48	3394,78
Pārejošie maksājumi	x	1563,17	254,24
Piena produkcijas konkurētspējas paaugstināšana	1807,5	361,22	400,00
Zivsaimniecība	410,0	400,00	408,88
Citi	934,1	2913,45	807,45
Kopā	18772,0	19927,00	20880,22

Avots: LAD un ZM

Kopumā 2001.gadā tika īstenotas 12 programmas un, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, saņemti līdzekļi par Ls 953,22 tūkst. vairāk.

2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, vislielākais līdzekļu samazinājums bija programmai “Lauksaimniecības zemes ielabošana”, jo nebija paredzēti kaļķošanas darbi, bet tika finansēti meliorācijas sistēmu renovācijas un rekonstrukcijas darbi.

Turpretī vislielākais līdzekļu palielinājums bija programmai “Lauksaimnieciskās ražošanas tehniskā modernizācija” – 2 reizes, jo iepriekšējā gadā līdzekļi modernizācijai tika paredzēti tikai pirmajam pusgadam.

2.2.tabula

Subsīdiu līdzekļu faktiskais izlietojums 2001.gadā.

N. p.k.	Programma, pasākums	Ls tūkst.	% no kopējā subsīdiu apjoma
1.	Lauksaimniecības zemes ielabošana	569,66	2,7
2.	Lopkopības attīstība	6172,80	29,6
3.	Augkopības attīstība	7987,01	38,3
4.	Zemnieku izglītošana	447,65	2,1
5.	Līdzfinansējums ārvalstu kopprojektos	190,01	0,9
6.	Zivsaimniecība	408,88	1,9
7.	Lauksaimnieciskās ražošanas tehniskā modernizācija	4280,18	20,6
8.	Lauksaimniecības nevalstisko organizāciju un ražotāju grupu atbalsts	245,18	1,2
9.	Bioloģiskās lauksaimniecības atbalsts	84,61	0,4
10.	Tirgus veicināšana	240,00	1,1
11.	Rezerve	254,24	1,2
KOPĀ		20 880,22	100

Avots: LAD

Ar subsīdiu līdzfinansējumu 2001.gadā meliorācijas sistēmas rekonstruētas vairāk nekā 6713 ha platībā. Protams, ka augsnes mitruma regulēšanai šādi darbu apjomi nav pietiekami, un nepieciešami papildu finansu līdzekļi.

Augkopības programmā palielinās tiešo maksājumu īpatsvars. 2001.gadā no Augkopības attīstības programmā izlietotajiem Ls 7987 tūkst. kompensācijām par sējplatību izlietoti Ls 4717,3 tūkst. jeb 59 % no izlietotajiem subsīdiu programmas līdzekļiem. 2000.gadā kompensācijām par sējplatību izlietoti Ls 2397,76 tūkst. jeb 29,3 % no izlietotajiem šīs programmas līdzekļiem.

2001.gadā lopkopības attīstības programmā izlietoti Ls 6172,8 tūkst., t.sk. subsīdijās par pārraudzībā esošām govīm Ls 3167,78 tūkst. jeb 51,3 % no visiem izlietotajiem programmas līdzekļiem. 2000.gadā šim nolūkam izmaksāti Ls 2242,5 tūkst. jeb 40,5% no izlietotajiem programmas līdzekļiem.

Īstenojot lauksaimniecības tehniskās modernizācijas subsīdiu programmu, 2001.gadā lauksaimniecības attīstībai piesaistītas investīcijas vairāk Ls 13,6 miljonu apmērā. Ievērojot lauksaimnieku lielo interesi, 2001.gada aprīlī tika ieviesta kredīta procentu likmju daļēja dzēšana 7% apmērā, par 2000.gadā faktiski samaksāto kredītu procentu likmju daļēju dzēšanu, lai gan sākotnēji 2000.gadā tas nebija paredzēts. No subsīdijām lauksaimnieki

dzēsuši kredītus vairāk nekā Ls 12,6 milj. apmērā, bet lauksaimnieciskās ražošanas objekti attīstās ne tikai uz subsīdiju bāzes.

Izmantojot subsīdijas paaugstināta govju produktivitāte, jo subsīdijās jau noteiktas minimālās govju produktivitātes prasības.

2001.gada subsīdijas pa reģioniem ir sadalījušās diezgan vienmērīgi, tomēr vairāk saņēmuši Ziemeļvidzemes, Zemgales, Dienvidkurzemes un Lielrīgas reģioni, jo tajos norit lielākas ekonomiskās aktivitātes.

G.Melkins (Tālr. 7027207)

Lauksaimniecības zemju sakārtošana

Latvija ietilpst humido augšņu zonā, kurā augsnes ir pārmitras un to veidošanās notiek pārlietu liela mitruma apstākļos, jo vidējais nokrišņu daudzums gadā pārsniedz summāro iztvaikošanu vidēji par 400 mm. Lai novadītu lieko mitrumu, valsts veikusi hidromelioratīvo būvniecību 1,56 milj. ha jeb 63% lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Zemes reformas gaitā zemes īpašniekiem bez maksas nodotas meliorācijas sistēmas vairāk nekā 1,1 milj. ha platībā (71%), nosakot atbildību par to ekspluatāciju un uzturēšanu. Šo prasību izpildei zemes apsaimniekotājiem trūkst finansējuma, jo meliorācijas sistēmas pārsvarā ir izbūvētas pirms 20-30 gadiem. To remonta vai rekonstrukcijas izmaksas ir ievērojamas, tāpēc vairāk nekā 250 tūkst. ha platībā lauksaimniecībā izmantojamās zemēs meliorācijas sistēmas vairs nedarbojas projektētajā režīmā, un nepieciešams valsts atbalsts lauksaimniecībā izmantojamās meliorētās zemes produktivitātes un efektīvas apsaimniekošanas veicināšanā.

2001.gadā no kopējā valsts subsīdiju apjoma meliorēto zemju meliorācijas sistēmu sakārtošanai tika izlietoti 569,6 tūkst. latu. Valsts atbalsta programmas rādītāju dinamiku augsnes mitruma apstākļu nodrošināšanai pēdējos 3 gados raksturo 2.3. tabula.

2.3. tabula

Atbalsts meliorēto zemju sakārtošanai 1999. – 2001.gadā

Pasākuma nosaukums	Gads	Tūkst. Ls	Tūkst. ha	Saimniecību skaits
Meliorēto zemju un esošo meliorācijas sistēmu renovācija un rekonstrukcija	1999.	788	16,9	696
	2000.	810	6,0	302
	2001.	569	6,7	258

Avots: LAD

Šo rādītāju analīze liecina, ka 2001.gadā samazinājies valsts atbalsts meliorēto zemju sakārtošanai, bet palielinājušās meliorācijas sistēmu remonta izmaksas, kas ievērojami ierobežo atbalstāmā pasākuma izmantotāju skaitu.

2001.gada valsts atbalsts lauksaimniecības zemju ielabošanā bija nepietiekams. Par to liecina Lauku atbalsta dienesta informācija, kurā redzams, ka meliorācijas sistēmu sakārtošanas pieprasījums par Ls 300 tūkst. pārsniedza valsts iedalītos atbalsta līdzekļus. Kā arī Valsts zemes dienesta lauksaimniecībā izmantojamo zemes pārraudzību dati par lauksaimnieciskajā ražošanā neizmantojamām, t.sk. meliorētām pārmitrām platībām.

A.Zīriņš (Tālr. 7027550)

Kompensācijas maksājumi par sējplatību

Atbilstoši ES likumdošanas harmonizācijas pakāpei 2001.gadā tika grozīta augkopības nozaru atbalsta struktūra, palielinot tiešo maksājumu īpatsvaru. Augkopības nozaru attīstībai subsīdiju veidā 2001.gadā kopumā tika izlietots Ls 7987,0 tūkst. jeb 38,3% no kopējās subsīdiju summas. Salīdzinājumā ar 2000.gadu izlietoto subsīdiju apmērs augkopības attīstībai ir palielinājies par 38%.

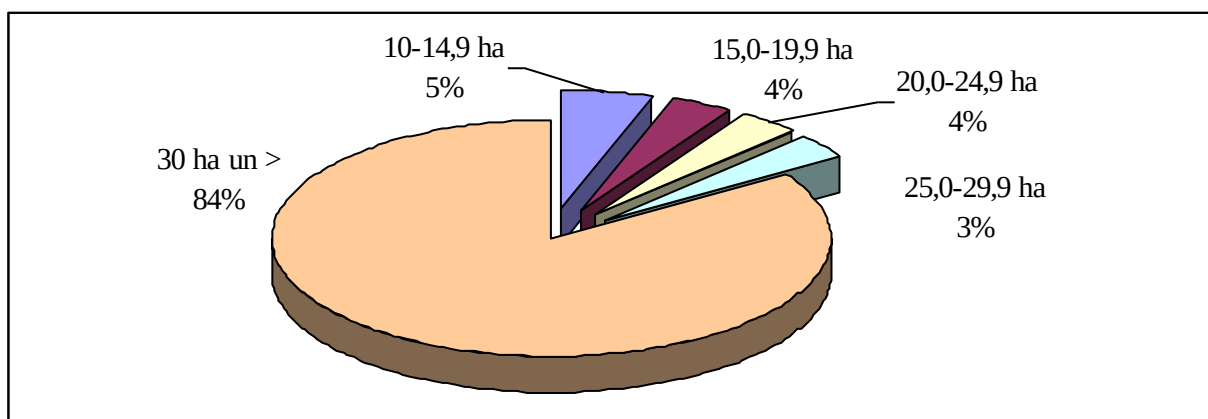
2.4.tabula

Subsīdiju izlietojuma izmaiņas kompensācijas maksājumiem 2000.-2001.gadā

Suga	2001.g. ha	2000.g. ha	2001./2000. %	2001. Ls	2000. Ls	2001./2000. %
Ziemas kvieši	108872	98 386	110,7	3982430	2 392 980	166,4
Ziemas rudzi	42654	44202	96,5			
Tritikāle	7960	5514	144,4			
Vasaras kvieši	26916	32553	82,7			
Vasaras mieži	79562	75274	105,7			
Auzas	30780	26509	116,1			
Mistrs	6674	22	30336			
Pārējie	3129	16659	18,8			
Kopā graudaugi	306547	299 122	102,5			
Rapsis un ripsis	7808	7521	103,8	260250	240 000	108,4
Eļļas lini	177	239	74,1			
Griķi	9377	5334	175,8			
Kopā	17362	13 094	132,6			
Šķiedras lini	1348	1437	93,8	233157	243248	95,9
Kartupeļi	929	-	-	37157	-	-
Lauka dārzeni	896	-	-	35831	-	-
Pavisam kopā	327082	313653	104,3	4548825	2632980	172,8

Avots: LAD un ZM

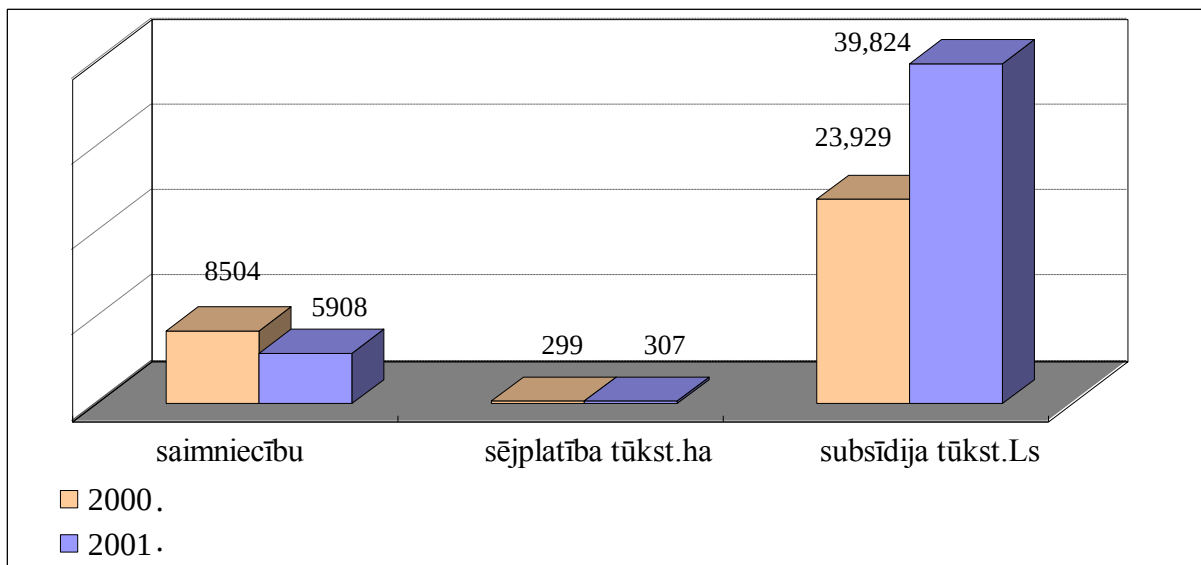
Uz subsīdijām par graudaugu, pākšaugu, griķu un eļļas augu sējplatībām varēja pretendēt saimniecības, ja šo kultūraugu kopējā platība bija vismaz 10 ha.



Avots: LAD un ZM

2.2. attēls. Subsīdēto graudaugu sējplatību struktūra 2001. gadā

Kompensācijas maksājumu struktūras analīze liecina, ka 10,0 – 29,9 ha lielu sējplatību īpatsvars bija tikai 16% no kopējās graudaugu sējplatības. 84% saimniecību graudaugu sējplatības bija 30 un vairāk hektāru lielas.



Avots:LAD un ZM

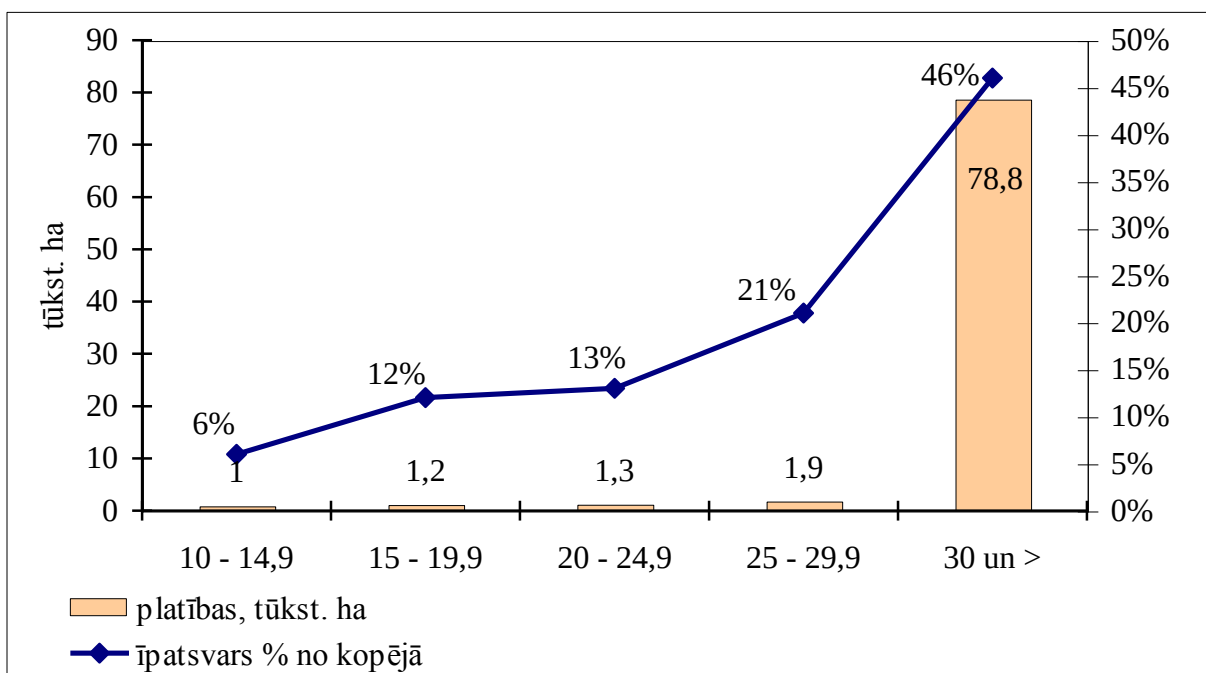
2.3. attēls. Graudaugu un pākšaugu sējplatību subsidēšanas nosacījumu grozījumu rezultāti

Minimālās platības palielināšana radīja iespēju palielināt subsīdiu apmēru graudaugiem un pākšaugiem līdz 15 Ls/ha, kas ir 1,6 reizes vairāk nekā 2000.gadā, un no jauna piešķirt atbalstu kartupeļu un lauka dārzeņu audzētājiem. Griķu un eļļas augu (rapša, ripša un eļļas linu) sējumu subsidēšana saglabājās 15 Ls/ha apmērā, kas ir 82% no 2000.gada atbalsta līmeņa.

Pēc Lauku atbalsta dienesta informācijas 2001.gadā kompensācijas maksājumus par sējplatību saņēma:

- par graudaugu (izņemot griķu) un pākšaugu sējumu platībām – 5908 saimniecības ar kopējo sējumu platību 306547 ha 3982,43 tūkst. latu apmērā (1.3.1.2. att.) Tas liecina, ka nosakot minimālās sējplatības palielinājumu no 5 ha (2000.gadā) līdz 10 ha (2001.gadā):
 - subsidēto saimniecību skaits samazinājās par 2596 jeb 30,6%;
 - subsidētās sējplatības uzrādīja nelielu pieauguma tendenci un palielinājās par 7424 ha jeb 2,5%;
 - izmaksāto subsīdiu apmērs palielinājās par Ls 1589,5 tūkst. jeb 66,4%.

Subsidēto sējplatību izmaiņas atsevišķām graudaugu sugām uzrādītas 2.3.tabulā. 2001.gadā būtiski palielinājās griķu (75,8%) un tritikāles sējplatības, bet samazinājās vasaras kviešu (13,3%) un rudzu sējplatības (3,5%).

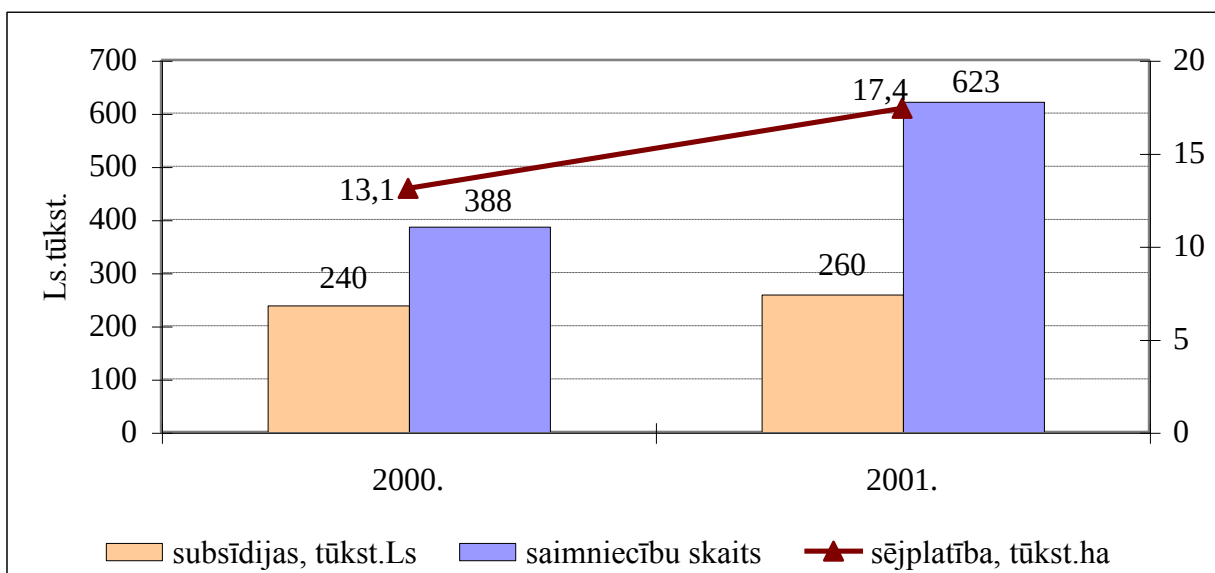


Avots: LAD un ZM

2.4.attēls. Subsidēto graudaugu sējplatību īpatsvars ar ražību >2,5 t/ha 2001. gadā

Deklarāciju dati par iegūto ražu 2001.gadā liecina, ka graudaugu ražība virs 2,5 t/ha ir tikai 6,7% saimniecību ar sējplatību 10,0 –14,9 ha. Ar sējplatību 15,0 – 19,9 ha šādu saimniecību īpatsvars palielinās līdz 12,1%. Palielinoties graudaugu sējplatībai, pakāpeniski palielinās arī saimniecību īpatsvars, un 33,8% saimniecību ir grupā, kur graudaugu sējplatība ir 30 un vairāk ha.

Rapša un ripša, eļļas linu un griķu sējumu platības – 623 saimniecības ar kopējo sējumu platību 17362 ha 260 250 latu apmērā (2.5.att.)



Avots: LAD un ZM

2.5.attēls. Eļļas augu un griķu sējplatību subsidēšanas nosacījumu izmaiņu rezultāti

Subsidēšanas nosacījumu grozījumu rezultāti :

- subsidētās sējplatības palielinājās par 4268 ha jeb 32,6%;
- subsidēto saimniecību skaits palielinājās par 235 saimniecībām jeb 60,6%;
- izmaksāto subsīdiju apjoms palielinājās par Ls 20,25 tūkst. jeb 8,4%

(2.4. tabula) liecina, ka būtiski palielinājās griķu sējplatību apjomi (75,8%), bet samazinājās eļļas linu sējplatības (25,9%).

Šķiedras linu platības – 45 saimniecības ar kopējo sējumu platību 1348 ha 233157 latu apmērā:

Subsidēšanas nosacījumu saglabāšanas dēļ:

- saimniecību skaits samazinājās par 27 saimniecībām jeb par 37.5%;
- sējplatību apjoms samazinājās par 89 ha jeb par 6,2%;
- izmaksāto subsīdiju apjoms samazinājās par Ls 10091 jeb 4.1%.

Kartupeļu stādījumi – 56 saimniecības ar kopējo platību 929 ha 37157 latu apmērā.

Lauka dārzeni - 64 saimniecības ar kopējo platību 896 ha 35831 latu apmērā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Valsts atbalsta politikas realizācijas rezultāti 2001.gadā:

- saimniecību īpatsvars ar graudaugu sējplatību 10,0 – 29,9 ha samazinājās līdz 16%, saimniecību īpatsvars ar graudaugu sējplatību virs 30 ha palielinājās līdz 84%;
- subsīdiju apmērs graudaugiem un pākšaugiem paaugstinājās 1,6 reizes un sasniedza 15 Ls/ha;
- atbalstu saņēma kartupeļu un lauka dārzeņu audzētāji;
- griķu un eļļas augu subsidētās sējplatības palielinājās par 32,6%, subsidēto saimniecību skaits palielinājās par 60,6%, bet izmaksāto subsīdiju kopējais apjoms palielinājās par 8,4%.

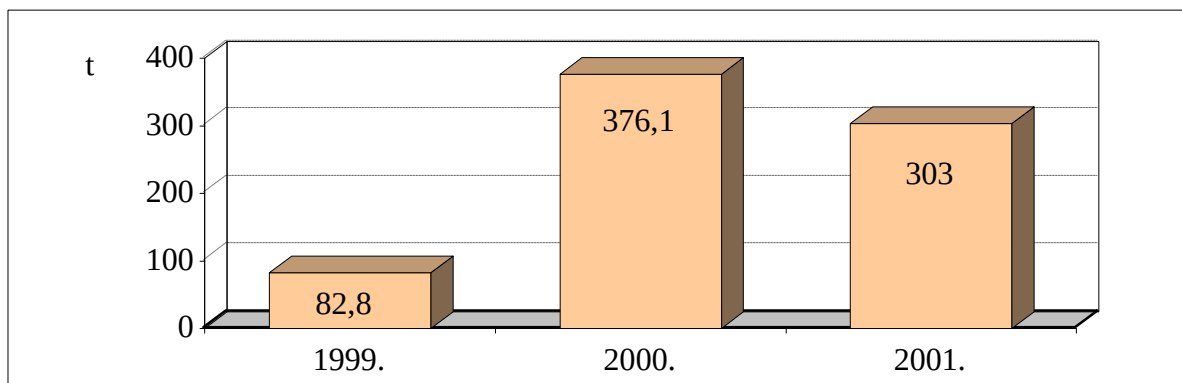
J. Sietiņsons (Tālr. 7027346)

Atbalsts sēklkopībai

2001.gadā valsts sēklkopības atbalstam izlietojusi Ls 466,3 tūkst. jeb 36% salīdzinājumā ar 2000.gadu. Subsīdijas varēja pieprasīt par sertificētu zālāju sēklu realizāciju, kultūraugu genofonda saglabāšanu un izlases sēklas ražošanu, kā arī par sēklu un stādāmā materiāla ražošanas attīstību un tehnoloģisko modernizāciju. Subsīdiju samazinājums izskaidrojams ar pakāpenisku pāreju uz Eiropas Savienības atbalstu veidiem, līdz ar ko 2001.gadā netika subsidētas realizētās, sertificētas graudaugu sēklas un sēklas kartupeļu.

Par vienu realizēto stiebrzāļu sēklas tonnu 2001.gadā subsīdijas bija Ls 300, par tauriņziežu sēklu tonnu – Ls 600, kas ir par Ls 50 mazāk, nekā 2000.gadā.

Subsīdijas par 1 t stiebrzāļu sēklas (izņemot airoli un auzeni) bija vidēji par 30 % mazākas nekā Eiropas Savienībā, bet par 1 t tauriņziežu – vidēji 2 reizes lielākas. Tas pamatojams ar salīdzinoši lielākām izmaksām tauriņziežu ieguvē, kad praktiski katru otro gadu Latvijā šo sēklu novākšanai ir nelabvēlīgi apstākļi, kas saimniecības ar vidējo attīstības līmeni, ietekmē vairāk, nekā ar augsto, piemēram, Eiropas Savienības valstīs.



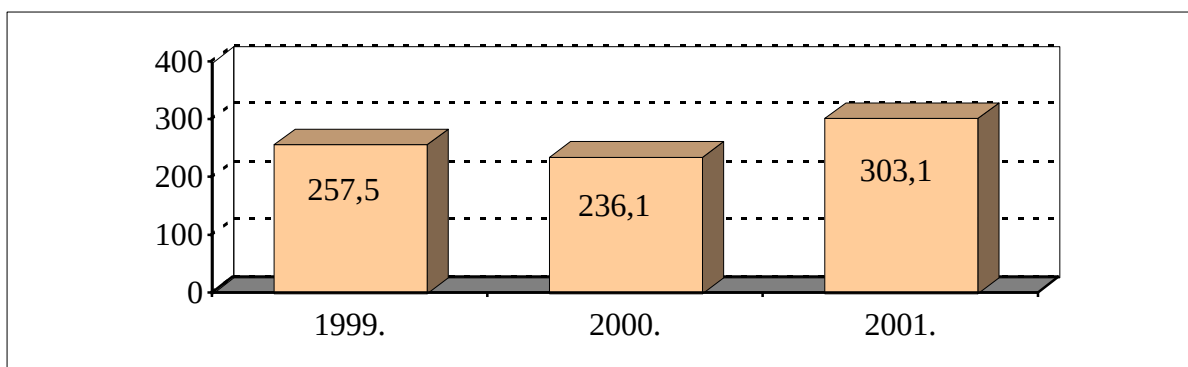
Avots: LAD un ZM

2.6.attēls. Sertificēto zālāju sēklu realizācija, tonnas

2001.gadā realizētas subsidētas stiebrzāļu sēklas par 14 % vairāk nekā 2000.gadā, toties sakarā ar nelabvēlīgajiem laika apstākļiem samazinājies āboliņa sēklu ražošanas un līdz ar to arī kopējais sēklu realizācijas apjoms.

2001.gadā ir izpildīts kultūraugu genofonda uzturēšanas un izlases sēklas ražošanas uzdevums: uzturētas 8532 šķirnes un līnijas (100 %), saražotas izlases sēklas 586 t apjomā (126 %).

Vērojama pozitīva tendence sēklkopības materiāli tehniskās bāzes nostiprināšanā bāzes saimniecībās. Par 99 % ir izpildīta apakšprogramma “Sēklu un stādāmā materiāla ražošanas attīstība un tehnoloģiskā modernizācija”. Subsīdijas izmaksātas 7 uzņēmumiem un iestādēm: VZBU “Valsts Dobeles dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacija”, BO VZU “Valsts Stendes selekcijas stacija”, VZBU “Priekuļu selekcijas stacija”, Valsts Saldus augu šķirņu salīdzināšanas stacija, LLU VBZU “Skrīveru zinātnes centrs”, Valsts Malnavas lauksaimniecības tehnikums un Višķu tehnikums. VZBU “Valsts Dobeles dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacijā”, piemēram, tika pabeigta siltumnīcas tehnoloģiskā modernizācija, un varēs izveidot Eiropas Savienības prasībām atbilstošu atveseļotā, sertificētā augļaugu stādāmā materiāla ražošanas sistēmu. VZBU “Priekuļu selekcijas stacija”, iegādājoties labības sēklas porciju svaru komplektu, varēs nodrošināt precīzu sēklu saiņošanu saskaņā ar Eiropas Savienības direktīvu prasībām.



Avots: LAD un ZM

2.7.attēls. Subsīdijas sēklu un stādāmā materiāla ražošanas attīstībai un tehnoloģiskajai modernizācijai Ls tūkst.

2002.gadā tiek turpināta sertificēto zālāju sēklu realizācijai, kultūraugu genofonda saglabāšanas un izlases sēklas ražošanas subsidēšana. Tika paplašināta un pārveidota subsīdijas apakšprogramma sēklu un stādāmā materiāla ražošanas attīstībai un tehnoloģiskai

modernizācijai. Subsīdiju kopējā summa tagad ir Ls 300 tūkst., paplašināts arī pretendentu loks.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001.gadā, pakāpeniski pārejot uz tiešajiem ha maksājumiem, kā tas ir Eiropas Savienībā, netika paredzētas subsīdijas par sertificēto sēklu (izņemot zālaugu) realizāciju.
- Subsīdijas sēklkopībā palīdzēja palielināt kvalitatīvu sēklu ražošanu un lietošanu, nodrošināt sēklaudzētājus u.c. ar augstas kategorijas sēklām par vietējam tirgum atbilstošām cenām, turpināt nozares tehnoloģisko modernizāciju.
- Sakarā ar pāreju uz Eiropas Savienības kvalitātei atbilstošām prasībām sabiedriskajām organizācijām būtu nepieciešams pievērst lielāku uzmanību tādu konkurētspējīgu sēklu apstrādes uzņēmumu veidošanai, kuri uz līguma pamata strādātu ar sēklaudzētājiem.

M.Smironova (Tālr. 7027177)

Nozaru riska samazināšana

Nozaru riska samazināšana ir salīdzinoši jauns valsts atbalsta politikas virziens lauksaimniecībā. Pasākuma nepieciešamība saistīta ar augkopības nozaru un agroklimatisko apstākļu ciešo saistību, jo neprognozējama klimata ietekme nodara būtiskus zaudējumus lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem.

Ekstremālu agroklimatisko faktoru radīto zaudējumu atlīdzība “ārkārtas” subsīdiju veidā ievērojami ietekmē subsīdiju līdzekļu izlietojumu paredzētajiem mērķiem un pilnībā nekompensē faktiski radītos zaudējumus lauksaimniecības nozarēm.

2.5. tabula

Kultūraugu sējplatību apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas nosacījumi Ls/ha

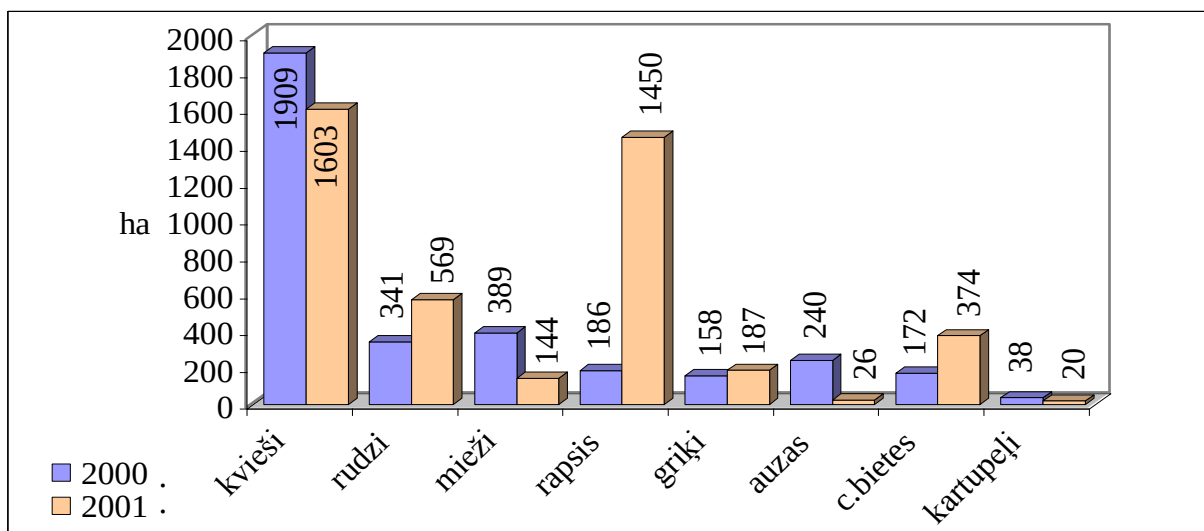
Kultūraugi	Maksimāli pieļaujamā apdrošināšanas prēmija (Ls/ha)	Minimāli pieļaujamā atlīdzība (Ls/ha)
Vasaras kvieši	7	240
Vasaras mieži, auzas	6	200
Cukurbietes	11	400
Kartupeļi	25	700
Ziemas kvieši	10	246
Ziemas rapsis	9	253
Triticāle	8	208
Rudziem	8	200
Ziemas miežiem	12	240
Griķi	7	240
Vasaras rapsis	7	240
Lauka dārzeņi	17	550
Eļļas un šķiedras lini	9	240
Ilggadīgie stādījumi saskaņā ar subsīdiju nolikuma nosacījumiem, bet ne vairāk kā:		
•augļu kokiem	250	1500
•krūmogulājiem	96	800

Avots: ZM

Izveidotā nozaru riska samazināšanas sistēma dod iespēju kompensēt lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem agroklimatisko faktoru radītos zaudējumus. Šīs sistēmas pamatā ir sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmijas subsidēšana 50% apmērā.

2001.gadā apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas iespēju izmantoja 40 saimniecības - par 23,1% saimniecību mazāk nekā 2000.gadā. Toties apdrošināšanas apjoms 2001. gadā palielinājās – sējumi tika apdrošināti 4427 ha platībā par kopējo summu Ls 20160, tas ir, par 29,0% vairāk nekā 2000.gadā. Vidējais apdrošināšanas prēmijas subsidēšanas apmērs sasniedza 4,55 Ls/ha (samazinājums par 17,6% pret 2000.gadu), savukārt vidējā apdrošinātā sējplatība saimniecībā, salīdzinot ar 2000 gadu palielinājās par 68,2% un bija 111 ha.

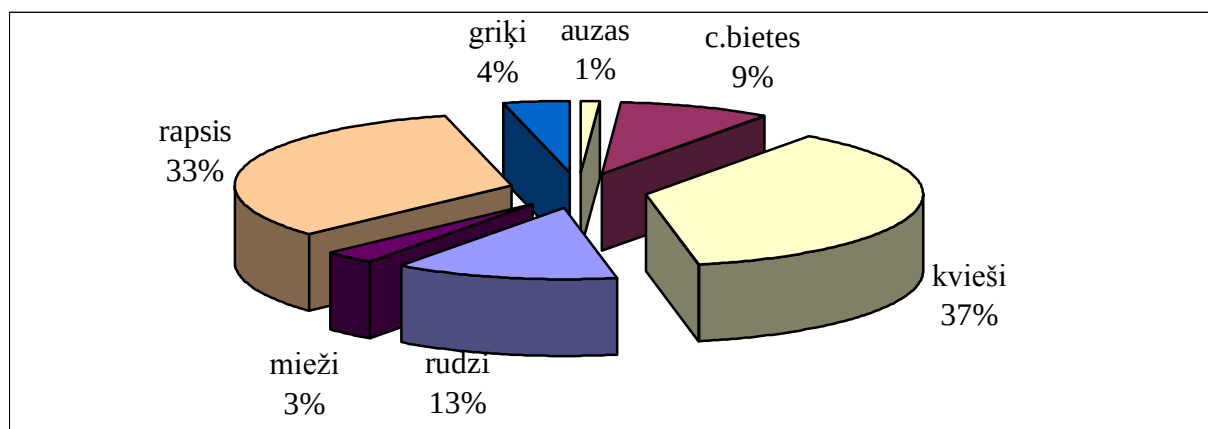
Kultūraugu sējplatību apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas apmēri parādīti 2.8. attēlā. 2001.gadā par 66,9% palielinājās apdrošināto rudzu, 7,8 reizes rapša, 18,3% griķu, 117,4% cukurbiešu sējplatību apjoms, salīdzinājumā ar 2000.gadu. Par 16.1% samazinājās kviešu, 63% miežu, 89,2% auzu un 47,4% kartupeļu platību apjoms.



Avots: LAD un ZM

2.8.attēls. Apdrošināto sējumu platību izmaiņas

2001.gada sējumu apdrošināšanas struktūra parādīta 2.9.attēlā. No kopējām apdrošinātajām platībām 37% aizņēma ziemas kviešu, 33% rapša, 13% rudzu sējumi, pārējo kultūraugu platības - mazāk par 10%.



Avots: LAD un ZM

2.9.attēls. Sējumu apdrošināšanas struktūra

2001.gadā ir paplašināts apdrošināmo kultūraugu sortiments un tas bija attiecināts uz uz lauka dārzeņiem, eļļas un šķiedras liniem un ilggadīgajiem stādījumiem- augļu kokiem un krūmogulājiem.

Mainīgo izmaksu līmenis augkopībā ir salīdzinoši augsts. Graudkopībā tas sasniedz 200-300 Ls/ha, bet dārzenkopībā 1800-2000 Ls/ha. Sējumu apdrošināšana, izmantojot apdrošināšanas prēmiju subsidēšanu, paaugstināja mainīgās izmaksas vidēji par 1,6% - graudaugiem un līdz 0,9% - dārzeņiem, bet ar agroklimatisko apstākļu saistīto zaudējumu gadījumā tas dod iespēju saņemt līdz 100% kompensāciju .

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Kopumā apdrošināšanas prēmiju subsidēšanai 2001.gadā izmantoti tikai 50,4% no šim mērķim atvēlētajiem līdzekļiem. Apdrošināto kultūraugu platību un saimniecību īpatsvars ir zems salīdzinājumā ar kopējām sējplatībām un kopējo saimniecību skaitu. Tas saistīts ar vairākiem faktoriem:

- kritiska apgrozāmo līdzekļu nepietiekamība;
- lauksaimnieciskajā ražošanā ieguldīto līdzekļu nepietiekama novērtēšana;
- riska iespējamības nepietiekama novērtēšana.

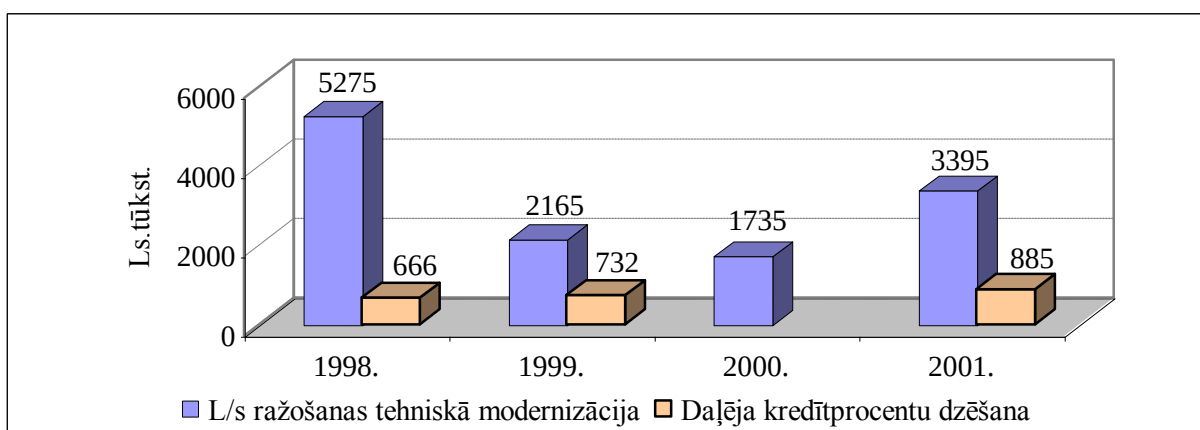
Turpmākā atbalsta pasākuma pastāvēšana un attīstība būs atkarīga no minēto faktoru ietekmes izmaiņām.

J.Sietiņsons (Tālr. 7027346)

Atbalsts ražošanas tehniskajai modernizācijai

2001. gadā “Lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai un tehnoloģiskajai modernizācijai” subsidēšanai tika piešķirti un izlietoti Ls 4280,18 tūkst. Tika realizēta Lauksaimniecības 2001.gada programmas Valsts atbalsta pasākumu galvenais darbības virziens – ražošanas tehnoloģiskā modernizācija.

2001.gadā subsīdiju piešķirtie līdzekļi šai programmai ir ievērojami lielāki (izņemot 1998.gadu). Tai skaitā pieaudzis arī tieši kredītprocentu daļējai segšanai paredzētais finansējums (2.10.attēls).



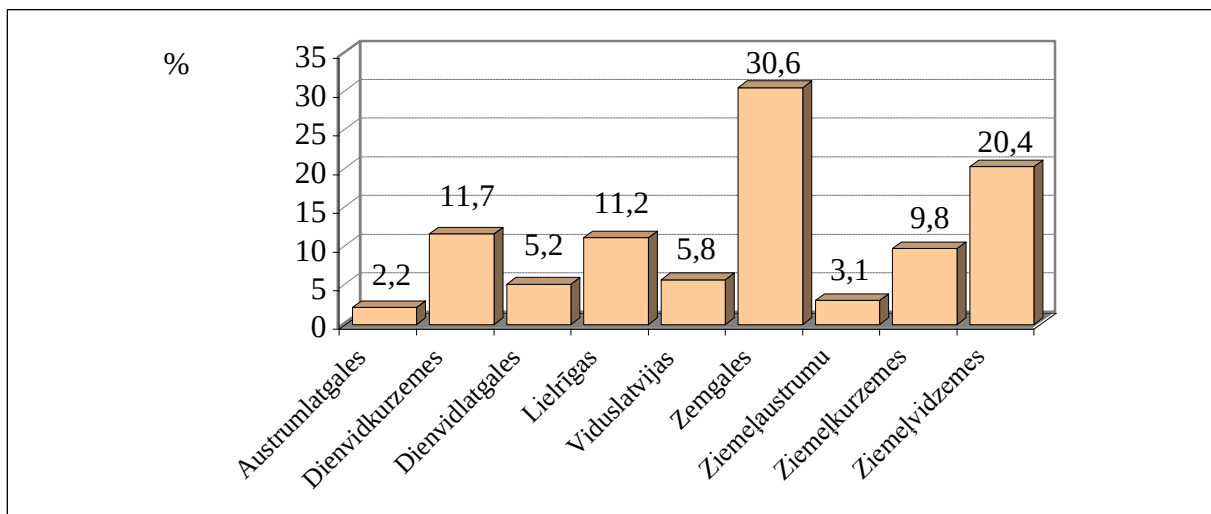
Avots: LAD un ZM

2.10.attēls. Subsīdiju apmērs lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai

Kopumā 2001. gadā lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai piešķirtie līdzekļi tika izlietoti šādās apakšprogrammās:

- lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai – Ls 3394,78 tūkst.;
- 2000.gada kredītprocentu daļējai dzēšanai – Ls 885,40 tūkst.

2001.gadā izmaksāto subsīdiju procentuālais sadalījums pa reģioniem parādīts 2.11.attēlā.



Avots: LAD

2.11. attēls. Lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai izmaksātās subsīdijas pa reģioniem 2001.gadā

Saskaņā ar 2001.gada subsīdiju nolikuma kritērijiem uz subsīdiju saņemšanu varēja pretendēt juridiskās personas, kuras ražo lauksaimniecības produkciju vai sniedz lauksaimniecības darbu pakalpojumus un lauksaimnieciskā darbībā ir ieņēmušas vismaz 60% no visu ieņēmumu kopapjoma. Pasākumu realizācijai varēja izmantot gan kredītu, gan arī paša subsīdiju saņēmēja līdzekļus. Subsīdiju procentuālais apjoms bija 25 - 30% no pasākumos izlietoto līdzekļu apjoma.

Nolikuma ietvaros uz 2000.gada kredītprocentu daļēju dzēšanu varēja pretendēt juridiskas personas, kas saņēmušas kredītu ražošanas tehnikas un tehnoloģisko iekārtu iegādei un jaunu lauksaimnieciskās ražošanas būvju būvniecībai. Subsīdijas izmaksāja par 2000.gadā faktiski samaksāto kredītu procentu likmju dzēšanu 7% apmērā.

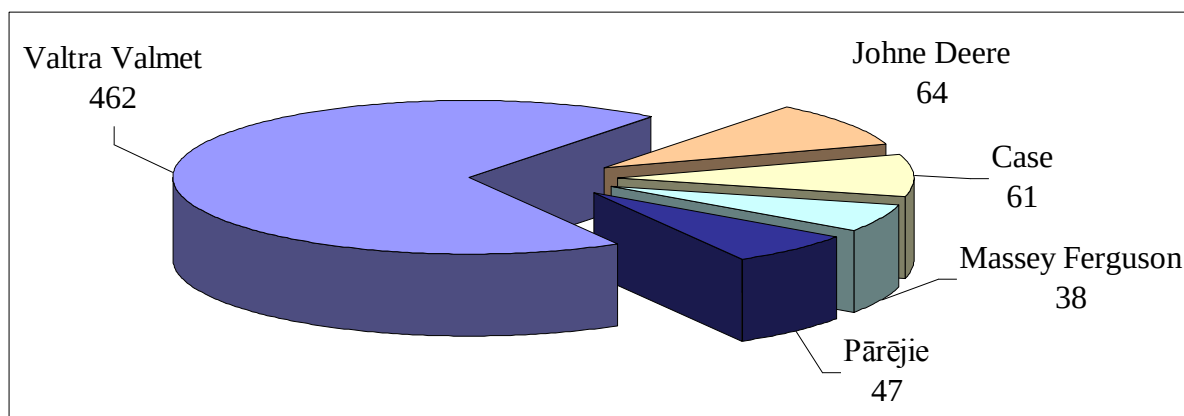
Kopumā 2001. gadā tika izmaksātas subsīdijas 1902. juridisko personu pieteikumiem. Piešķirto subsīdiju vidējais lielums bija 2250 latu.

Cēloņi, kas ietekmējuši vai kavējuši attīstību

2001.gadā valsts atbalsts lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai palielinājies aptuveni 2,5 reizes salīdzinājumā ar 2000.gadu, un tas būtiski ietekmēja vispārēju lauksaimniecības modernizāciju.

Valsts atbalsta rezultātā pieauga jaunas traktortehnikas, kombainu un citu lauksaimniecības tehnikas un tehnoloģisko iekārtu vienības. Pēc 2001.gada lauksaimniecības skaitīšanas rezultātiem saimniecībās ir 51 716 riteņtraktoru. Salīdzinot pēc izlaiduma gada, 24% traktoru ir jaunāki par 10 gadiem. Turpinot valsts atbalstu, jauno traktoru īpatsvars var palielināties līdz 28%. Pēdējā gada laikā ir pieaudzis pieprasījums uz Rietumu valstīs ražoto traktortehniku. Tas izskaidrojams ar NVS un Rietumu valstīs ražoto traktoru cenu izlīdzināšanos Latvijas tirgū. Pie līdzīgām cenām bieži pircēji izvēlas augtākas kvalitātes traktortehniku.

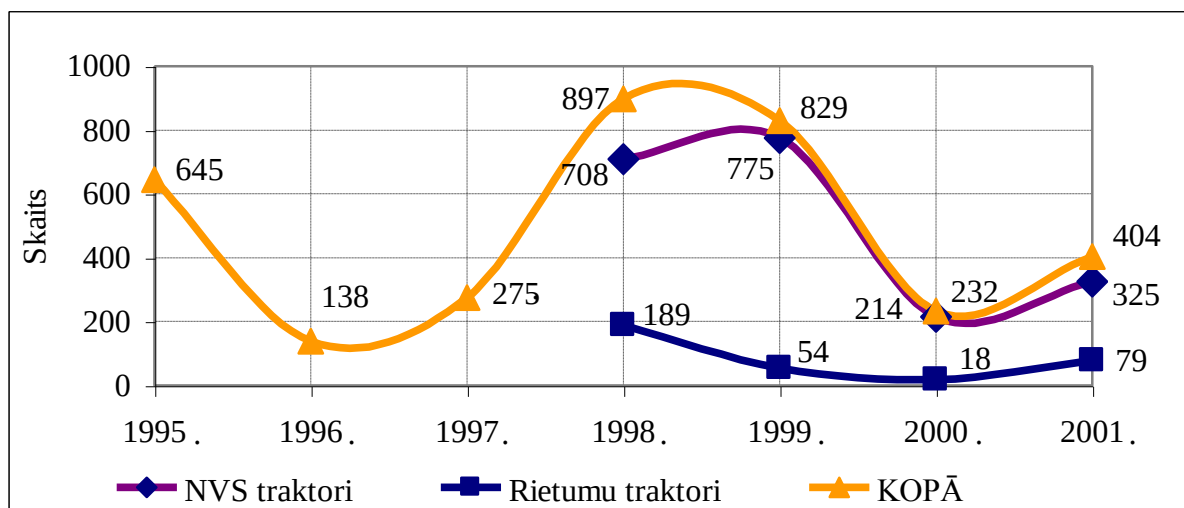
No Rietumu valstīs ražotajiem traktoriem vispiemērotākie ir “Valtra/Valmet” traktori (2.12.attēls).



Avots: LAD un ZM

2.12.attēls. Rietumu valstīs ražoto traktoru sadalījums Latvijas tirgū 1996. – 2001. gadā

Savukārt 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, izmantojot subsīdijas, ievērojami palielināts traktortehnikas tehniskais parks. Īpaši ir palielinājies Rietumu valstīs ražoto traktoru īpatsvars, (2.13.attēls).



Avots: LAD un ZM

2.13.attēls. Subsīdētā traktortehnika

Modernizācijas procesu 2001.gadā kavēja SAPARD atbalsta programmas vēlīnā ienākšana Latvijā, jo daudzi lauksaimnieki cerēja saņemt SAPARD atbalstu jau 2001.gada vidū, bet faktiski to bija iespējams saņemt tikai 2002.gada sākumā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Arī turpmākajos gados turpināma ražošanas attīstības un tehnoloģijas modernizācijas subsidēšana no nacionālajām subsīdijām, neskatoties uz SAPARD atbalsta programmu pieejamību Latvijas lauksaimniekiem. Duāla atbalsta sistēma veicinās Latvijas lauksaimniecības preču konkurētspējas izlīdzināšanos Eiropas Savienības un citu valstu tirgos, kā arī veicinās labu lauksaimnieciskās tehnikas parka atjaunošanos.

A. Binovskis (Tālr. 7027202)

R. Būda (Tālr. 7027313)

Nevalstisko lauksaimniecības organizāciju un ražotāju grupu atbalstīšana

Lai nodrošinātu atgriezenisko saiti starp Zemkopības ministriju un lauksaimniecībā nodarbinātajiem, aktivizētu lauksaimnieku sabiedrisko organizāciju iesaistīšanos aktuālo jautājumu risināšanā un veicinātu lauku uzņēmēju sadarbību un kooperāciju 2001.gadā bija paredzēts atbalsts lauksaimniecības nevalstiskajām organizācijām un ražotāju grupām Ls 260 000 apmērā. Uz subsīdijām varēja pretendēt lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības (Ls 200 000) un lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas (Ls 60 000).

2001.gadā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome ir izmantojusi valsts subsīdijas Ls 18000 apmērā. 2000.gada 17.aprīlī izveidotajā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomē saskaņā ar 2001.gada 23.maijā apstiprināto Nolikumu darbojās 39 organizācijas, tai skaitā piecas daudznozaru organizācijas, 31 nozaru asociācija un biedrība, 3 asociētās nozaru asociācijas un biedrības.

Arī 2001.gadā Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome ir sniegusi atzinumus par aktuāliem un stratēģiskiem jautājumiem, kas skar lauksaimniecību un lauku attīstību, piedalījies Zemkopības ministrijas izveidotās darba grupās, izteikusi atzinumus par normatīvo aktu projektiem un aktīvi piedalījies lēmumu pieņemšanas procesā, nodrošinot informācijas izplatīšanu un saikni starp atbildīgajiem valsts iestāžu darbiniekiem un lauksaimniecībā nodarbinātajiem. Ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes dalīborganizāciju informēšanu ar SAPARD programmu, integrāciju Eiropas Savienībā, ražošanas pilnveidošanu, kooperāciju un produkcijas pārstrādi.

Katru gadu atbalsts tiek sniegts Latvijas Mazpulku organizācijai un citām lauksaimniecības nevalstiskajām organizācijām. Arī 2001.gadā Latvijas Mazpulku organizācija saņēma subsīdijas Ls 10000 apmērā, Lauksaimniecības nevalstiskās organizācijas - Ls 49998 apmērā.

Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības 2001.gadā subsidētas ar Ls 185179. Kooperācija nodrošina lauksaimniekiem iespējas ietekmēt tirgu, kopīgi pārdodot pašu saražoto produkciju, tādējādi nodrošinot lielākus pārdotās produkcijas apjomus un lielākus ienākumus. Subsīdijas uzlaboja lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību attīstību, veicināja to aktivitāti. Ar valsts atbalstu organizēti informējoši un izglītības pasākumi, piesaistīti labi vadītāji un uzsākta jaunu kooperatīvu darbība. Atbalsts veicināja arī Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas izveidošanu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Subsīdiju sistēma darbojas no 1994.gada un ir ilglaicīga, lai lauksaimniecības produkcijas ražotāji varētu pieņemt ekonomiski pamatotus saimnieciskās darbības lēmumus.
- Sekojot jaunajām tendencēm lauksaimniecībā, 2001.gadā tika ieviestas jaunas programmas - "Bioloģiskās lauksaimniecības atbalsts" un "Tirgus veicināšana".
- Ar subsīdiju atbalstu sabiedriskā organizācija "Mārketinga padome" ieviesusi speciālu preču zīmi "Kvalitatīvs Latvijas produkts", lai palielinātu no vietējām izejvielām Latvijā ražotu pārtikas produktu atpazīstamību un produktu tirdzniecības apjomus vietējā un ārvalstu tirgū.
- Ar 2001.gadu nav subsīdiju par sertificēto sēklu realizāciju, jo augkopji saņem kompensācijas maksājumus par sējplatību.
- 2001.gada subsīdiju programmā pirmo reizi izmaksātas subsīdijas par vienu kartupeļu un lauku dārzeņu hektāru Ls 40 apmērā.
- Subsīdiju izmantošanas noteikumi, saskaņā ar apstiprinātiem nolikumiem, ir publiski pieejami reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs, kā arī internetā - ZM mājas lapā.

L.Āboliņš (Tālr. 7027253)

2.2. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju un kooperācijas veicināšana

Latvijā ir piecas horizontālās lauksaimnieku sabiedriskās organizācijas – Zemnieku saeima, Latvijas zemnieku federācija, Latvijas Lauku atbalsta asociācija, Lauksaimniecības Statūtsabiedrību asociācija un Latvijas Jauno zemnieku klubs, kā arī aptuveni 60 nozaru asociācijas un citas nevalstiskās lauksaimnieku organizācijas. Šīs lauksaimnieku sabiedriskās organizācijas aptver visu Latvijas teritoriju, nodrošinot vispārēju informācijas apmaiņu. Lauksaimnieku sabiedriskajās organizācijās ir vairāk nekā 5000 biedri, kaut gan ikdienas darbā ir iesaistīti divas līdz trīs reizes vairāk cilvēku.

Nevalstisko lauksaimnieku organizāciju darbības veicināšanas mērķis ir lauksaimnieku sabiedrisko organizāciju un nozaru asociāciju iesaistīšana lauksaimniecības politikas veidošanā un īstenošanā; atgriezeniskās saites nodrošināšanā starp Zemkopības ministriju un lauksaimniecībā nodarbinātajiem, kā arī konkurētspējīgas lauksaimniecības produkcijas ražošanas, pārstrādes un eksporta veicināšana.

Lai nodrošinātu atklātumu būtisko lauksaimniecības nozaru problēmu risināšanā, lai veidotu un īstenotu kopēju lauksaimniecības politiku un uzņemtos kopīgu atbildību par lauku un lauksaimniecības kā galvenās lauku sastāvdaļas sakārtošanu, ir izveidota Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome, kas apvieno nozaru asociāciju un horizontālo zemnieku sabiedrisko organizāciju pārstāvjus sadarbībai ar Zemkopības ministriju un citām institūcijām. Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomē ietilpst 41 organizācija, tai skaitā 5 daudznozaru asociācijas, 31 nozaru asociācija un biedrība, 3 asociētās nozaru asociācijas un biedrības. Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes darbības tiesiskais pamats ir Lauksaimniecības likuma 4.¹p. un 2000.gada 17.aprīlī Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes sēdē apstiprinātais Nolikums.

Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome sniedz atzinumus par aktuāliem un stratēģiskiem jautājumiem, kas skar lauksaimniecību un lauku attīstību, piedalās Zemkopības ministrijas izveidotajās darba grupās, izsaka atzinumus par normatīvo aktu projektiem un aktīvi piedalās lēmumu pieņemšanā, nodrošinot lauksaimnieku viedokļu ievērošanu, informācijas izplatīšanu un saikni starp atbildīgajiem valsts iestāžu darbiniekiem un lauksaimniecībā nodarbinātajiem.

Kooperācija nodrošina lauksaimniekiem iespējas ietekmēt tirgu, kopīgi realizējot pašu saražoto produkciju, tādējādi nodrošinot izdevīgākus nosacījumus produkcijas realizācijai un ienākumiem. Pašlaik Latvijā ir reģistrētas 1409 kooperatīvās sabiedrības, kuru darbības profils ir lauksaimniecība. Pēc šo kooperatīvo sabiedrību apsekošanas, kas tika veikta, sadarbojoties ar Lauku atbalsta dienestu, tika konstatēts, ka reāli no tām darbojas tikai 574.

Īpašs atbalsts tiek sniegts Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām, kuras nenodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, bet sniedz pakalpojumus lauksaimniecības produkcijas ražotājiem. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību darbību regulē Kooperatīvo sabiedrību likums. Saeimā ir iesniegti priekšlikumi grozījumiem Kooperatīvo sabiedrību likumā, lai radītu likumīgu pamatu lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvo sabiedrību darbībai Latvijā atbilstoši Eiropas Savienības kooperatīvo sabiedrību tiesību principiem, t.i. definētu lauksaimnieku neražojošās kooperatīvās sabiedrības, izņemot pirmapstrādi, un panāktu, ka šāda veida kooperatīvās sabiedrības nemaksā uzņēmumu ienākuma nodokli, kā arī reglamentētu lauksaimnieku kooperatīvu sabiedrību biedru izstāšanās un izslēgšanas kārtību, pārpalikuma izmaksu kārtību.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Kooperācijas attīstības veicināšana ir nepieciešama, lai stimulētu kvalitatīvas un konkurētspējīgas lauksaimniecības produkcijas ražošanas, pārstrādes un eksporta attīstību.
- Kooperācija nodrošina lauksaimniekiem iespējas ietekmēt tirgu, kopīgi realizējot pašu saražoto produkciju, tādējādi nodrošinot izdevīgākus nosacījumus produkcijas realizācijai un ienākumiem.
- Īpašs atbalsts tiek sniegts Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām, kuras nenodarbojas ar lauksaimniecības produkcijas ražošanu, bet sniedz pakalpojumus lauksaimniecības produkcijas ražotājiem.

L. Čīče (Tālr. 7027029)

2.3. Nacionālā programma “Biodegvielas ražošana un pielietošana Latvijā”

Nemot vērā pašreizējās Latvijas lauksaimniecības grūtības, ir ļoti svarīgi realizēt pasākumu, kas pozitīvi ietekmētu vienu no lauksaimniecības prioritārām nozarēm – augkopību, kā arī veicinātu augkopības produkcijas pārstrādes rūpnīcu attīstību un modernizāciju. Bez tam pasaulē strauji samazinās naftas resursi un palielinās tās ieguves izmaksas. Taču tautsaimniecības attīstībai ir vajadzīgs arvien vairāk enerģijas. Naftas cenas pasaulē nemītīgi pieaug. Turklāt arvien pieaugošā fosilu degvielu sadedzināšana, t.sk. arī iekšdedzes dzinējos rada ievērojamu vides piesārņojumu.

Ir pierādīta Eiropas Savienībā un cituviet pasaulē biodegvielas ražošanas iespējamība no lauksaimniecības produkcijas, tāpēc tās ražošana arī Latvijā ir iespējama un aktuāla. Prognozējot attīstības tendences šajā sektorā, jau 1995.gadā tika uzsākts darbs pie nacionālās programmas projekta “Biodegvielas ražošana un pielietošana Latvijā”.

Kopš 2000.gada Zemkopības ministrija strādā pie programmas projekta precizēšanas, ņemot vērā ieinteresēto ministriju, organizāciju un valdības ierosinājumus un priekšlikumus.

2001.gadā Latvijā viens programmas pasākums tika realizēts sākotnējā biodegvielas ražošana Valmieras rajona Naukšēnu pagastā SIA Delta ražotnē. Sākotnēji paredzēts gadā saražot 2500 tonnas degvielas, pārstrādājot 7 500 tonnu rapša sēklu. Degvielas tirdzniecība notiek galvenokārt Valmieras un Valkas rajona degvielas uzpildes stacijās, kur kopumā realizē 15 līdz 20 tonnu biodegvielas mēnesī. Dīzeļdegvielas cena ir 28 santīmi par litru.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Zemkopības ministrijai jāturpina darbs, lai vistuvākajā laikā tiktu izstrādāta un apstiprināta Ministru kabineta nacionālā programma “Biodegvielas ražošana un pielietošana Latvijā” un sadarbībā ar citām ieinteresētajām valsts iestādēm, organizācijām jāizstrādā konkrēts rīcības plāns programmā minēto pasākumu pakāpeniskai realizācijai.

A. Binovskis (Tālr. 7027202)

2.4.Saimniecību uzskaites datu tīkls – SUDAT

Kopš 1997. gada Latvijā tiek veidots lauku saimniecību uzskaites datu tīkls (SUDAT), un tā mērķis ir nodrošināt lauksaimnieciskās produkcijas ražotājus, agrārpolitikas veidotājus un citus interesētus ar objektīvu informāciju par procesiem un attīstības tendencēm dažādās specializācijas un lieluma lauku saimniecībās, kas produkciju ražo tirgum un atrodas noteiktos valsts reģionos.

Saimniecību uzskaites datu tīklā tiek vākta un apkopota informācija par saimniecību strukturālajiem un ražošanas rādītājiem, ieņēmumiem, izmaksām, saimnieciskās darbības rezultātiem.

Eiropas Savienības (ES) valstīs šāda sistēma – saimniecību uzskaites datu tīkls (FADN) ir izveidots katrā dalībvalstī. Tā izveidošanu un pamatprincipus nosaka speciāli šim nolūkam izstrādāta ES likumdošana. Katru gadu pēc vienotas metodoloģijas savākta un apkopota informācija tiek nosūtīta Eiropas Komisijai, lai izvērtētu situāciju ES dalībvalstu lauksaimniecībā.

Objektīva, ES prasībām atbilstoša informācija par Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, to ienākumu līmeni un attīstības tendencēm ir ļoti svarīga pirmspievienošanās sarunu komponente: ik gadu Latvija deklarē savu pozīciju par ES likumdošanas piemērošanu un gatavību to ievērot arī attiecībā uz FADN (SUDAT). SUDAT izveidošana ir viens no priekšnoteikumiem Latvijas ātrākai integrācijai Eiropas Savienībā.

Veidojot SUDAT, būtiski ir, lai dati būtu reprezentatīvi attiecībā uz visu lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas sektoru. Saimniecību izlases kopa tika izveidota 2000. gadā, paredzot apkopot datus vismaz par 500 lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem. Piedalīšanās SUDAT ir brīvprātīga, un vēlmi piedalīties sistēmā, apliecināja tikai 365 saimniecības. No izlases kopas saimniecībām datus par 1999. gadu varēja iesniegt 222 izlases saimniecības, 2000. gada rezultāti ir iegūti no 360 saimniecībām, bet provizorisks dati par 2001. gadu no 338 saimniecībām, darbs pie 2001. gada datu apstrādes vēl turpinās.

Bāze pilnīgi reprezentatīvas izlases izveidošanai būs pieejama pēc 2001. gada lauksaimniecības skaitīšanas rezultātu apkopošanas, un saimniecību skaits izlasē pakāpeniski jāpalielina līdz 1000 saimniecībām.

Lauku saimniecību darbības rezultāti

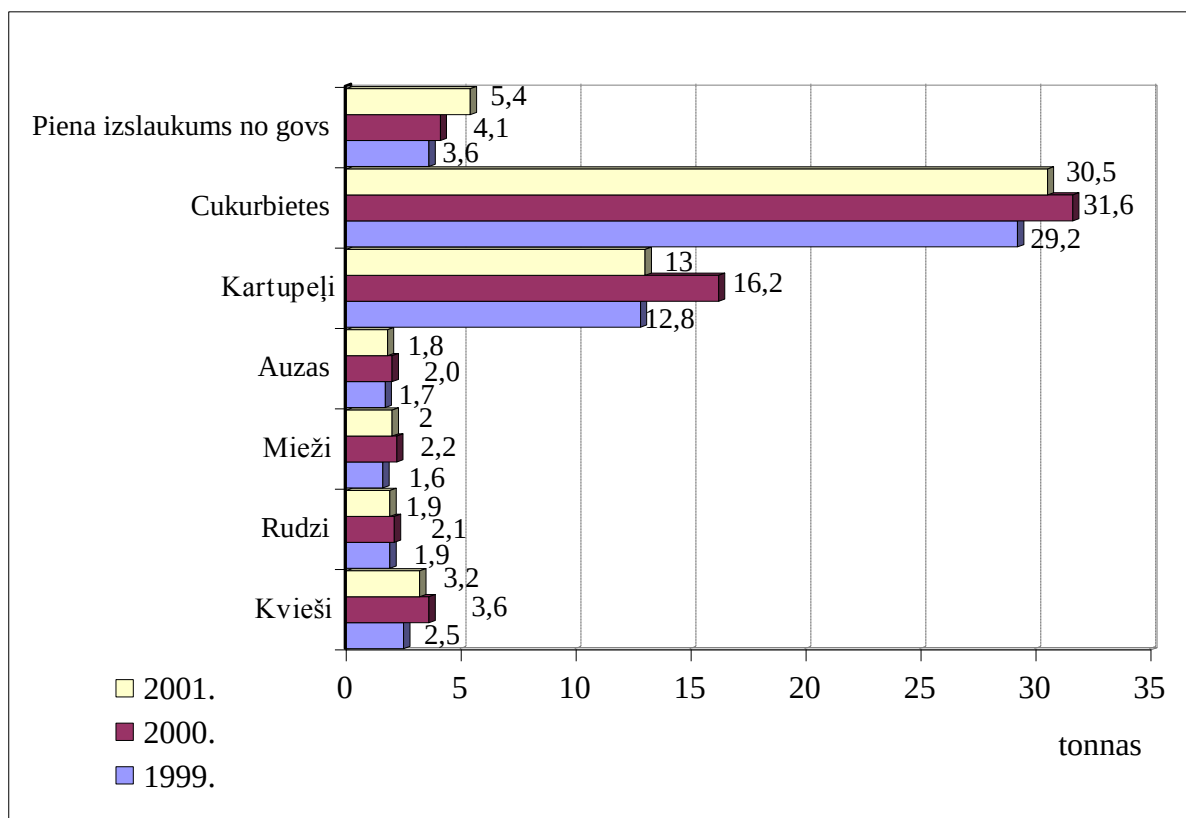
Balstoties uz SUDAT datiem, var novērtēt lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumu līmeni un attīstības tendences. Pamatā salīdzinājums tiks veikts par 2000. un 2001. gadu.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme un tās izlietojums: vidēji 2001. gadā saimniecības apsaimnieko 30,3 ha, kas ir par 5 % vairāk nekā 2000. gadā. Saimniecību apsaimniekotās zemes platības ir samazinājušās Rīgas reģionā – par 22 % galvenokārt uz nomātās zemes rēķina, kas ir samazinājusies par 39 %, bet palielinājušās Latgales – par 34 %, palielinoties zemei īpašumā par 35 %, un Kurzemes reģionā par 7 %, kur mazliet pieaugušas gan īpašumā esošas, gan nomātās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības. Rīgas reģionā ievērojamākais samazinājums ir graudaugu platībām vidēji no 35,0 ha uz 28,8 ha, tomēr šajā reģionā ir samazinājušās arī neizmantotās LIZ platības no 4,6 ha uz 2,8 ha.

Analizējot zemes izlietojumu pa specializācijas virzieniem, apsaimniekotās LIZ platības ir samazinājušās laukkopības un jauktas augkopības specializācijas saimniecībās 32,9 ha uz 30,1 ha (-9 %), galvenokārt, samazinoties graudaugu sējumu platībām par 19 %. Pārējo specializāciju saimniecību LIZ platības ir .

Mājlopi: vidējais nosacīto mājlopu vienību skaits ir samazinājies no 10,0 LLV 2000. gadā līdz 9,5 LLV 2001. gadā, un atbilstoši mājlopu skaits vidēji ir mazliet samazinājies visās mājlopu grupās. Šāda pati tendence saglabājas arī reģionos, bet pa specializācijas virzieniem nosacītajās vienībās mājlopu skaits ir pieaudzis saimniecībās, kas specializējušās lopkopībā: ganāmo mājlopu audzēšanas (bez piena lopkopības) saimniecībās – 2,1 reizi, cūkkopības un putnkopības saimniecībās – 1,3 reizes, arī piena lopkopības saimniecībās par 13 %, un mājlopu skaita pieaugums ir atbilstoši saimniecību specializācijai.

Ražība, produktivitāte: Augkopībā 2001. gads lauksaimniekiem nav bijis veiksmīgs (2.14.attēls), visām galvenajām augkopības kultūrām ražība ir bijusi zemāka nekā 2000. gadā, kaut gan ir vērojams neliels pieaugums salīdzinot ar 1999. gadu. Savukārt lopkopībā, piena ražošanā ar katru gadu piena izslaukums saimniecībās palielinās.



Avots: LVAEI

2.14. attēls. Ražība SUDAT saimniecībās 1999. - 2001.gadā, tonnās

Salīdzinot saimniecību rādītājus pa reģioniem (2.6. tabula), 2001. gadā Zemgalē bijušas augstākā kviešu – 3,3 t/ha un cukurbietu ražība – 31,4 t/ha, savukārt Rīgas reģionā ir augstākā rudzu ražība – 3,1 t/ha, bet cukurbietēm ražība bija 2,2 reizes zemāka nekā vidēji saimniecībās. Rīgas reģions izceļas arī ar lielāko piena izslaukumu no govju – 5,0 t un kartupeļu ražību – 18,4 t/ha, kas Zemgales rādītājus pārsniedz gandrīz divas reizes.

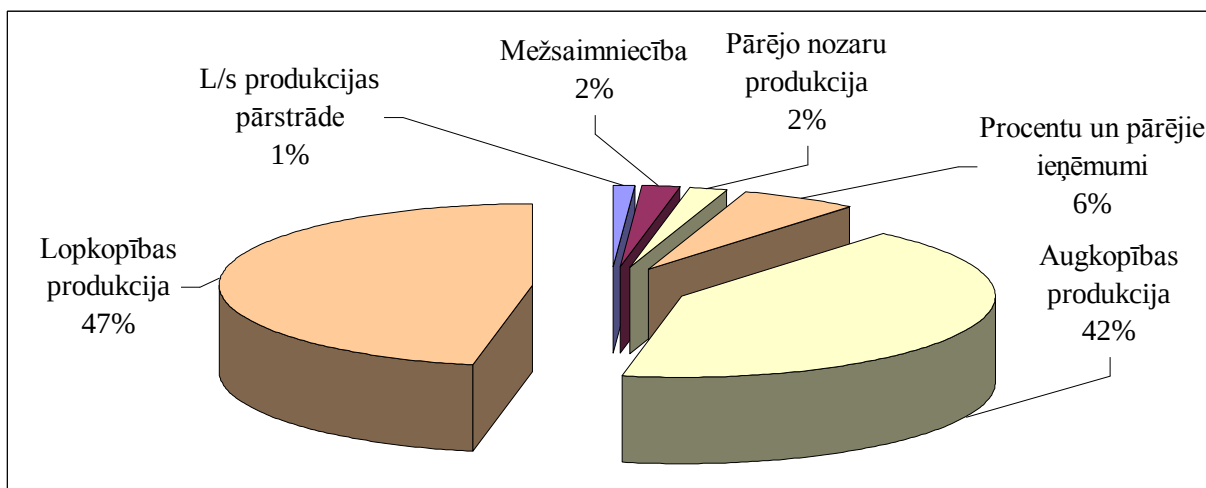
2.6. tabula

Ražība SUDAT saimniecībās 2001.gadā pa reģioniem

	Vidēji saimn.	Rīgas reģions	Vidzeme	Latgale	Kurzeme	Zemgale
Kvieši, t/ha	3,0	2,3	2,3	2,1	2,5	3,3
Rudzi, t/ha	1,9	3,1	2,3	2,0	2,1	1,6
Mieži, t/ha	1,9	1,9	1,9	2,1	2,0	1,9
Auzas, t/ha	1,8	1,5	1,7	2,1	1,5	1,6
Kartupeļi, t/ha	13,2	18,4	15,4	13,1	15,5	9,9
Cukurbietes, t/ha	30,5	13,7	27,4	-	21,7	31,4
Piena izslaukums (t/govs)	4,2	5,0	3,9	4,2	4,1	4,3

Avots: LVAEI

Produkcija: 89 % no saimniecību produkcijas vērtības 2001. gadā ir lauksaimniecības produkcija, 2 % ir mežsaimniecības un pārējo nozaru produkcija, lauksaimniecības produkcijas pārstrāde ir 1 %, bet diezgan liela daļa produkcijas struktūrā – 6 % ir procentu un pārējiem ieņēmumiem



Avots: LVAEI

2.15. attēls. Produkcijas struktūra saimniecībās 2001. gadā.

Lauksaimniecības produkcijā dominē lopkopība – 53 % no kopējās lauksaimniecības produkcijas.

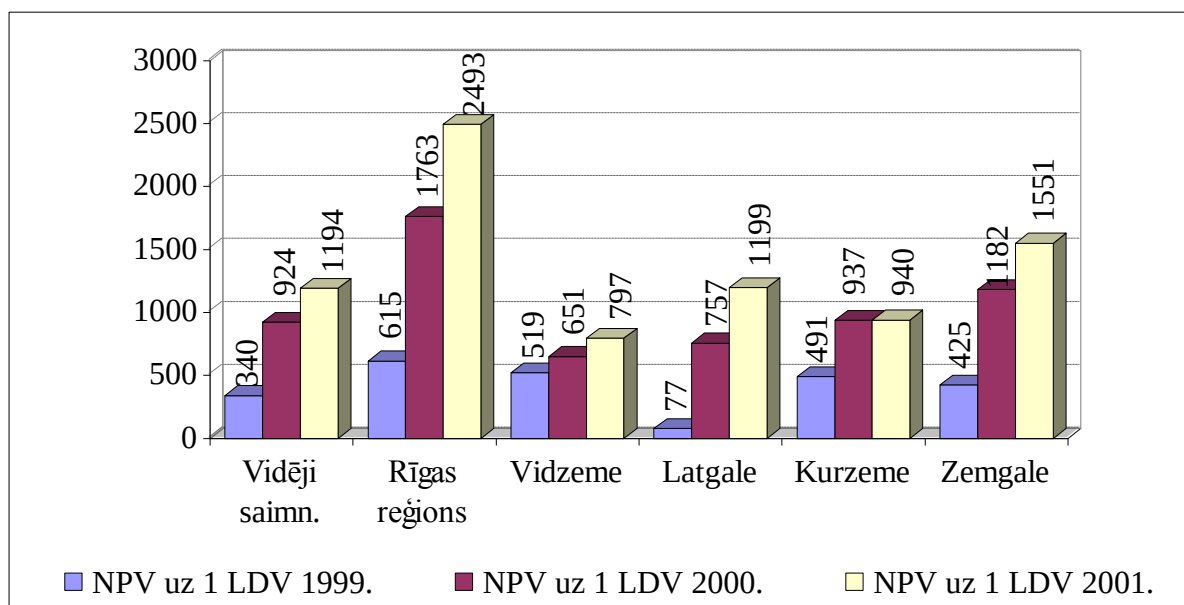
No kopējās produkcijas 29 % tiek izlietoti saimniecībā, bet 6 % patērēti mājlopu saimniecībā (personīgajam patēriņam).

Produkcijas pārdošanas cenas: 2001. gadā vidēji cenas samazinājās kviešiem, rudziem un miežiem, pārējai produkcijai cenas pieauga, īpaši kartupeļiem no Ls 41 uz Ls 70 par tonnu. Cenu pieaugums ir vērojams visai lopkopības produkcijai. Reģionos cenas ir atšķirīgas, piemēram, Rīgas reģionā cenas kviešiem un rudziem pieauga, bet kartupeļiem savukārt samazinājās. Kurzemes reģions izceļas ar ievērojamu cenu pieaugumu kartupeļiem – 2,7 reizes un lopkopības produkcijai, īpaši pienam - par 35 %.

Valsts atbalsts: saņemtais valsts atbalsts lauksaimniecības produkcijas ražošanai (ieskaitot akcīzes nodokļa kompensāciju, bet neieskaitot ieguldījumu un kredītprocenu subsīdijas) saimniecībās uz 1 ha LIZ 2001. gadā ir samazinājies, salīdzinot ar 2000. gadu par Ls 0,14, rēķinot uz 1 ha aramzemes, subsīdijas augkopībā ir pieaugušas no Ls 4,86 līdz Ls 5,47, bet lopkopībā samazinājušās par Ls 0,21 uz 1 LLV. Izņemot Vidzemi, visos reģionos ir pieaudzis atbalsts augkopībā uz 1 ha aramzemes, bet lopkopībā subsīdijas uz nosacīto mājlopu vienību ir pieaugušas Kurzemes un Zemgales reģionos. Lielākais valsts atbalsts uz 1 ha LIZ saglabājas Rīgas reģionā, tai pašā laikā šai reģionā ir vērojams lielākais samazinājums - no Ls 42,32 uz Ls 30,89. Atbalsts uz 1 ha LIZ ir samazinājies Latgalē, un tas šai reģionā ir 2 reizes mazāks, rēķinot uz 1 ha LIZ, nekā Rīgas reģionā.

Saimniecību darbības rezultāti: Novērtēt ienākumu līmeni dažāda lieluma un struktūras saimniecībām rada zināmas grūtības, tāpēc kā objektīvākais rādītājs tiks izmantots neto pievienotā vērtība (jaunradītā vērtība) uz darbaspēka vienību. Tas novērsīs problēmas, novērtēt un iekļaut aprēķinā nealgotā darbaspēka samaksu un ienākumu atkarību no saimniecību lieluma (ieguldītā kapitāla).

Attēlā 2.16. redzams saimniecību neto pievienoto (jaunradīto) vērtību laika periodā no 1999. līdz 2001. gadam. Vidēji saimniecībās jaunradītā vērtība 2000. gadā ir pieaugusi gandrīz trīs reizes, salīdzinot ar 1999. gadu, 2001. gadā kāpums nav tik liels, tomēr vidēji par 29 %. Lielākais pieaugums ir Latgalē – 58 %, kur iepriekšējā periodā pieaugums bija gandrīz deviņas reizes, tomēr jāņem vērā ļoti zemie rādītāji 1999. gadā. Ievērojams pieaugums 2001. gadā, salīdzinot ar 2000. gadu ir arī Rīgas reģionā – 41 %, bet Kurzēm pieaugums ir tikai par Ls 3. Vidzemē abos periodos pieaugums ir attiecīgi 2000./1999.: 25 % un 2001./2000.: 25 %.

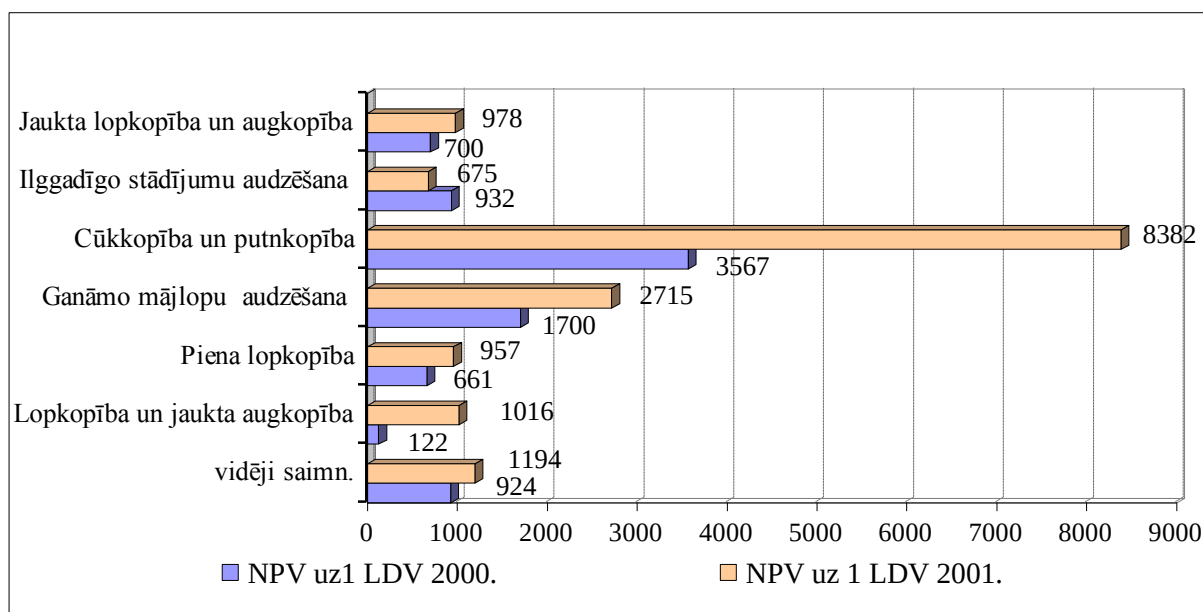


Avots: LVAEI

2.16. attēls. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz nosacīto darbaspēka vienību 1999. - 2001. gadā pa reģioniem.

Novērtējot saimniecību darbības rezultātus pa specializācijas virzieniem), ievērojams jaunradītās vērtības pieaugums ir cūkkopības un putnkopības specializācijas saimniecībās – 2,3 reizes, šīs specializācijas saimniecību jaunradītā vērtība arī ir vislielākā – LS 8 382 uz darbaspēka vienību, kas vidējos rādītājus pārsniedz 7 reizes, bet laukkopības un jaukta augkopības, piena lopkopības un jauktas lopkopības un augkopības saimniecību rādītājus vairāk nekā 8 reizes, bet ilggadīgo stādījumu audzēšanas saimniecību rādītājus vairāk nekā 12 reizes.

Jaunradītā vērtība pieaugusi ir tikai saimniecībās, kas nodarbojas ar lopkopību vai kam ir jaukta specializācija, augkopībā specializējušos saimniecību rādītāji ir samazinājušies salīdzinot ar 2000. gadu.



Avots: LVAEI

2.17. attēls. Saimniecību neto pievienotā vērtība uz nosacīto darbaspēka vienību 2000. - 2001. gadā pa specializācijas virzieniem.

2.7. tabula

Vidējās produkcijas pārdošanas cenas saimniecībās 2000. un 2001.gadā pa reģioniem

	Vidēji saimniec.		Rīgas reģions		Vidzeme		Latgale		Kurzeme		Zemgale	
	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.
Kvieši	60	59	59	69	63	60	67	57	61	56	60	59
Rudzi	55	50	55	63	55	52	61	59	62	50	52	45
Mieži	57	55	63	52	61	58	64	64	53	54	56	53
Auzas	51	60	73	-	57	60	42	78	57	51	43	60
Kartupeļi	41	70	31	27	30	38	68	95	42	114	43	98
Cukurbietes	20	21	20	19	-	-	-	-	19	19	20	21
Piens	93	101	114	115	96	100	98	99	89	120	86	94
Liellopu gaļa	369	411	373	344	379	412	379	447	356	497	357	349
Cūkgaļa	640	757	638	812	660	648	718	803	727	796	574	730

Avots: LVAEI

2.8. tabula

Saņemtais valsts atbalsts saimniecībās 2000. un 2001.gadā pa reģioniem

	Vidēji saimniec.		Rīgas reģions		Vidzeme		Latgale		Kurzeme		Zemgale	
	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.
Ražošanas atbalsts uz 1 ha LIZ	16,82	16,68	42,32	30,89	15,02	16,98	22,48	15,04	12,17	13,74	15,12	17,63
Subsīdijas augkop. uz 1 ha aramzemes	4,86	5,47	8,36	12,15	2,83	2,36	3,75	4,91	2,42	3,69	7,51	8,10
Lopkopībā uz 1 LLV	15,91	15,70	38,58	20,73	15,09	15,47	30,56	21,14	10,97	13,94	8,64	12,97

Avots: LVAEI

2.9. tabula

Saimniecību ienākumi un peļņa 2000. un 2001.gadā pa reģioniem

	Vidēji saimniec.		Rīgas reģions		Vidzeme		Latgale		Kurzeme		Zemgale	
	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.
+ Produkcija	6 814	7 547	37 675	25 764	5 636	6 171	4 335	5 010	8 769	10 710	8 367	9 370
- Izmaksas	6 002	6 119	35 997	23 095	5 275	5 561	3 446	3 271	7 339	9 024	7 450	7 630
+ Ražošanas subsīdijas	487	505	4 001	2 288	424	462	396	356	486	586	511	592
- Ražošanas nodokļi un nodevas	102	93	365	270	72	76	40	34	115	125	168	143
= Saimnieciskās darb. ienākumi	1 197	1 840	5 315	4 687	714	995	1 245	2 060	1 800	2 147	1 260	2 188
+ Ārkārtas peļņa	82	-13	-69	-195	-11	-10	-1	-10	-47	-1	268	-15
- Uzņēmuma ienākuma nodoklis	14	13	1	41	3		0	4	23	23	31	28
- Nealgotā darbaspēka apmaksa	2 097	2 231	2 761	2 610	1 959	2 039	2 153	2 247	2 688	3 175	1 973	2 093
- Ieguldītā kapitāla apmaksa	328	347	1 409	1 310	305	314	179	208	398	443	418	436
= Peļņa	-1 160	- 765	1 075	530	-1 564	-1 369	-1 087	- 409	-1 356	-1 494	- 894	- 384

Avots: LVAEI

Tabula 2.9. parāda saimniecību ienākumu un peļņas aprēķināšanas algoritmu un darbības rezultātus 2000. un 2001. gadā. Saimnieciskās darbības ienākumi vidēji saimniecībās ir pieauguši no Ls 1197 2000. gadā līdz Ls 1840 2001. gadā.

Tomēr, salīdzinot un novērtējot dažāda lieluma un struktūras saimniecību darbības rezultātus absolūtos skaitļos, var rasties izkropļots priekšstats, jo:

- saimniecībās var būt gan algotais darbaspēks, gan izmantots ģimenes darbaspēks, kam parasti algu nerēķina;

- darbības rezultāti ir atkarīgi no saimniecības lieluma – ieguldītā kapitāla.

Lai aprēķinātu saimniecību peļņu, no saimnieciskās darbības ienākumiem atņem aprēķināto ienākumu nodokli, koriģē par ārkārtas peļņu vai zaudējumiem, kā arī ņem vērā pierēķinātās izmaksas:

- nealgotajam darbaspēkam atalgojumu aprēķina, darba ieguldījumu cilvēkgados reizinot ar vidējo darba samaksu algotajam darbaspēkam gadā - 2000. gadā Ls 1 090, 2001. gadā – Ls 1 119 (pieaugums 2001. gadā salīdzinot ar 2000. gadu par 3 %),

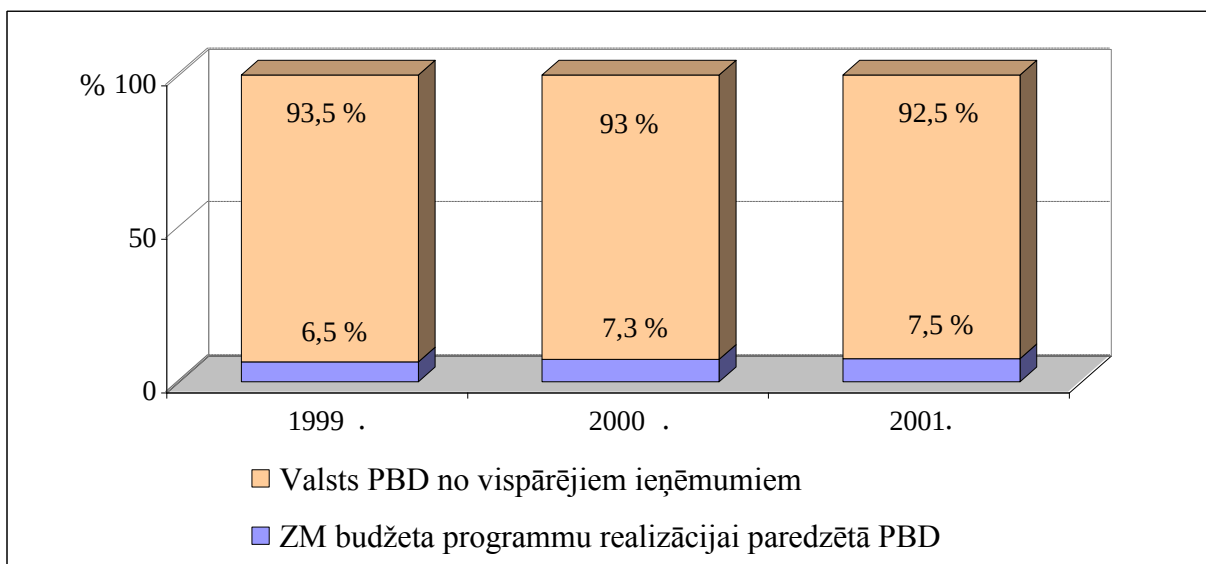
- procentus par ieguldīto kapitālu aprēķina, no saimniecības vidējā kapitāla atņemot vidējās saistības pārskata periodā un piemērojot 4 % likmi.

3. Finanšu politika lauksaimniecībā

3.1. Pārskats par valsts programmu izpildi 2001.gadā

Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmas 2000./2001.gadā tika finansētas no pamatbudžeta un speciālā budžeta.

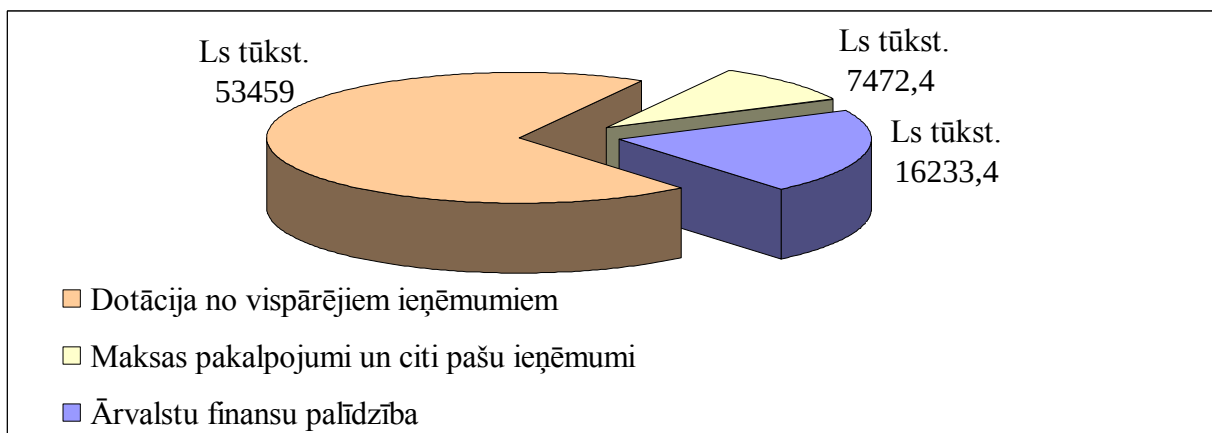
2001.gadā nozarei tika paredzēti 7,5 % jeb Ls 53459,1 tūkst. no valsts pamatbudžeta dotācijām no vispārējiem ieņēmumiem.



Avots: ZM

3.1.attēls. Zemkopības ministrijas pamatbudžeta programmu īpatsvars valsts pamatbudžetā 1999. – 2001.gadā %

Likumā “Par valsts budžetu 2001.gadam” Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu realizācijai paredzētie pamatbudžeta izdevumi bija Ls 77290,8 tūkst., kuri veidojās no šādiem ieņēmumu avotiem: Ls 53459,1 tūkst. (69,2 %) - dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, Ls 7472,4 tūkst. (9,7 %) - ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem, Ls 16233,4 tūkst. (21 %) - ārvalstu finansu palīdzības līdzekļi un Sanitārās robežinspekcijas maksas pakalpojumu ieņēmumu atlikums uz 2001.gada 1.janvāri - Ls 125,8 tūkst. (0,2 %).



Avots: ZM dati

3.2.attēls. Zemkopības ministrijas 2001.gada valsts budžeta ieņēmumu struktūra tūkst.Ls

**Zemkopības ministrijas valsts budžeta ieņēmumu dinamika
1999. – 2001. gadā tūkst. Ls**

Finansiālie rādītāji	Rindas kods	1999.g. plāns	2000.g. plāns	2001.g. plāns	2001./2000. +/-
Ieņēmumi - kopā	1	47975,9	59587,9	77164,9	17577
tai skaitā: dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	1.1.	40970,2	49639,5	53459,1	819,6
maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1.2.	7005,7	8595,7	7472,4	-1123,3
ārvalstu finansu palīdzība	1.3.		1352,7	16233,4	14880,7
Izdevumi - kopā	2	47975,9	59750,5	77290,7	17540,2
Fiskālā balance	3		-162,6	-125,8	

Avots: ZM dati

2001.gadā Zemkopības ministrijas pamatbudžeta programmām plānotie resursi izdevumu segšanai salīdzinājumā ar 2000. gadu ir palielinājušies par Ls 17577 tūkst. jeb 29,5 %.

Kopējā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2001.gadā ir palielinājusies par Ls 3819,6 tūkst. jeb 7,7 %. 2001.gadā tika piešķirta papildu dotācija no vispārējiem ieņēmumiem Valdības deklarācijā minēto prioritāšu un normatīvajos aktos noteikto pasākumu finansēšanai, tajā skaitā:

- papildu subsīdijām lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, lai nodrošinātu Lauksaimniecības likumā paredzēto valsts atbalsta līmeni lauksaimniecībai;
- Latvijas puses iemaksām akciju sabiedrības “Baltic Pulp” kapitālā un zemes iegādei (tiešajai) rūpnīcas izvietojumam. Finansēšanas avots šiem izdevumiem ir Valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” fiksētais maksājums valsts budžetā;
- Lauku atbalsta dienestam administratīvās kapacitātes palielināšanai kā SAPARD ieviešanas un maksājumu aģentūra, lai nodrošinātu Eiropas Savienības prasības to institūciju akreditācijai, kas administrē programmu;
- Pārtikas un veterinārajam dienestam - lai Latvija - Eiropas Savienības kandidātvalsts-savas funkcijas veterinārmedicīnas nozares pārvaldīšanā varētu veikt atbilstoši Eiropas Savienības prasībām;
- 2000. gadā uzsāktās pedagogu darba samaksas reformas turpināšanai;
- valsts nozīmes datu pārraides tīkla pieslēguma punktu izveidei un uzturēšanai;
- izdevumiem, kas saistīti ar Latvijas integrāciju Eiropas Savienībā;
- minimālās darba algas paaugstināšanai.

Plānotie maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, ir samazinājušies par Ls 1123,3 tūkst. jeb 13,1 %, jo samazinājušies veterinārā dienesta maksas pakalpojumu un citi pašu ieņēmumi no:

- veterinārajām pārbaudēm;
- veterinārajām ekspertīzēm;
- laboratoriskajiem izmeklējumiem;
- ieviešanas atļaujas;
- sertifikātu izsniegšanas.

Plānotā ārvalstu finansu palīdzība salīdzinājumā ar 2000.gadu ir palielinājusies par Ls 14880,7 tūkst. jeb 1100 %. Šāds palielinājums ir izskaidrojams ar to, ka 2001.gada budžetā tika plānots finansējums ārvalstu finansu palīdzības projektam PHARE 2000 "Latvijas zivsaimniecības administrācijas vadības funkciju stiprināšana, piemērojoties ES kopējās zivsaimniecības prasībām", un tika prognozēts, ka Latvija varēs saņemt ES valstu finansiālo palīdzību SAPARD programmas īstenošanai.

Ar finansu ministra 2001.gada 15.marta rīkojumu Nr.239 Sanitārajai robežinspekcijai tika atļauts izmantot naudas līdzekļu atlikumu uz 2001.gada sākumu Ls 125,8 tūkst. Šie līdzekļi tika novirzīti aizsardzības pasākumu veikšanai pret dzīvnieku infekcijas slimības – mutes un nagu sērgas - izplatību.

3.2.tabula

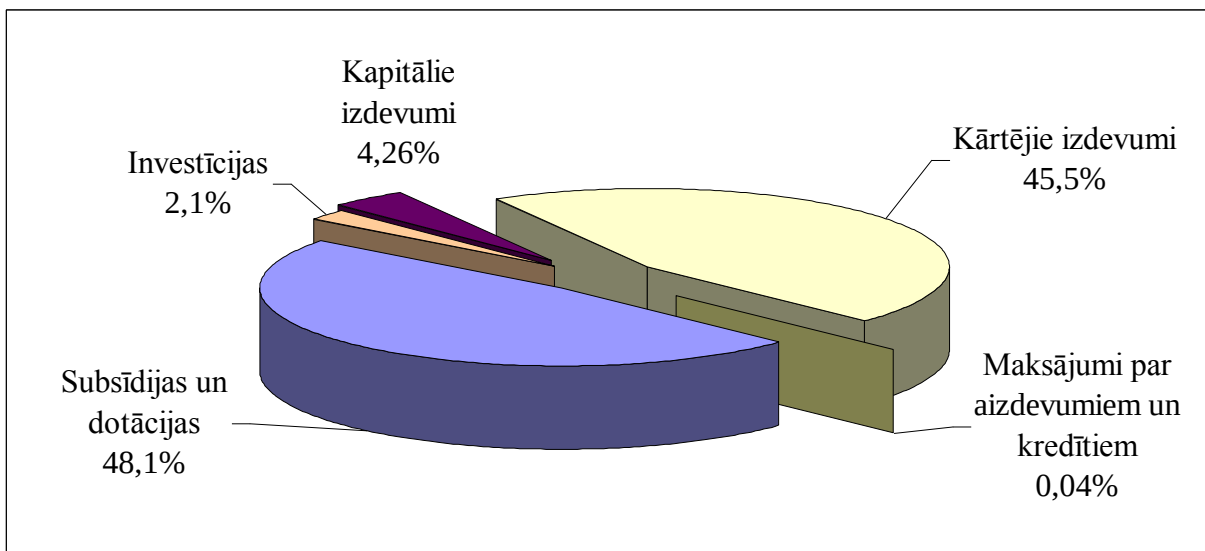
**Zemkopības ministrijas valsts budžeta izdevumu dinamika
1999. – 2001. gadā tūkst. Ls**

	1999.g. atskaite	Īpatsvars %	2000.g. atskaite	Īpatsvars %	2001.g. atskaite	Īpatsvars %	2002.g. plāns	Īpatsvars %
Izdevumi - kopā	46988,4	100	57763,4	100	61825,2	100	80815,8	100
Uzturēšanas izdevumi	43830,9	93,3	54554,3	94,4	57792,4	93,5	76930,9	95,2
Kārtējie izdevumi	22641	48,2	32140,2	55,6	34118,3	55,2	36642,9	45,3
tai sk. atalgojumi	10474,8	22,3	15009,2	26,0	16935,3	27,4	18524,2	22,9
sociālais nodoklis	2781,1	5,9	4065,9	7,0	4418,4	7,1	4832,9	6,0
Maksājumi par aizdevumiem un kredītiem	35,5	0,1	33	0,1	30,7	0,0	29,5	0,04
Subsīdijas un dotācijas	21154,4	45	22381,1	38,7	23643,4	38,2	40258,7	49,8
tai sk. dotācijas iedzīvotājiem	2078,8	4,4	2015,6	3,5	2246,3	3,6	2236,8	2,8
Iemaksas starptautiskajās organizācijās	197,9	0,4	192,5	0,3	242,5	0,4	229,5	0,3
Izdevumi kapitālieguldījumiem	3157,5	6,7	3209,1	5,6	4032,8	6,5	3884,9	4,8
tai sk. kapitālie izdevumi	1190	2,5	1425,5	2,5	2410,8	3,9	1965,5	2,4
investīcijas	1962,5	4,2	1783,6	3,1	1622	2,6	1919,4	2,4

Avots: ZM dati

Dažām Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmām ir vērojams plānoto asignējumu īpatsvara palielinājums, jo 2001.gadā tika piešķirti papildus finansu resursi programmu finansēšanai.

Analizējot budžeta programmu izdevumu struktūru ekonomiskās klasifikācijas kodu griezumā, jāsecina, ka 2001. gadā uzturēšanas izdevumu īpatsvars kopējos asignējumos ir nedaudz samazinājies (par 0,9 %). Lielākā uzturēšanas izdevumu daļa tiek novirzīta budžeta institūciju kārtējo izdevumu finansēšanai.



Avots: ZM dati

3.3.attēls Zemkopības ministrijas valsts budžeta izdevumu struktūra 2001.gadā Ls tūkst.

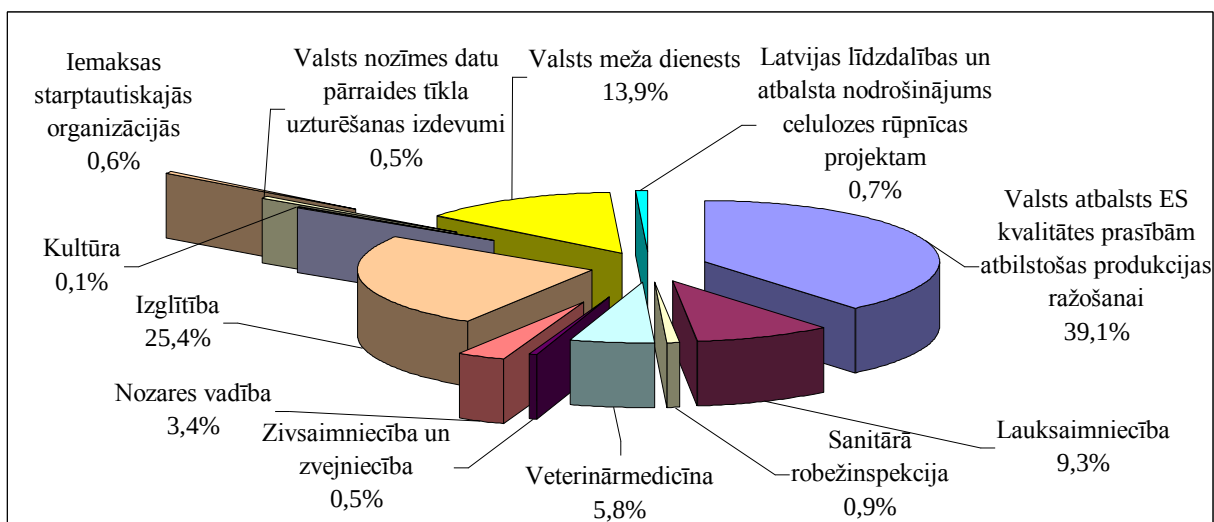
Kopējā izdevumu struktūrā ir nedaudz samazinājies kārtējo izdevumu īpatsvars, kas 2001. gadā bija 55,6 % (1999.gadā 55,2 %). Atalgojumiem plānotie izdevumi 2001.gadā veido 27,4 % no kopējiem izdevumiem. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu to īpatsvars izdevumu struktūrā ir palielinājies par 1,4 %. Šis palielinājums daļēji ir izskaidrojams ar to, ka 2001.gada otrajā pusgadā tika palielināta minimālā darba alga strādājošiem, kā arī turpināta pedagogu algu reforma. Kopējā izdevumu struktūrā palielinoties atalgojumiem un samazinoties kārtējo izdevumu īpatsvaram, samazinās tā kārtējo izdevumu daļa, kuru budžeta institūcijas var novirzīt pakalpojumu un materiālo resursu iegādei.

Kapitālajiem izdevumiem un investīcijām 2001. gadā tika izlietoti 6,5 % no pamatbudžeta izdevumiem, kas ir par 0,9 % vairāk nekā 2000.gadā. Šis kopējais kapitālo izdevumu palielinājums ir izskaidrojams ar ārvalstu finansu palīdzības piesaistīšanu, kapitālajām iegādēm. 2001.gadā ir vērojama Zemkopības ministrijas valsts investīciju programmas apjoma samazināšanās, kas 2001.gadā no kopējiem izdevumiem bija tikai 2,6 % un kas ir par 0,5% mazāk nekā 2000.gadā.

Lauksaimniecības atbalstam paredzētie valsts līdzekļi ir lielākā Zemkopības ministrijas pamatbudžeta programma, kas ir gandrīz puse (39,1%) no pamatbudžeta programmu realizācijai 2001.gadā piešķirtās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem.

Otra pēc finansu līdzekļu apjoma lielākā ir pamatbudžeta programma "Izglītība", kurai iedalīti 25,4 % no pamatbudžeta programmu realizācijai 2001.gadā piešķirtās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem. Šīs programmas uzdevums ir nodrošināt kvalitatīvu lauksaimniecības izglītību piecos kvalifikācijas līmeņos.

Programmās "Lauksaimniecība", "Veterinārmedicīna", "Sanitārā robežinspekcija" un "Nozares vadība" ir paredzēti izdevumi valstisko funkciju realizācijai ar mērķi nodrošināt valsts uzraudzību pār nozarē notiekošajiem procesiem.



Avots: ZM dati

3.4.attēls. Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu struktūra 2001.gadā tūkst.Ls

3.3. tabula

Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu dinamika 1999.–2001. gadā tūkst. Ls

	Programmas nosaukums	1999.g.	Īpatsvars	2000.g.	Īpatsvars	2001.g.	Īpatsvars	2002.g.	Īpatsvars
		atskaite	%	atskaite	%	atskaite	%	plāns	%
1.	Valsts atbalsts ES kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai	18772,5	45,8	19927,2	40,1	20880,2	39,1	24141,4	41,4
2.	Lauksaimniecība	4285,8	10,6	4484,8	9,0	4956,6	9,3	5481,3	9,4
3.	Sanitārā robežinspekcija	918,8	2,2	485,5	1,0	486,6	0,9		
4.	Veterinārmedicīna	2041,9	5	1631,1	3,3	3081,2	5,8	3833,3	6,6
5.	Zivsaimniecība un zvejniecība	280,3	0,7	278,9	0,6	251,3	0,5	307,6	0,5
6.	Nozares vadība	1347,1	3,3	1751,8	3,5	1803,9	3,4	1893,9	3,2
7.	Izglītība	12925,2	31,5	13320,3	26,8	13591,2	25,4	14479,2	24,8
8.	Kultūra	52,8	0,1	53,1	0,1	56,4	0,1	58,1	0,1
9.	Valsts nozīmes datu pārraides tīkla uzturēšanas izdevumi	97,8	0,2	128,5	0,3	323,2	0,6	323,2	0,6
10.	Iemaksas starptautiskajās organizācijās	197,9	0,5	192,5	0,4	242,5	0,5	229,5	0,4
11.	Mežsaimniecības attīstība	50	0,1						
13.	Valsts meža dienests			7385,8	14,9	7412,2	13,9	7533,7	12,9
14.	Latvijas līdzdalības un atbalsta nodrošinājums celulozes rūpnīcas projektam					373,8	0,7	30,7	0,1
	Kopā	40970,1	100	49639,5	100,0	53459,0	100,0	58311,9	100,0

Avots: ZM dati

Būtiskākās izmaiņas Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmās 2000.gadā salīdzinājumā ar 2001.gadu.

- Programma 01.00.00 “Valsts atbalsts Eiropas Savienības prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai” – 2001.gadā tika prognozēts, ka Latvija varētu saņemt Ls 13858,9 tūkst ES valsts finansiālo palīdzību SAPARD programmas īstenošanai. Bet šis finansējums kļuva pieejams tikai 2002.gadā.

- Apakšprogramma 02.03.00 “Kontroles, uzraudzības un sertifikācijas dienesti” – Lauku atbalsta dienestam 2001.gadā tika palielināts finansējums kā SAPARD ieviešanas un maksājumu aģentūrai, kura veiktu ES piešķirto līdzekļu administrēšanu, iesniegto projektu izskatīšanu un kontroli, kā arī līdzekļu pārskaitīšanu un izsniegto līdzekļu uzskaiti par katru ES atbalsta saņēmēju un izpildītu ES prasības par dienesta akreditāciju.

Valsts investīcijas programmu ietvaros, pārstrukturējot investīciju izdevumus, projektam “Lauksaimniecības administrēšanas un kontroles sistēmas izveide un attīstība atbilstoši ES prasībām” tika paredzēts papildus finansējums, jo SAPARD programmas saņemšanai kā obligāts nosacījums ir informācijas plūsmas nodrošināšana un elektroniskās datu bāzes izveide.

- Apakšprogramma 02.07.00 “Pasākumi integrācijai Eiropas Savienībā” – šai apakšprogrammai 2001.gadā tika piešķirts papildu finansējums dotācijas no valsts budžeta, un Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu, pārstrukturizācijas rezultātā ieplānoti papildus līdzekļi. Šīs programmas galvenie mērķi ir Latvijas likumdošanas harmonizācija atbilstoši ES prasībām un ES normatīvo dokumentu un harmonizēto Latvijas normatīvo dokumentu tulkošana.

- Programma 04.00.00 “Veterinārmedicīna” – lai nodrošinātu Valsts veterinārā dienesta darbību, 2001.gadā tika piešķirts papildu finansējums no valsts budžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem.

Šīs programmas izpildes nodrošināšana ir nosacījums, lai valstī veterinārmedicīnas nozares pārvaldīšanas funkcijas tiktu realizētas atbilstoši Latvijas Republikas kā asociētās valsts ES integrācijas uzdevumiem, jo veterinārmedicīnas nozare ir viena no ES lauksaimniecības sektora prioritātēm un starptautiskajām saistībām. No šīs programmas lielā mērā ir atkarīga Latvijas spēja nodrošināt starptautiski noteikto prasību ievērošanu veterinārmedicīnas kompetences sfērās, t.sk. dzīvnieku veselības uzraudzībā, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražošanā un aprītē iekšējā tirgū, eksporta produkcijas kontrolē un atbilstošas kvalitātes un nekaitīguma prasību ievērošanā.

- Programma “Latvijas līdzdalības un atbalsta nodrošinājums celulozes rūpnīcas projektam” – šīs programmas mērķis - izveidot jauktu Latvijas un ārvalstu (“Metsäliitto Grupa” no Somijas un “Sodra Grupa” no Zviedrijas) akciju sabiedrību “Baltic Pulp” (“Baltijas celuloze”) un veikt tiešos sagatavošanas un izpētes darbus jaunas celulozes rūpnīcas būvei Latvijā ar jaudu 600 000 t balinātas preču celulozes gadā.

Zemkopības ministrijas speciālais budžets “Zivju fonds”

2001. gadā no speciālā budžeta tika finansēta viena programma – “Zivju fonds”

Fonda turētājs ir Valsts zivsaimniecības pārvalde. Fonda pārvaldītājs ir Fonda padome. Zivju fondu administrē, tehniski apkalpo finansu plūsmu kontrolē Valsts Zivsaimniecības pārvalde, šo darbību apvienojot ar pārvaldes pamatfunkcijām. Zivju fonds pēc savas būtības nav tikai papildu finansu līdzekļu uzkrājējs, bet organizatoriski tehnisku pasākumu komplekss, kas uztur saikni ar vairāk nekā 500 pagastu un pilsētu pašvaldībām zivju resursu pārzināšanā, ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomā, nomnieku un nozvejas uzskaitē, zivju resursu aizsardzības materiāli tehniskā nodrošināšanā, kā arī ārvalstu finansiālās un tehniskās palīdzības piesaistīšanā, t.sk. saskaņā ar ES un Latvijas Republikas nolikumu par sadarbību zivsaimniecības jomā.

**Zemkopības ministrijas speciālā budžeta izdevumi
1997. - 2001. gadā tūkst. Ls**

	1999.gads atskaite	2000.gads atskaite	2001.gads atskaite	2002.gads atskaite
Zivju fonds	600	544	493	450
Mežsaimniecības attīstības fonds	24000			
KOPĀ	24600	544	493	450

Avots: ZM dati

Speciālajā budžetā plānotie līdzekļi tiek izmantoti normatīvajos aktos paredzēto mērķu finansēšanai. Zivsaimniecības attīstības fondā tiek koncentrēti finansu resursi zivju atražošanas un aizsardzības pasākumu, kā arī tādu zinātnisko pētījumu finansēšanai, kurisaistīti ar zivju resursu izpēti un piesārņojuma un saimnieciskās darbības ietekmes izpēti uz zivju resursiem.

D. Lapsa (Tālr. 7027144)

3.2. Valsts investīcijas

2001.gadā Valsts investīciju programmas (turpmāk VIP) ietvaros paredzētais kopējais finansējuma apjoms bija Ls 1,583 milj., tai skaitā 1,504 milj.latu pamatbudžets, 0,069 milj.latu speciālais budžets, 0,010 milj.latu pašu līdzdalība. Zemkopības ministrijai piešķirtie līdzekļi VIP projektu realizācijai 2001.gadā tika apgūti 100%.

Speciālajā budžetā VIP realizācijai paredzētā summa no Zivju fonda ir sadalīta piecām zivju audzētavām un Zivsaimniecības administrēšanas un kontroles sistēmas izveidei atbilstoši ES prasībām.

2001.gadā ir turpināti 19 iesāktie Zemkopības ministrijas VIP projekti, no tiem "Jaungulbenes arodvidusskolas katlumājas rekonstrukcija" projekts realizēts. Ierobežotā finansējuma dēļ netika uzsākts neviens jauns VIP projekts. Par prioritāriem tiek uzskatīti informātikas un sakaru, kā arī standartizācijas un kvalitātes sistēmas programmu projekti.

Zemkopības ministrijas investīciju projekti 2001.gadā:

informātika un sakari – trīs projekti ar kopējo finansējumu 0,417 milj.latu;

- Standartizācijas un kvalitātes sistēma - viens projekts, kas Zemkopības ministrijas VIP ir lielākais pēc finansējuma apjoma un kuru realizē Pārtikas un veterinārais dienests - par 0,317 milj.latu;

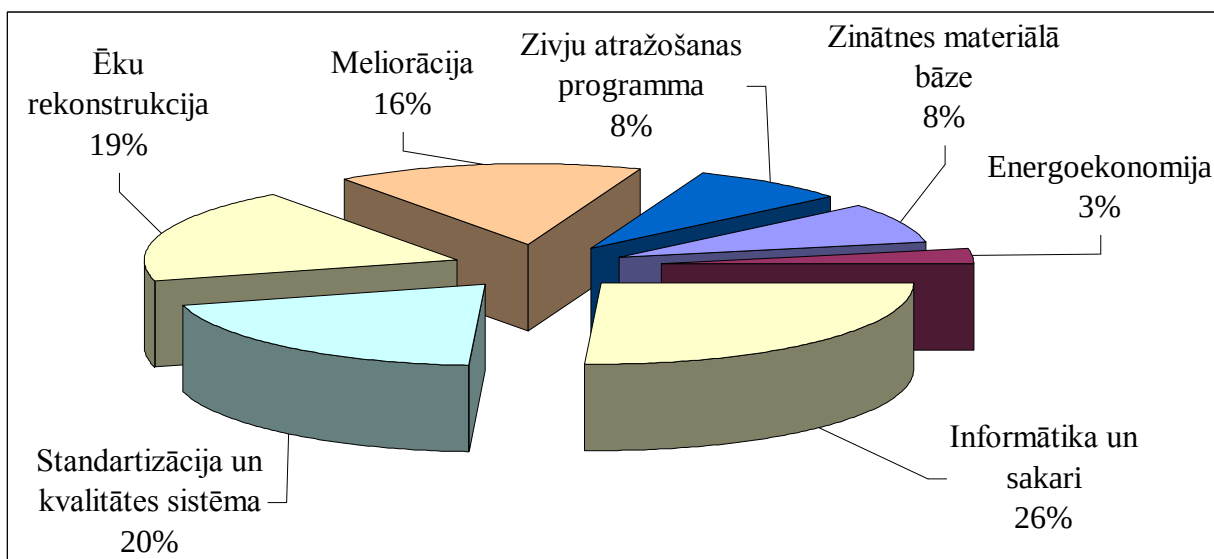
- ēku rekonstrukcija - projekti pieci ar kopējo finansējumu 0,293 milj.latu;

- zemju meliorācija valsts un koplietošanas objektos - viens projekts ar kopējo finansējumu 0,250 milj.latu;

- zivju atražošanas programma- pieci projekti ar kopējo finansējumu 0,133 milj.latu;

- zinātnes materiālās bāzes attīstība - trīs projektu kopējais finansējums 0,120 milj.latu;

- energoekonomikas apakšprogramma - ir viens projekts, kura finansējums ir 0,053 milj.latu.



Avots: ZM

3.5.attēls. Investīciju sadalījums pēc projektu veida 2001.gadā

Informātikas un sakaru projekti:

- “Lauksaimniecības administrēšanas un kontroles sistēmas izveide un attīstība atbilstoši ES prasībām”. Īstenojot 2001.gada projektā paredzētos pasākumus, uzlabojies Lauku atbalsta dienesta centrālā aparāta un Lauku atbalsta dienesta reģionālo lauksaimniecības pārvalžu nodrošinājums ar datortehniku, kuras iegādi nepieciešams turpināt. 2001.gadā tika izstrādāta Lauku reģistra koncepcija un tehniskā specifikācija. Projekts uz 2002.gada 1.janvāri ir realizēts tikai par 7%.

- “Informācijas sistēma “Meža valsts reģistrs.”” Projekts ir vērsts uz to, lai izveidotu Meža valsts reģistru, kas uzturētu informāciju par meža zemēm, meža resursiem, meža zemēs notiekošo saimniecisko un cita veida darbību. 2001.gadā ir pabeigts Meža valsts reģistra pirmās kārtas projekts, un veikta sistēmas ieviešana trīs virsmežniecībās. Meža digitālās kartes (MDK) izstrādātās aplikācijas nodrošina kartogrāfiskā materiāla datu digitalizēšanai nepieciešamās funkcijas. Veikta arī MDK sistēmas ieviešana visās valsts virsmežniecībās.

- “Zivsaimniecības administrēšanas un kontroles sistēmas izveide un attīstība atbilstoši ES prasībām”. Projekta realizācija ir uzsākta, piesaistot valsts budžeta un ārvalstu palīdzības līdzekļus. Sakarā ar to, ka PHARE 2000 projekta “Latvijas zivsaimniecības administrācijas stiprināšana, piemērojoties ES Kopējās zivsaimniecības politikas prasībām” izskatīšanai un apstiprināšanas procedūrām ir nepieciešams laiks, tehniskās palīdzības apstiprināto summu 0,228 milj.latu ir plānots izmantot turpmākajos gados. 2001.gadā tika iedalīti līdzekļi 0,057 milj.latu apmērā no valsts pamatbudžeta un 0,006 milj.latu no speciālā budžeta – Zivju fonda. Šie līdzekļi tika apgūti pilnā apmērā.

Standartizācijas un kvalitātes sistēmā ir viens investīciju projekts “Dzīvnieku izcelsmes pārtikas valsts uzraudzības un kontroles sistēmas izveidošana un ieviešana atbilstoši ES prasībām”. Lai izveidotu pārtikas valsts uzraudzības un kontroles sistēmu ieviestu to, 2001.gadā tika rekonstruētas Pārtikas un veterinārā dienesta iestādes, turpināta Valsts veterinārās un pārtikas aprites uzraudzības vienotas informātikas sistēmas izveidošana. Turpinās datoraprīkojuma un laboratorijas iekārtu iegāde infekcijas slimību diagnostikai un pārtikas aprites kontrolei.

Ēku rekonstrukcijas projekti. pavisam 2001.gadā tika realizēti pieci projekti augstākās un vidējās izglītības mācību iestādēs. Izglītības materiālās bāzes attīstības projekti galvenokārt ir vērsti uz mācību iestāžu infrastruktūras sakārtošanu un atjaunošanu (katlu mājas, siltumtrases,

ūdensvadi, jumti, kultūras pieminekļi u.c.) Latvijas lauku kultūrvēsturiskās vides saglabāšanai un attīstībai, mācību un audzēkņu sadzīves apstākļu uzlabošanai.

Meliorācija valsts un koplietošanas objektos ir ilgtermiņa programma, kas paredzēta valsts un koplietošanas galveno ūdensnoteku (upju, strautu, novadgrāvju), zemāko teritoriju plūdu aizsarggrāvju (polderu) un to regulējošu ietaišu (sūkņu staciju, slūžu u.c.) ierīkošanai vai esošo rekonstrukcijas un darbības atjaunošanai (nodrošināšanai). No šo būvju tehniskā stāvokļa ir atkarīga zemnieku saimniecību meliorācijas sistēmu darbība.

Zivju atražošanas programmā tika realizēti piecu zivju audzētavu (Tome, Kārļi, Brasla, Pelči un Dole) projekti, kuri finansēti no valsts pamatbudžeta un/vai speciālā budžeta – Zivju fonda.

Zinātnes materiālās bāzes attīstībai 2001.gadā trīs investīciju projektus realizēja Valsts Priekuļu selekcijas stacija, Valsts Stendes selekcijas stacija un Valsts Dobeles dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacija.

Energoekonomikas apakšprogramma. 2001.gadā tika realizēts “Smiltenes tehnikuma katlumājas un siltumtrašu rekonstrukcijas” projekts, apgūstot pilnā apmērā projektam novirzītos finansu līdzekļus 0,53 milj.latu apmērā no valsts pamatbudžeta, un pabeigta Smiltenes tehnikuma katlumājas rekonstrukcija.

2001.gadā Zemkopības ministrijai iedalītie valsts investīciju līdzekļi nebija pietiekami, un ierobežoto resursu dēļ Zemkopības ministrijai nebija iespējams finansēt jaunus projektus un atjaunot divu nepabeigtu projektu realizāciju – “Zivju audzētava Sērene (dīķu rekonstrukcija)” un “Zivju audzētava Ķegums (mazuļu ceha celtniecības darbi)”.

3.5.tabula

ZM VIP finansējums no pamatbudžeta 1999.-2001.gadā milj. Ls

	1999	2000	2001
Informātika un sakari	0,050	0,105	0,417
Standartizācija un kvalitātes sistēma	0,657	0,375	0,317
Ēku rekonstrukcija	0,573	0,528	0,293
Meliorācija	0,400	0,350	0,250
Zivju atražošanas programma	0,107	0,107	0,133
Zinātnes materiālā bāze	0,160	0,130	0,120
Energokompānija	0,000	0,045	0,053
Kopā	1,947	1,640	1,583

Avots: ZM

Pēdējos gados ir samazinājies valsts pamatbudžeta finansējums zemkopības nozares investīciju projektiem, 3.5. tabula., tomēr turpmāk ir paredzama finansējuma palielināšanās, kaut gan tas būs atkarīgs no turpmākās VIP projektu atlases kārtības, kā arī valsts pamatbudžetā šiem mērķiem atvēlētā finansējuma.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Zemkopības ministrija 2001.gadā realizējusi 19 investīciju projektus. 2001.gadā VIP projektu ietvaros paredzētais kopējais finansējuma apjoms bija 1,583 milj.latu, tai skaitā 1,504 milj.latu no pamatbudžeta, 0,069 milj.latu no speciālā budžeta, 0,010 milj.latu - pašu līdzdalība.

Zemkopības ministrijai VIP ietvaros līdz šim piešķirtais finansējums nenodrošina reālo vajadzību pēc investīcijām, tāpēc realizēto projektu skaits ir ierobežots. Tas diemžēl nevar

garantēt ilgtermiņa attīstību nozarē, jo atbalsts šobrīd ir vairāk vērsts uz prioritārajiem projektiem.

J. Šnore (Tālr. 7027217)

3.3. Kredītpolitika

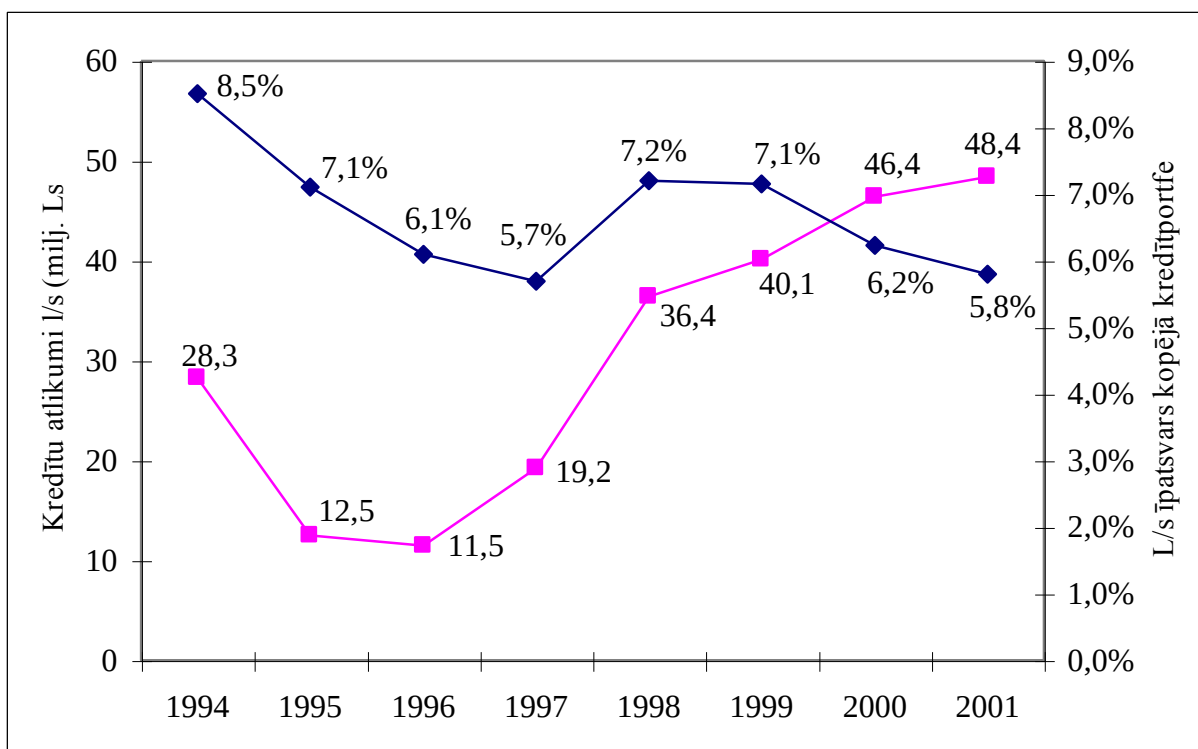
Lauksaimniecības ilgtermiņa investīciju kreditēšanas programma

Situācijas raksturojums pirms 2001.gada.

Parasti pašu ražotāju finansu līdzekļi ir viens no nozīmīgākajiem investīciju avotiem. Pašu līdzekļus veido uzņēmuma peļņas un amortizācijas atskaitījumi. Iegūtā summa tiek koriģēta ar izmantoto kredītu dzēšanas tekošajām summām. Atlikušos naudas līdzekļus ir iespējams ieguldīt saimnieciskās darbības attīstībai.

Lauksaimniecības nozarē Latvijā, kā to pierāda Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta veiktie pētījumi, pašu lauksaimnieku iespējas piedalīties investīciju projektu finansēšanā ir ierobežotas un nepietiekamas, lai nodrošinātu Latvijas lauku saimniecību konkurētspēju ar ES valstu uzņēmējiem pēc Latvijas iestāšanās ES.

Latvijas banku izsniegto kredītu atlikumiem lauksaimniecības nozarē absolūtos skaitļos pēdējo gadu laikā ir tendence pieaugt. To uzskatāmi parāda 3.6.attēls.



Avots: Latvijas Komercbanku asociācijas dati

3.6.attēls. Lauksaimniecībai izsniegto kredītu atlikuma apjoma un īpatsvara dinamika

Lauksaimniecības nozarē izsniegto kredītu atlikums absolūtos skaitļos pēdējos gados palielinās, kas ir izskaidrojams ar to, ka lauksaimnieki arvien vairāk izmanto kredītus savas saimnieciskās darbības organizēšanai. Taču pēc sava īpatsvara lauksaimniecības kredītportfelis kopējā banku kredītportfelī ir samazinājies no 7,2% 1998. gadā līdz 6,2% 2000. gadā, kaut arī katru gadu palielinās komercbanku rīcībā esošo resursu apjoms (skat. 3. attēlu). 1998. gadā pieauguma cēlonis bija nozarei piešķirtais valsts atbalsts subsīdiju veidā. Kreditēšanu īpaši veicināja subsīdijas lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai un

tehnoloģiskajai modernizācijai, kas radīja pieprasījumu pēc kredītiem no lauksaimnieku puses.

Valsts atbalsts lauksaimniecībai radīja uzticību nozarei, un bankas sāka aktīvi kreditēt lauksaimniecības nozari. Pieaugot banku uzticībai, kā arī banku konkurencei, samazinājās kredītu procentu likmes. Diemžēl turpmākās finansu un kapitāla tirgus krīzes, samazināja banku ieinteresētību lauksaimniecības kreditēšanā, un jau 1999. gadā atkal bija vērojams lauksaimniecības nozares kredītportfeļa īpatsvara samazināšanās. Šī tendence saglabājas arī pašlaik, lai arī absolūtos skaitļos lauksaimniecības nozarei izsniegto kredītu atlikumam ir tendence pieaugt. Tas nozīmē, ka no komercbanku viedokļa lauksaimniecība kā nozare atkal ir zaudējusi savu “pievilcību”. Lai atgūtu komercbanku uzticību vismaz 1998. gada līmenī, nepieciešams aktīvs un ilgstošs valsts atbalsts lauksaimniecībai.

Politikas izmaiņas 2001. gadā

2001. gadā Zemkopības ministrija ir uzsākusi plānveidīgu privātā kapitāla piesaisti lauksaimniecības sektorā.

Latvijā privātais sektors bez papildus atbalsta tikai lauksaimnieku no pašu rīcībā esošā kapitāla nevarēja pāris gadu laikā investēt pietiekami daudz finansu resursu, lai nodrošinātu nozares konkurētspēju ar Eiropas Savienības lauksaimniekiem. Apgrūtināta bija projektu realizācija, kam nepieciešams ilgtermiņa finansējums, tas ir, lauksaimnieciskās ražošanas ēku un būvju celtniecība un rekonstrukcija. Finansējot šādus projektus realizāciju no piedāvātajiem komercbanku resursiem pirms 2001. gada, Latvijas lauksaimnieku izmaksas bija 4 – 5 reizes lielākas nekā ES valstu lauksaimniekiem. Tādēļ mūsu ražotāju produkcijas pašizmaksa bija augstāka vai nu tehnoloģiskās atpalicības, vai arī veikto investīciju dēļ.

Programmas mērķis ir sniegt Latvijas zemniekiem iespēju saņemt lētākus kredītresursus. Ja 2001. gadā kredītu tirgus lauksaimniekiem piedāvāja resursus ar 13 – 16% procentu likmi, tad pēc programmas apstiprināšanas to cena ir 7% un pat mazāk.

Tas ir panākts, bija palielinot Valsts a/s “Latvijas Hipotēku un zemes banka” pamatkapitālu par Ls 24 milj., no kuriem Ls 8 milj. ir valsts līdzdalība, kapitalizējot Pasaules bankas kredītlīniju, un Ls 16 milj. ir bankas piesaistītie līdzekļi. Kredītlīnijas apgūšanā plānots iesaistīt visas ieinteresētās bankas.

Programmas ietvaros 15 gadu laikā prognozējama vairāk nekā 2200 projektu realizācija par vairāk nekā Ls 68 milj. Kopējais investīciju apjoms nozarē pārsniegs Ls 87 milj., ieskaitot papildus apgrozāmos līdzekļus.

Programmas realizācija laikā no 2002. līdz 2016. gadam valsts budžetā papildu ļaus iekasēt Ls 83 milj.

Kapitalizējot Pasaules bankas kredītlīniju, netika noslogots valsts budžets.

Kredītu garantijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem

Va/s “Lauku attīstības fonds” (turpmāk - LAF) 2001. gadā krasi palielināja izsniegto garantiju skaitu un garantiju apjomu. Tas panākts, paplašinot garantējamo pasākumu klāstu, uzlabojot sadarbību ar bankām un reklamējot LAF darbību.

2001. gadā LAF piešķīra 156 kredītu garantijas (tajā skaitā Hipotēku banka – 112, Latvijas Unibanka – 36, Hansabanka – četrus, Parekss Banka – trīs) kopsummā par Ls1,97 milj. Ar LAF garantijām lauku uzņēmēji varēja saņemt kredītus par Ls 5,91 milj.

No 156 garantijām 54 tika piešķirtas tehnikas iegādei, 52-apgrozāmo līdzekļu papildināšanai, 12 -celtniecībai un iekārtu iegādei, deviņas-zemes un nekustamā īpašuma iegādei, piecas -lauku tūrisma attīstībai, trīs-lopū iegādei un 21-dažādiem citiem ar lauku attīstību saistītiem pasākumiem.

Kopš 1997. gada, kad LAF sāka garantēt kredītus, piešķirtas 466 kredītu garantijas kopsummā par Ls 4,83 milj. Uz šo garantiju pamata lauku uzņēmēji saņēmuši kredītus kopsummā par Ls16,10 milj.

Lai nodrošinātu straujo pieprasījumu pēc LAF garantijām, 2001. gada 6. jūlijā LAF noslēdza vienošanos ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju. Šī vienošanās paredz, ka, aprēķinot kredītiestāžu kapitāla pietiekamību un novērtējot kredītiestādes kredītportfeli, LAF garantijas tiek pielīdzinātas valsts garantijām. Vienošanās atļauj arī izsniegt LAF garantijas divkāršā apjomā pret pašu kapitālu.

3.5.tabula

LAF izsniegto garantiju skaits un kredītu apjoms 1999. – 2001.gadā

	1999	2000	2001	2001.g. pret 2000.g. (reizes)
Izsniegto garantiju skaits	94	53	156	2,9
Garantētā summa (tūkst. Ls)	593	518	1968	3,8
Kredītu apjoms, kas saņemts ar Va/s "Lauku attīstības fonds" garantijām (tūkst. Ls)	2286	1709	5911	3,5

Avots: LAF

Ar 2002. gadu LAF garantē arī SAPARD programmas un Lauksaimniecības ilgtermiņa investīciju kreditēšanas programmas ietvaros ņemtus kredītus.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001. gadā Zemkopības ministrija ir uzsākusi plānveidīgu privātā kapitāla piesaisti lauksaimniecības sektorā.
- Programmas mērķis ir sniegt Latvijas zemniekiem iespēju saņemt lētākus kredītresursus. Ja 2001. gadā kredītu tirgus lauksaimniekiem piedāvāja resursus ar 13 – 16% procentu likmi, tad pēc programmas apstiprināšanas to cena ir 7% un pat mazāk.
- Programmas ietvaros 15 gadu laikā prognozējama vairāk nekā 2200 projektu realizācija par vairāk nekā Ls 68 milj. Kopējais investīciju apjoms nozarē pārsniegs Ls 87 milj., ieskaitot papildus apgrozāmos līdzekļus.
- Kopš 1997. gada, kad LAF sāka garantēt kredītus, piešķirtas 466 kredītu garantijas kopsummā par Ls 4,83 milj. Uz šo garantiju pamata lauku uzņēmēji saņēmuši kredītus kopsummā par Ls16,10 milj.
- Ar 2002. gadu LAF garantē arī SAPARD programmas un Lauksaimniecības ilgtermiņa investīciju kreditēšanas programmas ietvaros ņemtus kredītus.

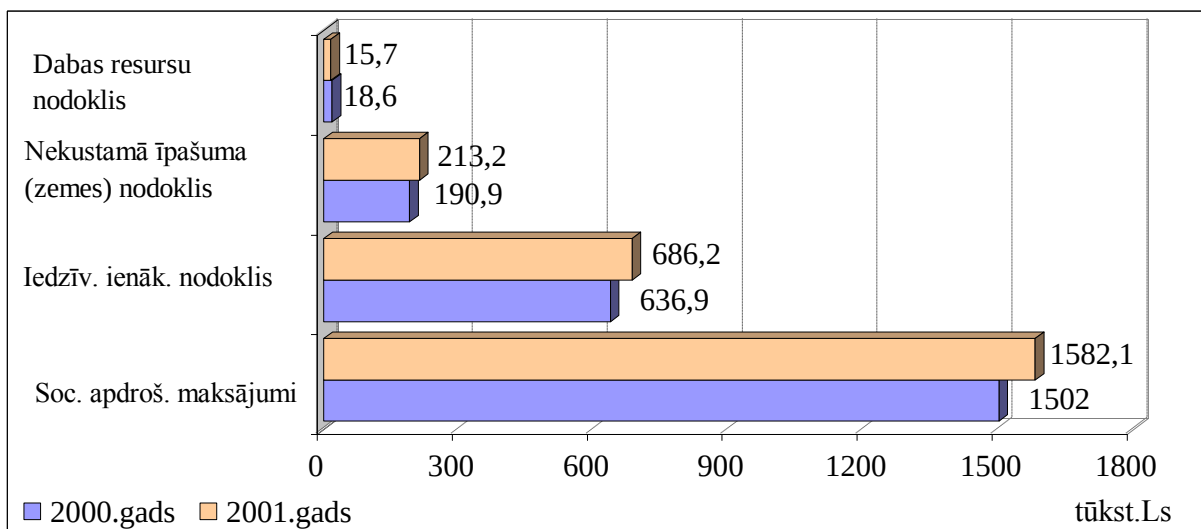
I.Rubenis (Tālr. 7027370)

A.Kirstuks (Tālr. 7027129)

3.4. Nodokļi

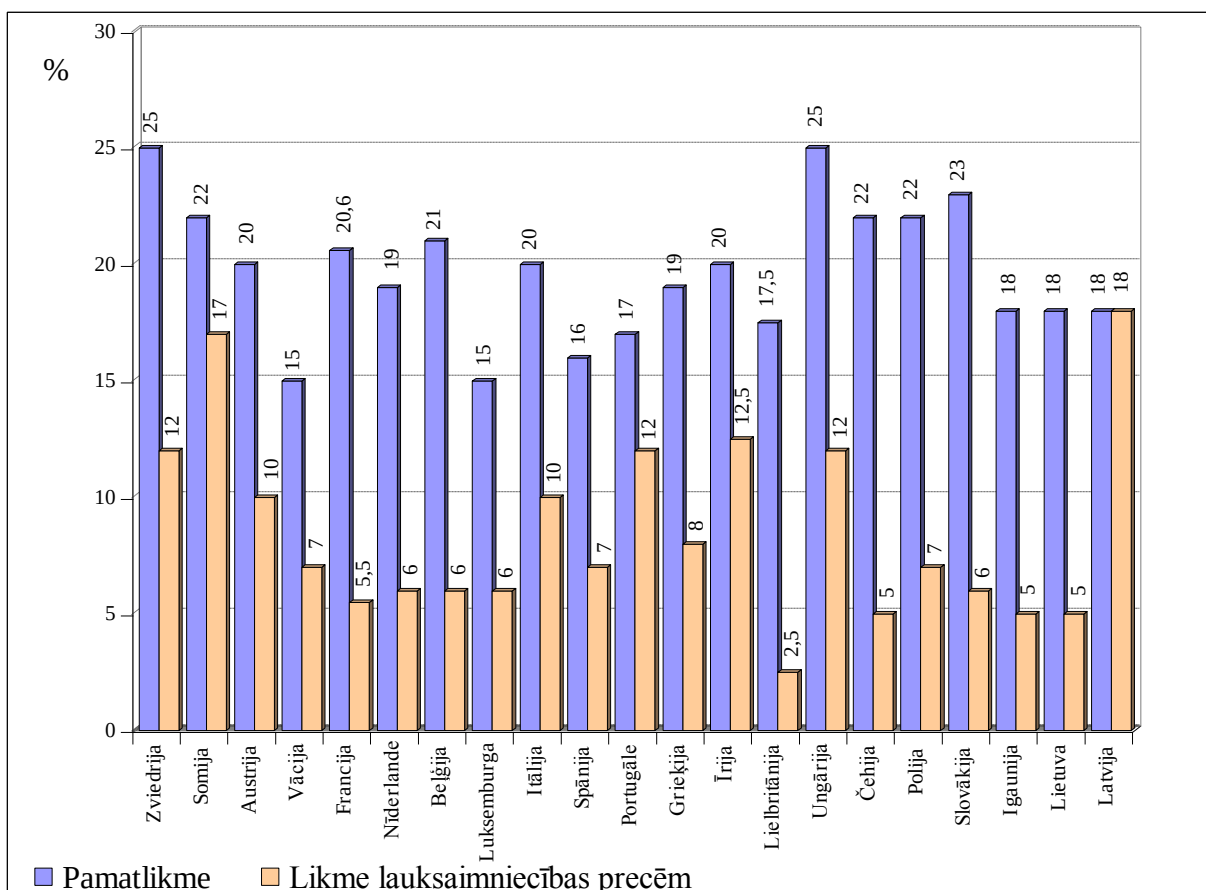
Nodoklis ir ar likumu noteikts obligāts maksājums valsts budžetā vai pašvaldības budžetos. Nodokļu likumos ir noteiktas nodokļu atlaides, atvieglojumi, kompensācijas. Īpašie noteikumi nodokļu piemērošanai lauksaimniecībā nodrošina tai atbalstu.

Pēc Zemkopības ministrijas rīcībā esošās informācijas par Lauksaimniecības statūtsabiedrību asociācijas dalīborganizāciju 2001.gada rezultātiem (60 dalīborganizācijas, kas pārstāv 19 Latvijas rajonus un visas 9 reģionālās lauksaimniecības pārvaldes un aptver 30% no visu statūtsabiedrību kopskaita) vidēji, rēķinot uz 1ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes (turpmāk LIZ), 2001.gadā nodokļos (bez PVN) samaksāti 33,50 lati jeb 11 % vairāk nekā 2000. gadā. Valsts sociālās apdrošināšanas maksājumos statūtsabiedrības samaksājušas 1,6 milj.latu, jeb 63,4% no visu samaksāto nodokļu īpatsvara. 2001.gadā statūtsabiedrību samaksāto (tiešo) nodokļu veidi parādīti 3.7 .attēlā.



Avots: LSA

3.7.attēls. Lauksaimniecības statūtsabiedrību asociāciju samaksātie nodokļi 2001.gadā (tūkst. Ls)



Avots: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

3.8.attēls. PVN likmes dažādās valstīs 2001.gadā

Latvijā ar spēkā esošo nodokļu likumdošanu ir noteikta vienota PVN likme 18% (pamatlikme, likme lauksaimniecības precēm) apmērā.

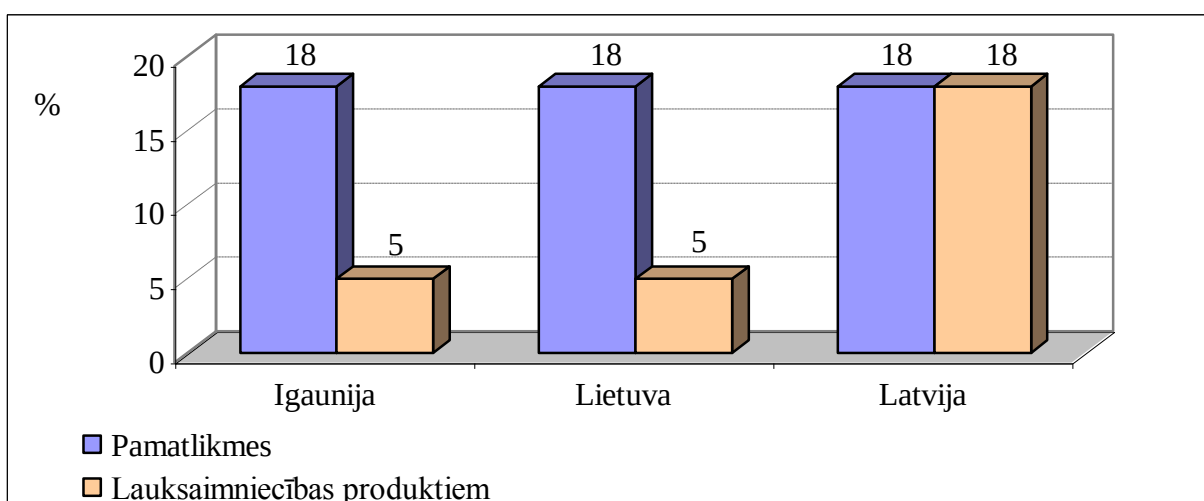
Salīdzinājumā ar pārējām ES valstīm un kandidātvalstīm Latvijas produkcijas patērētāju pašreizējais PVN nostādīta sliktākā stāvoklī, nekā tas ir ES un daudzās citās valstīs. To uzskatāmi parāda 3.8.attēls.

Jāatzīmē, ka ES valstīs, kā arī kandidātvalstīs jau ir samazināta PVN likme pirmās nepieciešamības, kā arī lauksaimniecības produktiem (3.8.attēls).

Lai pilnveidotu nodokļu politiku, paaugstinātu patērētāju dzīves līmeni un Latvijas ātrāku integrāciju Eiropas Savienībā, viena no lauksaimniecības politikas un tirgus ietekmēšanas valsts prioritātēm ir nodokļu diferencēšana. Tas palielinātu Latvijas produkcijas konkurētspēju vietējā tirgū, salīdzinot ar Lietuvas un Igaunijas produkciju.

Arī Latvijā ir paredzēta diferencētas 9% PVN likmes ieviešana, sākot ar 2003.gadu, bet tā neskars lauksaimniecības produktu ražotājus un patērētājus.

Pašpatēriņa darījumos ar nodokli apliekamā vērtība ir piegādāto preču vai sniegto pakalpojumu pašizmaksa. Problēmu rada zemnieku nespēja korekti aprēķināt katra ražojuma pašizmaksu, lai noteiktu pašpatēriņa vērtību. Pašlaik zemnieki pašpatēriņu novērtē tirgus cenās, un tas nav neizdevīgi viņiem pašiem. Savukārt pašizmaksas kalkulācija ir dārgs un laikietilpīgs process. Tādēļ ministrija, veidojot 2001.gadam pasūtāmo pētījumu sarakstu, iekļāva metodisko norādījumu izstrādāšanu katra ražojuma veida pašizmaksai.



Avots: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

3.9.attēls. PVN pamatlikmes, likmes lauksaimniecības produktiem Baltijā 2001.gadā

Lauksaimniecības produkcijas ražotājiem par izmantoto dīzeļdegvielu akcīzes nodokli ar 2001.gadu atmaksā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, vienā kalendārajā gadā rēķinot 100 litrus dīzeļdegvielas (gāzeļļas) uz 1 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes.

Sākot ar 2001.gada 1.aprīli, akcīzes nodokļa kompensāciju par izlietoto dīzeļdegvielu atmaksā tikai tiem lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, kuri Valsts ieņēmumu dienestā ir reģistrējušies kā nodokļu maksātāji un kuri dīzeļdegvielu (gāzeļļu) iegādājušies, izmantojot bezskaidras naudas norēķinus. Tātad lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, lai saņemtu akcīzes nodokļa atmaksu, VID teritoriālajā iestādē jāiesniedz dokumenti, kas noformēti atbilstoši normatīvo aktu prasībām un apliecina dīzeļdegvielas (gāzeļļas) faktisko iegādi. Faktisko dīzeļdegvielas (gāzeļļas) iegādi mazumtirdzniecības uzņēmumā apliecina (kases sistēmas) izdrukāts čeks.

Lauksaimniecības produkcijas ražošanai faktiski izmantotā zemes platība, par kuru pieprasīta dīzeļdegvielas atmaksa 2001.gadā bija 526186 ha. Atmaksāts akcīzes nodoklis 6,5 milj. latu, no tiem 5,3 milj.latu par 2001.gadā iegādāto dīzeļdegvielu.

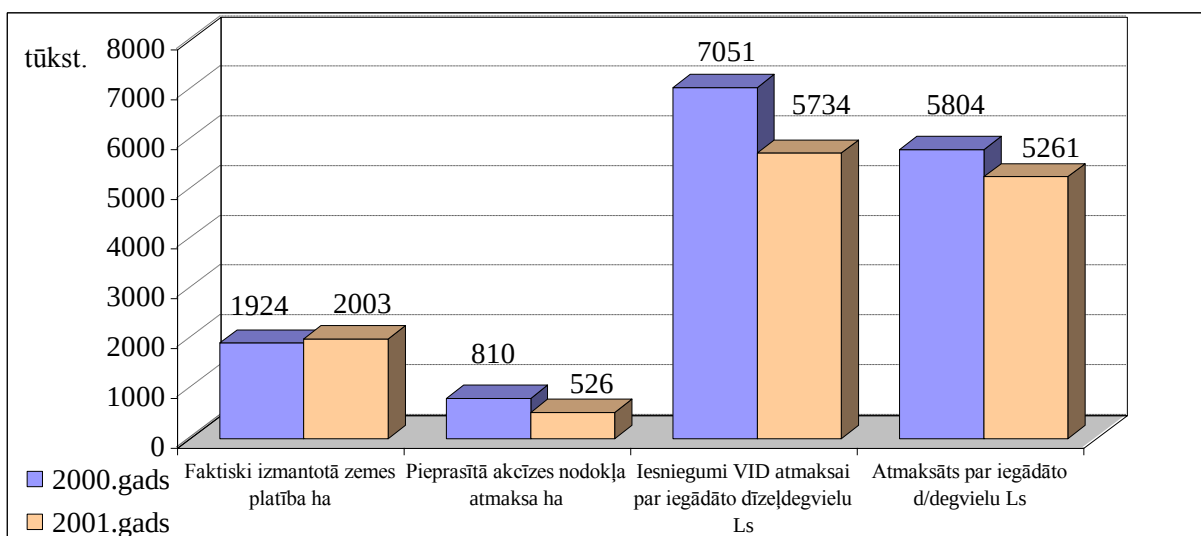
Lauksaimniecības produkcijas ražotājiem par iegādāto dīzeļdegvielu 1999.gadā atmaksāts 10,1 milj.latu, 2000.gadā - 8,2 milj.latu, 2001.gadā - 6,5 milj.latu.

Saņemts akcīzes nodoklis par izlietoto dīzeļdegvielu 1999.-2000.gadā

	Mērvienības	1999.	2000.	2001.
Pavisam izmaksāts akcīzes nodoklis,	milj.Ls	10,10	8,20	6,50
tai sk. par iepriekšējā gadā iegādāto	milj.Ls	1,30	2,40	1,2
Izmantojamā zemes platība,	milj.ha	1,89	1,92	2,00
no tās: pieprasīta atmaksa	milj.ha	0,75	0,81	0,56
% no kopējās zemes platības	%	39,7	42,2	30,1
Saņemti iesniegumi atmaksai	milj.Ls	11,70	7,05	5,73
no tiem: atzīti par nederīgiem	milj.Ls	nav datu	nav datu	0,14
% no kopējo iesniegumu skaita	%			2,4
Pašvaldību informācija par personu skaitu,				
kuru īpašumā vai lietošanā ir zeme				
no tām: kas pieprasa atmaksu	skaitis	nav datu	nav datu	191218
% no kopējo personu skaita	skaitis	nav datu	nav datu	15377
	%			8,0

Avots: VID dati

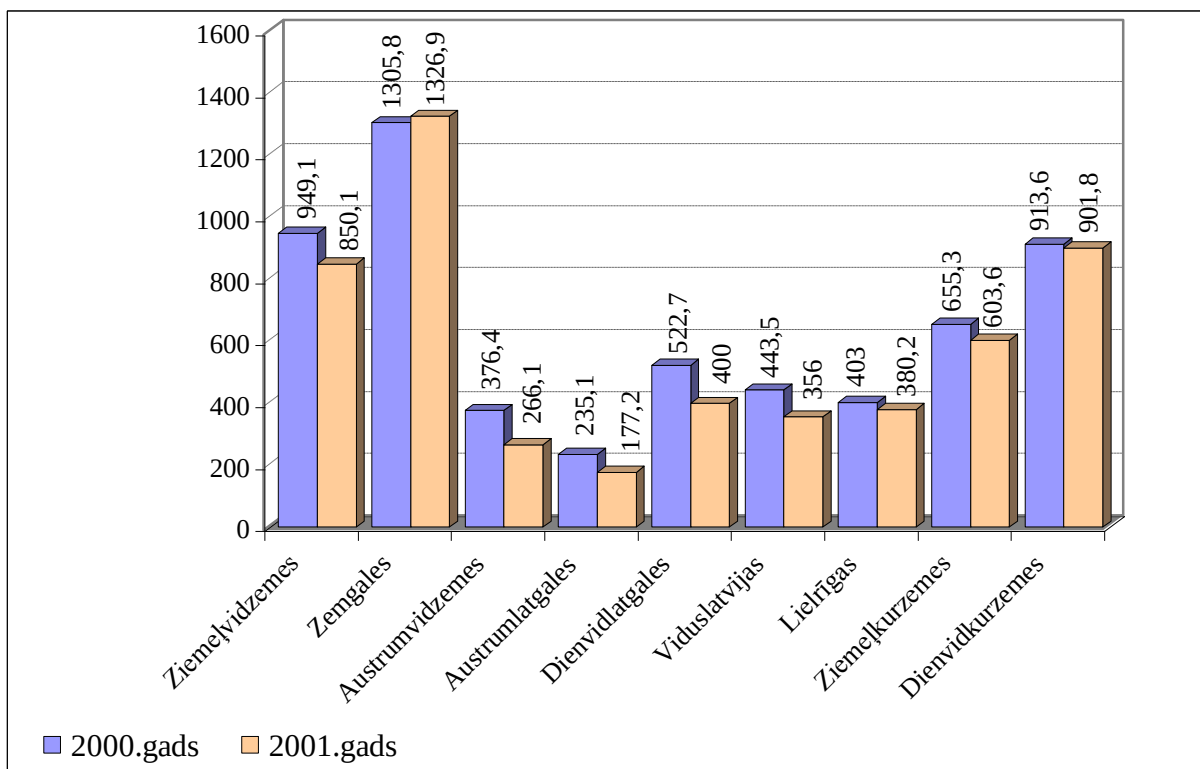
Ar 2001.gada 1.aprīli pārejot uz dīzeļdegvielas (gāzeļļas) iegādi bezskaidras naudas norēķinu veidā, atmaksa par iegādāto dīzeļdegvielu samazinājusies par 20%, jo samazinājies atmaksas pieprasītāju skaits.



Avots: VID dati

3.10. attēls. Akcīzes nodokļa atmaksa par dīzeļdegvielu zemes izmantotājiem 2000. - 2001. gadā

2001.gada 20. martā pieņemtie Ministru kabineta noteikumos Nr. 140 “Kārtība, kādā lauksaimniecības produkcijas ražotājiem atmaksājams akcīzes nodoklis par dīzeļdegvielu (gāzeļļu)” netika iekļauta norma, kas kooperatīvajām sabiedrībām un citām juridiskajām personām, kuras nav zemes īpašnieki, bet ir savu biedru faktiskie zemes apstrādātāji, ļautu saņemt dīzeļdegvielas akcīzes nodokļa atmaksu.



Avots: VID dati

3.11. attēls. Atmaksāts akcīzes nodoklis pa reģioniem 2000. - 2001. gadā Ls tūkst.

Tā kā lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvs nav zemes īpašnieks, pastāvīgais lietotājs vai nomnieks, arī tam tika liegta iespēja 2001.gadā saņemt šo akcīzes nodokļa atmaksu. Tā rezultātā lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvi un to biedri nespēj konkurēt, un tiek kavēta šo kooperatīvu attīstība.

Jautājuma risināšanai Zemkopības ministrija kopīgi ar Finanšu ministriju izstrādās priekšlikumus par dīzeļdegvielas atmaksas kārtību lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīviem un citām juridiskajām personām.

Dabas resursu nodokļa mērķis ir ierobežot dabas resursu nesaimniecisku izmantošanu un vides piesārņošanu, samazināt tādas produkcijas ražošanu un realizāciju, kas piesārņo vidi, ieviest jaunas un pilnveidotas tehnoloģijas, kas samazina vides piesārņojumu, atbalstīt ilgtspējīgas attīstības stratēģiju tautsaimniecībā, kā arī veidot vides aizsardzības pasākumu finansiālo nodrošinājumu.

Dabas resursu nodokli neapreķina par organiskā mēslojuma, agroķīmikāliju (minerālmēslu, pesticīdu, augšanas regulatoru un veterinārpreparātu) ievadīšanu lauksaimnieciskajā apritē (transportēšanu, glabāšanu, augsnes, lauksaimniecības kultūru un dzīvnieku apstrādi), ja to lietošana ir agrotehniski un agroekoloģiski pamatota. Šo nodokli nemaksā lauksaimniecības produktu ražotāji, ja dabas resursi tiek iegūti viņu īpašumā un nav peļņas gūšanas avots.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Ar 2001.gada 1.aprīli, pārejot uz dīzeļdegvielas (gāzeļļas) iegādi, izmantojot bezskaidras naudas norēķinus, atmaksa par iegādāto dīzeļdegvielu samazinājusies par 20%, samazinājies dīzeļdegvielas atmaksas pieprasītāju skaits.
- Ņemot vērā, ka lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvs nav zemes īpašnieks, pastāvīgais lietotājs vai nomnieks, šiem kooperatīviem tika liegta iespēja 2001.gadā saņemt akcīzes

nodokļa atmaksu. Tā rezultātā lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvi un to biedri nav konkurētspējīgi, tiek kavēta kooperatīvu attīstība. Jautājuma risināšanai Zemkopības ministrija kopīgi ar Finanšu ministriju izstrādās priekšlikumus par dīzeļdegvielas atmaksas kārtību lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīviem un citām juridiskajām personām.

- Lauksaimniecības produktu patērētājs ar pašreizējo PVN samaksas kārtību tiek nostādīts sliktākā stāvoklī nekā tas ir ES un daudzās citās valstīs, tai skaitā arī Lietuvā un Igaunijā.

A.Zunde (Tālr. 7027412)

4. Pievienošanās pasākumi Eiropas Savienībai

4.1. Paveiktais lauksaimniecības integrācijas procesā

Lai tuvinātos Latvijas Republikas valdības nospraustajam mērķim - noteikt 2003.gada 1.janvāri par datumu Latvijas gatavībai iestāties Eiropas Savienībā – 2001.gada laikā saistībā ar lauksaimniecības integrācijas procesu ES ir notikusi virkne dažādu nozīmīgu pasākumu.

Līdz 2002. gada sākumam ir sasniegts ievērojams progress visās Eiropas Savienības - Latvijas sarunu sadaļas “Lauksaimniecība” jomās – ES likumdošanas pārņemšanā un ieviešanā, veterināro un fitosanitāro dienestu reorganizācijā, Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) ieviešanā u.c.

2001. gada 16. janvārī Briselē norisinājās divpusējā ES – Latvijas sanāksme likumdošanā par veterinārajiem jautājumiem. Tajā analizēts Latvijas paveiktais veterinārajā un pārtikas drošības likumdošanas saskaņošanā un ieviešanā, kā arī administratīvo struktūru pilnveidošanā, lai nodrošinātu visu ES veterināro prasību ieviešanu. Sanāksmes laikā tika runāts par šādām tēmām:

- iekšējā tirgus kontrole;
- dzīvnieku veselība un kontrole;
- tirdzniecība ar dzīvnieku dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktiem;
- dzīvnieku labturība;
- kontrole pār importu no trešajām valstīm;
- dzīvnieku atkritumi;
- pārtikas produktu pārstrādes uzņēmumu modernizācija;
- dzīvnieku reģistrācija un identifikācija.

2001. gada 6.jūnijā Latvija saņēma ES Kopējās pozīcijas dokumentu, kurā tika pieprasīta papildus informācija par Latvijas gatavību iestāties ES saistībā ar sarunu sadaļu “Lauksaimniecība”. Informācija tika sagatavota un iesniegta kopā ar Zemkopības ministrijas ekspertu sagatavotajām ES Kopējo tirgus organizāciju ieviešanas plāna vadlīnijām 2001. gada jūnijā.

2001. gada 12. jūnijā Latvijas iestāšanās ES sarunu sanāksmē ārlietu ministru līmenī Ģēteborgā tika oficiāli atklāta ES un Latvijas sarunu 7. sadaļa “Lauksaimniecība”.

Kopš 2001. gada septembra par visām “Lauksaimniecības” apakšsadaļām (Kopējās tirgus organizācijas, horizontālie, fitosanitārie un veterinārie jautājumi) ekspertu līmenī ir notikušas divpusējās ES – Latvijas tehniskās konsultācijas.

2001.gada novembrī Rīgā notika ES - Latvijas Apakškomitejas sanāksme par lauksaimniecības un zivsaimniecības jautājumiem, kurā tika izskatīts Latvijas paveiktais likumdošanas saskaņošanā un administratīvo struktūru darbības pilnveidošanā ES Kopējās lauksaimniecības politikas ieviešanā. Īpaši tika uzsvērts vēl veicamais IAKS, dzīvnieku atkritumu, veselības un kontroles jomā un robežkontroles punktu sakārtošanā.

2001. gada novembrī Pievienošanās Eiropas Savienības konferencei tika sagatavota un iesniegta papildus informācija par lauksaimniecības jautājumiem.

2001.gadā tika atjaunota Nacionālā programma integrācijai ES un veikta regulāra šīs programmas izpildes gaitas kontrole.

2001. gadā turpinājās Latvijas – ES likumdošanas saskaņošana, kā arī ministrijas un tās pakļautībā un pārraudzībā esošo institūciju administratīvās kapacitātes stiprināšana atbilstoši ES prasībām.

J. Briedis (Tāl.7027194)

E.Kokale (Tāl.7027364)

4.2. Likumdošanas harmonizēšana

ES lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības likumdošanas kopums jeb *acquis* ir ≈ 4200 normatīvie dokumenti. Lauksaimniecības *acquis* ir $\approx 45\%$ no visa ES likumdošanas kopuma. Taču *acquis* nav statisks dokumentu kopums – tas tiek nepārtraukti atjaunots un pilnveidots.

Lai tuvinātu nacionālo likumdošanu ES prasībām, Zemkopības ministrijā 2001. gadā ir izstrādāti un ar ES likumdošanu harmonizēti 38 Ministru kabineta noteikumi.

Saskaņā ar Eiropas Savienības likumdošanu Zemkopības ministrijas eksperti ir sagatavojuši Detalizēto rīcības plānu ES Kopējo tirgus organizāciju ieviešanai Latvijā. (pa sektoriem).

4.3. Pārskats par PHARE programmu

ES PHARE programma Centrālās un Austrumeiropas valstīs ir viena no apjomīgākajām neatmaksājamās palīdzības programmām. Tā sniedz finansējumu ar mērķi atbalstīt partnervalstis ekonomiskās pārejas un demokrātijas nostiprināšanas procesā līdz brīdim, kad tās būs gatavas uzņemties Eiropas Savienības dalībvalsts pienākumus.

Lauksaimniecības sektorā PHARE programmai līdz 2006. gadam ir šādas prioritātes:

- palīdzēt valsts pārvaldei ieviest *acquis communautaire* un sagatavoties dalībai dažādās ES politikas jomās, t.i., institucionālā attīstība (līdz 30% no programmas kopējās summas);
- investīcijas (līdz 70% no programmas kopējās summas).

2001. gadā tika pabeigti divi 1998. gada PHARE Nacionālās programmas ietvaros apstiprināti projekti:

1. **“Tehniskā palīdzība Zemkopības ministrijai lauksaimniecības sektora modernizācijai un pārstrukturizācijai”** (budžets – 1,6 milj. EUR).

Darbība notika “Twinning” projekta ietvaros (divpusēja sadarbība starp Latvijas un ES dalībvalstu valsts institūcijām). Projektu veidoja trīs komponentes:

- veterinārā (*Twinning* partneris – Vācija);
- fitosanitārā (*Twinning* partneris – Francija);
- zemes konsolidācija (*Twinning* partneris – Vācija).

Projekta institucionālā palīdzība (“Twinning” līgums) 0,6 milj. EUR apmērā paredzēta Sanitārajai robežinspekcijai, Valsts augu aizsardzības dienestam, Valsts veterinārajam dienestam (no 01.01.2002. - Pārtikas un veterinārajam dienestam) un ZM Lauku attīstības departamenta Zemes izmantošanas nodaļai.

Investīciju daļa 1 milj. EUR apmērā tika paredzēta Valsts veterinārajam dienestam HACCP (kritisko kontroles punktu riska analīze) atliekvielu kontroles mehānisma izveidei un nepieciešamā laboratoriju aprīkojuma nodrošināšanai centrālajām un reģionālajām laboratorijām.

Projekta galvenie mērķi:

- dzīvnieku valsts produktu atliekvielu kontroles mehānisma izveide;
- atbalsts veterinārās likumdošanas ieviešanā saistībā ar *acquis*;
- palīdzība likumdošanas izstrādē un administratīvās struktūras izveidē Augu aizsardzības dienestā;
- nākotnes koncepcijas izstrādāšana zemes konsolidācijas veikšanai, pamatojoties uz šodienas situāciju lauksaimniecības sektorā.

2. ***“Lauku attīstības pilotprojekts”*** (budžets – 0,522 milj. EUR) paredzēts, SAPARD finansējuma ieviešanā.

Projekta galvenie mērķi ir:

- testēt un attīstīt SAPARD programmā paredzētos stratēģiskos elementus;
- testēt un uzlabot administratīvās struktūras;
- testēt SAPARD programmas saņēmējus un to administrētājus.

1999. gada PHARE Nacionālās programmas ietvaros tiek realizēti divi projekti:

1. ***“Pārtikas kontroles modernizācija un kapacitātes attīstība nacionālā un reģionālā līmenī”*** (budžets – 2,5 milj. EUR), nodrošinot atbalstu pārtikas kvalitātes sistēmas izveidei nacionālā un sektoru līmenī:

- nacionālā līmenī – sekmēt vienotas kvalitātes stratēģijas izstrādi;
- sektoru līmenī – izveidot kvalitātes nodrošināšanas modeļus konkrētām produktu grupām visā pārtikas ķēdē – no izejvielas līdz gala produktam, nostiprinot pārtikas pārstrādātāju spēju paplašināt produkcijas sortimentu.

Projekta realizācija ir cieši saistīta ar 2001. gada aprīļa Ministru kabineta lēmumu “Par pārtikas aprites valsts uzraudzības dienesta izveidi” un “Veterinārmedicīnas likumu”, kas nosaka, ka visa pārtikas drošības sistēmas uzraudzība ”no siles līdz galdam” pāriet Pārtikas un veterinārā dienesta pārziņā.

2. uzsākts projekts ***“Integrācija Eiropas Savienībā: likumdošanas saskaņošana”***, lai izveidotu atbilstošas struktūras veiksmīgai kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) instrumentu un *acquis* ieviešanai.

Projekta galvenie mērķi ir:

- tirgus aģentūru izveidošana un to reģionālā administrācija:
 - likumdošanas analīze Maksājumu aģentūras ieviešanai;
 - Lauku atbalsta dienesta funkcijas Maksājumu aģentūras uzdevumu veikšanai;
 - funkciju izstrādāšana tiešo maksājumu veikšanai zemniekiem;
 - finansu analīzes izstrādāšana iepriekšminēto funkciju veikšanai.
- Zemkopības ministrijas kapacitātes stiprināšana KLP instrumentu ieviešanā:
 - pašreizējās situācijas institucionālā analīze Zemkopības ministrijas darba grupās progresa un iespējamo problēmu noteikšanā;
 - mērķi, kādā veidā palielināt Zemkopības ministrijas institucionālo kapacitāti KLP mērķu sasniegšanai graudu, piena, gaļas un dārzeņu sektoros.
- Iestāšanās ES sagatavošanas politikas analīze saistībā ar pašreiz notiekošo darbu KLP stratēģijas izstrādē:
 - pašreizējās situācijas analīze par KLP instrumentu ieviešanu;
 - iespējamo problēmu identificēšana.
- integrētās administratīvās kontroles sistēmas izstrāde (IAKS):
 - pašreizējās situācijas analīze Latvijā saistībā ar integrētās administratīvās kontroles sistēmas izstrādi;
 - integrētās administratīvās kontroles sistēmas likumdošanas analīze;
 - analīze par vieglāku integrēti administratīvās kontroles sistēmas ieviešanu Latvijā;
 - ziņojumu sagatavošana par integrētās administratīvās kontroles sistēmas ieviešanu Latvijā.

2000. gadā PHARE Nacionālās programmas ietvaros tika uzsākts projekts ***“Latvijas zivsaimniecības administrācijas stiprināšana, piemērojoties ES kopējās zivsaimniecības***

politikas prasībām” (budžets – 1,6 milj.EUR), kurā paredzēta tehniskā palīdzība un investīcijas zivsaimniecības nozarē.

Projekta galvenie mērķi:

- kopējās zivsaimniecības politikas ieviešanai paredzēto institūciju stiprināšana;
- zivsaimniecības kontroles stiprināšana, informācijas sistēmu izveide;
- mācības un tehniskā aprīkojuma iegāde iepriekšminēto nosacījumu ieviešanai.

Otra 2000.gada PHARE projekta **“Integrētās Latvijas robežu infrastruktūras attīstība”** (budžets – 5,14 milj.EUR) ietvaros paredzēta tehniskā palīdzība un investīcijas robežas tehniskā menedžmenta stratēģijas sakārtošanai atbilstoši ES standartiem. Projekta realizācijā piedalās trīs institūcijas: Iekšlietu ministrija, robežsardze, Pārtikas un veterinārā dienesta Sanitārā robežinspekcija.

2001. gada PHARE Nacionālās programmas ietvaros ir sagatavots un iesniegts apstiprināšanai projekts **“Kopējās lauksaimniecības politikas ieviešana un stiprināšana”** (budžets – 2,00 milj.EUR), kas paredzēts institucionālās un administratīvās kapacitātes palielināšanai, īstenojot KLP instrumentus.

Projekta galvenie mērķi:

- integrētās administratīvās kontroles sistēmas ieviešana;
- palīdzība Lauku atbalsta dienestam un Zemkopības ministrijai Maksājumu aģentūras un SAPARD plāna ieviešanā.

G.Neretniece (Tālr. 7830396)

J.Ozoliņš (Tālr. 7027074)

4.4. Divpusējie projekti

2001.gadā turpinājās sadarbība ar tradicionālajiem Zemkopības ministrijas ārvalstu partneriem: Flandriju, Dānijas Karalisti, Nīderlandes Karalisti, Norvēģijas Karalisti, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti un Vācijas Federatīvo Republiku.

Dānijas Karaliste

Sadarbība ar Dānijas Karalisti orientēta uz Latvijas atbalstu integrācijai Eiropas Savienībā un uz privātā sektora attīstību. Tās mērķis ir veicināt ekonomisko izaugsmi, pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības sektoru attīstību, kā arī veicināt Latvijas likumdošanas saskaņošanu ar Eiropas Savienības likumdošanu. Kopš 1996.gada ir realizēta virkne projektu, kuru kopējā summa ir apmēram 9,5 milj. eiro

2001.gadā turpinājās sadarbība ar Dānijas Pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības ministriju un Dānijas Ārlietu ministriju šādu projektu ietvaros:

- *“Likumdošanas harmonizācija un ES prasību ieviešana dzīvnieku barībai”* – inspektoru izglītošana jaunu inspekcijas programmu izstrādāšana;

- *“Labas lauksaimniecības prakses demonstrējumu saimniecības izveide”* – jaunu saimniekošanas metožu apgūšana, demonstrējumi, kā īsā laikā attīstās saimniecība, kas ir ienesīga un nekaitīga apkārtējai videi, kā arī rūpīga ekonomiskā analīze, ienesīgai saimniekošanai;

- *“Minerālmēslu un kūtsmēslu normatīvu uzlabošana Latvijā, 2.fāze”* minerālmēslu un kūtsmēslu lietošanas sistēmas pilnveidošana un modernizēšana, atbilstoši progresīvas lauksaimniecības un ES likumdošanas prasībām, tādas optimālas mēslošanas sistēmas veidošana, un kas nepaaugstina piesārņojuma līmeni, kas tiek realizēta pareizā laikā un augam nepieciešamajos daudzumos.

- *“Inspekcijas sistēma bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanai un realizācijai”* – bioloģiskās lauksaimniecības inspekcijas sistēmas izveidošana atbilstoši starptautiskajām prasībām, lai to atzītu ES un lai Latvijas produktu varētu eksportēt;

- *“Latvijas likumdošanas par augu aizsardzību tuvināšana ES prasībām, ieviešot periodisku lauku miglotāju testēšanu”* – uzlabota lauksaimnieku un lauksaimniecības mācību iestāžu audzēkņu izglītošana augu aizsardzības līdzekļu un miglotāju lietošanā, sagatavoti priekšnosacījumi Latvijas augu aizsardzības sertifikāta ieviešanai;

- *“Lielopu gaļas un cūkgaļas liemeņu klasifikācija Latvijā”* – ieviesta ES prasībām atbilstošas gaļas kvalitātes novērtēšanas sistēma. Galvenā projekta sastāvdaļa bija cūkgaļas liemeņu kvalitātes noteikšana pēc liesās gaļas satura, iegādāta mēriekārta *Introscope* liesās gaļas daudzuma noteikšanai;

- *“Akvakultūras sugu dabīgās produktivitātes uzlabošana, ierīkojot zivju ceļus upju aizsprostos Latvijā”* – migrējošo zivju vides apstākļu uzlabošana upēs, nodrošinot galveno informāciju par upju stāvokli un zināšanu uzlabošana par zivju ceļu ierīkošanu un uzraudzīšanu;

- *“Lēmuma atbalsta sistēmas izstrādāšana un ieviešana integrētajā augu aizsardzībā Latvijā”* – modernizēta, integrēta augu aizsardzības sistēmas un augu aizsardzības informatīvās sistēmas ieviešana valsts līmenī;

- *“Augu veselības laboratoriskā apmācība”* – laboratoriskā apmācība par augu vīrusu slimību diagnozi un laboratoriju rezultātu salīdzināšanu par baktēriju slimībām;

- *“Tehniskā palīdzība likumdošanas harmonizēšanā un ieviešanā”* – “Jaunās pārtikas” likumdošanas harmonizēšana ar ES likumdošanu, mācības un pārtikas drošības politikas noteikšana attiecībā uz “Jauno pārtiku”.

- *“Apmācība veterinārās mikrobioloģijas jautājumos”* – uzlabota Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centra Dzīvnieku slimību laboratorijas diagnostisko iespēju uzlabošana, lai nodrošinātu ES prasībām atbilstošu dzīvnieku infekcijas slimību kontroles un apkarošanas programmu plānošanu un izpildi;

- *“Palīdzība sagatavoties SAPARD programmai”* – Latvijas lauku iedzīvotāju informēšana par SAPARD, par aktivitātēm sakarā ar Latvijas gatavošanos iestāties ES, kā arī iespēja lauksaimniecības produkcijas ražotājiem iegūt kvalificētu palīdzību biznesa plānu (SAPARD programmas pieteikumu veidlapu) izstrādē;

- *“Pesticīdu bioloģiskās efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu harmonizācija un pilnveidošana Baltijas jūras valstu reģionā, 2.fāze”* – mērķis: videi nekaitīgu pesticīdu lietošana lai bioloģiskie modeļi PC-P un NegFry tiks piemēroti Latvijas apstākļiem;

- *“Pesticīdu reģistrācijas programma trīs Baltijas valstīs un Polijā”* – Latvijas likumdošanas saskaņošana ar ES direktīvu 91/414, kas reglamentē augu aizsardzības līdzekļu reģistrāciju ES.

Tika uzsākti jauni un nozīmīgi projekti:

- *“Gaļas liellopu pārraudzība, ciltsvērtības noteikšana un ciltsgrāmatas kārtšanas sistēmas ieviešana saskaņā ar ES prasībām”* – ES prasībām atbilstošu selekcijas sistēmas izveidošana un tās elementu uzskaitē specializētai liellopu gaļas ražošanai Latvijā;

- *“Pieteikumu sagatavošana un lauksaimniecības un lauku attīstības ES pirmsiestāšanās atbalsta (SAPARD) programmas izmantošanā Latvijā”* – ietvaros atbalsts dažāda profila Latvijas zivju apstrādes uzņēmumiem biznesa plānu un projektu sagatavošanā SAPARD programmas līdzekļu saņemšanai, lai plānotu ražotņu rekonstrukcijas un modernizācijas pasākumus un lai nodrošinātu uzņēmumu sakārtošanu atbilstoši ES higiēnas prasībām.

- *“Neatkarīgas piena laboratorijas izveidošana”* – neatkarīgas piena laboratorijas izveidošana, lai centralizēti noteiktu piena kvalitātes rādītājus, kas ļautu pilnveidot samaksas sistēmu par atbilstošas kvalitātes pienu un attīstīt piena pārraudzības sistēmu.

Flandrija

Sadarbībā ar Flandriju turpinājās sadarbība projekta “VLA – MAIZE” ietvaros, kura mērķis ir Latvijas apstākļiem piemērotas kukurūzas šķirnes izaudzēšana. Projektā bija 310 skolnieku no visiem Latvijas reģioniem, un labākajam bija iespēja doties uz Beļģiju, lai apskatītu, kā kukurūza tiek audzēta tur.

Nīderlandes Karaliste

Uzsākts jauns projekts Nīderlandes Karalistes PSO programmas ietvaros “Veterināri diagnostiskā dienesta stiprināšana Latvijā”. Projekta mērķis - pilnveidot dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības, apkarošanas un profilakses sistēmu atbilstoši Eiropas Savienības prasībām. Plānotie pasākumi ir virzīti uz veterinārās infrastruktūras, īpaši laboratoriju, stiprināšanu, speciālistu zināšanu pilnveidošanu epidemioloģijā un laboratoriskajā diagnostikā, kā arī uz infekcijas slimību diagnostisko iespēju un uzraudzības uzlabošanu.

Zviedrijas Karaliste

Sadarbība ar Zviedrijas Karalisti noritēja Zviedrijas valdības finansētās Baltijas lauksaimniecības izraisītā piesārņojuma samazināšanas programmas (BAAP) ietvaros:

- “Lauksaimniecības izraisītā piesārņojuma samazināšana Latvijā”;
- “Vidi saudzējošā lauksaimniecība, BAAP II”.

Projekti paredz ieviest un tālāk pilnveidot labas lauksaimniecības prakses nosacījumus, kuri izstrādāti sadarbībā ar Dānijas Lauksaimniecības konsultāciju centru un Dānijas Vides aģentūras finansiālu atbalstu. Projektu realizācija sekmēs Latvijas iekļaušanos Baltijas jūras baseina valstu vienotajā lauksaimniecības radītā piesārņojuma monitoringa sistēmā, kuru koordinē Norvēģijas Lauksaimniecības universitātes institūts JORDFORSK.

Somija

Turpinājās sadarbība ar Somijas Lauksaimniecības un meža ministriju projektā “Dārzeņu audzēšanas tehnoloģijas pilnveidošana” ietvaros, kurā sadarbības partneri ir SIA “Silja” un Somijas “LANNEN”.

Projekta mērķis ir atbalstīt Latvijas dārzeņu audzētājus integrēšanās procesā Eiropas Savienībā un veicināt Eiropas Savienības standartiem atbilstošas dārzeņu produkcijas ražošanu, lai nodrošinātu vietējo tirgu ar Latvijā audzētu kvalitatīvu dārzeņu produkciju un palielinātu eksporta iespējas.

Norvēģijas Karaliste

Sadarbībā ar Norvēģijas Karalisti tika realizēts projekts “Lūznavas tehnikuma lauksaimniecības un mežsaimniecības tehnikas resursu centrs”, kura mērķis ir nodrošināt kvalitatīvas teorētiskās un praktiskās tehnikumu audzēkņu mācības, pieaugušo pārkvalificēšanu un zemnieku kvalifikācijas paaugstināšanu atbilstoši mūsdienu darba tirgus prasībām.

D.Freimane (Tālrunis 7027371)

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Līdz 2002. gada sākumam sasniegts ievērojams progress visās Eiropas Savienības - Latvijas sarunu sadaļas “Lauksaimniecība” jomās – ES likumdošanas pārņemšanā un ieviešanā, veterināro un fitosanitāro dienestu reorganizācijā, Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) ieviešanā u.c.

2001. gada 12. jūnijā Latvijas iestāšanās ES sarunu sanāksmē ārlietu ministru līmenī Gēteborgā tika oficiāli atklāta ES un Latvijas sarunu 7. sadaļa “Lauksaimniecība”.

Kopš 2001. gada septembra par visām 7. sarunu sadaļas “Lauksaimniecība” apakšsadaļām (Kopējās tirgus organizācijas, horizontālie, fitosanitārie un veterinārie jautājumi) ekspertu līmenī ir notikušas divpusējās ES – Latvijas tehniskās konsultācijas. 2001. gadā tika pabeigti divi 1998. gada PHARE Nacionālās programmas ietvaros apstiprināti projekti: *“Tehniskā palīdzība Zemkopības ministrijai lauksaimniecības sektora modernizācijai un pārstrukturizācijai”* un *“Lauku attīstības pilotprojekts”*.

2001. gadā turpinājās divpusējie projekti ar tradicionālajiem Zemkopības ministrijas ārvalstu partneriem: Flandriju, Dāniju, Nīderlandi, Norvēģiju, Somiju, Zviedriju un Vāciju.

Lai turpinātu virzīties uz Latvijas Republikas valdības nosprausto mērķi - noteikt 2003. gada 1. janvāri par datumu Latvijas gatavībai iestāties Eiropas Savienībā:

- līdz 2002. gada beigām sekmīgi jāpabeidz sarunas ar ES sarunu sadaļā “Lauksaimniecība”;
- Zemkopības ministrijai jāturpina ES – Latvijas likumdošanas saskaņošanas darbs, īpaši veterinārajā un fitosanitārajā jomā, īpašu uzmanību veltot pārņemtās likumdošanas ieviešanai;
- jāturpina administratīvo struktūru sagatavošana ES Kopējās lauksaimniecības politikas administrēšanai;
- jāizstrādā un jāiesniedz MK likumprojekts par KLP ieviešanu un realizēšanu Latvijā;
- jāpabeidz sagatavošanās darbi Lauku atbalsta dienesta kā ES Kopējās lauksaimniecības politikas maksājumu aģentūras izveidošanai un akreditācijai.

E.Kokale (Tālr. 7027364)

4.5. SAPARD programma

Būtiska finansu palīdzība, kuru Eiropas Savienība (ES) sniedz Latvijai pirmsiestāšanās periodā, ir Speciālā pirmsiestāšanās programma lauksaimniecībai un lauku attīstībai (SAPARD). Paredzams, ka no šīs palīdzības Latvija ik gadus laikā no 2000. līdz 2006. gadam no ES saņems Ls 12,9 mlj. Papildus Latvijas puse lauksaimniecībai nodrošina Ls 4,4 milj. līdzfinansējumu no valsts subsīdiu līdzekļiem. Lai saņemtu šīs programmas līdzekļus, Zemkopības ministrija izstrādāja SAPARD Latvijas Lauksaimniecības un lauku attīstības programmu, kuru apstiprināja Eiropas Komisijā jau 2000. gadā. Tomēr pilnīgu programmas ieviešanu varēja uzsākt tikai pēc Lauku atbalsta dienesta – SAPARD maksājumu aģentūras - akreditācijas. Latvija bija piektā kandidātvalsts, kuras maksājumu aģentūra tika akreditēta ES finansējuma saņemšanai.

Lauku atbalsta dienests, darbojas saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta likumu un saskaņā ar to administrē ES atbalstu laukiem, lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai.

2001. gada maijā auditorfirma, “Arthur Andersen” Finansu ministrijai iesniedza audita ziņojumu par Lauku atbalsta dienesta atbilstības pakāpi ES izvirzītajiem akreditācijas kritērijiem.

2001. gada 21. janvārīt Briselē parakstīts SAPARD Daudzgadējais finansu līgums starp Latvijas Republiku un Eiropas Savienību. Šis līgums nosaka tehnisko, juridisko un administratīvo bāzi, SAPARD Latvijas Lauksaimniecības un lauku attīstības programmas realizēšanai Latvijas Republikā.

30. martā Briselē parakstīts Ikgadējais finansu līgums par 2000. gadu, kurā tiek noteiktas Eiropas Kopienas finansiālās saistības un to termiņš. Kopumā ES uzņēmas finansu saistības par 22,2 milj EUR.

Jūlija beigās Lauku atbalsta dienestā Eiropas Komisijas auditori veica auditu par dienesta gatavību administrēt SAPARD programmas līdzekļus atbilstoši SAPARD programmas prasībām.

Lai programmas īstenošana norisinātos efektīvi un kvalitatīvi un lai pārliecinātos, ka tiek nodrošināta programmas konkrēto mērķu sasniegšana, ar Ministru kabineta 2001. gada 30. maija rīkojumu Nr. 286 tika izveidota SAPARD programmas uzraudzības komiteja. 2001. gadā tika noorganizētas divas SAPARD programmas uzraudzības komitejas sēdes. Viens no sēžu jautājumiem bija grozījumi SAPARD programmā, kuri tika apstiprināti Eiropas lauksaimniecības komitejas vadības sēdē 2001. gada 23. novembrī.

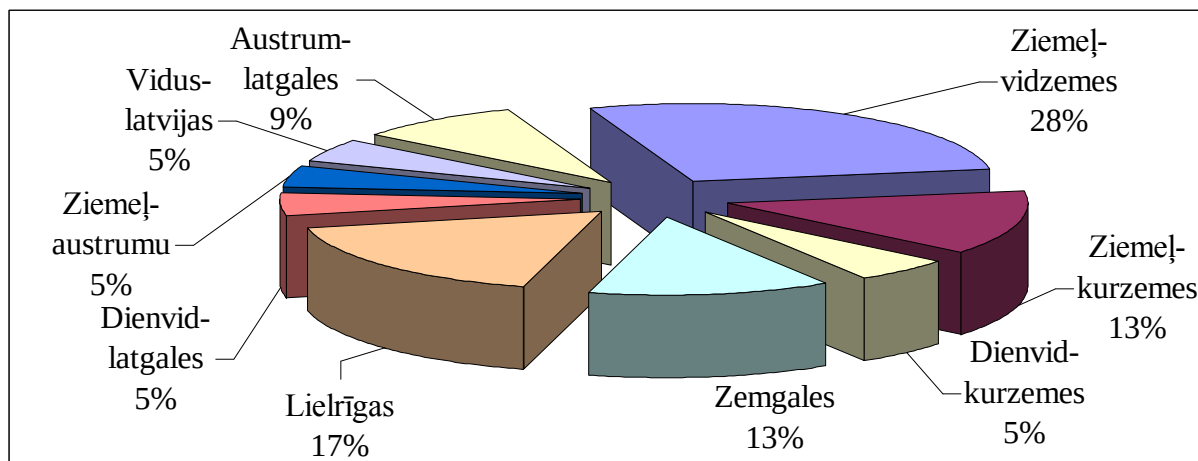
Komisārs F. Fišlers 2001. gada 6. decembrī apstiprināja lēmumu (2001/885/EC) par palīdzības līdzekļu pārvaldīšanas nodošanu Latvijas Republikai. Lēmums tika publicēts ES oficiālajā žurnālā 2002. gada 12. decembrī (L327/45), un tas nozīmē, ka Lauku atbalsta dienesta (LAD) akreditācija ir atzīta arī no Eiropas Komisijas puses. Šis lēmums dod tiesības LAD uzsākt projektu pieteikumu pieņemšanu, izvērtēšanu, apstiprināšanu un projektu īstenošanas uzraudzību.

Kopumā tika akreditētas sešas apakšprogrammas:

- 1.1. "Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija",
- 1.2. "Lauksaimniecības zemju apmežošana",
- 2.1. "Lauksaimniecības un zivsaimniecības produkcijas pārstrādes un mārketinga pilnveidošana",
- 3.1. "Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus",
- 4.1. "Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana" un Pavadošais pasākums -1. "Apmācības".

Uz pirmo iesniegšanas termiņu 2001.gada 28.decembrī apakšprogrammā "Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija" kopā tika iesniegti 25 projekti, savukārt apakšprogrammā "Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvus ienākumu avotus" – 5 projekti. Kopējā iesniegto projektu summa uz pirmo projektu pieteikšanās kārtu 1.1.apakšprogrammā bija Ls 1 301 768, apakšprogrammā - Ls 174 921,69.

Uz 2002. gada 1. aprīli kopumā tika iesniegti 259 projekti par kopsummu 15,8 milj latu. Visaktīvākie reģioni līdz šim ir bijuši Ziemeļvidzeme, Zemgale un Lielrīga, savukārt viszemākā projektu iesniedzēju aktivitāte novērojama Latvijas austrumdaļā.



Avots: LAD

4.1.attēls. Iesniegto projektu skaita sadalījums pa reģionālajām pārvaldēm

No apakšprogrammām visvairāk projektu iesniegts apakšprogrammā "Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija" – 141 projekts, kopā par Ls 7,3 mlj.

Nozīmīgu ieguldījumu SAPARD programmas realizācijā ir devis Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centrs un tā rajonu biroji, kuri konsultē zemniekus un citus lauku uzņēmējus par SAPARD programmas iespējām, pieteikšanās nosacījumiem, kā arī palīdz izstrādāt projektus. Sabiedrības informēšanai tika īstenots Dānijas - Latvijas kopprojekts, kura ietvaros tika mācīti lektori, informēti lauku uzņēmēji. Potenciālo atbalsta saņēmēju informēšanā tika iesaistīti gan masu mediji, gan arī izdotas brošūras un lasītas lekcijas dažādos Latvijas reģionos.

Joprojām tiek turpināts darbs pie SAPARD programmas precizēšanas un pilnveidošanas, lai tiktu paplašināts potenciālais atbalsta saņēmēju skaits. Vēl jāizstrādā precīzi atbalsta saņemšanas nosacījumi apakšprogrammām:

1.2. "Zemes ierīcība,"

5.1. "Bioloģiskā lauksaimniecība",

5.2. "Bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas saglabāšana",

5.3. "Lauksaimniecības noteces samazināšana".

Par šo apakšprogrammu ieviešanu notiek konsultācijas ar Eiropas Komisijas speciālistiem. Jāatzīmē, ka agrovides pasākumi ir obligāti Eiropas Savienības dalībvalstu Lauku attīstības plānu sastāvdaļa (EK regula 1275/99), līdz ar to Latvijas institūcijām, kā arī atbalsta saņēmējiem un konsultantiem ir jāgūst pieredze šādu shēmu izstrādē, ieviešanā un administrēšanā līdz apakšprogrammas ieviešanas brīdim.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

2001. gadā tika panākts būtisks progress, lai Lauku atbalsta dienests sagatavotu nepieciešamo dokumentāciju SAPARD programmas administrēšanai. Eiropas Komisijas lēmums par Lauku atbalsta dienesta akreditāciju, radīja iespēju uzsākt programmas īstenošanu Latvijā. Kopumā SAPARD programmas ieviešanas gaita uzskatāma par veiksmīgu, un par to liecina lielā projektu iesniedzēju aktivitāte, kā arī plašā programmas publicitāte, kas tika nodrošināta ar zemnieku organizāciju, Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centra un masu mediju starpniecību. Jāturpina darbs pie programmas novērtēšanas un uzraudzības, kā arī vēl neakreditēto apakšprogrammu nosacījumu izstrādes un to saskaņošanas ar Eiropas Komisiju.

I.Āboliņš (Tālr. 7027253)

5. Lauksaimniecības produktu ražošana un pārstrāde

5.1. Piens un piena produkti

Piensaimniecība ir viena no lauksaimniecības pamatnozarēm Latvijā, lai arī ražošana samazinās jau kopš 1990.gada. Taču ar 2001.gadu nozarē ir vērojama pieauguma tendence, ir palielinājusies govju produktivitāte un piena ražošanas apjomi. 2001.gadā saražotas 847962 tonnas piena, kas ir par 22996 tonnām vairāk nekā 2000.gadā.

5.1.tabula

Piena ražošana saimniecībās 1999. - 2001.gadā (tūkst. tonnas) *

Saimniecību veids	1999.	2000.	2001.	2001. /2000. %
Zemnieku saimniecībās, piemājas un personiskajās palīgsaimniecībās	686,5	727,7	751,7	103,3
Valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās	112,2	97,3	96,3	98,9

* ieskaitot kazu pienu

Avots: CSP

Kopējie piena ražošanas apjomi 2001.gadā palielinājās par 2,8%, salīdzinot ar 2000.gadu. Piena ražošana palielinājusies (5.1.tabula) tieši individuālajā sektorā, savukārt valsts un statūtsabiedrībās piena ražošana ir samazinājusies.

Govju skaits un vidējā produktivitāte

Slaucamo govju ganāmpulks Latvijā pēdējo triju gadu laikā ir stabilizējies. Kopējais govju skaits 2001.gada laikā (5.2.tabula) ir pieaudzis par 2,2%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Samazinās govju skaits valsts saimniecību un statūtsabiedrību sektorā (-4,1%) un piemājas un personiskajās palīgsaimniecībās - 7,1%, savukārt zemnieku saimniecībās govju skaits ir par 17,2 % palielinājies.

5.2.tabula

Mājlopu skaits 1999.-2001. gadā (tūkst.)

	1999.	2000.	2001.	2001./2000. %
visu veidu saimniecībās				
Liellopi	378,4	366,7	384,7	104,9
t.sk. govīs	205,6	204,5	209,1	102,2
valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās				
Liellopi	66,9	52,1	50,6	97,0
t.sk. govīs	30,4	25,2	24,2	95,9
zemnieku saimniecībās				
Liellopi	144,5	143,4	170,0	118,5
t.sk. govīs	75,1	75,8	88,8	117,2
piemājas un personiskajās palīgsaimniecībās				
Liellopi	167,0	171,2	164,1	95,9
t.sk. govīs	100,1	103,5	96,1	92,9

Avots: CSP

Pēdējo trīs gadu laikā govju ganāmpulka samazināšanās tiek kompensēta ar izslaukumu pieaugumu (5.3.tabula), zemniekiem ganāmpulkos uzturot augstākākas govīs. 2001.gadā vidējais izslaukums no govīs bija 4055 kg/gadā, par 4 % pārsniedzot vidējo

izslaukumu 2000.gadā. Tomēr govju produktivitāte joprojām ir zema, ņemot vērā potenciāli iespējamo izslaukuma līmeni. Pārraudzībā esošo govju produktivitāte ir augstāka nekā valstī kopumā.

5.3.tabula

Govju ganāmpulku kvalitāte 1999.-2001.gadā

	1999.	2000.	2001.
Govju skaits tūkst.	205,6	204,5	209,1
Govju skaits pārraudzībā tūkst.	77,3	73,3	74,5
Vidējais izslaukums no govs kg/gadā	3754	3898	4055
Vidējais izslaukums no govs pārraudzībā kg/gadā	4108	4408	4763
Piena tauki govīm pārraudzībā %	4,31	4,44	4,38
Piena olbaltums govīm pārraudzībā %	3,21	3,31	3,27

Avots: VCIDAC

Pārraudzībā esošo govju skaits pret iepriekšējo gadu ir palielinājies - 2001.gadā tas bija par 1,6% lielāks nekā 2000.gadā (5.2 .tabula). Turpina palielināties arī pārraudzības govju produktivitāte, 2001.gadā sasniedzot jau 4763 kg/gadā. Taču pārraudzībā atrodas dažādu šķirņu govīs (5.4 .tabula), un to produktivitātes potenciāls ir atšķirīgs.

5.4.tabula

Pārraudzībā esošo dažādo šķirņu govju produktivitāte 2000.-2001.gadā

Govju šķirne	Dzīvnieku skaits		Izslaukums no govs kg/gadā		Piena olbaltums %		Piena tauki %	
	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.	2000.	2001.
Latvijas brūnā	46149	54292	4057	4357	3,28	3,30	4,40	4,45
Angleras	387	411	4519	4807	3,29	3,34	4,62	4,49
Dāņu sarkanā	157	218	3745	4267	3,23	3,24	4,27	4,35
Holšteinas melnraibā	15304	19868	4773	5052	3,14	3,14	4,17	4,19
Latvijas zilā	39	53	4573	4554	3,29	3,28	4,34	4,38

Avots: VCIDAC

Pamatā 2001.gadā Latvijas slaucamo govju ganāmpulku veidoja Latvijas brūnās šķirnes govīs – 72,2% no kopējā pārraudzībā esošo govju skaita. Holšteinas melnraibās šķirnes govīs - 26,1%, salīdzinot ar 2000.gadu šo govju skaits ir nedaudz pieaudzis. Savukārt Dāņu sarkanās un Angleras šķirnes govīs veido salīdzinoši niecīgu daļu no kopējā ganāmpulka tikai - 0,29% un 0,54%.

Saimniecību klasifikācija pēc govju skaita

Piena ražošanas sadrumstalotība Latvijā joprojām ir ļoti aktuāla problēma. Lielākajā daļā saimniecību tiek turētas 1-5 govīs (5.5.tabula). 2001.gadā šādās saimniecībās atradās 59,9% no kopējā govju skaita (72255 saimniecībās 125201 govīs). Vidējais govju skaits ganāmpulkā ir tikai 2,7 govīs. Šī iemesla dēļ piena ražošanas saimniecību efektivitāte ir zema, tiek kavēta piena kvalitātes uzlabošanās, ganāmpulka ciltsvērtības palielināšana, kā arī piena ražošanas vispārējā attīstība valstī.

Piena ražošanas saimniecību grupējums pēc slaucamo govju skaita 2001.gada beigās

Slaucamo govju skaits saimniecībā	Saimniecības ar attiecīgo slaucamo govju skaitu		Slaucamās govīs grupā	
	skaits	%	skaits	%
1	39020	50,6	39020	18,7
2	20812	27,0	41604	19,9
3 - 5	12423	16,1	44577	21,3
6 - 9	3092	4,0	22112	10,6
10 - 19	1249	1,6	16308	7,8
20 - 29	215	0,3	5039	2,4
30 - 49	145	0,2	5730	2,7
50 - 99	85	0,1	6251	3,0
100 - 199	82	0,1	10287	4,9
200 - 299	26	0,0	6690	3,2
300 un vairāk	25	0,0	11475	5,5
Kopā	77174	100	209093	100

Avots: CSP

Pastāvot šādai piena ražošanas struktūrai, lielai daļai ražotāju nav ekonomiskas motivācijas investēt saimniecības tehnoloģiskajā attīstībā, ko pastiprina arī finansu līdzekļu trūkums.

Tomēr, 2001.gadā samazinoties mazo 1-5 govju saimniecību skaitam, ir palielinājies lielo saimniecību īpatsvars. Palielinājies saimniecību skaits visās grupās, kurās ir 6 līdz 199 govīs, un arī govju skaits gandrīz visās šajās grupās ir palielinājies.

Īpaši iepriecina lielo saimniecību skaita palielināšanās un govju skaita pieaugums tajās, salīdzinot ar 2000.gadu. Tā, piemēram, saimniecību skaits grupā no 100 līdz 199 govīm (5.5.tabula) ir palielinājies par 57,7%, un govju skaits šajā grupā ir pieaudzis par 44,4%, kas liecina par piena ražošanas saimniecību specializāciju.

Var paredzēt, ka mazo saimniecību skaits kopējā struktūrā samazināsies arī turpmāk, pieaugot lielo saimniecību skaitam un govju skaitam tajās, ļaujot kāpināt kopējo piensaimniecības efektivitāti. Ja turpināsies piena iepirkuma cenu kāpums, tiks panākts efektīvāks valsts atbalsts ražošanas attīstībai.

Piena iepirkums.

No visa saražotā piena 402,6 tūkst. tonnu tika iepirkts pārstrādei, kas par 1,1 % pārsniedza 2000.gada piena iepirkumu (5.6.tabula). Tomēr, vērtējot nozares attīstību pēdējos trīs gados, ir jāsecina, ka 2001.gadā joprojām nav ievērojama pārstrādes apjoma pieauguma.

Piena ražošana un iepirkums 1999. – 2001.gadā.

	1999.	2000.	2001.	2001./2000.%
Kopā saražots piens tūkst. tonnu	797,0	822,9	846,2	102,8
Pārstrādei iepirkts piens tūkst. tonnu	389,6	398,1	402,6	101,1

Avots: CSP

Pārrēķinot pārstrādei iepirkta piena daudzumu vidēji uz vienu govi, tas ir 2 tonnas piena gadā. Savukārt, rēķinot uz vienu piena ražošanas saimniecību, tas ir 5,32 tonnas. Piena iepirkums ir par 0,46 tonnām lielāks nekā 2000.gadā, ko var izskaidrot ar piena ražošanas saimniecību īpatsvara palielinājumu.

Iepirkta piena kvalitāte un cenas

Pēdējo trīs gadu laikā piena kvalitāte arvien uzlabojas – 2001.gadā tika iepirkta 195,8 tūkst. tonnas augstākās šķiras piena (5.7.tabula), kas par 21% pārsniedza 2000.gada augstākās šķiras iepirkumu.

5.7.tabula

Pārstrādes uzņēmumos iepirkta piena kvalitāte 1999. - 2001.gadā

Piena šķira	1999.		2000.		2001.	
	tūkst. t	% no iepirkta	tūkst. t	% no iepirkta	tūkst. t	% no iepirkta
Augstākā	121,3	31	161,5	41	195,8	48,6
Pirmā	168,1	43	147,5	37	131,8	32,7
Otrā	90,4	23	84,2	22	66,3	16,5
Kopā iepirkts	389,6	100	398,1	100	402,6	100

Avots: CSP, PVD

Pārstrādei iepirkta piena vidējais tauku saturs pienā 2001.gadā bija 4,08% (2000.gadā – 4,08%) un olbaltumvielu saturs 3,18% (2000.gadā – 3,18%).

Piena iepirkuma cenas 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, ir ievērojami pieaugušas – vidējā piena iepirkuma cena palielinājusies par 9,5 %, un cena par augstākās šķiras pienu pieaugusi par 5,1 %.

5.8.tabula

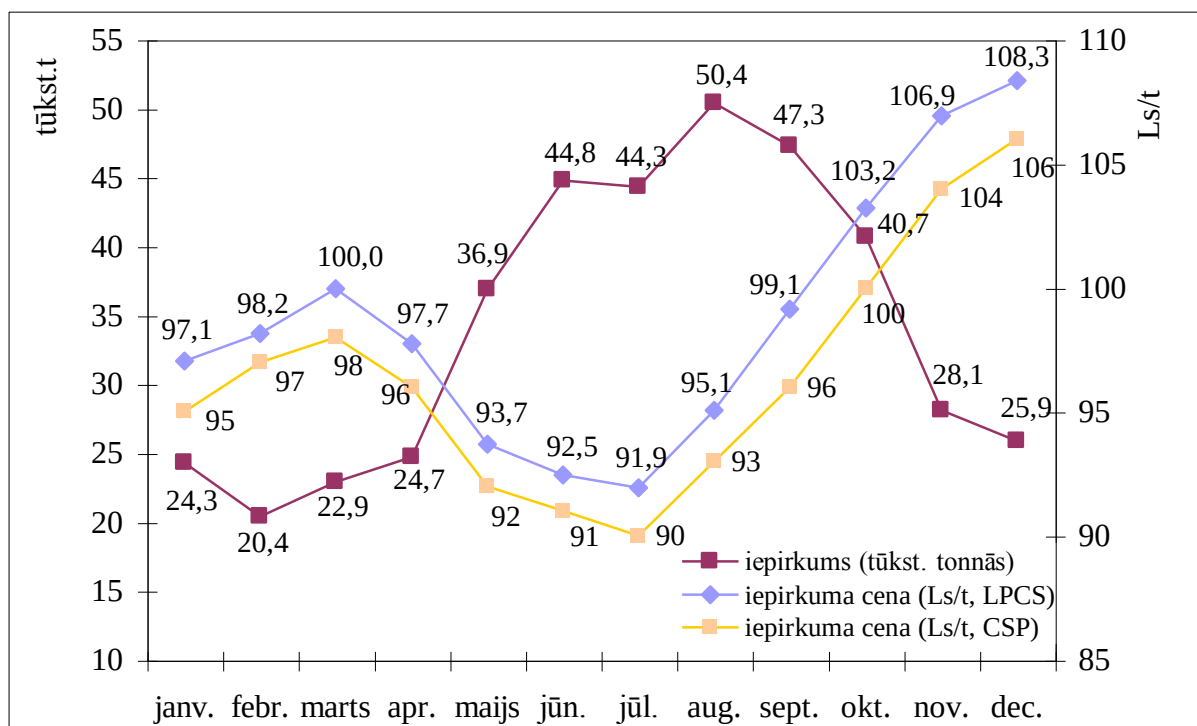
Gada vidējās piena iepirkuma cenas 1999.-2001. gadā Ls/t

Piena šķira	1999.	2000.	2001.
Augstākās šķira	95,2	100,2	105,3
Pirmās šķira	76,9	81,3	88,3
Otrās šķira	69,2	73,8	82,5
Vidējā iepirkuma cena	80,6	87,2	95,5

Avots: CSP

Stabilizējoties tirgum un palielinoties eksporta iespējām uz Eiropas Savienību un citām valstīm, pārstrādes uzņēmumi palielina pieprasījumu pēc piena, līdz ar to pieaug arī uzņēmumu savstarpējā konkurence un cīņa par piena piegādātājiem, kā rezultātā pieaug arī piena iepirkuma cenas. Vidējā iepirkuma cena pienam 2001.gadā bija 95,52 Ls/t, 2000.gadā attiecīgi 87,17 Ls/t.

Piena ražošanai Latvijā raksturīga izteikta sezonālitate – vasaras periodā tiek ražots un pārstrādei pārdots visvairāk piena, savukārt piena iepirkuma cenas ir viszemākās gadā (5.8.attēls).



Avots: CSP, LPCS

5.1.attēls. Piena iepirkuma apjomi un vidējās iepirkuma cenas 2001.gadā

Piena un piena produktu tirgus

Piena produktu ražošanas apjomi kopumā joprojām turpina samazināties, kaut arī 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, šis samazinājums vairs nav tik izteikts (5.9.tabula). 2001.gadā tika saražots par 8,7% vairāk siera, bet piena konservu - par 45,9% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Sviesta un sausā vājpiena siera ražošanā būtisku izmaiņu nebija.

5.9.tabula

Piena produktu ražošanas apjomi 1999.-2001.gadā (tūkst.t.)

	1999.	2000.	2001.	2001./2000. %
Sviests	7,40	7,20	6,90	95,8
Siers	10,98	10,64	11,57	108,7
Piena konservi	5,90	4,20	2,27	54,1
Sausais vājpiens	2,90	3,50	2,30	65,7

Avots: CSP, LPCS

Pašlaik svarīgs attīstības faktors piena pārstrādes uzņēmumu ekonomikā ir eksporta tirgus. Būtiskākie eksporta produkti ir sviests, siers, kā arī piena konservi un sausais vājpiens. To ražošana ir īpaši atkarīga no eksporta, jo iekšējā tirgus pieprasījums pēc šiem produktiem nav liels.

Piena bilances* 1999.-2001.gadā (tūkst.t.)

	1999.	2000.	2001.
Atlikums gada sākumā	79,4	25,4	40,2
Resursi			
Saražots piens un piena produkti, pārrēķinot pienā	798,7	825,0	848,0
Piena produktu imports, pārrēķinot pienā	38,2	61,3	69,5
Nenoteiktas izcelsmes piens un piena produkti, pārrēķinot pienā	83,3	87,3	34,9
Resursi kopā	916,3	999,0	992,6
Patēriņš			
Piena un piena produktu patēriņš, pārrēķināts pienā	867,3	859,7	863,0
- no tā patērēts lopbarībā	167,1	163,5	170,9
Piena produktu eksports, pārrēķinot pienā	106,9	99,1	94,9
Kopā patērēts piens un piena produkti, pārrēķināti pienā	974,2	958,8	957,9
Atlikums gada beigās	25,4	40,2	34,7

*- ieskaitot kazu pienu

Avots: CSP

Piena un piena produktu iekšējais patēriņš samazinās, kas arī lielā mērā ietekmē piena produktu ražošanas apjomus (5.10.tabula). Kopējais piena produktu resursu līmenis 2001.gadā (5.11.tabula) ir samazinājies par 0,6%, salīdzinot ar 2000.gadu, tomēr tas ir lielāks par 8,3% nekā 1999.gadā. Kopējais piena produktu patēriņš 2001.gadā ir samazinājies par 0,1%, salīdzinot ar 2000.gadu. Tāpat par 4,2% samazinājies arī piena produktu eksports.

Saražotā un patērētā piena produktu dinamika 1999. - 2001.gadā

	1999.	2000.	2001.	2001. / 2000. %
Saražots piens tūkst. tonnu	798,7	822,9	846,2	102,8
Piena un piena produktu patēriņš tūkst. tonnu	867,3	859,7	863,0	100,4
Pašnodrošinājums %	92	96	98	

Avots: ZM un LAD

Valsts atbalsts piensaimniecības nozarei

Latvijā piensaimniecība ir viena no lauksaimniecības pamatnozarēm, tādēļ tā ietilpst to nozaru vidū, kuru attīstība tiek visvairāk atbalstīta. Piensaimniecības attīstībai 2001.gadā tika piešķirti 20,1% no visa kopējā valsts finansiālā atbalsta.

Piensaimniecības attīstības atbalstu (5.12.tabula) var iedalīt tiešo un netiešo subsīdiu veidā. Tiešu atbalstu 2001.gadā saņēma slaucamo govju ganāmpulku īpašnieki 55 lati par pārraudzībā esošu govī ar noteiktu produktivitāti. Kopumā ir subsidētas 3653 saimniecības, subsīdijas aprēķinot par 57671 slaucamām govīm un izmaksājot tiešo subsīdiu veidā par pārraudzībā esošām govīm ar noteiktu produktivitāti 3 167 779,98 latu (2000.gadā attiecīgi par 49063 govīm - 2 207 867,71 latu).

Subsīdijas 2001.gadā tika aprēķinātas arī par 587 ģenētiski augstvērtīgām tīršķirnes govīm (buļļu mātēm) 147 saimniecībām 58 700 latu apmērā un par 38 izzūdošo šķirņu genofonda govīm 1900 latu apmērā.

Netiešā atbalsta iedarbība izpaužas kā infrastruktūras sakārtošana un ciltsdarba attīstībai nepieciešamie pasākumi. Tā ietvaros tika arī subsidēta piensaimniecības tehnoloģiskā modernizācija un tehnikas (slaukšanas iekārtu, piena dzesētāju, piena vadu u.c.) iegāde 300 142,71 latu apmērā.

5.12.tabula

Subsīdijas piensaimniecībā 1998.- 2000.gadā

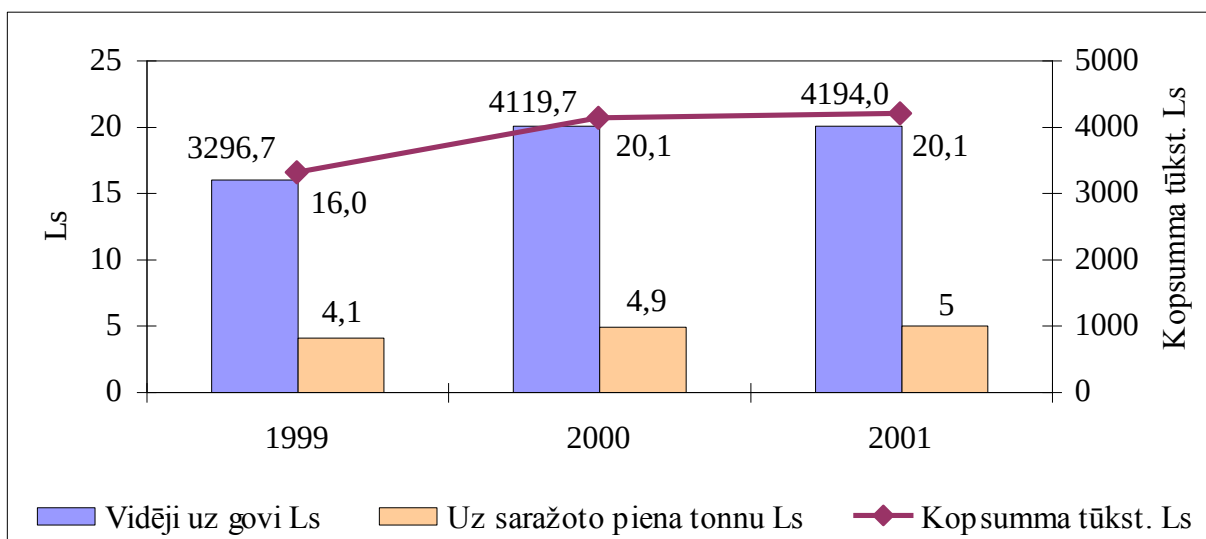
Izmaksātas subsīdijas	1999.	2000.	2001.
Kopā tūkst.Ls	3296,65	4119,65	4194,0
t.sk.			
ganāmpulka reģistram	176,15	160,0	160,0
pārraudzības programmas izpildei	626,78	341,6	392,5
piena produkcijas konkurētspējas un kvalitātes paaugstināšanai	1807,6		
piena tirgu stabilizācijai		898,7	400,0
piena reģistram			38,7
Vidēji uz govi Ls	16	20,1	20,1
Uz saražoto piena tonnu Ls	4,1	4,9	5,0

Avots: ZM

Piensaimniecības attīstībā tika veikti ieguldījumi, atbalstot pārstrādes uzņēmumu sakārtošanu un kvalitātes uzlabošanu. Veicot piena tirgus stabilizācijas pasākumus, 2001.gadā subsidēti 12 pārstrādes uzņēmumu intervences pasākumi. Atbalsta finansējums 4 000 000 latu.

2001.gadā tika atbalstīta vaislas materiāla iepirkšana ārvalstīs, subsidējot 16 vaislas buļļu iegādi 35910 latu apmērā un 30 piena šķirņu teļu iegādi 10147,34 latu apmērā, kas ir būtiski slaucamo govju ganāmpulka ģenētiskā potenciāla uzlabošanai.

Analizējot sīkāk valsts atbalstu piena un piena produktu ražošanas nozarei, var pārrēķināt kopējo atbalsta summu uz vienu saražoto piena tonnu Latvijā (5.2.attēls). Kopš 1997.gada, katru gadu palielinoties atbalstam, piena ražošanas apjomi nepalielinās un arī piena iepirkuma apjoms ir stabils. Tātad ir jāizvērtē arī subsīdiju pozīciju sadalījums un kritēriji atbalsta finansējuma saņemšanai, lai panāktu lielāku efektivitāti.



Avots: ZM

5.2.attēls. Valsts atbalsts piensaimniecībai uz saražoto piena tonnu 1999. - 2001.gadā

Kopējais valsts atbalsts nozarei 2001.gadā salīdzinot ar 2000.gadu, ir palielinājies, īpaši pasākumiem, kas vērsti uz ES prasību sasniegšanu un piena ražošanas apjomu un kvalitātes uzlabošanu. Tāpat ir pieaudzis atbalsta apjoms, rēķinot vidēji uz 1 govī un 1 tonnu saražotā piena. Veicot kopējā piensaimniecības subsīdiju apjoma pārrēķinu uz vienu govī, var konstatēt, ka subsīdiju apjoma palielinājums neveicina kopējā govju ganāmpulka skaita pieaugumu, lai arī subsidējamo govju skaits ir palielinājies.

Atbalstot ciltsdarbu, ir izdevies panākt, ka saimniecībās tiek likvidētas mazražīgās govīs un veidots augstražīgāks ganāmpulks. Tas nodrošina pastāvīgu piena izslaukuma pieaugumu un stabilu piena iepirkuma daudzumu. Ciltsdarba atbalsts ir nepieciešams arī turpmāk, lai panāktu augstražīga ganāmpulka izveidošanu Latvijā. Saimnieciski izdevīga piena ražošana ir iespējama tikai ar pietiekami lielu un augstražīgu ganāmpulku, racionālām govju turēšanas un ēdināšanas sistēmām. Tātad būtu nepieciešams palielināt produktivitātes rādītāja kritēriju valsts atbalsta (subsīdiju) saņemšanai, kas palielinātu piensaimniecības nozares kopējā atbalsta efektivitāti un ļautu īstenot izvirzītos mērķus.

Piensaimniecības nozares attīstību veicinātu koptirgus organizācijas mehānismu ieviešana. Valsts atbalsts ir nepieciešams, lai varētu tikt piemēroti Kopējā Tirgus organizācijas pasākumi, Latvijai īstenojot integrācijas procesu ES un kļūstot par tās dalībvalsti.

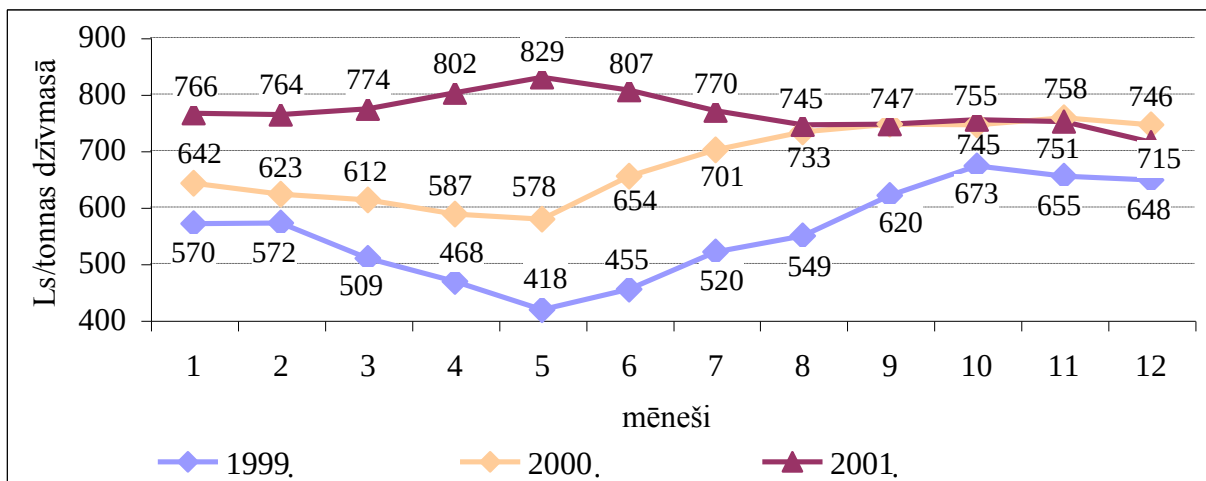
KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001.gadā piena ražošanas apjomi palielinājās par 2,8% un kopējais govju skaits palielinājies par 2,2%. Piena ražošanas saimniecību skaits ir samazinājies par 5,6%, tomēr ir palielinājies specializēto saimniecību skaits.
- Piena ražošanas sadrumstalotība Latvijā ir aktuāla. Piena ražošanas saimniecību efektivitāte ir zema, tiek kavēta ganāmpulka ciltsvērtības palielināšana, kā arī piena ražošanas vispārējā attīstība valstī.
- Lai veidotu ekonomiski attīstītu piensaimniecības nozari Latvijā, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir tuvākajā laikā panākt saimniecību ražošanas specializāciju piena nozarē, jo lielāki ražošanas apjomi un augstāka dzīvnieku produktivitāte veicinātu nozares ekonomisko stabilitāti.
- Ir palielinājusies govju produktivitāte un piena ražošanas apjomi, tomēr vēlamā vidējā izslaukuma robeža varētu būt 5000 - 5500 kg no govīs gadā.
- 2001.gadā ir ievērojami pieaugušas piena iepirkuma cenas. Vidējā piena iepirkuma cena palielinājusies par 10,7%. Pēdējo trīs gadu laikā piena kvalitāte uzlabojas.
- Piensaimniecības attīstībai 2000.gadā piešķirti 20,1% no visa kopējā valsts finansiālā atbalsta subsīdijām.
- Tika veikti ieguldījumi, atbalstot pārstrādes uzņēmumu sakārtošanu. 2001.gadā subsidēti 12 pārstrādes uzņēmumi, kuri saņēmuši atbalsta finansējumu 400 000 latu apmērā.

J. Vilnis (Tālr. 7027422)

5.2. Cūkgaļas ražošana

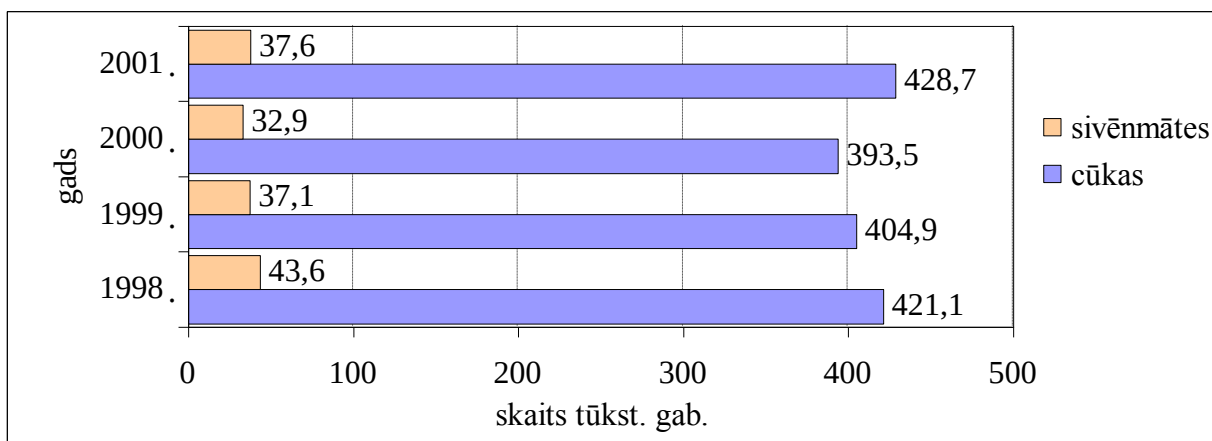
2001. gads cūkgaļas ražotājiem bija jūtami labvēlīgāks nekā iepriekšējie gadi. Tā kā Eiropa atkopās no iepriekšējā gada krīzes, pārstrādes uzņēmumos trūka gaļas, un līdz ar to pasāzotās cūkgaļas cenas visu gadu bija ievērojami augstākas nekā iepriekšējos gados. Cenas pazeminājās tikai decembrī. Cēlonis varētu būt importa apjomu pieaugums, un decembrim raksturīgā mazajās saimniecību saražotās cūkgaļas sezonāla ieplūšana tirgū.



Avots: CSP

5.3. attēls. Cūkgaļas iepirkuma cenu dinamika 1999.-2001.gadā (dzīvmasā Ls/t)

Pieprasījums pēc cūkgaļas ir veicinājis nozares kopējo attīstību, tai skaitā ganāmpulka pieaugumu kopumā Latvijā.



Avots: CSP

5.4. attēls. Cūku un sivēnmāšu skaits kopējā ganāmpulkā 1998.-2001.gadā

2001.gadā cūku skaits ganāmpulkā, salīdzinot ar 2000.gadu, ir palielinājies par 8,9%, sivēnmāšu skaits -par 14,3%.

5.13.tabula

Visu veidu saimniecību sadalījums pēc cūku skaita saimniecībā 1999.-2001.gadā

	1999.	2000.	2001.	2001./2000 ./+/-	2001./2000 %
1-2	35878	38106	35051	- 3055	92,0
3-49	21500	20522	20735	+ 213	101,0
50-199	496	434	383	- 51	88,2
200-1000	127	60	95	+ 35	158,3
1000 un vairāk	23	20	24	+4	120,0
Kopā	58 024	59142	56288	- 2854	95,2

Avots: CSP

2001.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir palielinājies saimniecību skaits, kurās ir vairāk par 200 cūkām, kā arī vienlaicīgi samazinās nelielo un mazo saimniecību skaits. Secinājums- lielo saimniecību stāvoklis ir stabils un arī to pastāvēšana un attīstība nākamajos gados ir stabila.

5.14.tabula

Cūkgaļas ražošanas pa saimniecību veidiem 1999.-2001.gadā, tūkst.t. (kautmasā)

	1999		2000		2001	
	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%
Visu veidu saimniecības	34,6	100	31,5	100	31,6	100
Valsts saimniecības un statūtsabiedrībās	14,3	41,3	12,3	39,0	11,8	37,4
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	20,3	58,7	19,2	61,0	19,8	62,6

Avots: ZM pēc CSP datiem

Kopējais saražotās gaļas apjoms 2001.gadā bija 60,26 tūkst. tonnas, un cūkgaļa kopējā īpatsvarā 53%. Saražotās cūkgaļas apjomi ir palielinājušies par 0,3%, kas noticis uz zemnieku, piemājas un personīgajās palīgsaimniecībās saražotās gaļas rēķina. Valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās ražošana ir samazinājusies par 3,8%.

5.15.tabula

Cūkgaļas bilance 1999. - 2001.gadā (tūkst.t.)

	1999. gads	2000. gads	2001. gads
Atlikums uz gada sākumu	0,90	0,50	0,50
Resursi			
Saražotā gaļa dzīvmasā	44,38	40,44	40,58
Saražotā gaļa kautmasā	34,62	31,54	31,65
Gaļas imports (t.sk. dzīvopu) kautmasā	9,99	6,80	11,73
Gaļas produktu imports (pārrēķinot gaļā)	0,30	0,23	0,51
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	19,19	15,19	9,80
Kopā resursi (pārrēķinot gaļā)	65,00	54,26	54,19
Patēriņš			
Patērētā gaļa un gaļas produkti (pārrēķinot gaļā)	63,56	53,57	53,34
Gaļas eksports (t.sk.dzīvopu) kautmasā	0,02	0,01	0,01
Gaļas produktu eksports (pārrēķinot gaļā)	0,94	0,18	0,14
Kopā patērētā gaļa un tās produkti (pārrēķinot gaļā)	64,52	53,76	53,49
Atlikums uz gada beigām	0,48	0,50	0,70

Avots: ZM

Bilances rāda ražošanas pieaugumu, kā arī ievērojami samazinās nenoteiktas izcelsmes cūkgaļa. Varam secināt, ka situācija ir stabila un nozare progresē, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. Minimāli samazinājies gaļas patēriņš.

Nākotnē būtiskākais ir stabila un attīstīta ražošana, pieaugošs patēriņš un maksimāli nemainīgas iepirkuma cenas.

Valsts atbalsts cūkkopības nozarei

Valsts atbalsts cūkkopības nozares attīstībai kopš 1996. gada tiek realizēts subsīdiju veidā saskaņā ar Zemkopības ministrijas rīkojumu “Par valsts atbalstu Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai” šķirnes audzēšanas saimniecībām selekcijas programmas, pārraudzības programmas izpildei un augstvērtīga vaislas materiāla iegādei, kā arī cūkgaļu ražojošām saimniecībām.

Šķirnes cūku audzēšanas saimniecībās viens no pārraudzības uzdevumiem ir veidot informācijas bāzi vaislas dzīvnieku ciltsvērtības noteikšanai un selekcijai. Cūkgaļu ražojošās saimniecībās pārraudzība ganāmpulka īpašniekam sniedz informāciju par sivēnmāšu izmantošanu, kas ļauj kontrolēt katra dzīvnieka saimniecisko vērtību. No kopējā vaislas cūku skaita Latvijā šķirnes cūku audzēšanas organizācijas Cūku ciltsdarba centra (CCC) un *Agrosel* šķirnes saimniecībās pārraudzībai ir pakļauti 8,3% dzīvnieku. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, šķirnes saimniecībās pārraudzībai pakļauto cūku skaits ir samazinājies par 6,3%, bet Landrases šķirnes sivēnmāšu skaits ir pieaudzis par 750, ko varētu izskaidrot ar pārstrādes uzņēmumu pieprasījumu pēc liesākas gaļas. Pārbaudot Jorkšīras šķirņu grupas vaislas jauncūku ātraudzību saimniecību apstākļos, iegūtie dzīvmasas pieaugumi ir par 31g vai 4,4% augstāki kā iepriekšējā gadā, bet speķa biezums ir par 0,5mm vai 3,7% samazinājies. Landrases šķirņu jauncūkām dzīvmasas pieaugums palielinājies par 21g, bet speķa biezums iepriekšējā gada līmenī – 11,5 mm. (Pēc CCC datiem).

Saskaņā ar Latvijas cūku selekcijas programmu cūkgaļu ražojošie un šķirnes cūku ganāmpulki tiek kvalitatīvi uzlaboti, nomainot katru gadu daļu pamatganāmpulka dzīvnieku ar kvalitatīvām Latvijā izaudzētām šķirnes jauncūkām, kā arī importētiem vaislas dzīvniekiem. 2001. gadā saglabājās valsts atbalsts par iegādātām šķirnes jauncūkām un jaunkuiļiem cūkgaļu ražojošās saimniecībās. Šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības realizēja 3489 kvalitatīvas vaislas jauncūkas. No ārzemēm tika importēti 323 augstvērtīgi vaislas dzīvnieki, kas salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir par 186 dzīvniekiem vairāk.

Lai paaugstinātu gaļas kvalitātes rādītājus, ar katru gadu palielinās mākslīgās apsēklošanas pielietošana cūku audzēšanā, kas dod iespēju plašāk izmantot pašus kvalitatīvākos kuiļus. No pārraudzībā esošajiem kuiļiem 26 izmanto mākslīgajā apsēklošanā. Tie ir no Dānijas un Zviedrijas importētie vaislinieki. Visi kuiļi 2001. gadā tika pārbaudīti pret stresjūtību Lietuvas Veterinārās akadēmijas Dzīvnieku ģenētikas laboratorijā un atzīti par stresrezistentiem.

2002. gadā tiek plānots uzlabot cūkgaļu ražojošām saimniecībām piedāvāto jauncūku kvalitāti, ar importētiem Jorkšīras un Landrases šķirņu vaisliniekiem.

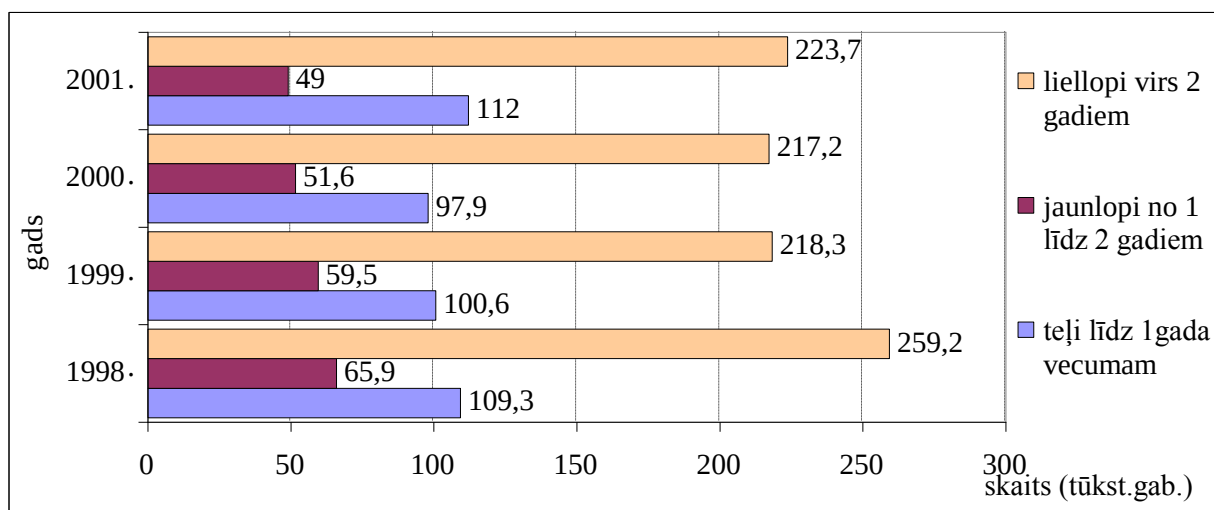
KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Valsts atbalsts cūkkopības nozarē tiek izsniegts ciltsdarba un pārraudzības programmas izpildei, augstvērtīgu vaislas materiāla iegādei.
- Šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijas strādā saskaņā ar Zemkopības ministrijā apstiprināto “Latvijā audzēto cūku selekcijas programmu”.
- Šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecībās izaudzēto vaislas jauncūku kvalitatīvie rādītāji uzlabojušies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu.
- Apmērām 10% no kopējā valstī esoša sivēnmāšu skaita valstī tiek atjaunoti ar kvalitatīvām šķirnes jauncūkām.

I. Šteinberga (Tāl. 7027462)
I. Grīnberga (Tāl. 7027462)

5.3. Liellopu gaļas ražošana

Liellopu skaits 2001.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir palielinājies par 4,9%. Liellopu skaits virs 2 gadiem palielinājies par 3,0%, jaunlopu skaits samazinājies par 4,9%, teļu skaits līdz viena gada vecumam palielinājies par 14,4%.



Avots: CSP

5.5.attēls. Liellopu skaits pa vecuma grupām 1998.-2001. gadā

Sadalījumā pa vecuma grupām vislielākais īpatsvars 58,1 % ir liellopiem vecumā virs diviem gadiem, jaunlopi no viena līdz diviem gadiem ir tikai 12,7 %. Dati liecina, ka tuvākā nākotnē jaunlopu skaits nespēs kompensēt nokauto liellopu skaitu, jo sadalījums pēc vecuma grupām nav proporcionāls, līdz ar to pieaugušo liellopu skaits samazināsies.

5.16.tabula

Visu veidu saimniecību sadalījums pēc liellopu skaita saimniecībā

Liellopu skaits saimniecībās	Saimniecību skaits			2001./2000.	
	1999.	2000.	2001.	+/-	%
1-2	40468	45265	43521	- 1744	96.15
3-49	38194	39252	36133	- 3119	92.05
50-199	249	297	363	+ 66	122.2
200 un vairāk	122	94	91	- 3	96.8
Kopā	79033	84908	80108	- 4800	94.35

Avots: CSP

2001.gadā palielinājies saimniecību skaits kuru ganāmpulkā ir 50-199 liellopi, un to, var minēt kā pozitīvu faktoru komerciālās ražošanas attīstībai. Saimniecību struktūra vēl joprojām ir sadrumstalota. Aptuveni 54,3% saimniecību ir no viena līdz diviem liellopiem. Tas liecina, ka nozarē ražošanas resursi joprojām netiek izmantoti pietiekami efektīvi.

Liellopu gaļas bilance 1999. - 2001.gadā (tūkst.t.)

	1999.gads	2000.gads	2001.gads
Atlikums uz gada sākumu	0,30	0,30	0,30
Resursi			
Saražotās gaļa dzīvmasā	41,70	41,37	35,26
Saražotā gaļa kautmasā	22,52	22,34	19,04
Gaļas imports (t.sk. dzīvo lopu) kautmasā	1,62	5,08	5,30
Gaļas produktu imports (pārrēķinot gaļā)	0,25	0,29	0,52
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	12,01	0,08	0,00
Kopā resursi (pārrēķinot gaļā)	36,70	28,09	25,16
Patēriņš			
Patērētā gaļa un gaļas produkti (pārrēķinot gaļā)	35,57	27,40	23,39
Gaļas eksports (t.sk.. dzīvu lopu) kautmasā	0,01	0,01	0,01
Gaļas produktu eksports (pārrēķinot gaļā)	0,52	0,38	0,37
Kopā patērētā gaļa un tās produkti (pārrēķinot gaļā)	36,10	27,79	23,77
Atlikums uz gada beigām	0,30	0,30	1,39

Avots: ZM

2001. gadā saražotās liellopu gaļas apjoms ir samazinājies par 12,8%, un ir mazāks par 1999. gadā saražoto, tātad liellopu gaļas ražošanai 2001.gads nav bijis labvēlīgs. Līdzīga tendence vērojama arī liellopu gaļas patēriņā, kurš 2001. gadā ir samazinājies salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu par 14,7%.

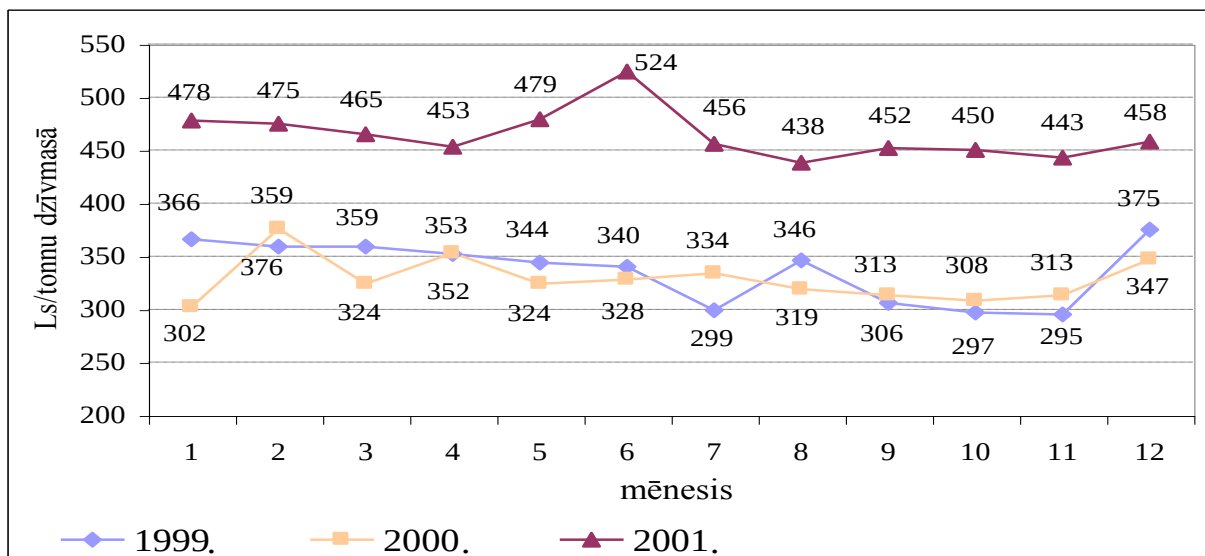
Savukārt gaļas produktu imports ir gandrīz dubultojies. Neskatoties uz to, ka gaļas produktu importa īpatsvars liellopu gaļas bilancē nav liels, kopumā tā ir negatīva tendence.

Liellopu gaļas ražošana pa saimniecību veidiem tūkst. t. (kautmasā)

	1999.gads		2000.gads		2001.gads	
	tūkst.t.	%	tūkst.t.	%	tūkst.t.	%
Visu veidu saimniecībā	20,5	100	22,4	100	19,1	100
Valsts saimniecības un statūtsabiedrībās	6,0	29,5	3,8	16,9	2,5	12,9
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	14,5	70,5	18,6	83,1	16,6	87,1

Avots: ZM pēc CSP datiem

Visu veidu saimniecībās liellopu gaļas ražošana kopumā ir samazinājusies. Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās tā samazinājusies par 10,8%. Savukārt valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās liellopu gaļas ražošanas apjoms ir samazinājies daudz straujāk, kopumā par 34,2%. Var secināt, ka liellopu gaļas ražošanas nozare mazākās saimniecībās ir perspektīvāka.



Avots:CSP

5.6.attēls. Liellopu gaļas cenas 1999.-2001.gadā

2001.gadā liellopu gaļas cenas bija augstākas nekā iepriekšējos gados. Tā kā ražošanas apjomi ir nelieli un tiem ir tendence samazināties, var prognozēt, ka arī nākotnē liellopu gaļas cena vietējā tirgū būs stabila, un līdz ar to arī konstants pieprasījums pēc liellopu gaļas pārstrādes uzņēmumos.

Valsts atbalsta politika

Valsts atbalsta politika liellopu gaļas ražošanas nozarei ir viena no stabilākajām gan pēc atbalsta apjoma, gan subsīdiju saņemšanas nosacījumiem. 2001. gadā subsīdijas tika maksātas par zīdītājgovīm un gaļai realizētiem jaunlopiem. Pagājušajā gadā pirmo reizi atbalstu 40 latu apmērā varēja saņemt arī par atnesušos citu šķirņu zīdītājgovi. Sadaļa tika izveidota sakarā ar valstī plaši pielieto to piena šķirņu govju krustojumu ar specializēto gaļas šķirņu bulļiem. Līdz ar to tiek audzētas dažādu pakāpju krustojuma govīs, kā arī turētas mazražīgās piena šķirņu govīs. Viena no iespējām kā mazajām saimniecībām salīdzinoši lēti pārprofilēties no piena ražošanas uz liellopu gaļas ražošanu, ir teļu ieguve, nemainot tradicionālo nodarbošanās veidu – liellopu audzēšanu.

Liellopu gaļas ražošanas attīstībai 2001. gadā tika izmaksāti 735440 lati, jeb 11,9% no lopkopības nozarei atvēlētajām subsīdijām. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, subsīdiju kopējais apjoms pieaudzis par 14,4%, taču proporcionāli no lopkopībai atvēlētajiem līdzekļiem naudas izlietojums ir saglabājis iepriekšējā gada līmeni.

Liellopu gaļas ražošanas nozarē 2001. gadā bija 2240 subsīdiju saņēmēji. Visvairāk subsīdijas tika izmaksātas par krustojumu jaunlopiem - 2108 pretendentiem.

Gaļas šķirņu liellopu audzēšanas nozarē ir izstrādāta dzīvnieku selekcijas programma. Selekcijas programma paredz uzlabot un izkopt Latvijā audzēto Šarolē, Limuzīnas, Herefordas un Angus šķirņu liellopu saimnieciski noderīgās īpašības, nosakot, ka pastiprināta uzmanība selekcijas darbā tiks pievērsta audzējamo dzīvnieku auglībai, atnešanās vieglumam, pienīgumam, atnešanās rezultātam, dzīvsvara pieaugumam, kautiznākumam un kopējai ķermeņa uzbūvei. Visām Latvijā audzētajām gaļas liellopu šķirnēm ir jāsaglabā šķirnei raksturīgās īpašības, kā arī jābūt izteiktam mierīgam temperamentam. Lai sasniegtu selekcijas programmā noteiktos uzdevumus, tiek izstrādāta gaļas liellopu pārraudzības un ciltsvērtības noteikšanas metodika un datorizēta informācijas apstrādes sistēma.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā ir visi nepieciešamie priekšnosacījumi liellopu gaļas ražošanai.
- Pašreizējā tirgus situācija nav labvēlīga liellopu gaļas ražošanas apjomu pieaugumam, līdz ar to notiek nozares pārstrukturēšanās uz gaļas ražošanu no specializētajām liellopu gaļas šķirnēm vai to krustojumiem ar Latvijā audzētajām piena govju šķirnēm.
- Liellopu skaits 2001. gadā ir pieaudzis par 4,9%, savukārt saražotās liellopu gaļas apjoms samazinājies par 12,8%, kas daļēji ir pamatojams ar to, ka vietējā tirgū trūkst ataudzējamo jaunlopu, tāpēc to dzīvnieku skaits nedaudz palielinās, taču to likvidācija samazinās.
- Liellopu gaļas ražošanas saimniecību struktūra joprojām ir sadrumstalota, tomēr saimniecību grupā ar 50 – 199 liellopiem saimniecību skaits ir pieaudzis par 22%.
- 2001. gadā liellopu gaļas iepirkuma cena ir bijusi augstāka nekā iepriekšējos gados, jo ir saglabājies līdzšinējais pieprasījums, taču piedāvājums vēl nav palielinājies.
- 2001. gadā subsīdiu apmērs nozarei, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir palielināts par 14,4%. Taču joprojām tas nav pietiekošs, lai palielinātu liellopu gaļas ražošanas apjomu.
- Tiek izstrādāta gaļas šķirņu liellopu pārraudzības un vērtēšanas sistēma, ar kuras palīdzību varēs straujāk un kvalitatīvāk attīstīt šo nozari.

D. Rungulis (Tālr. 7027461)

5.4. Olu un putnu gaļas ražošana

Mājputni Latvijā tiek turēti visa veida saimniecībās, taču rūpnieciskās produkcijas ražošanai vispiemērotākās ir lielās saimniecības, kuras var piedāvāt lielus produkcijas apjomus.

5.19.tabula

Mājputnu skaits 1999.-2001. gadā tūkstošos

	1999.	2000.	2001.	2001./2000. %
Mājputnu kopējais skaits	3236,9	3104,6	3621,2	116,6
t.sk. valsts un statūtsabiedrībās	2400,3	2203,0	2668,8	121,1
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	836,6	901,6	952,4	105,6
t.sk. zemnieku saimniecībās	277,1	261,9	332,2	126,8

Avots: CSP

Mājputnu skaits kopumā Latvijā 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, ir palielinājies par 16,6%. Valsts un statūtsabiedrībās šis palielinājums ir 465,8 tūkstošus mājputnu, bet savukārt zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās mājputnu skaits ir palielinājies par 50,8 tūkstošiem putnu.

Olu ražošana

Pēdējos gados olu ražošanā ir vērojams pakāpenisks ražošanas pieaugums, un 2001. gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, tas bija 3,5 %. Olu pārdošanas vidējā cena 2001.gadā 10 olām bija 0,605 latu, kas ir par 0,015 latiem vairāk nekā 2000.gadā. Vidējā vistu dējība 2001. gadā visu veidu saimniecībās no vienas dējējvistas bija 228 olas, kas ir par 1,72 % mazāk nekā 2000.gadā.

5.20.tabula

Olu ražošanas un patēriņa bilance 1999.-2001.gadā (milj. gab.)

	1999.	2000.	2001.
Atlikums gada sākumā	15,8	4,9	26,3
Resursi			
Saražots	415,7	437,1	452,5
Imports	59,0	37,3	27,4
Nenoteiktas izcelsmes olas	38,4	38,4	-
Kopā resursi	528,9	517,7	506,2
Patēriņš			
Patērēts	467,2	455,6	452,9
Eksports	56,8	35,8	45,2
Kopā patērēts	524,0	491,4	498,1
Atlikums gada beigās	4,9	26,3	8,1

Avots: ZM

Olu ražošanas un patēriņa bilancē (5.20.tabula), redzams, ka imports 2001.gadā attiecībā pret 2000.gadu ir samazinājies par 26,5 % un ir par 39,3 % mazāks par Latvijas olu ražotāju eksportu. Kopumā Latvijā 2001.gadā saražots par 3,4 % jeb 15,4 miljoniem olu vairāk nekā 2000.gadā, bet olu patēriņš savukārt ir par 0,6 % jeb 2,7 miljoni olu mazāks nekā 2000.gadā. Uzņēmums a/s "Balticovo" 2001.gadā saražoja 222,2 miljonus olu un no tām 168 miljoni pārdoti Latvijā, kas ir par 5 miljoniem mazāk nekā iepriekš. Sekmīgi noris arī melnža ražošana. Melnžs tika saražots 476,7 tonnas gadā.

Putnu gaļas ražošana

Putnu gaļas ražošanas nozarē situācija ir līdzīga olu ražošanai. Arī šeit dominē valsts un statūtsabiedrības, kas ražo lielāko daļu no putnu gaļas apjoma Latvijā.

5.21.tabula

Putnu gaļas ražošana 1999.- 2001.gadā, t.

	1999.	2000.	2001.	2001./2000. %
Visu veidu saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	8934	10327	12707	123,0
Putnu gaļa (kautmasā)	6254	7229	8895	123,0
t.sk. valsts un statūtsabiedrībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	8650	9969	12303	123,4
Putnu gaļa (kautmasā)	6055	6978	8612	123,4
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	284	358	404	112,8
Putnu gaļa (kautmasā)	199	251	283	112,7
t.sk. zemnieku saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	100	108	164	151,9
Putnu gaļa (kautmasā)	70	76	115	151,3

Avots: CSP

Latvijā 2001.gadā no kopējā saražotā putnu gaļas daudzuma 96,8 % saražoja valsts un statūtsabiedrības. Tāpat kā olu ražošana, putnu gaļas ražošana 2001.gadā ir palielinājusies

visa veida saimniecībās salīdzinoši pret 2000.gadu par 23,0 % dzīvmasā un par 23,0 % kautmasā.

Putnu gaļas vidējā iepirkuma cena dzīvsvarā 2001.gadā ir palielinājusies par 4,3% attiecībā pret 2000.gadu, salīdzinājumā ar Ls 629,8 tonnā.

Putnu gaļas imports kautsvarā (5.21.tabula) 2001.gadā, salīdzinot ar 2000. gadu, ir palielinājies par 5,2 % jeb 0,96 tūkstošiem tonnu, kas joprojām ir lielāks par Latvijā saražoto mājputnu gaļas daudzumu.

5.22.tabula

Putnu gaļas un tās produktu bilance 1999. - 2001. gadā tūkst.t.

	1999.	2000.	2001.
Atlikums gada sākumā	3,6	2,36	2,36
Resursi			
Saražotās gaļas apjoms dzīvsvarā	8,9	10,33	12,71
Saražotās gaļas apjoms kautsvarā	6,3	7,23	8,9
Gaļas imports kautsvarā	11,7	17,41	18,37
Gaļas produktu (pārrēķinot gaļā) imports	0,1	0,20	0,85
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	3,1	1,18	0,00
Kopā resursi pārrēķinot gaļā	24,7	28,37	30,48
Patēriņš			
Patērēta gaļa un tās produkti, pārrēķinot gaļā	22,2	25,8	25,54
Gaļas eksports, kautsvarā	00	0,11	0,17
Gaļas produktu (pārrēķinot gaļā) eksports	0,1	0,1	0,04
Kopā patērētā gaļa un tās produkti	22,3	26,01	25,75
Atlikums gada beigās	2,4	2,36	4,73

Avots: ZM

Mājputnu lielākais skaits ir valsts un statūtsabiedrībās, un tās joprojām ir arī lielākās mājputnu gaļas un olu ražotājas. Uzņēmums a/s "Putnu fabrika Ķekava" 2001.gadā saražoja 4645 tonnas broileru gaļas kautsvarā, putnu gaļas dzīvsvara pieauguma vienam kilogramam patērējot 1,96 kg koncentrētās barības, sasniedzot 46,7 g dzīvmasas pieaugumu diennaktī.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Mājputnu skaits kopumā Latvijā 2001.gadā ir palielinājies par 16,6 %, olu ražošana – par 3,5%.
- Vidējā cena 10 olām ir Ls 0,605.
- Putnu gaļas cena dzīvsvarā ir palielinājusies par 3,5 %.

E. Rubenis (Tālr. 7027379)

5.5. Aitu un kazas gaļas ražošana

Aitkopība un kazkopība kā lauksaimniecības nozares Latvijā ir nozīmīgas, jo tās veicina papildu nodarbinātību lauku apvidos. Latvijā ir labvēlīgi apstākļi aitu un kazu audzēšanai. Ir neizmantoti lauki, grūti apstrādājamās zemes un brīvas kūtis, kuras var pielāgot aitu un kazu turēšanai. Tāpat ir pieprasījums pēc šīs nozares produktiem gan vietējā, gan ES tirgū nākotnē. Ražošanas apjomi nav lieli, un nozari nevar uzskatīt par rentablu, tāpēc ka iegūtā peļņa nav liela.

5.23.tabula

Aitu, aitu māšu un kazu skaits 1999.-2001.gadā tūkst.gab.

	1999.	2000.	2001.	2001./2000. %
Aitas	27,0	28,6	29,0	101,4
Aitu mātes	14,7	16,0	14,3	89,1
Kazas	8,1	10,4	11,5	109,8

Avots: CSP

2001.gadā aitu un kazu ganāmpulkos dzīvnieku skaits bija palielinājies. Aitu ganāmpulks palielinājies par 1,4%, kazu ganāmpulks - par 9,8%, bet aitu māšu skaits samazinājies par 10,9%. Latvijā no kopējā aitu ganāmpulka 49,3% veido aitu mātes.

5.24.tabula

Aitu skaits pa saimniecību veidiem 1999.-2001.gadā tūkst.gab.

	1999.		2000.		2001.	
	tūkst. gab.	%	tūkst. gab.	%	tūkst. gab.	%
Visu veidu saimniecībās	27,0	100	28,6	100	29,0	100
Valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās	0,1	0,4	0,0	0	0,0	0
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	26,9	99,6	28,6	100	29,0	100
t.sk. zemnieku saimniecībās	10,0	37	9,5	33,2	11,2	38,6

Avots: ZM, CSP

2001.gadā Latvijas aitu ganāmpulki piederēja zemnieku, piemājas un personīgajām saimniecībām.

5.25.tabula

Vilnas ražošana 1999.-2001.gadā tonnās

	1999.	2000.	2001.	2001./2000.%
Visa veidu saimniecībās	91,8	71,6	61,3	85,6
Valsts un statūtsabiedrībās	1,0	0,2	0,0	24,3
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	90,8	71,4	61,3	85,9
t.sk. zemnieku saimniecībās	38,7	25,1	23,3	92,8

Avots: CSP

Aitu vilnas ieguve un ražošanas apjomi visu veidu saimniecībās ir samazinājušies, jo samazinās iespēja to realizēt. Iemesls - pārstrādes uzņēmumu trūkums. Vilnas ražošanā pieaugums būs iespējams tikai tad, kad pieaugs pieprasījums pēc aitu vilnas, kas ir iespējams, palielinoties dabisko vilnas izstrādājumu ražošanai Latvijā. Lielāks pieprasījums pēc aitu

vilnas varētu sekmēt aitu skaita palielināšanos saimniecībās, kas savukārt iespaidotu arī aitu gaļas ražošanu, kas šobrīd ir kļuvusi par galveno virzienu aitkopībā.

5.26.tabula

Aitu un kazu gaļas ražošana 1999.-2001.gadā tonnās

	1999.	2000.	2001.	2001./2000.%
Gaļa (dzīvmasā)	526	776	720	92,8
valsts un statūtsabiedrībās	4	2	0	22,2
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	522	774	720	93,0
t.sk. zemnieku saimniecības	204	228	225	98,7
Gaļa (kautmasā)	263	387	361	93,0
valsts un statūtsabiedrībās	2	1	0	22,0
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	261	387	361	93,3
t.sk. zemnieku saimniecībā	102	114	113	99,1

Avots: ZM, CSP

2001.gadā saražoja 361 tonnu aitu un kazu gaļas (kautmasā), kas ir par 7,0% mazāk nekā 2000.gadā un par 37,3% vairāk nekā 1999.gadā. Gaļas ražošana notiek nelielās aitu gaļas ražošanas un šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecībās. Lielākais pieprasījums realizācijā ir jēriem ar 35 - 50 kg dzīvmasu līdz viena gada vecumam. Aitas gaļas cena (kautsvarā) ir 1,50-2,00 latu. Lielie gaļas pārstrādes uzņēmumi neiepērk aitu gaļu pārstrādei, un gaļa tiek pārdota tirgū tieši tās patērētājam vai arī izlietota pašu audzētāju saimniecībās, līdz ar to netiek veikta cenu uzskaitē.

Latvijā kazas audzē piena ieguvei, un gaļā patērē izbrāķētās kazas. Ja turpmāk būs vērojams pieprasījums pēc kazu gaļas, tad var prognozēt nozares attīstību.

Valsts atbalsts aitkopības nozarei

Valsts atbalsts aitkopības nozarei 2001.gadā piešķirts, lai veicinātu ciltssdarba programmu realizēšanu, izmantojot augstvērtīgus vaislas dzīvniekus. Nozarei izlietoti Ls 50 719 jeb 0,82% no kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiu summas.

Subsīdijas saņēma 9 šķirnes aitu audzēšanas saimniecības par vaislas aitu mātēm un vaislas teļiem un 8 aitu gaļas ražošanas saimniecības par aitu mātēm.

2002.gadā nozares attīstībai ir piešķirti Ls 50 000, lai atbalstītu šķirnes aitu audzēšanas saimniecības, kā arī aitu gaļas ražošanas saimniecības, kuras saņems vienreizēju samaksu - astoņus latus gadā - par aitu māti un lecināšanai izmantotu teļi.

Valsts atbalsts kazkopības nozarei

Kazkopības nozarei 2001.gadā valsts atbalsts piešķirts ciltssdarba programmas realizēšanai, izmantojot augstvērtīgus vaislas dzīvniekus. No kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiu summas nozarei izlietoti Ls 11440 jeb 0,19%. Atbalstu saņēma deviņas šķirnes kazu audzēšanas saimniecības par vaislas kazu mātēm un vaislas āžiem.

2002.gadā kazkopības nozares attīstībai ir piešķirti Ls 20 000. Subsīdijas maksās šķirnes kazu audzēšanas saimniecībām par vaislas kazu mātēm un sertificētiem vaislas āžiem, kā arī kazu piena ražošanas saimniecībām par kazu mātēm un sertificētiem vaislas āžiem.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001.gadā aitu ganāmpulkos dzīvnieku skaits, salīdzinot ar 2000.gadu, ir palielinājies par 1,4%.
- Sākot ar 2000.gadu, ir apturēta straujā aitu skaita samazināšanās un nozares sabrukums.
- Aitu ganāmpulki pieder zemnieku, piemājas un personīgajām saimniecībām.
- Valsts atbalsts palīdz uzturēt šķirnes aitu ganāmpulkus, lai tie varētu pastāvēt un saglabāt Latvijas tumšgalves aitu šķirni.
- 2001.gadā izvērtētas un šķirnes aitu audzēšanas saimniecības statusu ieguvušas deviņas saimniecības, šajās saimniecībās 47% ir E klases aitu mātes.
- 2001.gadā valsts atbalstu saņēma astoņas gaļas ražošanas saimniecības, kurās ir vairāk nekā 50 aitu māšu.
- Par pamata produkciju aitkopības nozarē šobrīd ir kļuvusi gaļas ražošana.
- Vilnas ražošana palielināsies, ja būs iespējams, kad pieaugs pieprasījums pēc aitu vilnas, kas ir iespējams, palielinoties dabisko vilnas izstrādājumu ražošanai Latvijā.
- Aitkopības nozarē vērojama situācija, ka tās attīstība ir atkarīga no valsts atbalsta, bez šī atbalsta nozare šobrīd nav rentabla un nav spējīga attīstīties.
- Aitkopības nozarei izlietoti Ls 50 719 jeb 0,82% no kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiju summas.
- 2001.gadā kazu ganāmpulkos dzīvnieku skaits, salīdzinot ar 2000.gadu, ir palielinājies par 9,8%.
- 2001.gadā izvērtētas un šķirnes kazu audzēšanas saimniecības statusu ieguvušas deviņas saimniecības, kuras uzsākušas mērķtiecīgu ciltsdarbu ganāmpulkos.
- Kazkopībā kā pamatprodukciā šobrīd ir piena un piena produktu ražošana.
- Uzsākta pārraudzības datu pirmapstrāde.
- Kazkopības nozarei izlietoti Ls 11 440 jeb 0,19% no kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiju summas.

L. Blūma (Tālr. 7027561)

5.6. Zirgkopības nozares attīstība

Zirgkopības nozare pēc būtības neietekmē valsts ekonomisko stāvokli. Tās īpatsvars ir neliels, tomēr zirgkopība saglabā būtisku sociālo un kultūras nozīmīgumu, jo īpaši laukos. Latvijā zirgus izmanto ne tikai sportā, tūrismā un atpūtā, bet arī saimniecības darbos, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu. It īpaši plaši zirgu kā vilkmes spēku un transportu izmanto Latgales novadā.

Zirgkopība valstī attīstās divos virzienos – sporta zirgu un darba zirgu audzēšanā. Tiek audzēti Hanoveras, Holšteinas, Latvijas un Traķēnas šķirnes zirgi. Latvijas šķirnes zirgi kopumā aizņem 90% no visiem zirgiem. Eksportēti tiek tikai sporta tipa zirgi atbilstoši tirgus pieprasījumam.

Zirgkopības nozares politika ir balstīta uz:

- zirgu audzēšanu saskaņā ar ciltsdarba programmā noteiktajiem mērķiem - augstvērtīgu dzīvnieku ieguvī, genotipa saglabāšanu un uzlabošanu, mērķtiecīgi izmantojot vaislas materiālu un pilnveidojot zirgu pārraudzību;

- zirgu un zirgu sporta attīstības nozīmīguma akcentēšanu kopējā lauksaimniecības politikā, lai veicinātu lauku vides attīstību;
- zirgu audzēšanu ievērojot labturības noteikumus.

Valsts atbalsts zirgkopības nozarē galvenokārt ir orientēts uz ciltsdarba attīstīšanu, mērķtiecīgi izmantojot augstvērtīgus vietējos un importētos vaislas dzīvniekus, saglabājot un uzlabojot šķirnes genotipu, lai uz esošās nozares bāzes paaugstinātu konkurenci tirgū.

Valstī kopējais zirgu skaits turpina pakāpeniski samazināties - 1997. gada janvārī tas bija 23 tūkstoši. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem uz 2002.gada 1.janvāri - 19,6 tūkstoši. Pēdējos gados samazinās braucamā tipa zirgu skaits, bet palielinās sporta tipa zirgu skaits, jo pieprasījums pēc šiem zirgiem ir Vācijā, Holandē, Dānijā, Somijā, Itālijā, Zviedrijā, Igaunijā, Lietuvā, Baltkrievijā, Krievijā.

5.27.tabula

Kopējais zirgu skaits Latvijā 1997.-2001.gadā

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.
Zirgu skaits (tūkst. gab.)	23	22	19	20	20

Pēc CSP datiem

Latvijas zirgaudzētāju biedrības šķirnes zirgu audzēšanas saimniecībās 2001. gadā iegūti 376 kumeļi, jeb par 18% mazāk, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. No kopējā kumeļu skaita 53 % iegūti no importētiem augstvērtīgiem vaisliniekiem un 10% - no augstvērtīgiem ērzeļiem, kuri iegādāti par valsts subsīdijām (pēc LZB datiem).

Lai veicinātu augstvērtīgu vaislinieku sekmīgāku izmantošanu un progresīvu tehnoloģiju izmantošanu, turpinās valsts atbalsts mākslīgās apsēklošanas izmantošanai. 2001. gadā valsts atbalsts izmaksāts 46 mākslīgi apsēklotām un par grūsnām atzītām vaislas ķēvēm. Pamatojoties uz Zemkopības ministrijā apstiprināto "Latvijas zirgu šķirnes ciltsdarba programmu", 2001. gadā tika veikta vaislas ērzeļu vērtēšana un 69 vaislas ērzeļiem tika piešķirti sertifikāti, bet jaunzirgu darba spēju pārbaude veikta 322 jaunzirgiem (pēc LZB datiem).

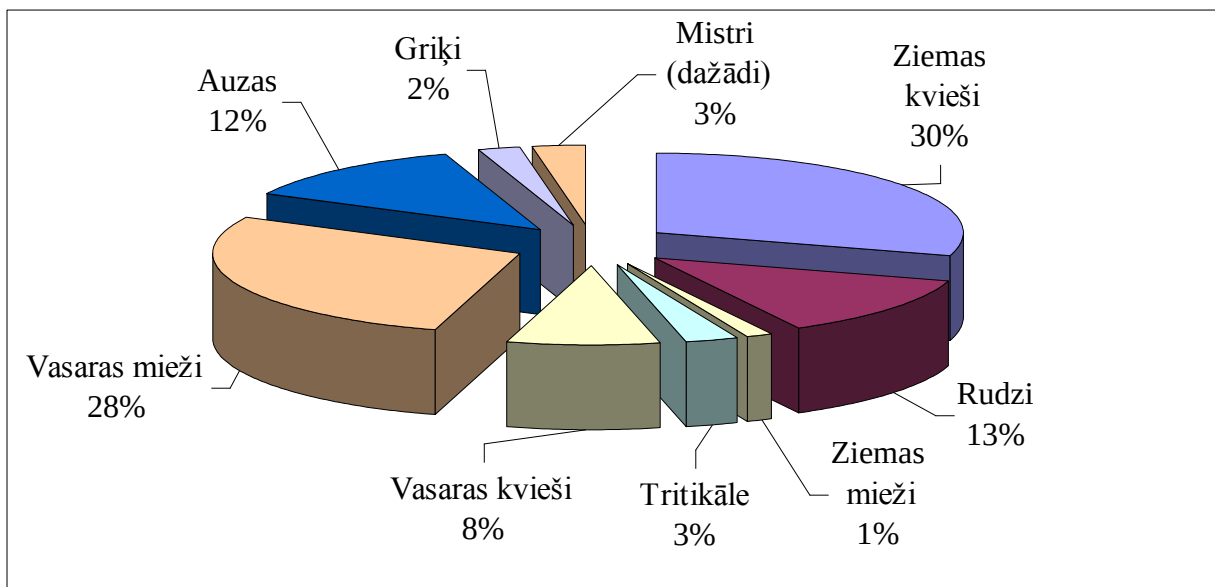
KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Valsts atbalsts zirgkopībā tiek virzīts uz augstvērtīgu dzīvnieku ieguvu, genotipa saglabāšanu un uzlabošanu, mērķtiecīgi izmantojot vaislas materiālu un pilnveidojot zirgu pārraudzību.
- Latvijas zirgu šķirnes izkopšanā tiek izmantotas progresīvas tehnoloģijas (mākslīgā apsēklošana) un augstvērtīgi vaislinieki.
- Latvijas zirgaudzētāju biedrība Latvijas zirgu šķirnes izkopšanas darbu veic saskaņā ar Zemkopības ministra apstiprinātu "Latvijas zirgu šķirnes ciltsdarba programmu".

I. Grīnberga (Tālr. 7027462)

5.7. Graudaugi

2001.gadā graudaugi audzēti 443,7 tūkst. ha. Sējumu platības palielinājušās par 23,7 tūkst. ha jeb 5,6%, salīdzinot ar 2000.gadu. Graudaugu kopražs 2001.gadā sasniedza 928,0 tūkst. t. Kaut arī sējumu platības palielinājušās kopražs palielinājusies tikai par 4,4 tūkst. t jeb par 0,5%. Vidējā ražība 2,09 t/ha ir par 0,11 t/ha zemāka nekā 2000.gadā. Vērtējot vidējo graudaugu ražību pa sugām, visaugstākā bijusi ziemas un vasaras kviešiem - attiecīgi 2,79 un 2,41 t/ha. Zemākā ražība bijusi auzām un vasaras miežiem – 1,49 un 1,77 t/ha.

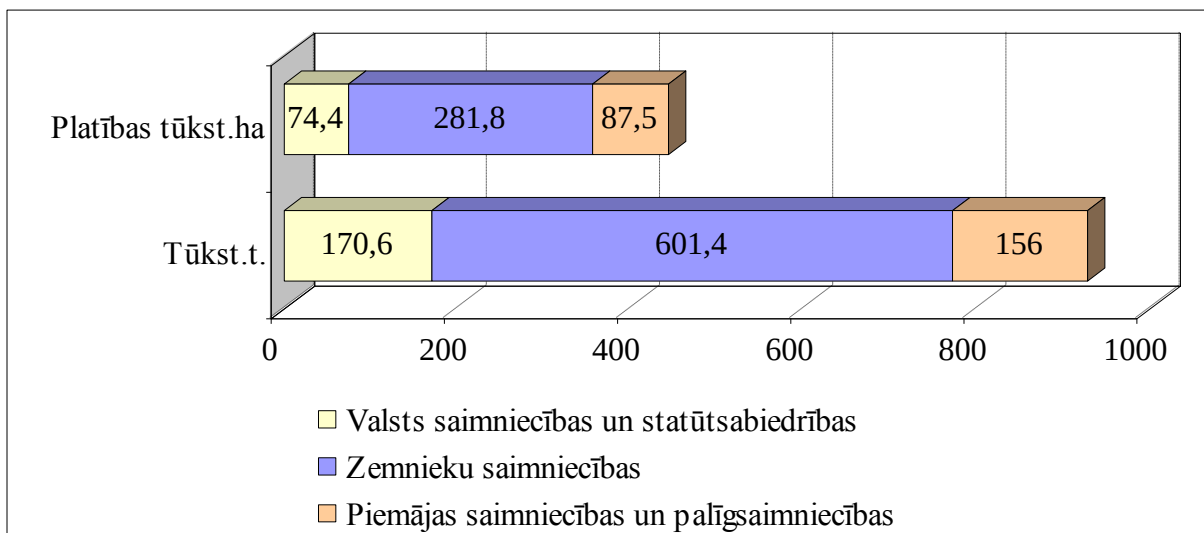


Avots: CSP

5.7.attēls. Graudaugu sējumu platību struktūra 2001.gadā

Graudaugu sējumu struktūrā ziemāji aizņēma 47 %, vasarāji 53 %.

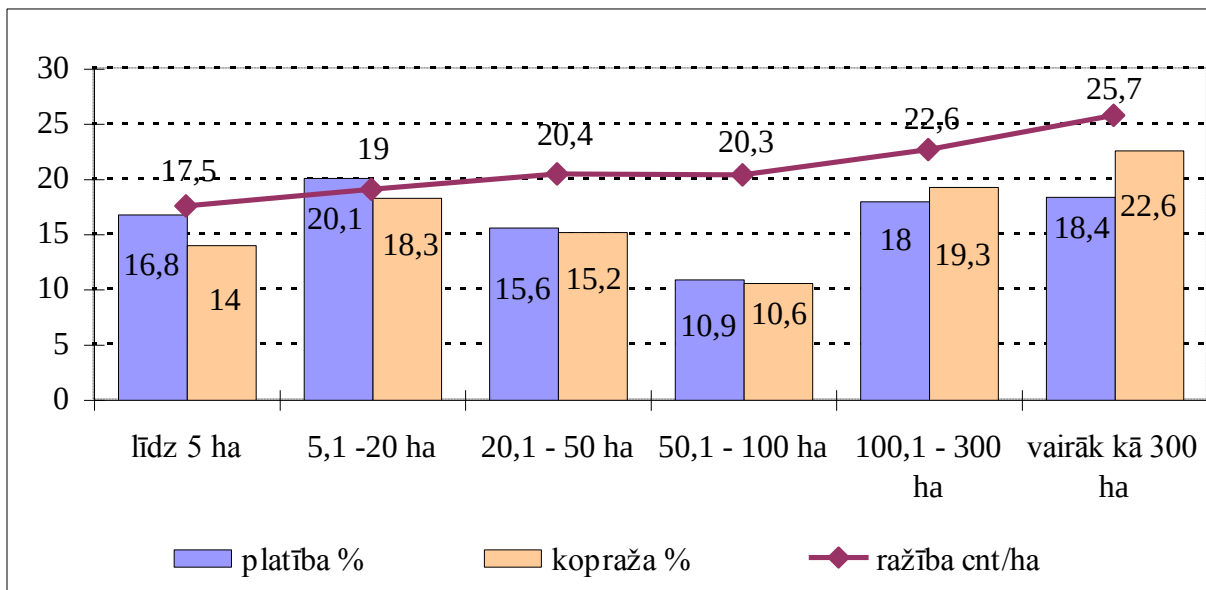
No kopējās graudaugu sējumu kopplatības lielākās platības aizņem ziemas kvieši 131,3 tūkst.ha un vasaras mieži 124 tūkst.ha. Salīdzinot ar 2000.gadu, lielākais sējplatību pieaugums ir bijis tritikālei – vairāk nekā divas reizes, palielinājušās arī pārējo ziemāju platības. No vasarājiem sējumu platības palielinājušās tikai auzām un griķiem, bet pārējām vasarāju kultūrām platības samazinājušās.



Avots: CSP

5.8.attēls. Graudaugu sējumu platība un kopražs

Pēc sējumu platības un iegūtās kopražas vislielāko ieguldījumu ir devušas zemnieku saimniecības ar vidējo graudaugu ražību 2,13 t/ha, bet lielākā ražība 2001. gadā ir bijusi valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās – vidēji 2,29 t/ha.



Avots: CSP

5.9.attēls. Visu saimniecību grupējums pēc graudaugu platībām

Pēc graudaugu sējplatībām lielākā kopējā sējumu platība ir tām saimniecībām, kurās graudaugi tiek audzēti no 5,1 līdz 20 ha. Visaugstākās ražas ir saimniecībās, kurās graudaugus audzē vismaz 300 ha platībā. Novērojama tendence - jo lielāka ir sējumu platība, jo augstāka raža.

Graudu ražošanas apjomi 2001.gadā palielinājušies tikai par 0,5%. Tas saistīts ar 2001.gada nelabvēlīgajiem apstākļiem, kad palika nenovākti vai iznīka 28,8 tūkst.ha graudaugu sējumu jeb6,5% no iesētajām sējumu platībām.

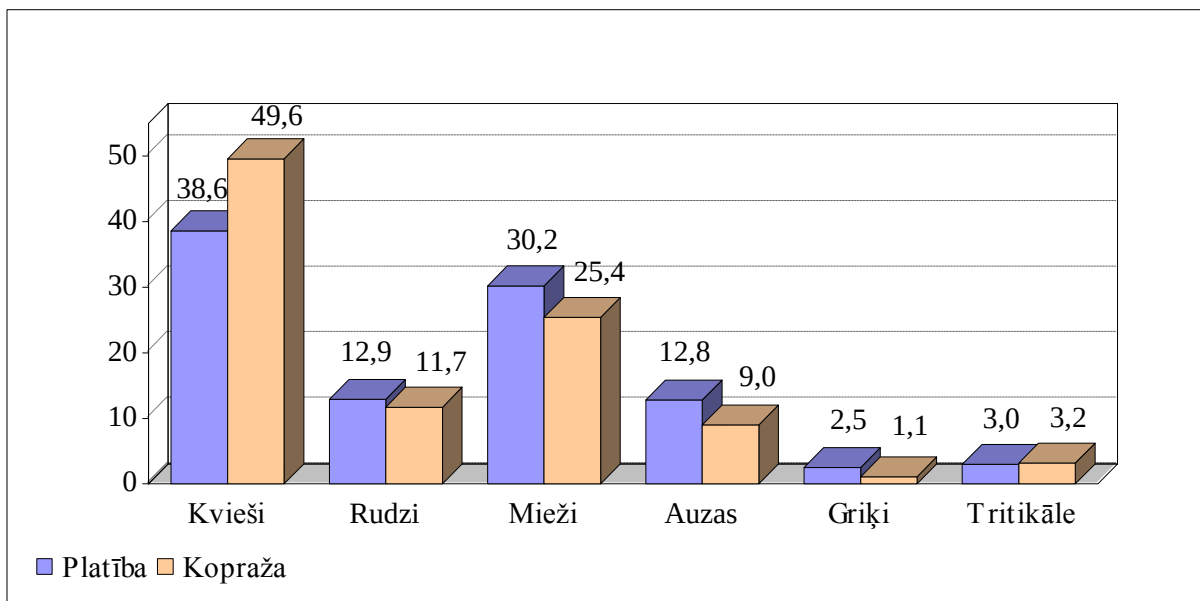
5.28.tabula

Graudu ražošanas un patēriņa bilance 1999.-2001.gadā tūkst.t.

Rādītāji	1999.	2000.	2001.
Atlikums gada sākumā	793,6	678,9	770
Ražots	787,0	923,6	932,0
Importēts	27,6	74,9	28,1
Kopējie resursi	1608,2	1677,5	1730,1
Patēriņš kopā	929,2	907,5	1021,80
t.sk. sēkla	107,7	102,3	107,1
lopbarība	536,1	531,5	533,4
pārtika	205,9	245,3	248,4
dzērienu ražošana	37,4		
eksports	2,3	3,5	100,3
pārējais izlietojums un zudumi	28,9	24,9	32,6
Atlikums gada beigās	679,0	770	708,3

Avots: LAD

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, stipri palielinājies graudu eksports, kas 3,5 reizes pārsniedz importu. Palielinoties graudu importam, palielinājies arī graudu kopējais patēriņš – par 8,7%.



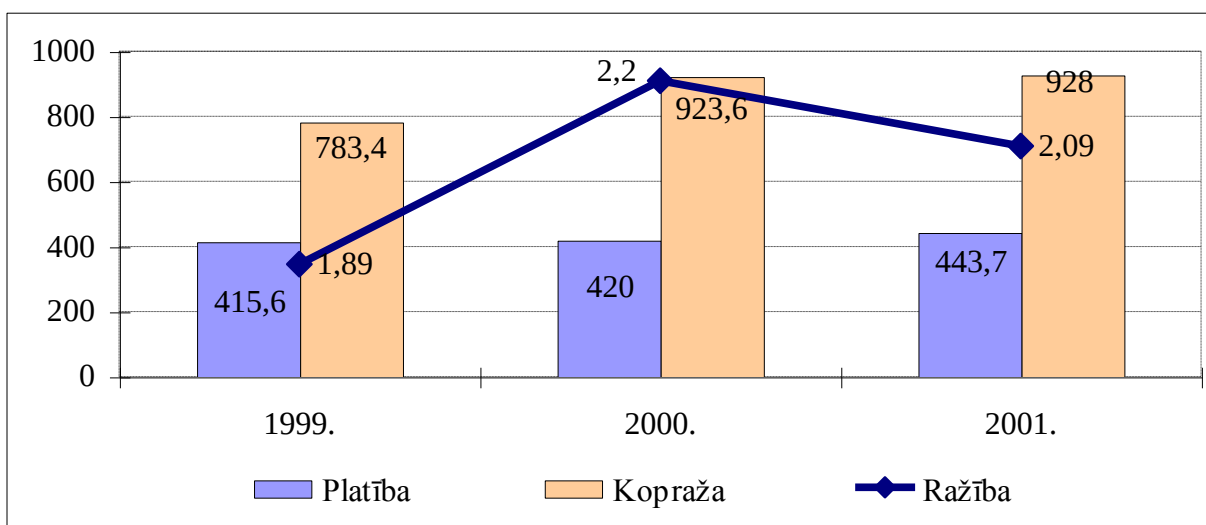
Avots: CSP

5.10.attēls. Graudaugu sugu platības un kopražas īpatsvars % kopējā struktūrā

No kopējās graudaugu kopražas kvieši ir vienīgā kultūra, kurai kopražas īpatsvars ir būtiski lielāks par platības īpatsvaru. Pārējām graudaugu sugām platības īpatsvars pārsniedz kopražas īpatsvaru.

Graudkopības attīstības tendences, tās dinamika par pēdējiem trīs gadiem

Pēdējos trīs gados vērojama tendence, ka palielinās graudaugu platība. Arī kopraža katru gadu nedaudz palielinās. 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, kopraža pieaugusi par 0,5% jeb par 4,4 tūkst.t. Tas liecina par graudu ražošanas kopējās produktivitātes paaugstināšanos. 2001.gadā nedaudz samazinājusies graudaugu vidējā ražība. Vidējās ražības stabilizēšanās galvenokārt saistīta ar to, ka palielinājušās ziemāju platības, kurām ir augstāka ražība nekā vasarāju graudaugiem.



Avots: CSP

5.11.attēls. Graudaugu platību, kopražas un ražības dinamika 1999.-2001.gadā

Graudu ražošanas un patēriņa bilances rādītāji pēdējo trīs gadu laikā ir nostabilizējušies, un tiem ir tendence nedaudz palielināties. Kopējie graudu resursi vidēji ir 1670 tūkst.t. gadā. 2001.gadā ievērojami samazinājies imports un palielinājies eksports. 2001.gadā graudu imports bijis 3% no kopražas, bet graudu eksports -10,8% no kopražas. Graudkopības attīstību pozitīvi ietekmē arī valsts atbalsts subsīdiu veidā: paliecinās kompensācijas maksājumi par sējplatību, līdzekļi lauksaimniecības ražošanas tehniskajai modernizācijai, augkopības nozaru riska samazināšanai, labības tirgus intervences realizēšanai. Pagaidām graudkopji tomēr maz izmanto valsts atbalstu savu sējumu apdrošināšanai pret nelabvēlīgiem klimatiskajiem apstākļiem. Ļoti būtiski tas būtu bijis 2001.gadā, kad daudz sējumu pārlietā mitruma dēļ pārplūda un netika novākti.

Tirgus intervences pasākumu nodrošināšana

Labības tirgus intervences pasākumi valstī tiek realizēti kopš 1998.gada.

No 2001.gada 15.jūlija līdz 2002.gada 15.aprīlim no Latvijas labības audzētājiem Labības tirgus intervences aģentūrā pavisam tika saņemti un reģistrēti 244 pieteikumi labības pārdošanai tirgus intervencē. Pavisam pieteikumos piedāvātas 62695 tonnas labības, tai skaitā 58784 tonnas kviešu un 3911 tonnas rudzu graudu. Daļa labības audzētāju iesniedza vairākus pieteikumus dažādos termiņos, un kopā 244 pieteikumus iesniedza 218 Uzņēmumu reģistrā reģistrēti uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības), kas nodarbojas ar labības audzēšanu vai kooperatīvās sabiedrības.

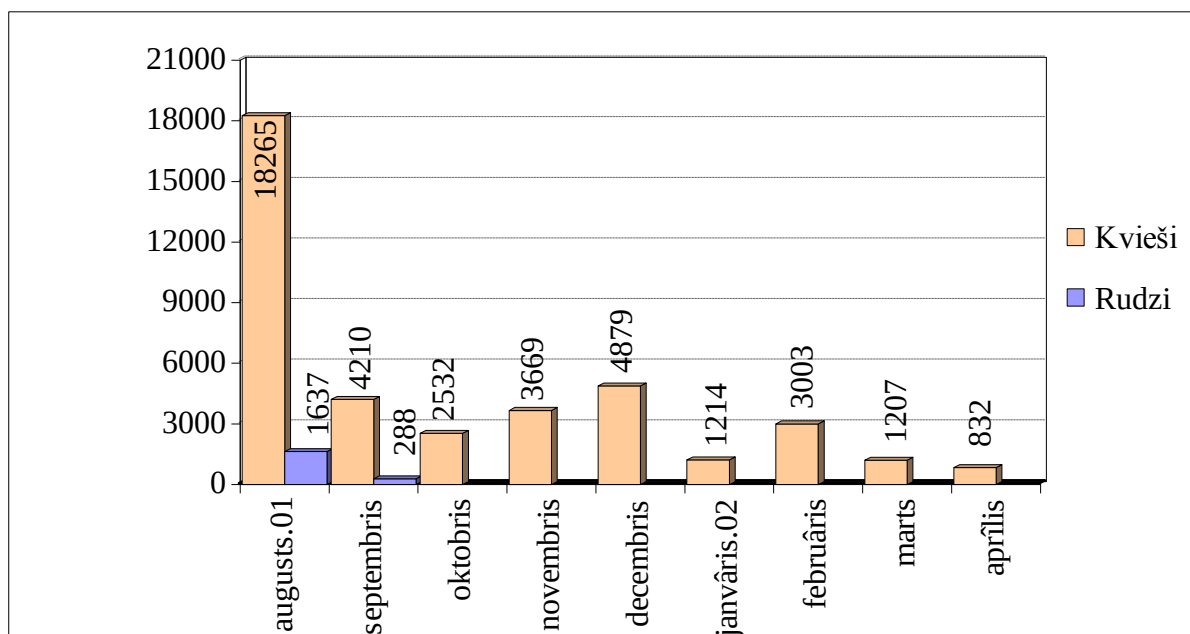
Ir saglabājušās iepriekšējos intervences periodos novērotās tendences, ka lielākais pieteikumu skaits tiek saņemts no Jelgavas rajona labības audzētājiem. 2001.gadā 61 pieteikums par 11867 tonnu labības pārdošanu intervencē, bet lielāko labības daudzumu, 19071 tonnas labības, 2001.gadā 43 pieteikumos piedāvāja Dobeles rajona labības audzētāji.

Dobeles rajona labības audzētāji faktiski intervences noliktavās saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, piegādāja 13115 tonnas labības, bet Jelgavas – 8374 t. Intervencē iepirkta labības daudzuma sadalījums parāda, ka 76% no kopējā labības daudzuma piegādāja labības audzētāji no 3 Zemgales rajoniem – Dobeles, Bauskas un Jelgavas. Pēc CSP datiem šajos rajonos iegūti 56% no 2001.gada kviešu kopražas Latvijā.

Pavisam 2001./2002. gada tirgus intervences krājumos Latvijas labības audzētāji piegādāja 41735,743 tonnas labības Ls 3 243 504,22 vērtībā (tai skaitā PVN un PVN kompensācija).

Lielākais labības daudzums tika iepirkts augusta mēnesī (5.12.att.). Straujais intervences cenu kāpums 2001.gada oktobrī un novembrī nenodrošināja būtisku labības iepirkuma cenu pieaugumu Latvijas labības tirgū.

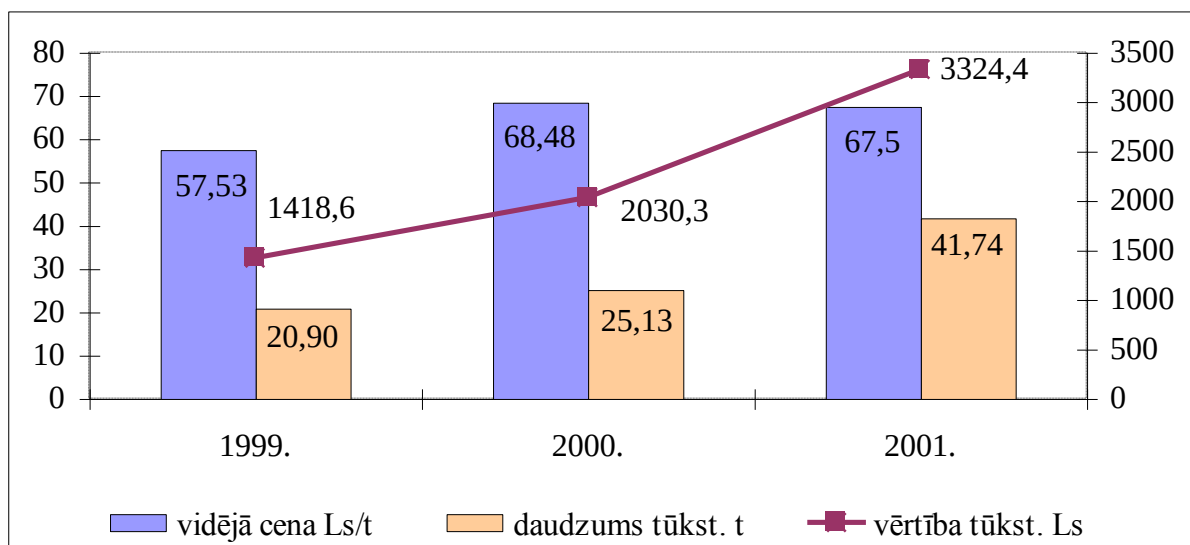
Sadalot tirgus intervencē iepirkto labības daudzumu pēc labības audzētāju uzņēmējdarbības formas, galvenie labības piegādātāji tirgus intervencē bija zemnieku saimniecības. Pēc CSP datiem zemnieku saimniecībās ieguva 65% no 2001.gada kviešu kopražas, valsts saimniecības un statūsabiedrībās - 24%. Savukārt no 2001./2002.g. intervencē iepirkta kviešu daudzuma zemnieku saimniecības piegādāja 48%, bet statūsabiedrības 52%.



Avots: LTIA

5.12.attēls. Intervences labības iepirkuma sadalījums pa mēnešiem 2001./2002. gadā t

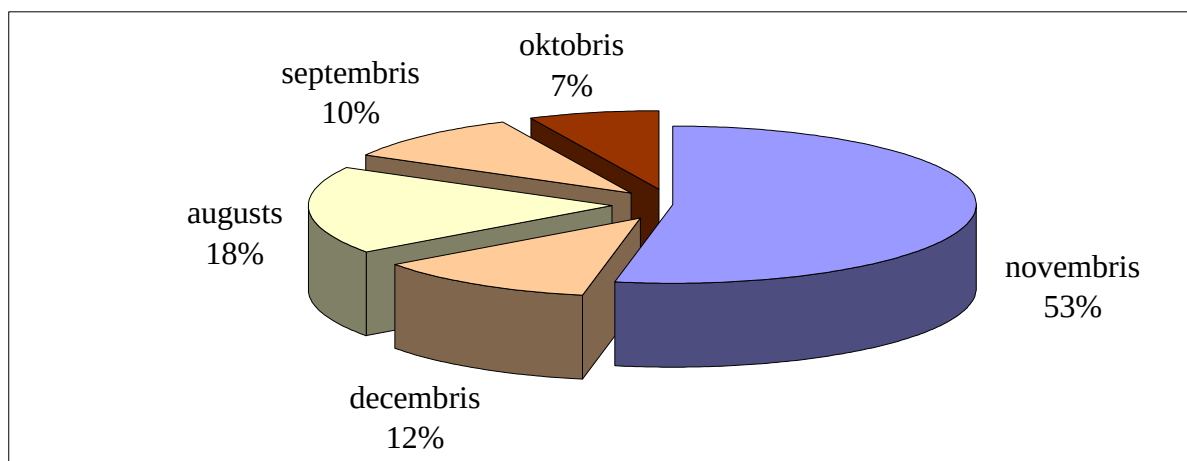
Pēdējo trīs gadu laikā ir realizēti atšķirīgi labības tirgus intervences modeļi. 1999.gadā labības tirgus intervence tika uzsākta ar 67 Ls/t no 1.novembra, 2000. un 2001.gadā - ar 64 Ls/t no 1.augusta.



Avots: LTIA un ZM

5.13.attēls. Labības tirgus intervences realizācijas rezultāti

5.13.attēla datu analīze liecina, ka labības tirgus intervences vidējā iepirkuma cena atkarīga no intervences uzsākšanas termiņa, kā arī no labības iepirkuma struktūras pa mēnešiem. Kaut arī 2000. un 2001.gadā labības tirgus intervences galvenie nosacījumi – cena un sākuma termiņš - praktiski bija vienādi, tomēr sasniegti atšķirīgi rezultāti (5.13. un 5.14. attēls).

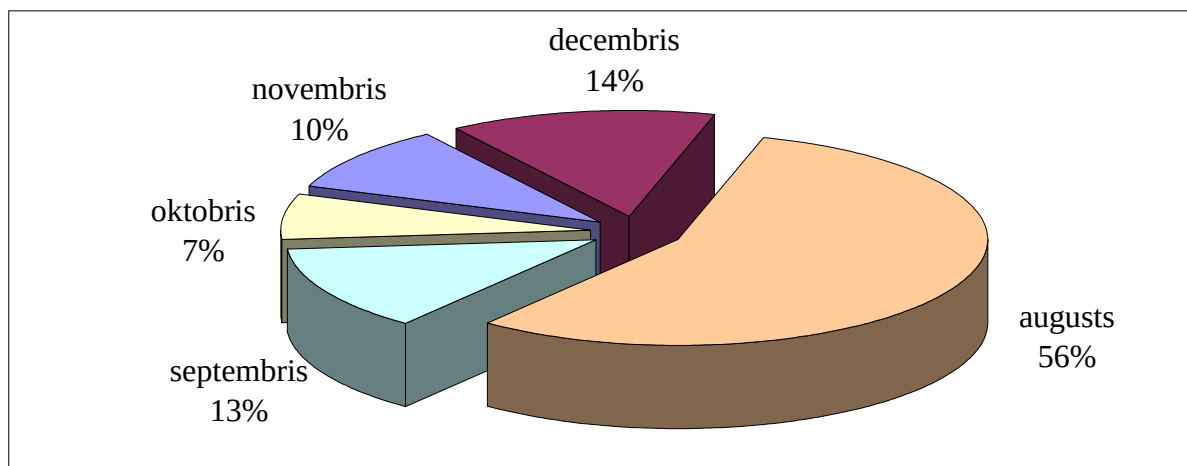


Avots: LTIA

5.14. attēls. Labības tirgus intervences graudu iepirkuma struktūra 2000. gadā

5.14.attēla datu analīze liecina, ka 2000.gadā pirmajā intervences mēnesī tika iepirkti tikai 18% no kopējā intervences graudu apjoma (līdz janvāra mēnesim), bet lielākais īpatsvars - 53%, novembra mēnesī, un tas ir saistīts ar iepirkuma cenas paaugstināšanos līdz 70 Ls/t.

5.15. attēla datu analīze liecina, ka 2001.gadā pirmajā intervences uzsākšanas mēnesī tika iepirkts lielākais graudu īpatsvars - 56% no kopējā intervences graudu apjoma (līdz janvāra mēnesim), bet novembra mēnesī - tikai 10%, neskatoties uz iepirkuma cenas paaugstināšanos līdz 70 Ls/t.



Avots: LTIA

5.15. attēls. Labības tirgus intervences graudu iepirkuma struktūra 2001. gadā

Viens no galvenajiem iemesliem šādām struktūras izmaiņām - graudu pārstrādes uzņēmumu kvalitatīvo rādītāju uzlabošanās un cenu paaugstināšana pakalpojumiem par graudu kondicionēšanu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, graudaugu sējumu platība palielinājusies par 23,7 tūkst.ha jeb 5,6%.
- Graudu ražošanas kopapjomi palielinājās tikai par 4,4 tūkst.t jeb par 0,5%.
- 2001. gadā graudu eksports palielinājies vairāk nekā 28 reizes, salīdzinot ar 2000.gadu, un vairāk nekā 7 reizes, salīdzinot ar 1999.gadu.

- Pēdējo trīs gadu laikā graudu eksports pārsniedz importu.
- Graudu ražošanas un patēriņa bilances rādītāji pēdējo trīs gadu laikā ir stabili, un ražošanai un patēriņam ir tendence palielināties.
- Pavisam 2001./2002. gada tirgus intervences krājumos Latvijas labības audzētāji piegādāja 41735,743 tonnas labības.
- Lielākais labības daudzums tika iepirkts augusta mēnesī (56%).
- Straujais intervences cenu kāpums 2001.gada oktobrī un novembrī nenodrošināja būtisku labības iepirkuma cenu palielināšanos Latvijas labības tirgū.
- Intervencē iepirkta labības daudzuma sadalījums liecina, ka 76% no kopējā labības daudzuma piegādāja labības audzētāji no 3 Zemgales rajoniem – Dobeles, Bauskas un Jelgavas.

G.Lanka (Tālr. 7027360)

J.Sietiņsons (Tālr. 7027346)

5.8. Augļi un dārzeņi

Ražošanas rādītāji dārzkopībā gadu no gada ir ļoti svārstīgi. To daļēji izskaidro neplānota ražošana, kas ietekmē vietējās produkcijas tirgus cenu un līdz ar to arī ražošanas rentabilitāti.

Dārzeņu, augļu un ogu patēriņš pēdējo gadu laikā pēc statistikas datiem nav krasi palielinājies. Vidēji viens iedzīvotājs gadā patērē 88 kg dārzeņus (pārrēķinot svaigā) un 53 kg augļus un ogas (pārrēķinot svaigā).

5.29.tabula

Dārzeņu ražošana visu veidu saimniecībās 1999. – 2001. gadā

	1999.g.	2000.g.	2001.g.
Atklātā lauka platība tūkst. ha	9,8	9,7	13,3
Kopraža tūkst. t	123,2	97,7	148,4
Ražība cnt/ha	125,8	100,8	111,8
Siltumnīcu platības ha	81,6	113,5	168,5
Kopraža tūkst. t	6,9	8,2	10,9
Ražība kg/m ²	8,5	7,2	6,5

Avots: CSP

Dārzeņus dažādiem mērķiem un dažādos daudzumos audzē daudzas saimniecības. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, atklātā lauka dārzeņu platība ir būtiski palielinājusies - par 37%. Turpina palielināties arī siltumnīcu platības. Salīdzinot ar 2000.gadu, tās ir palielinājušās par 48%. Kopumā visu veidu siltumnīcu un atklātā lauka dārzeņu platības ir ievērojami palielinājušās, jo paredzēts valsts atbalsts siltumnīcu platībās audzētiem dārzeņiem un atklātā lauka dārzeņu platībām. Ievērojami palielinājies saražoto tomātu daudzums. Ja 2000. gadā tās bija 4057 tonnas, tad 2001. gadā - 6074 tonnas.

Augļu un ogu ražošana visu veidu saimniecībās 1999. – 2001. gadā

	1999.g.	2000.g.	2001.g.
Platība tūkst. ha	12,3	12,3	13,3
t.sk. sēkleņi	8,9	9,0	9,1
kauleņi	1,7	1,4	1,9
ogulāji	1,7	1,9	2,3
Kopraža tūkst. t	45,5	48,6	50,3
t.sk. sēkleņi	35,6	36,9	37,8
kauleņi	3,3	3,6	4,0
ogulāji	6,6	8,1	8,4
Ražība cnt/ha	37,0	39,3	37,7
t.sk. sēkleņi	39,7	41,2	41,6
kauleņi	19,5	23,8	20,9
ogulāji	39,8	42,8	36,4

Avots: precizēti CSP dati

Produktīvi ilggadīgo stādījumu platības palielinās pakāpeniski, par to ierīkošanu ir paredzēts valsts atbalsts. Latvijā vecās augļkopības platības pamatā jau ir nomainītas ar jauniem intensīviem augļkoku dārziem, kas ir piemēroti preču produkcijas ražošanai gan iekšējā, gan ārējā tirgū.

Latvijā par nozīmīgu nozari kļūst lielo dzērveņu audzēšana, jo lieli un mazie purvi ir lieliski piemēroti dzērveņu audzēšanai. Pēc ogām ir labs pieprasījums vietējā tirgū. Subsidētā platība dzērvenēm 2001. gadā bija 24,958 ha par kopējo summu Ls 20287,86.

Pārstrādātā augļu un dārzeņu produkcija ir procentuāli neliela, salīdzinot ar realizēto pārstrādes produkciju. Tas izskaidrojams ar dārgām pašmāju izejvielām, jaunu tehnoloģisko līniju ierīkošanu u.c. ražošanas problēmām.

Pārtikas produktu ražošana un realizācija

	Saražoti		Realizēti	
	2000.g. I.cet.	2001.g. I.cet.	2000.g. I.cet.	2001.g. I.cet.
Konservēti augļi, dārzeni sēnes (t)	195,7	317,4	748	1296
Sulas milj.litru	7,5	9,6	9,2	10,3
Džemi, marmelādes, biezeņi t	401,4	558,6	404,0	520,0

Avots:CSP

2001. gadā par ilggadīgo stādījumu ierīkošanu izmaksātas subsīdijas Ls 165 917 tūkst., apmērā. Subsidētā platība bija 303,668 ha. Visvairāk iestādīts upeņu 92,8 ha platībā, seko ābeles uz vidēja auguma potcelmiem - 51,58 ha, ābeles uz maza auguma potcelmiem - 47,78 ha un avenes - 22,37 ha platībā.

2001.gadā par siltumnīcu dārzeņiem subsīdijās izmaksāti Ls 168 tūkst., subsidējamā platība kopā 52,629 ha, no tiem gurķi - 20,427 ha, tomāti - 24,114 ha platībā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā izaudzēto dārzeņu un augļu raža netiek pietiekami uzglabāta realizācijai pavasara mēnešos, jo ražotājiem nav pieejamas piemērotas sakņu un augļu glabātuves. Tas saistīts ar lieliem finansiāliem ieguldījumiem jaunu, modernu glabātavu celšanai.

- Efektīvas auglīkopības ražošanas nozares attīstību galvenokārt kavē nepilnīgi izveidotā tirgus struktūra un nelielie tirgus produkta apjomi.
- Ražošanas rādītāju paaugstināšanai ir nepieciešams turpināt valsts atbalstu ilggadīgo stādījumu ierīkošanā, siltumnīcu platībās un atklātā laukā audzētiem dārzeniem.

Z.Miltiņa (Tālr. 7027258)

5.9. Cukurbietes un cukurs

2001.gadā cukurfabrikām tika noteikta valsts cukura ražošanas pamatkvota (A kvota)- 60 000 tonnas un papildu kvota (B kvota) - 4 000 tonnas, attiecīgi

a/s “Jelgavas cukurfabrikai:

- A kvota – 38 000 tonnas;
- B kvota – 2 600 tonnas;

a/s “Liepājas cukurfabrikai”:

- A kvota – 22 000 tonnas;
- B kvota – 1 400 tonnas.

Cukurfabrikas sadalīja cukurbiešu piegādes apjomus starp cukurbiešu audzētājiem, pamatojoties uz 2001.gada 27.februāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.92 “Cukurbiešu piegādes apjomu noteikšanas kārtība cukurbiešu audzētājiem”.

Cukurbiešu iepirkšanas līgumu rādītāji atspoguļoti 5.32.tabulā. 2001.gadā vidējā viena līguma ietilpība bija 806 tonnas un vidēji vienā saimniecībā audzēja 24 ha cukurbiešu.

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2001.gadā visā sējumu struktūrā cukurbiešu sējumu platības bija 1,6%.

5.32.tabula

Cukurbiešu iepirkšanas līgumu rādītāji 2000.-2001.gadā

Rādītāji	2000. g.			2001.g.		
	Cukurfabrikas	Kopā		Cukurfabrikas	Kopā	
Sējumu platība tūkst. ha	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	8,5	13,2	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	8,2	13,6
	a/s “Liepājas cukurfabrika”	4,7		a/s “Liepājas cukurfabrika”	5,4	
Cukurbiešu iepirkuma kopapjoms tūkst. t	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	288	450	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	276	455
	a/s “Liepājas cukurfabrika”	162		a/s “Liepājas cukurfabrika”	179	
Cukura ieguves prognoze tūkst. t	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	37,3	59,3	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	38	61,7
	a/s “Liepājas cukurfabrika”	22		a/s “Liepājas cukurfabrika”	23,7	
Līgumu skaits	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	343	661	a/s “Jelgavas cukurfabrika”	321	565
	a/s “Liepājas cukurfabrika”	318		a/s “Liepājas cukurfabrika”	244	

Avots: Cukurfabriku datu apkopojums

2001.gadā cukurfabrikas neizpildīja valsts noteikto cukura ražošanas kvotu. Par iemeslu tam var minēt 2001.gada īpatnējos, nelabvēlīgos laika apstākļus, kas neveicināja cukura veidošanos saknēs. Tā saturs bietēs vidēji bija tikai 15,1%. Mitrā vasara un siltais un nokrišņiem bagātais rudens sekmēja tikai biešu sakņu masas veidošanos. Vēl viens iemesls

valsts cukura ražošanas kvotas neizpildei bija cukurfabriku neprecīzi aprēķinātie cukurbiešu piegādes apjomi, lai saražotu nepieciešamo cukura kvotu. Cukurbiešu ražošanas rādītāji atspoguļoti 2.tabulā.

5.33.tabula

Cukurbiešu ražošanas rādītāji 1999.-2001.gadā

Gads	Pārstrādei iepirkta cukurbietes		Cukura saturs cukurbietēs pieņemšanas laikā %	Cukura raža t/ha
	tūkst. t	t/ha		
1999.	459	30,6	16,54	5,1
2000.	392	29,7	16,87	4,4
2001.	450	33,0	15,1	4,1

Avots: Cukurfabriku datu apkopojums

2001.gada cukurbiešu pārstrādes sezonas ilgums vidēji abās cukurfabrikās bija 105 dienas (5.34.tabula). Samērā siltais cukurbiešu uzglabāšanas periods rudenī radīja cukura zudumus cukurbietēs, tādējādi vēl samazinot cukura iznākumu ražošanas procesā. Iepērkot cukurbietes, cukura saturs bija 15,1%, pārstrādes laikā tas bija 12,5%, tādējādi cukurbiešu uzglabāšanas procesā cukura zudumi bija 2,6%.

5.34.tabula

Cukurbiešu pārstrādes un cukurbiešu cukura ražošanas rādītāji 2001.gadā

Cukur-fabrika	Iepirkta cukurbietes tūkst. t	Saražots cukurs t	Cukurbiešu pārstrāde diennaktī t		Pārstrādes sezonas ilgums dienās		Plānotais cukurbiešu iepirkums, tūkst. t
			2000.g.	2001.g.	2000.g.	2001.g.	
Jelgavas	273	34033	2389	2549	104	109	276
Liepājas	179	21987	1715	1954	89	100	179
Kopā	452	56020	4104	4503	97	105	455

Avots: Cukurfabriku datu apkopojums

2001.gada 5.martā tika apstiprināts Ministru kabineta rīkojums Nr.127 "Par valsts cukura ražošanas un patēriņa 2001.gada bilanci".

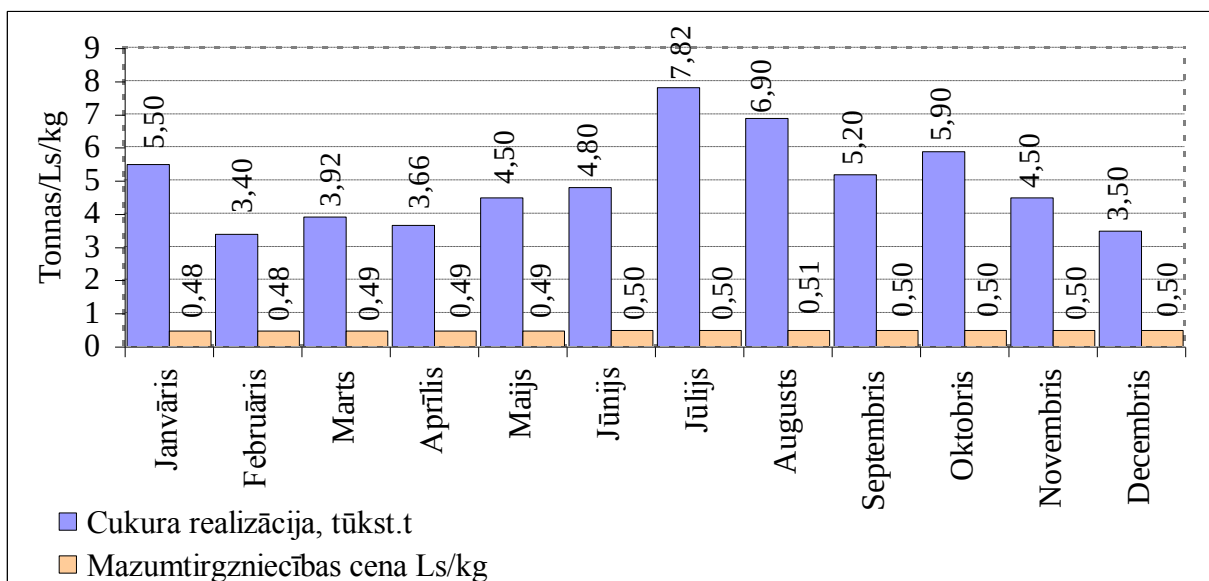
2001.gadā cukura realizācijas apjomi, salīdzinot ar 2000.gadu, turpina samazināties, kaut gan samazinājums nav būtisks – 1% (5.35.tabula).

Cukura ražošanas un patēriņa 2000. – 2001.gada balance tūkst. t

Nr.p.k.	Rādītāji	2000.g.	2001.g.	2002.g. progn.
1.	Cukura atlikums uz 1.janvāri	50,2	46,5	43,5
2.	No cukurbietēm saražotais cukurs kalendārā gadā ; t.sk.:	62,8	56,0	66,0
2.1.	A kvotas cukurs	62,8	56,0	62,0
2.2.	B kvotas cukurs	0	0	4,0
2.3.	virskvotas cukurs	0	0	0
3.	Kopējie cukura resursi	113,0	102,5	109,5
4.	Vietējo cukurfabriku cukura realizācija (patēriņš)	54,4	59,0	65,0
5.	Cukura eksports	12,1	0	0
6.	Cukura atlikums uz 31.decembri	46,5	43,5	44,5

Avots: LAD

Cukura realizācijas apjomi pa mēnešiem un cukura mazumtirdzniecības cena norādīta 5.16. attēlā. 2001. gadā vidējā cukura mazumtirdzniecības cena par vienu kilogrammu bija Ls 0,50 un cukura viena mēneša vidējais realizācijas apjoms no vietējām cukurfabrikām bija 5 t cukura.

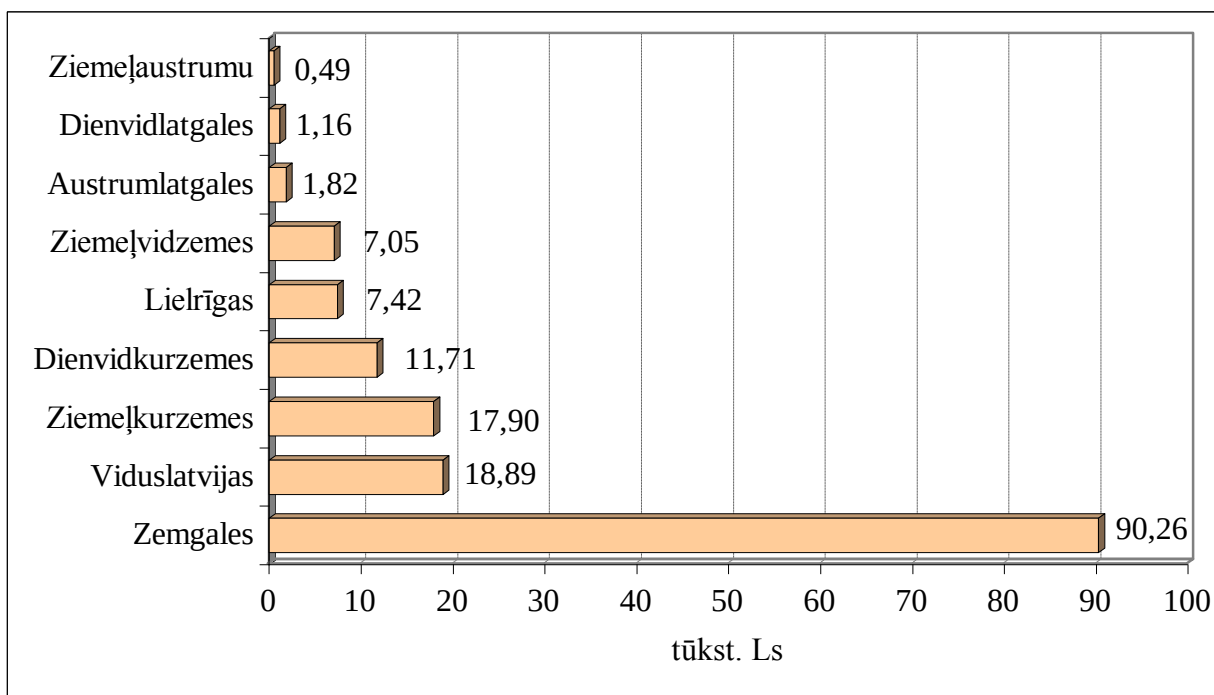


Avots: Cukurfabriku datu apkopojums un CSP

5.16attēls. Cukura realizācija un mazumtirdzniecības cena 2001. gadā

2001.gadā tika maksātas subsīdijas transporta izdevumu segšanai par lopbarībā izmantotiem cukura ražošanas blakusproduktiem – melasi un graizījumiem. Pēc Lauku atbalsta dienesta datiem kopā tika kompensēta 56,7 tūkst. t graizījumu un 0,3 t melases transportēšanai iztērējot Ls 157 tūkst.

Subsīdijas par graizījumu un melases transportēšanu, visvairāk izmantojis bija Zemgales reģions (5.17.attēls).



Avots: LAD

5.17.attēls. Transporta kompensāciju izmaksas pa reģioniem 2001.gadā

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Arī 2001.gadā zemniekiem cukurbiešu audzēšana bija viena no rentablākajām un stabilākajām lauksaimniecības nozarēm.
- 2001.gadā abas cukurfabrikas ir strādājušas ar peļņu un tās daļa ir paredzēta turpināt ieguldīt fabriku modernizācijā un jaudu kāpināšanā.
- Cukura nozares galvenā problēma ir cukura patēriņa samazinājums valstī, ko izraisījusi augstā cukura cena. Lai palielinātu cukura ražošanas un cukurbiešu audzēšanas apjomus, 2002.gadā paredzēta cukura cenas daļēja kompensācija cukura pārstrādes uzņēmumiem.

A.Vējkrīgere (Tālr.7027258)

5.10. Kartupeļi

2001.gada laika apstākļi kartupeļu nozarei bija īpaši nelabvēlīgi. Kaut arī nokrišņu bija pietiekami, pārmērīgi lielais karstums traucēja normālu kartupeļu attīstību. Šādos apstākļos izplatītas dažādas kultūraugu slimības, tāpēc jo sevišķi nozīmīga 2001.gadā bija laikus veikta un pareiza augu aizsardzības pasākumu pielietošana.

5.36.tabula

Ražošanas rādītāji 1999. – 2001.gadā

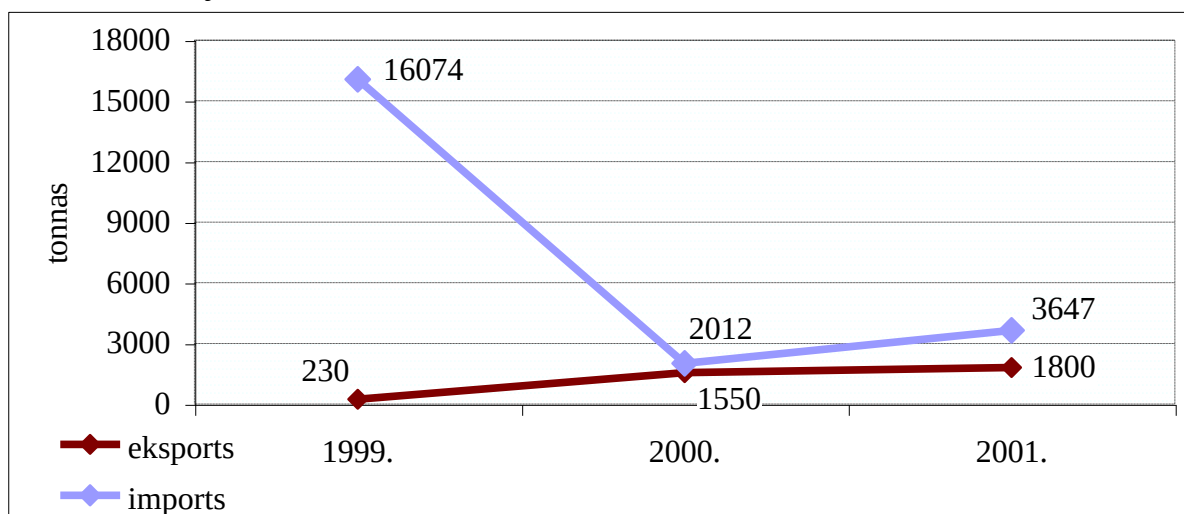
Gads	Platība tūkst.ha	Kopraža tūkst.t	Ražība cnt/ha
1999.	50,1	795,5	159
2000.	51,3	747,1	146
2001.	55,1	615,3	112

Avots: CSP

Neskatoties uz to, ka kartupeļu platības 2001.gadā ir nedaudz palielinājušās (par 7%), kopraža zemās ražības dēļ, salīdzinot ar 2000.gadu, ir samazinājusies par 18%. No sējumu kopplatības kartupeļu stādījumi aizņem 6%.

Vēl joprojām lielākajā daļā saimniecību kartupeļi tiek audzēti savam patēriņam. Pēc CSP datiem 96,4% saimniecību kartupeļu stādījumu platība nav lielāka par vienu hektāru. Ar to arī izskaidrojama kartupeļu zemā ražība un salīdzinoši augstā pašizmaksa, jo tik mazās platībās nav iespējams pielietot speciālas kartupeļu audzēšanas tehnoloģijas.

Pozitīva tendence kartupeļu nozarē saistīta ar kartupeļu eksportu – pēdējos trijos gados pakāpeniski palielinās izvesto kartupeļu daudzums. Ja 1999.gadā tika eksportētas 230 tonnas, tad 2001.gadā – 1800 tonnas kartupeļu. Importēto kartupeļu daudzums ir atkarīgs no valstī saražotā kartupeļu apjoma, tāpēc tas pa gadiem ir diezgan atšķirīgs. Kartupeļi 2001.gadā tika eksportēti galvenokārt uz Krieviju un Moldovu, bet visvairāk ievesti no Igaunijas, Polijas, Lietuvas un Itālijas.



Avots: CSP

5.18.attēls. Kartupeļu eksports un imports 1999. – 2001.gadā

2001.gada nelabvēlīgie laika apstākļi būtiski ietekmējuši arī kartupeļu cenu. Ja 2001.gada pavasarī kartupeļu cena bija 0,08 – 0,11 Ls/kg, tad 2002.gada pavasarī tā ir 0,20 – 0,40 Ls/kg, kas ir augstākā cena pēdējo piecu gadu laikā.

Valsts atbalsts kartupeļu nozarei tiek sniegts tiešo maksājumu veidā par sējplatību, par cietes kartupeļu audzēšanu un izlases sēklas kartupeļu ražošanu.

5.37.tabula

Kartupeļu ražošanas un patēriņa balance 2000.-2001.gadā, tūkst.t.

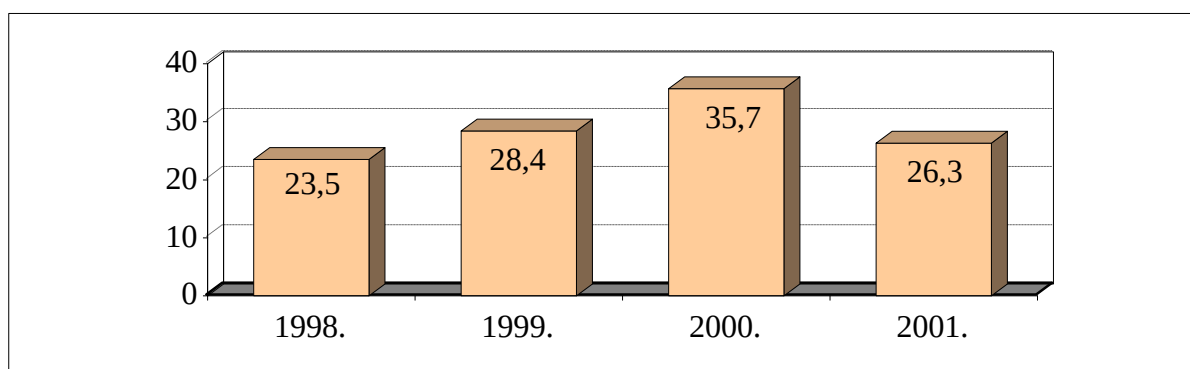
Rādītājs	2000.	2001.
Atlikums gada sākumā	491,3	474,7
Ražoti kartupeļi	747,1	615,3
Kartupeļu imports	2,0	3,6
Resursi kopā	1240,4	1093,6
Kartupeļu patēriņš iekšējā tirgū	762,8	707,4
no tā: patērēts sēklai	186,7	200,5
patērēts lopbarībai	205,6	150,0

Turpinājums no 5.37.tabulas

pārtikai	329,5	327,9
pārējais izlietojums un zudumi	41,0	29,0
Kartupeļu eksports	2,9	1,8
Atlikums gada beigās	474,7	384,4

Avots: LAD

Pēc kartupeļu ražošanas un patēriņa bilances 2001.gadā no visa kartupeļu patēriņa iekšējā tirgū pārtikai tika patērēti 46%, sēklai – 28% un lopbarībai – 21%. Ja pēdējos desmit gados kopējā patēriņa struktūrā sēklai un lopbarībai patērētais kartupeļu daudzums būtiski nav mainījies, tad pārtikai izlietoto kartupeļu daudzums ir palielinājies no 25% 1994.gadā līdz 46% 2001.gadā.



Avots: ZM

5.19.attēls. Pārstrādāto kartupeļu apjoms 1998. – 2001.gadā

Par cietes kartupeļu audzēšanu subsīdijas tiek maksātas kopš 1994.gada, un, kā redzams attēlā, pārstrādāto kartupeļu apjoms katru gadu ir palielinājies, izņemot 2001.gadu, kad nelabvēlīgie laika apstākļi negatīvi ietekmēja arī cietes kartupeļu ražošanu.

Svarīgākie uzdevumi kartupeļu nozarē tuvākajos gados:

- nodrošināt pilnībā iekšējo tirgu ar pašražotiem kartupeļiem;
- palielināt kartupeļu pārstrādi;
- veicināt sertificēta sēklas materiāla izmantošanu;
- palielināt kartupeļu pārstrādes produktu eksportu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2001.gada laika apstākļi nelabvēlīgi ietekmēja kartupeļu kopražu un ražību. Samazinājās arī pārstrādāto kartupeļu apjoms. Kartupeļu cena 2002.gada pavasarī (0,20 – 0,40 Ls/kg) ir augstākā pēdējo piecu gadu laikā.
- Pozitīva tendence kartupeļu nozarē saistīta ar kartupeļu eksportu - pēdējos trijos gados pakāpeniski palielinās izvesto kartupeļu daudzums.
- Svarīgākie uzdevumi kartupeļu nozarē tuvākajos gados:
- nodrošināt pilnībā iekšējo tirgu ar pašražotiem kartupeļiem;
- palielināt kartupeļu pārstrādi;
- veicināt sertificēta sēklas materiāla izmantošanu;
- palielināt kartupeļu pārstrādes produktu eksportu.

I.Ozoliņa (Tālr. 7027258)

5.11. Eļļas augi

Rapsis

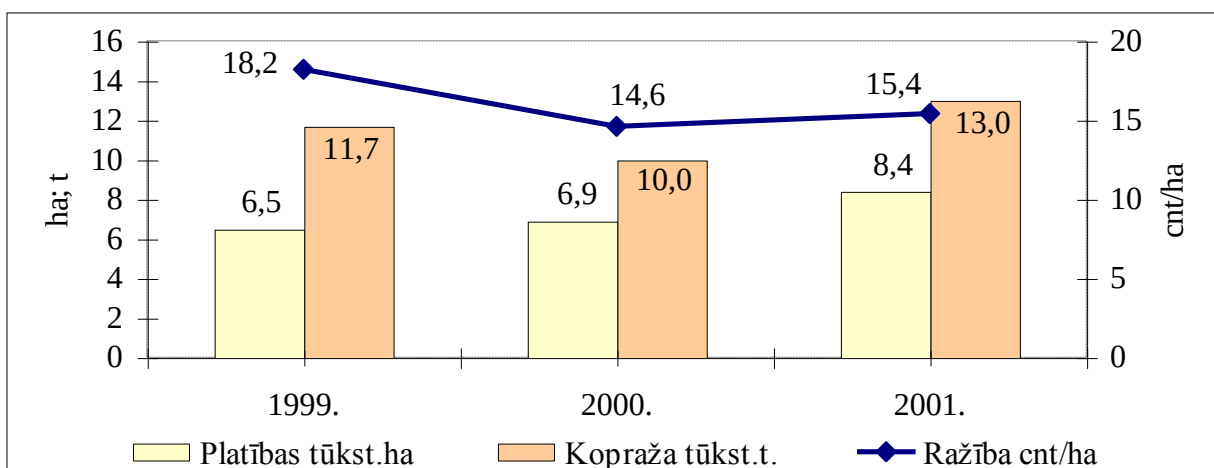
Rapsis ir viena no tām retajām kultūrām, kur pieprasījums palielinās ātrāk nekā sējplatības. Rapsis ir vienīgais kultūraugs Eiropas Savienībā, kuram nav noteikts sējplatību ierobežojums. To drīkst audzēt arī tā saucamajās obligātajās papuvēs.

Straujākais rapša sējplatību pieaugums novērojams 1999.gadā, kad tas palielinājās vairāk nekā piecas reizes, sasniedzot 6,5 tūkst.ha. 2001.gadā rapša sējumu platības palielinājušās līdz 8,4 tūkst.ha.

Rapša sējplatību strauju palielināšanos ietekmējuši vairāki faktori:

- nepiesātināts noieta tirgus;
- Valsts atbalsts sējumu platībām;
- rapsis, kā labs priekšaugu augsekā;
- rapsis kā labs augsnes fitosanitārs, kas attīra augsni no nezālēm un slimībām;
- pieprasījums pēc rapša pārstrādes blakusprodukta – rapša spraukumiem – kā pēc augstvērtīgas barības piedevas;

Palielinoties zināšanu līmenim, lēnām pieauga arī rapša vidējā ražība un, palielinoties sējumu platībām, palielinās arī kopražs. Izņēmums ir bijis 2000.gads, kad zemās ražības dēļ kopražs ir nedaudz zemāks nekā 1999.gadā. Iemesls tam ir bijis 2000.gada nelabvēlīgie agroklimatiskie apstākļi, kad pavasara salnās stipri cieta gan ziemas, gan vasaras rapša sējumi. Lielākā daļa saražoto rapša sēklu tiek eksportētas.



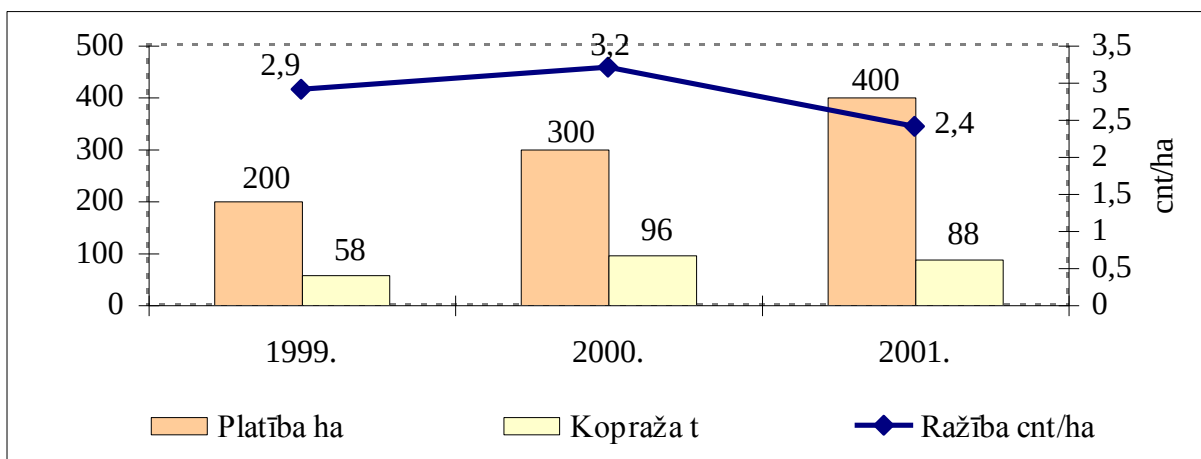
Avots: CSP

5.20.attēls. Rapša sējumu platības, kopražs un ražība 1999.-2001. gadā

2001.gada novembrī Valmieras rajona Naukšēnos sāka strādāt Latvijā pirmā biodīzeļdegvielas rūpnīca. Šai rūpnīcai gadā nepieciešams 7000 t rapša sēklu. Kopējā ražotnes jauda ir 2500 t biodīzeļdegvielas gadā. Bez Naukšēniem darbojas arī Liepājas eļļas ekstrakcijas rūpnīca, kuras gada jauda ir 45 – 60 tūkstoši tonnu rapša sēklu gadā.

Eļļas lini

Eļļas linu sējplatības pa gadiem būtiski nemainās. Neliels pieaugums vērojams 2000.gadā, kad lini tika iekļauti valsts atbalsta programmā un eļļas liniem paredzētās subsīdijas bija 20 Ls/ha. Arī 2001.gadā sevišķi nepalielinājās eļļas linu platības.



Avots: CSP

5.21.attēls. Eļļas linu ražošanas rādītāji 1999. - 2001.gadā.

Valsts atbalsta politika eļļas augu audzēšanai pa gadiem ir stipri mainījusies. Ja 1999. un 2000.gadā minimālajai eļļas augu platībai bija jābūt vismaz 3 ha, tad 2001. gadā - jau 10 ha, bet 2002.gadā - 15 ha. Sākot ar 2001.gadu, subsīdijas par katru apsēto eļļas augu platību ir samazinātas līdz 15 Ls par ha un bez eļļas augiem norādītajā minimālajā sējumu kopplatībā var ietilpt arī graudaugi, pākšaugi un griķi.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

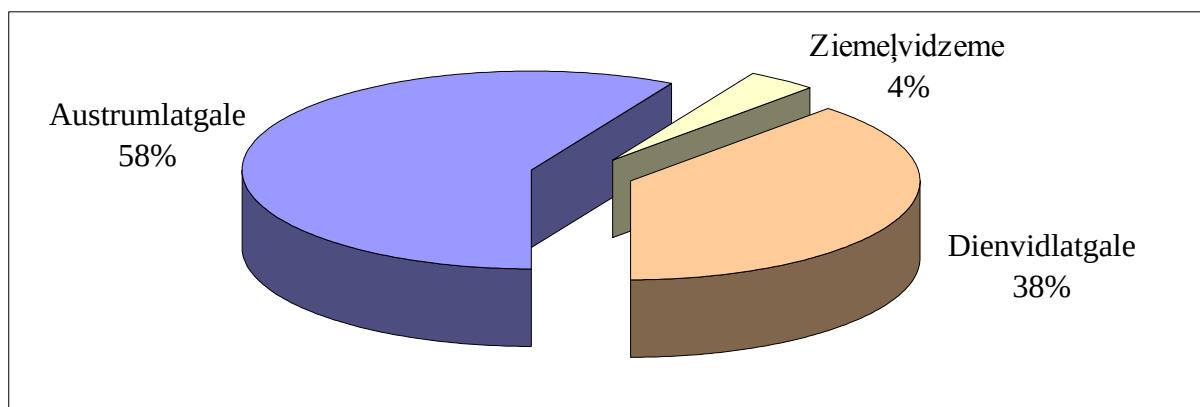
- 2001.gadā eļļas augu kopplatība sasniedza 8,8 tūkst.ha.
- Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, eļļas augu platības palielinājušās par 22,2%.
- Eļļas augiem kopā ar graudaugiem, griķiem un pākšaugiem 2002. gadā kopējais subsīdiju apjoms par sējplatībām ir Ls 4 270 tūkst.
- Subsīdijas paredzētas arī netiešo maksājumu veidā – daļējai kredītprocenu dzēšanai 8% apmērā uzņēmumiem, kas iepirks eļļas augu sēklas.
- 2001. gadā subsīdijas par rapša audzēšanu saņēmuši 185 audzētāji un par eļļas linu audzēšanu -19 audzētāji.
- Bez rapša un eļļas liniem Latvijā audzē arī ripsi (2001.gadā –322 ha).

G.Lanka (Tālr. 7027360)

5.12. Lini

2001.gadā Latvijā šķiedras linus audzēja trīs reģionos (5.22.attēls). Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem visu sējumu struktūrā lini aizņēma 0,16%.

Sēklas materiāla nepietiekamības dēļ 2001. gadā visos reģionos linu sējumu platības ir samazinājušās (izņemot Dienvidlatgales reģionu), un saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem tās ir 88,2% no 2000.gada sējumu platībām.



Avots: LAD

5.22.attēls. Linu sējumu struktūra pa reģioniem 2001. gadā %

2001.gada veģetācijas periodā klimatiskie apstākļi bija labvēlīgi linu audzēšanai, tāpēc šķiedras iznākums pret 2000.gadu ir palielinājies par 60,1% (5.38.tabula).

5.38.tabula

Linu ražošanas rādītāji 1999.-2001.gadā

Gads	Sējumu platība tūkst. ha	Pārdoti linu stiebrīņi tūkst. t	Linu stiebrīņu ražība t/ha	Šķiedras kopražs tūkst. t	Šķiedras ražība t/ha
1999.	2,0	2,0	1,08	2,1	1,06
2000.	1,6	4,8	3,35	1,12	0,77
2001.	1,4	4,0	2,84	0,84	0,69

Avots: CSP un LAD

2001.gadā ir strauji samazinājies linu audzētāju skaits – no 72 audzētājiem 2000.gadā līdz 48 audzētājiem 2001.gadā. Vienā saimniecībā 2001.gadā vidēji linus audzēja 28 ha lielā platībā.

2001.gadā linu šķiedras ražošanai bija paredzētas valsts subsīdijas Ls 220 tūkst. apmērā, maksājot avansā Ls 40 par katru apsēto hektāru un Ls 60 vai Ls 50 par katru pirmapstrādes uzņēmumam nodoto linu stiebrīņu tonnu atkarībā no kvalitātes.

Linu nozarei izmaksātā valsts subsīdija ir Ls 233 158,20, kas ir par 6% vairāk, nekā bija atvēlēts (5.39.tabula).

5.39.tabula

Avansā saņemtās valsts subsīdijas par linu sējumiem 2001.gadā

Reģions	Subsīdiju saņēmēju skaits	Pieteiktā linu sējumu platība ha	Izmaksātā summa Ls
Austrumlatgale	25	773,3	30 507,36
Dienvidlatgale	18	515,9	20 636
Ziemeļvidzeme	5	58,5	2340
Kopā	48	1 347,7	53 483,36

Avots: LAD

Vidēji linu audzētājs 2001.gadā par vienu linu sējumu hektāru saņēma Ls 173, bet, pārrēķinot uz vienu linu stiebru tonnu, Ls 59 (5.40.tabula).

2001.gada rudenī trīs audzētāji, kuri saņēma avansa subsīdiju maksājumu, linu stiebrus pirmapstrādes uzņēmumiem nenodeva.

5.40. tabula

Saņemtās valsts subsīdijas par linu stiebruņiem 2001.gadā

Reģions	Subsīdiju saņēmēju skaits	Subsidētie linu stiebruņi Nr.1.0 t	Subsidētie linu stiebruņi Nr.1.25 un augstāk t	Izmaksātā summa Ls
Austrumlatgale	25	542,3	1 712,4	98 927,00
Dienvidlatgale	17	0	1 626,71	77 366,54
Ziemeļvidzeme	3	65,51	32,43	3 381,30
Kopā	45	607,81	3 371,54	179 674,84

Avots: LAD

2003.gadā paredzēta valsts subsīdiju mehānisma harmonizēšana ar Eiropas Savienības atbalsta mehānismu, tas ir, zemnieki par apsēto platību saņems hektārmaksājumus, bet pirmapstrādes uzņēmumi saņems subsīdijas par saražoto šķiedru no Latvijā audzētiem linu stiebruņiem.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

2001.gadā ir samazinājies linu audzētāju skaits, turpinājušas veidoties specializētās linu audzēšanas saimniecības.

Linu nozarē vērojama situācija, kad tās attīstība ir pilnībā atkarīga no valsts subsīdiju apjoma, jo linu sējumu platības vairs nav būtiski mainījušās, kopš nozarēm tiek atvēlēts noteikts subsīdiju apjoms. Bez valsts atbalsta nozare šobrīd nav rentabla un dzīvotspējīga.

A.Vējkrīgere (Tālr. 7027258)

5.13. Biškopība

Biškopības nozarē 2001. gada sākumā darbojās aptuveni 6000 biškopju (5.41. tabula). No tiem gandrīz 100 biškopji (1%) ir tādi, kam biškopība ir nozīmīgs ienākumu avots, un vairāk nekā 500 biškopji (9%), kam biškopība nav galvenais ienākumu gūšanas veids, bet saimniecībā saražotā produkcija tiek realizēta. Iepriekšminēto 100 biškopju aprūpē atrodas 25% no visām bišu saimēm (aptuveni 9700 bišu saimes, vidēji uz vienu šādu biškopu - aptuveni 100 bišu saimes).

Pēc 2001. gada lauksaimniecības skaitīšanas datiem valstī ir 49,8 tūkstoši bišu saimju (vidēji saimniecībā – 5,9 bišu saimes). Saimju skaita palielināšanās izskaidrojama ar precīzāku uzskaiti nelielajās dravās, un par to liecina vidējais saimju skaits - arī skaitīšanā aptvertās dravās – nepilnas 6 bišu saimes.

Saimniecību grupējums pēc bišu saimju skaita

Bišu saimju skaits saimniecībā	Saimniecības ar attiecīgo bišu saimju skaitu		Bišu saimju skaits grupā	
	skaits	%	skaits	%
1-10	5519	89,5	18453	47,6
11-50	556	9,0	10644	27,5
51-100	74	1,2	5247	13,5
101-150	9	0,2	1364	3,5
151-200	8	0,1	1545	4,0
301 un vairāk	1	0,0	1500	3,9
Kopā	6167	100,0	38753	100,0

Avots: Latvijas biškopības biedrība

Ja salīdzina pēdējo piecu gadu statistikas datus, tad no 5.42. tabulas redzams, ka medus imports ir nostabilizējies un nedaudz pārsniedz 260 tonnas. 2001. gads bija labvēlīgs medus ražošanai, par to liecina kopražas pieaugums – 172% pret 2000. gadu.

2001.gada labās medus ražas, medus imports un importētā medus zemā pašizmaksa radījusi situāciju, ka daļa 2001.gada medus nav realizēta. Tas nelabvēlīgi ietekmē biškopības attīstību. Samazinoties dravnieku rīcībā esošiem apgrozāmajiem līdzekļiem, aizkavējas dravu attīstība un modernizācija atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas regulē biškopības produkcijas pārstrādi un sagatavošanu realizācijai.

Biškopības ražošanas rādītāji, medus imports un eksports 1999. – 2001.gadā

Rādītāji	1999.	2000.	2001.
Bišu saimes tūkst.	34,5	38,8	47,9
Saražots medus tonnas	362,3	333,3	574,6
Medus raža no saimes kg	8,5	9,7	14,8
Medus eksports tonnas	0,084	0,126	9,349
Medus imports tonnas	286,5	243,6	260,5

Avots: CSP

Biškopības devums iekšzemes kopprodukta veidošanā lauksaimniecībā, rēķinot tiešajā biškopības produkcijā, ir aptuveni 1,5 – 1,7%, bet tās ieguldījums kopējā valsts tautsaimniecībā ir vēl lielāks, jo bišu veiktais darbs lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanā, pārvērsts naudas izteiksmē, rada. produkcijas kopapjoma palielināšanos par Ls 13,17 milj.

Nozares attīstību veicinošie faktori:

- pieprasījuma palielināšanās pēc produkcijas, ātras bišu saimju skaita palielināšanās iespēja;
- vietējo ražojumu popularitāte Latvijas patērētāju vidū;
- jaunu ražošanas tehnoloģiju ieviešanas iespējas;
- pakalpojumu un produktu pieprasījums no citām l/s ražošanas nozarēm;
- harmoniska attīstība reizē ar citām l/s nozarēm;
- jaunu tirgus nišu iekarošana (eksports).

Nozares attīstību bremzējošie faktori:

- augsts biškopībā iesaistīto vecākā gadagājuma cilvēku īpatsvars; tas kavē jauno tehnoloģiju strauju ieviešanu bišu dravās;
- apgrūtināta vidējās speciālās izglītības iegūšana.

Nozares attīstību apdraud:

- medus imports par dempinga cenām;
- neapmierinoša epizootiskā situācija valstī;
- ražotās lauksaimniecības produkcijas īpatsvara izmaiņas.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Biškopības nozarē 2001. gada sākumā darbojās aptuveni 6000 biškopju ar 49,8 tūkstošiem bišu saimju. 2001. gads bija labvēlīgs medus ražošanai – salīdzinot ar 2000.gadu, medus saražots 172% apmērā. Situācija medus tirgū ir sarežģīta – medus Latvijā no atsevišķām valstīm tiek importēts par dempinga cenām. Tas negatīvi ietekmē biškopības nozares attīstību.
- Galvenie uzdevumi biškopībā tuvākajos gados saistāmi ar iekšējo tirgus aizsardzību, veterināro pasākumu pilnveidošanu, vienota bišu saimju reģistra izveidošanu epizootiskās situācijas kontrolei.

I.Ozoliņa (Tālr. 7027258)

5.14. Netradicionālās lauksaimniecības nozares

Zvērkopība

Latvijā ar rūpniecisko kažokzvēru audzēšanu nodarbojas 14 Zvērkopības asociācijā ietilpstošās zvērsaimniecības. Pārsvārā tās audzē ūdeles, polārlapsas un sudrablapsas. No šīm trijām kažokzvēru sugām dominē ūdeles. Lielākās saimniecības, kas nodarbojas ar ūdeļu audzēšanu, ir SIA Krāslavas zvērsaimniecība, SIA Gauja AB un a/s Grobiņa.

2001. gadā tika izveidota saimniecība, kurā audzē šinšillas, ar 122 mātēm un 84 izaudzētiem kucēniem.

Izaudzēto kucēnu skaits kopumā Latvijā 2001. gadā ir palielinājies ūdelēm par 24%, polārlapsām - par 34%, bet lapsām - par 12%. Palielinājies arī ūdeļu un polārlapsu māšu skaits.

Mainoties barības bāzei, ir izdevies saglabāt un pat uzlabot kažokzvēru audzēšanas rezultātus, un labāk izmantot ģenētisko potenciālu. 2001. gadā no Dānijas, Krievijas, Igaunijas un Lietuvas ir iepirkts vaislas materiāls, kas 50% apmērā tika samaksāts no subsīdijās paredzētā finansējuma “Vaislas materiāla iegāde ārvalstīs” kas uzlaboja ganāmpulku atražošanas spējas, līdz ar to palielinot izaudzēto kucēnu skaitu.

5.43. tabula

Kažokzvēru māšu un izaudzēto kucēnu skaits 1999. - 2001.gadā (tūkst.gab.)

Gads	1999.		2000.		2001.	
	Māšu skaits	Izaudzēto kucēnu skaits	Māšu skaits	Izaudzēto kucēnu skaits	Māšu skaits	Izaudzēto kucēnu skaits
Ūdeles	80251	288534	95627	305877	99410	403876
Polārlapsas	1040	11438	1473	5038	1808	7607
Lapsas	1868	8844	2112	6665	2039	7564

Avots: ZM, Zvērkopības asociācija

Pēdējos gados tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas un radīti visi priekšnoteikumi konkurētspējīgas produkcijas ražošanai.

Sēņu audzēšana

Aizvien aktuālāka laukos kļūst nodarbinātības dažādošana, gan pašā lauksaimniecībā, gan ārpus tās. Tādēļ nepieciešams veicināt tādu nozaru attīstību, kas novērstu bezdarba palielināšanos laukos un radītu papildu ienākumu iespējas. Sēņu audzēšana Latvijā ir viena no netradicionālajām nozarēm. Latvijā tiek audzētas trīs veidu sēnes – šampinjoni, austersēnes un šitakē sēnes. Nozares tālākai attīstībai ir nepieciešama ne tikai pieredze, bet arī iestrādes ražošanas tehnoloģijās.

Firma “Micos” ir šampinjonu nozares bāzes uzņēmums, kam ir ilga pieredze šampinjonu produkcijas ražošanā. Uzņēmums ražo un piegādā sēņu audzēšanas substrātu, veic sēņu pārstrādi un realizāciju, sniedz inženiertehnisko palīdzību un konsultācijas par sēņu audzēšanu. Ir izveidotas 9 lielražošanas šampinjonu audzētāju saimniecības ar kopējo audzēšanas platību 6650 kv.m. Pašreiz nozarē tiek nodrošinātas vairāk nekā 180 darba vietas. Plānots, ka 2005.gadā neto apgrozījums nozarē būs Ls 1,500 – 1,800 tūkst. gadā, nodrošinot aptuveni 700 darba vietas laukos. Šampinjonu audzēšana un līdz ar to tirdzniecība vietējā tirgū ir strauji pieaugusi. Ikgadējais svaigo šampinjonu daudzuma palielināšanās tirgū ir 18 – 20%. Ir arī eksporta iespējas.

Austersēņu audzēšanu koordinē Austersēņu audzētāju asociācija. Audzēšanas apjomi ir palielinājušies, tomēr aktuāla ir to produktu realizācija un noieta tirgus meklēšana.

Latvijā, šitakē sēņu audzēšanu koordinē Šitakē sēņu audzētāju asociācija. Šitakē sēņu audzētājiem ir lielas savas produkcijas eksporta iespējas. Svaigo sēņu eksports uz Vāciju vien dotu peļņu Ls 0,25 milj. latu gadā.

Eksportēt sēnes ir sarežģīti, jo eksportam ir vajadzīgi lieli sēņu apjomi, kādus vietējiem audzētājiem ir grūti piegādāt, arī apvienojot dažādās saimniecībās izaudzētās sēnes. Tā kā svaigu sēņu realizācijas termiņš ir ļoti īss, ir nepieciešams domāt par sēņu kaltēšanu vai pārstrādi.

Truškopība

Latvijā truši tiek audzēti gaļas un kvalitatīvas ādiņas ieguvei. Lai sekmīgi attīstītos trušu gaļas ražošana, pirmais noteikums ir labs vaislas materiāls. Šo faktoru var nodrošināt pietiekoši daudz saimniecību, kurās ir lieli šķirnes trušu pamatganāmpulki, līdz ar to 2001. gadā trušu skaits Latvijā ir palielinājies par 35%.

2001. gadā tika izstrādāta un Zemkopības ministrija apstiprinājusi truškopības ciltsdarba programmu, kas sekmē mērķtiecīgu dzīvnieku audzēšanu, saglabājot Latvijā esošo trušu šķirņu genofonu, palielinot augstākā dzīvnieku skaitu.

Paipalu, fazānu, strausu audzēšana

Paipalu, fazānu, strausu audzēšana Latvijā ir aizsākta tikai nesen.

Plašāk izplatīta ir paipalu audzēšana. Paipalas tiek audzētas olu un mazliet arī gaļas ieguvei, Produkcija tiek realizēta gan Latvijas lielveikalos, gan restorānos. Paipalu bizness ir labi attīstīts pasaulē, un tā ir perspektīva nozare Latvijā. Taču šīs netradicionālās lauksaimniecības nozares pārstāvjiem ir aktīvāk jāmeklē noieta tirgi, kā arī jāizvērs savas produkcijas reklamēšana. Produkcijas apgrozījums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājies aptuveni par 50%. Taču nozares nākotne lielā mērā atkarīga gan no patērētāju vēlmēs iegādāties vietējās izcelsmes produktus, gan situācijas tirgū. Pēdējos gados, palielinoties ražošanas apjomiem un samazinoties pašizmaksai, paipalu olu cena tirgū nedaudz ir kritusies.

Pašreiz Latvijā ir 2 saimniecības, kas audzē fazānus un 5 saimniecības, kuras audzē strausus. Strausu gaļas ražošana ir perspektīvs lauksaimniecības virziens. Lai nodarbotos ar šo putnu audzēšanu, nepieciešami prāvi ieguldījumi, jo pieaudzis strauss maksā no pāris simtiem

līdz pat 6000 latu. Latvijas Strausu audzētāju asociācija ir dibināta 1998.gadā, un tajā ir iestājušies 50 – 60 zemnieku saimniecības. Pārstrādei ir izmantojama strausu gaļa ar zemu holesterīna saturu, strausu āda, spalvas, nagi.

Savvaļas dzīvnieku audzēšana

Latvijā apzināta briežu audzēšana notiek kopš 1994. gada. To koordinē Savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācija, kurā patlaban ir 34 biedri. Tās ietvaros notiek staltbriežu, dambriežu, meža cūku, muflonu un stirnu audzēšana. Latvijā saimniecības ir orientētas galvenokārt uz gaļas ražošanu, dzīvnieku selekciju un komercmedību organizēšanu.

Pašlaik Latvijā ir apmēram 20 pilnīgi ierīkoti savvaļas dzīvnieku dārzi. Nepabeigti vai tapšanas stadijā ir apmēram 18 dārzi. Pārsvārā šeit tiek audzēti staltbrieži un dambrieži. Lielākās saimniecības ir z/s “Viesaki,” kurā ir 420 dzīvnieki un iežogotās zemes platība ir ap 500 ha, z/s Strautiņi un z/s “Savvaļas dzīvnieku dārzs”, kurā ir 200 ha un 81 dzīvnieks.

Kopējā zemes platība ir 5723 ha, iežogotās platības 1463 ha. Kopējais savvaļas dzīvnieku skaits - ap 2000. Kopumā asociācijas biedru saimniecībās tiek audzēti 867 dzīvnieki, kuru skaits kopš 2000. gada marta ir pieaudzis par 31%.

Savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācija ir izstrādājusi briežu ciltsdarba pagaidu programmu, ar kuras palīdzību vēlas izveidot briežu populāciju, kas piemērota mūsu reģiona apstākļiem. Lai izveidotu labu ģenētisko potenciālu, vaislas materiāls tiek importēts galvenokārt no Polijas, kur ir Latvijai līdzīgi klimatiskie apstākļi. Vaislas materiāla iegādei Savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācijas biedri izmanto arī subsīdijas, kas tika piešķirtas 2001. gadā pirmo reizi par vaislas materiāla iegādi ārvalstīs.

Ārstniecības augi.

Kopumā var uzskatīt, ka ārstniecības augu audzēšana ir samērā izdevīga, taču process ir ļoti darbietilpīgs. Sagatavojot ārstniecības augus tirgum, uzmanība jāpievērš nevis izaudzēšanai un novākšanai, bet gan produkcijas sagatavošanai atbilstoši farmācijas prasībām. Latvijā populārākās kultūras ir baldriāns, kumelīte, klingerīte, ķimene, piparmētra, raudene un asinszāle. Eksportam ļoti pieprasīta ir asinszāle. Tā kā Latvijas tirgus nav liels, tad ir izveidota Latvijas ārstniecības augu asociācija, kurā ir apvienojušies lielākie audzētāji, jo ārzemju tirgū var piedāvāt tikai lielus apjomus.

Palielinoties pieprasījumam pēc ekoloģiski tīras produkcijas, nepieciešami attiecīgi kvalitātes sertifikāti. Šobrīd problēma ir tāda, ka tiek piedāvāts liels daudzums nezināmas izcelsmes ārstniecības augu no citām valstīm.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Lai veicinātu straujāku netradicionālo nozaru attīstību, 2002.gadā no valsts subsīdiju līdzekļiem tiek piešķirts atbalsts.
- Nozaru attīstība lielā mērā atkarīga gan no patērētāju vēlmēs iegādāties pašmāju produkciju, gan no situācijas tirgū.
- Lai attīstītu ražošanu, nepieciešams ieviest jaunas tehnoloģijas un iegādāties produktīvas pārstrādes iekārtas.
- Netradicionālo nozaru dzīvnieku audzēšanas nozares attīstīšanā jāieieic ciltsdarba uzlabošanas pasākumi.
- Jāizstrādā normatīvie akti, kas regulētu netradicionālo lauksaimniecības nozaru darbību.

G.Melkins (Tālr. 7027207)

G.Jansone (Tālr. 7027227)

5.15. Bioloģiskā lauksaimniecība

Lai sekmētu bioloģiskās lauksaimniecības attīstību, 2001.gadā no valsts subsīdiu programmas tika piešķirts atbalsts bioloģiski saimniekojošiem zemniekiem. Subsīdijas maksāja par bioloģiski apsaimniekotām graudaugu, kartupeļu, augļudārzu, ogulāju, atklātā lauka dārzeņu, ārstniecības augu platībām un bioloģiski audzētiem gaļas un piena lopiem, cūkām, aitām, kazām, putniem un bitēm. Atbalsts tika paredzēts 0,5% apmērā no kopējā subsīdiu apjoma. Tas veicināja bioloģiskās lauksaimniecības saimniecību skaita palielināšanos. 2001.gadā sertificētās bioloģiskās lauksaimniecības platības, salīdzinot ar 2000.gadu, palielinājās divas reizes, bet saimniecību skaits trīskāršojās.

5.44.tabula

Sertificēto saimniecību skaits un platības Latvijā

Gads	Saimniecību skaits	Sertificētā platība (ha)
1998.	39	1 426
1999.	63	1 628
2000.	78	4 400
2001.	219	10 549

Avots: Sertifikācijas institūcija "Vides Kvalitāte"

2001.gadā bioloģiskās lauksaimniecības platības aizņēma 0,57% no lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Bioloģiskās lauksaimniecības platību pieaugums veicināja bioloģiskās lauksaimniecības produktu apjomu palielināšanos un tirgus veidošanos. 2001.gada rudenī Vecrīgā, Alberta laukumā Līvu sētā tika atklāts bioloģiski ražoto produktu "Zaļais tirgus", kurā zemnieki, kuri bija ieguvuši organizācijas "Vides kvalitāte" sertifikātu, piedāvāja Rīgas iedzīvotājiem savus bioloģiski ražotos produktus. "Zaļā tirgus" aktivitātes pozitīvi ietekmēja gan iedzīvotājus, nodrošinot tos ar veselīgu pārtiku, gan zemniekus, jo tiem bija iespējas, tiekoties ar pircējiem, noskaidrot pieprasīto preču sortimentu.

2001.gadā tika sniegts atbalsts arī bioloģiskās lauksaimniecības sēklkopības sistēmas attīstībai: LLU Valsts bezpeļņas zinātniskajam uzņēmumam "Skrīveru zinātnes centrs" tika piešķirti līdzekļi no valsts subsīdijām Ls 15 300 saskaņā ar izstrādāto valsts bioloģiskās lauksaimniecības sēklkopības sistēmas izveides programmu.

Turpinājās bioloģiskās lauksaimniecības sertifikācijas sistēmas izveidošana. Latvijas – Dānijas kopprojekta ietvaros ir izstrādāta ES kvalitātes prasībām atbilstošas sertifikācijas institūcijas kvalitātes vadības sistēma (EEC 2092/91, ISO 65, EN 45011), notika sertifikācijas inspektoru apmācības, sagatavota sertifikācijas institūcijas akreditācijas dokumentācija un iesniegta Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā.

Lai sakārtotu bioloģiskās lauksaimniecības likumdošanu Latvijā atbilstoši ES prasībām 2001. gada martā un decembrī apstiprināti grozījumi Lauksaimniecības likumā. 2001.gadā izstrādāti MK noteikumi "Bioloģiskās lauksaimniecības produktu aprites un sertifikācijas kārtība". Lai pabeigtu likumdošanas sistēmas sakārtošanu, vēl ir nepieciešami MK noteikumi "Bioloģiskās lauksaimniecības valsts uzraudzības un kontroles kārtība" un MK noteikumi "Bioloģiskās lauksaimniecības produktu aprītē iesaistīto personu reģistrācijas kārtība". Šo noteikumu izstrādi kavēja bioloģiskās lauksaimniecības valsts uzraudzības un kontroles institūcijas - Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienesta - reorganizācija un jaunās institūcijas - Pārtikas un veterinārā dienesta - veidošana.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Sekmīgai bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai nepieciešama:

- nav izveidota bioloģiskās lauksaimniecības izglītības sistēma;
- nav attīstīta bioloģiski ražoto produktu pārstrāde;
- nepietiekams finansējums zinātniskajiem pētījumiem;
- nav sakārtota likumdošana bioloģiskās lauksaimniecības jomā.

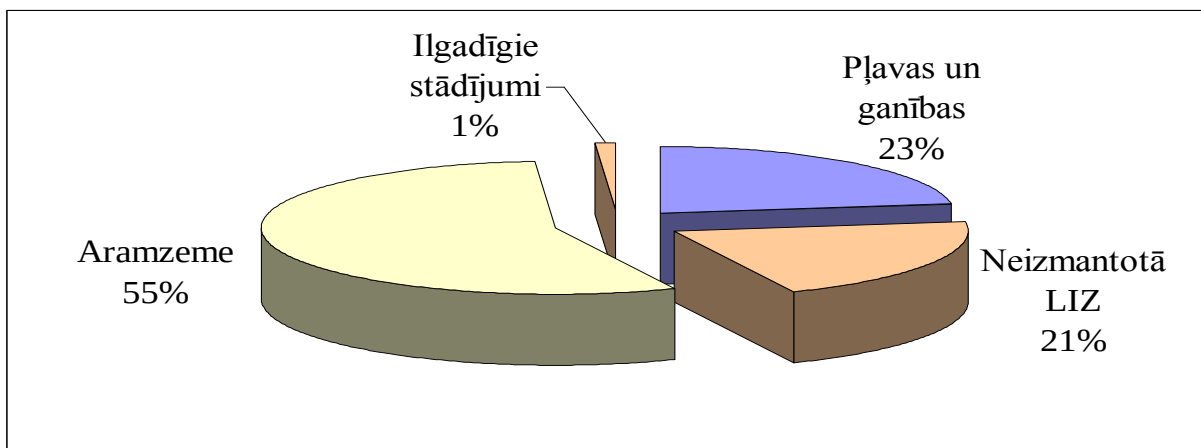
L.Drozdovska (Tālr. 7027398)

6. Lauksaimniecības zemju izmantošana un tās perspektīva

6.1. Pārskats par lauksaimniecībā izmantojamo zemju izmantošanu un tendencēm

Situācijas apraksts un esošās problēmas

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) no Latvijas kopējās teritorijas aizņem 39% jeb 2475 tūkstoši ha (tai skaitā neizmantotā), no tās savukārt 1844 tūkstoši ha ir aramzeme. Pārējo LIZ veido pļavas un ganības, ilggadīgie stādījumi, kā arī lauksaimniecībā neizmatotās zemes. Pēc Zemes dienesta datiem pašlaik vispār netiek izmantoti 516,9 tūkstoši ha zemes (6.1. attēls)



Avots: VZD

6.1.attēls. Lauksaimniecībā izmantojamo zemju raksturojums

6.1.tabula

Neizmantotās LIZ dinamika 1999.-2001. gadā

	1999.gads	2000. gads	2001.gads
LIZ kopplatība tūkst.ha	2477	2475	2475
Neizmantotā LIZ tūkst.ha	409	443	516,9
% no kopējās LIZ	17,5	19,0	21,0

Avots: VZD

Pēdējo 3 gadu tendences liecina, ka neizmantotās LIZ īpatsvars palielinās vidēji par 1,8% gadā (6.1. tab.).

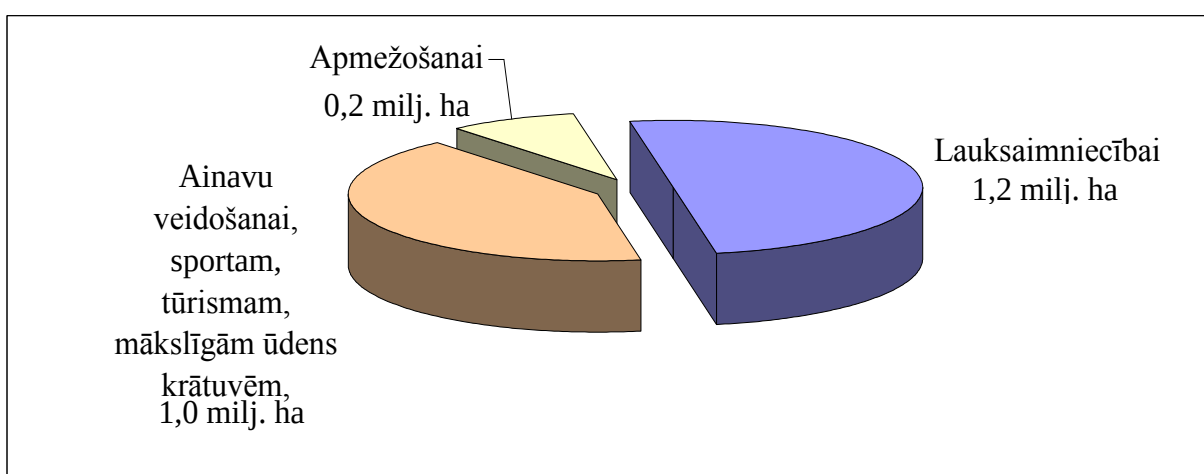
Neapsaimniekotās zemes pārpurvojas un aizaug ar mazvērtīgiem krūmiem. Līdz ar to šīs zemes tiek izslēgtas no ražošanas un ekonomiskās aprites un degradē lauku ainavu un vidi. Arī lauksaimnieciski izmantotās zemes daudzos gadījumos netiek apsaimniekotas efektīvi un videi draudzīgi. Par to liecina vidējās laukaugu kultūru ražas, piemēram, graudaugiem 2001. gadā - 2,1 t/ha, ilggadīgiem zālājiem, sienam - 2,7 t/ha, kartupeļiem -11,2 t/ha, kas ievērojami atpaliek no Eiropas savienības centrālo valstu ražības.

Lielais saimnieciski neizmanto LIZ īpatsvars un nesakoptās lauku ainavas liecina, ka nozīmīgs ražošanas resurss – zeme – netiek izmantots ekonomiski efektīvi un lauku videi (ainavai) draudzīgi, tādējādi radot valstij un sabiedrībai zaudējumus.

Lauksaimniecisko zemju vajadzība Latvijas iedzīvotāju nodrošināšanai ar pārtikas produktiem

Pieņemot, ka Latvijas iedzīvotāju nodrošināšanai ar pārtiku izmanto tikai Latvijā audzēto lauksaimniecības produkciju, būtu nepieciešamas aptuveni 50 % jeb 1,2–1,3 milj. ha esošās lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Pārējā LIZ platības izmantošana lauksaimniecībā var notikt tikai uz lauksaimniecības produkcijas eksporta rēķina vai paplašinot nepārtikas lauksaimniecisko ražošanu (piemēram, rapša audzēšana biodegvielai, lini – tekstilam vai celulozei, enerģētiskie kārkli – kurināmajam, krāšņumaugi – apzaļumošanai u.tml.). Tam nepieciešama īpaša atbalsta politika. Tomēr jāņem vērā fakts, ka Latvija jau šobrīd pilnībā neapgādā sevi ar lauksaimniecības produktiem. Pēc iestāšanās ES atsevišķiem produkcijas veidiem tiks noteiktas ES kvotas, kas ierobežos tālāku ražošanas paplašināšanos.

Tādēļ ļoti būtiska problēma ir pārējo aptuveni 1,2 milj. ha izmantošana un apsaimniekošana (6.2.attēls).



Avots: VMD

6.2.attēls. LIZ zemju perspektīvā izmantošana

LIZ platības, kuras netiek izmantotas lauksaimnieciskajā ražošanā, būtu ekonomiski lietderīgi apmežot, izmantot ainavu veidošanai, meža dzīvnieku audzēšanai, sportam un tūrismam u.tml. Valstij jāizstrādā attiecīga politika un atbalsta programmas, kas nodrošina papildus iespējas zemju apsaimniekošanai.

Zemes vajadzības aprēķins tika veikts pēc divām metodikām. Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūts nepieciešamo zemes apjomu aprēķināja atbilstoši ES iedalītajām kvotām, un tas varētu būt 0,97 – 1,02 milj. ha.

Zemkopības ministrija zemes vajadzību aprēķināja, izmantojot produktu patēriņu uz 1 iedzīvotāju un valstī kopumā, no vienas puses, un zemes vajadzību vienas produkcijas vienības ražošanai, no otras puses. Arī pēc šī aprēķina pie faktiskā produktu patēriņa un faktisko laukaugu ražības, nepieciešami 1,0 līdz 1,2 milj. ha zemes.

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana

Kopš 2000. gada valsts atbalsts lauksaimniecībā neizmantojamo zemju apmežošanai nav paredzēts sakarā ar ES apstiprināto SAPARD programmu, no kuras var saņemt atbalstu zemju apmežošanai. Šai apakšprogrammai ik gadu no kopējiem SAPARD līdzekļiem būs pieejami 3%, kas ir apmēram 504 tūkstoši latu no sabiedriskā finansējuma (ES finansējums plus Latvijas līdzfinansējums). No sabiedriskā finansējuma paredzēts segt tikai 50% no kopējiem ierīkošanas un kopšanas izdevumiem. Aprēķini liecina, ka par vienu apmežoto hektāru varēs saņemt apmēram 205 latus, kā arī apmēram 45 latus par katru ieaudzētā meža hektāra kopšanu un aizsardzību.

Sākot ar 2002.gadu paredzēts apmežot ap 2000 ha gadā. Līdz 2006.gadam ar SAPARD atbalstu Latvijā varēs apmežot apmēram 10000 ha lauksaimniecībā neizmantoto zemju, kas ir aptuveni 2 procenti no visām lauksaimniecībā neizmantotajām zemēm Latvijā.

Lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošana varētu būt viens no racionālas zemes izmantošanas veidiem, tomēr šī iespēja ir jāizvērtē kompleksi:

- apmežošana samazinās lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpatsvaru; nepieciešams izvērtēt, kādu lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana būtu veicināma;

- apmežotās platībās faktiski peļņu varēs gūt tikai pēc 20 – 30 gadiem, tātad, apmežojot lielus masīvus, zināmā mērā tiks ierobežota iespēja gūt ienākumus – iztikas līdzekļus, kas varētu kļūt par vietējo iedzīvotāju migrācijas pamatu;

- apmežošana jāplāno, ievērojot ainavas īpatnības, sugu daudzveidību, teritoriju reģionālās attīstības plānus un melioratīvo situāciju, tātad apmežošanai nepieciešams izstrādāt plāns un programma, kurā būtu paredzētas konkrētas atbalstāmās aktivitātes.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 1% no LIZ kopplatības aizņem ilggadīgie stādījumi.
- 23% no LIZ kopplatības aizņem pļavas, ganības.
- 55% no LIZ kopplatības aizņem aramzeme.
- 21% no LIZ kopplatības netiek izmantota.

Perspektīvās LIZ apsaimniekošanas tendence:

- 0,2 milj.ha - apmežošanai.
- 1,2 milj.ha - lauksaimniecībai.
- 1,0 milj.ha - alternatīvajai lauksaimniecībai.

R.Pauniņš (Tālr.7027228)

6.2. Pārskats par meliorācijas sistēmu stāvokli.

Latvijā vidējais nokrišņu daudzums gadā pārsniedz summāro iztvaikošanu vidēji par 300 mm. Lai novadītu lieko mitrumu, valsts veikusi hidromelioratīvo būvniecību 1,56 milj. ha jeb 63% lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, tai skaitā 37 tūkst. ha applūšanai apdraudētu teritoriju saimnieciskajai darbībai nepieciešamo zemes mitruma režīmu nodrošina polderu sistēmas ar 45 valsts pārziņā esošām sūkņu stacijām. Meliorācijas sistēmas ir izbūvētas pirms 20-30 gadiem, un nepieciešams to remonts vai rekonstrukcija, kas rada ievērojamas izmaksas. No valsts pārziņā esošo meliorācijas sistēmu uzturēšanas ir atkarīga zemes īpašniekiem nodoto meliorācijas sistēmu darbība un galvenā ražošanas līdzekļa – zemes - efektīva izmantošana.

“Lauksaimniecības likumā” un likumā “Par meliorāciju” valstij noteikto valsts meliorācijas sistēmu uzturēšanas rādītāji apkopoti 6.2. tabulā.

Meliorācijas sistēmu uzturēšanas raksturojošie rādītāji 1999.- 2001.gadā

Pasākums	Gada nepieciešamais apjoms km	Veiktais apjoms km		
		1999.	2000.	2001.
Valsts ūdensnoteku kopšana	9000	6143	4835	3923
Valsts ūdensnoteku remonts	1600	295	122	129
Koplietošanu ūdensnoteku uzturēšana	1900	340	206	193
Nosusināšanas režīma nodrošināšana polderētajās platībās	45 sūkņu staciju darbināšana	Tiek nodrošināts nosusināšanas režīms 37 000 ha lauksaimniecībā izmantojamās zeme		

Avots: Lauku atbalsta dienests

Informācijas rāda, ka galveno ūdensnoteku uzturēšanai valsts budžeta finansējums ir nepietiekams. Šo pasākumu finansējuma deficīts sastāda ap 2 miljoniem latu un var veicināt šādu procesu attīstību laukos:

- neapsaimniekoto lauksaimniecībā izmantojamo zemju apjoma palielināšanās;
- neapsaimniekoto platību pārpurvošanās, aizaugšana ar nezālēm un krūmiem;
- apbūvēto teritoriju, mežu un infrastruktūras objektu darbībai nepieciešamā zemes mitruma režīma neatbilstība;
- uzņēmējdarbības un tūrisma attīstības samazināšanās;
- vietējo iedzīvotāju bezdarba un migrācijas palielināšanās;
- ainaviskā un kultūras mantojuma degradācija.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Vidējais nokrišņu daudzums gadā pārsniedz summāro iztvaikošanu vidēji par 300 mm.
- Hidromelioratīvā būvniecība veikta 1,56 milj. ha jeb 63% lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.
- Meliorācijas sistēmas ir izbūvētas pirms 20-30 gadiem, un tām nepieciešams remonts vai rekonstrukcija, kam nepieciešami ievērojami līdzekļi.

A.Zīriņš (Tālr. 7027550)

7. Zivsaimniecības nozare

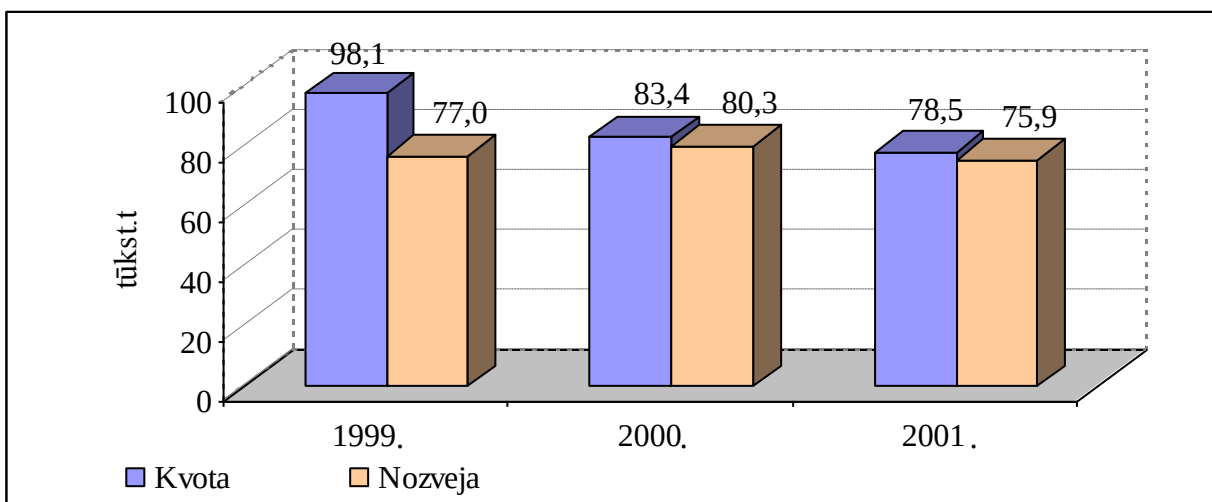
Zivsaimniecības nozarē, kas ietver zvejniecību, zivju apstrādi un akvakultūru, ir nodarbināti 1,2% no visiem Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Latvijas ekonomiskajā zonā ietilpst vairāk nekā 10% no Baltijas jūras ūdeņu kopējās platības. Upes, ezeri, ūdenskrātuves un jūras teritoriālie ūdeņi kopā aizņem 1550 km² jeb 2,4% no valsts teritorijas.

Pēdējos gados zivsaimniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā pakāpeniski samazinājies no 3,12 % 1997.gadā līdz 1,7 % 2000. gadā, bet eksporta struktūrā tas attiecīgi krities no 9 % līdz 2,7 %. Tomēr 2001.gadā zivsaimniecības īpatsvars IKP un kopējā eksporta apjomā atkal pieauga un sastādīja bija 1,9% un 4,1%.

7.1. Zvejniecība

Nozares darbība pamatā ir balstīta uz vietējiem Baltijas jūras un Rīgas jūras līča zivju izejvielu resursiem. No Latvijas ūdeņos reģistrētajām 63 zivju sugām rūpnieciska nozīme ir 34 sugām. Galvenā ekonomiskā vērtība ir brētliņām, reņģēm, mencām un lašiem, kuru nozveja veido gandrīz 99% no kopējā nozvejas apjoma, kas tiek iegūts valsts jurisdikcijā esošajos ūdeņos. Latvijai iedalīto zivju nozvejas kvotu izmantošanas līmenis, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir ievērojami pieaudzis un 2001.gadā tas bija 96%.

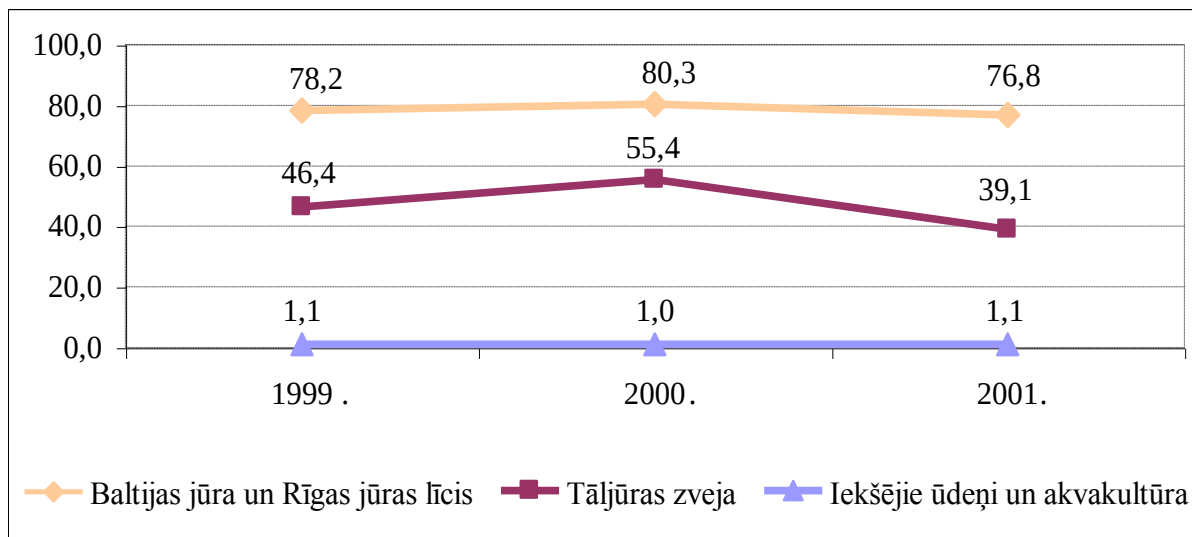
Tomēr šo pieaugumu neizraisīja labāka un efektīvāka zveja, bet gan Latvijas nozvejas kvotu samazinājums Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī. Līdz ar to zvejniekiem tika samazināti nozvejas limiti, palielinājās zvejas izmaksas un pieauga savstarpējā konkurence par zvejas iespēju izmantošanu.



Avots: Valsts zivsaimniecības pārvaldes dati

7.1. attēls. Latvijas teritoriālo ūdeņu un ekonomiskās zonas zivju resursu izmantošana 1999. – 2001. gadā tūkst. t

Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī aiz piekrastes joslas zvejo aptuveni 200 kuģi, kuru vidējais vecums pārsniedz 26 gadus. 2001. gadā Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī tika nozvejotas 76,8 tūkst. t zivju, kas ir par 3,5 tūkst. t mazāk nekā 2000. gadā. Kopējā nozvejas apjoma samazinājums galvenokārt radies brētliņu nozvejas krituma dēļ, jo to nozvejas kvota salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tika samazināta par 4,6 tūkst. t. Savukārt reņģu un mencu nozveja 2001. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās pavisam nedaudz. Toties plekstu nozveja pat palielinājās no 418 t līdz 609 t jeb par 45,7%, bet lašu nozveja - no 150 t līdz 158 t jeb par 5,3%.



Avots: Valsts zivsaimniecības pārvaldes dati

7.2. attēls. Kopējā Latvijas nozveja 1999. – 2001. gadā tūkst. t

Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes zveja ir ekonomiski un sociāli nozīmīga Latvijas zivsaimniecības nozares sastāvdaļa, jo piekrastes pagastos un pilsētās tā ir galvenais iedzīvotāju nodarbošanās veids. Piekrastes ūdeņos ar apmēram 800 zvejas laivām zvejo tādas zivju sugas kā reņģes, brētliņas, lašus, taimiņus, vimbas, plekstes, zušus, zandartus, kā arī nelielos daudzumos mencas.

Latvijas tāljūras flotes kuģi 2001. gadā zvejoja Atlantijas okeāna austrumu, centrālajā un ziemeļrietumu rajonā. Daļa no zvejas noritēja Maurītānijas, Senegālas un Marokas ekonomiskās zonas ūdeņos, un tā balstījās uz Latvijas zvejnieku komerciāliem līgumiem ar šo valstu uzņēmumiem. Kopējā tāljūras nozveja 2001. gadā samazinājās par apmēram 30%, jo 2001. gada pēdējā ceturksnī Maurītānijas ekonomiskajā zonā zvejā iesaistītie SIA „Baltic Marine Fishing Company” kuģi tika iznomāti citu valstu zvejniekiem. Tāljūras zvejā kopumā darbojās 11 zivju apstrādes kuģi, no kuriem 5 iekļauti Eiropas Padomes apstiprinātajā sarakstā, un tiem ir tiesības eksportēt zvejas produktus uz Eiropas Savienības valstīm. Tāljūras zivju produkcija galvenokārt tiek realizēta tieši zvejas rajonos vai tiem tuvākajās ārzemju ostās.

Iekšējo ūdeņu zivju resursi pārsvarā ir koncentrēti apmēram 800 lielākajos ezeros, kā arī upēs un mākslīgajās ūdenskrātuvēs. Latvijā 396 ezeros un 41 upē zvejas tiesības pieder valstij, bet pārējās ūdenstilpēs zvejas tiesības ir privātas. Nozveja iekšējos ūdeņos, ieskaitot dīķos izaudzēto zivju realizāciju, ir apmēram 900 – 1000 tonnu gadā. No iekšējos ūdeņos un dīķos nozvejotām zivīm apstrādei galvenokārt tiek izmantoti nēģi un zuši. Tomēr, ņemot vērā Latvijas ūdenstilpju lielo skaitu, saldūdens zivis var vērtēt kā vēl neizmantotu izejvielu potenciālu. Iekšējo ūdeņu zveja ir sociāli nozīmīgs nodarbošanās veids atsevišķos lauku apvidos, kuros atrodas lielākie ezeri, upes un ūdenskrātuves.

7.2. Akvakultūra

Pēdējos gados strauji pieaug akvakultūras kā alternatīvas lauksaimniecības nozares nozīme. Latvijā darbojas 43 privātie akvakultūras uzņēmumi, kuri nodarbojas ar zivju audzēšanu tirgum. 2001.gadā dīkšsaimniecību produkcija bija 462 tonnas. Galvenās audzējamās zivju sugas bija karpas, nedaudz līņi, karūsas un foreles. Aktivizējas vēžu mazuļu un tirgum paredzēto vēžu audzēšana. Ievērojams skaits zemnieku saimniecību uzsācis aktivitātes zivkopībā papildus savai uzņēmējdarbībai lauksaimniecībā, un ir paredzams, ka perspektīvā zivju un vēžu audzēšana lauku apvidos kļūs par svarīgu nodarbinātības veidu, it īpaši Latgalē. Akvakultūras uzņēmumu izaugsme ļaus paaugstināt arī iekšējo ūdeņu zivju resursu izmantošanas efektivitāti. Tā sniegs iespēju papildināt vērtīgo, tirgū pieprasīto zivju krājumus un veidot stabilu iekšējo ūdeņu zivju resursu bāzi, kas veicinās rūpnieciskās zvejas un maksšķerēšanas tūrisma ilgtspējīgu attīstību un lauku vides sakārtošanu.

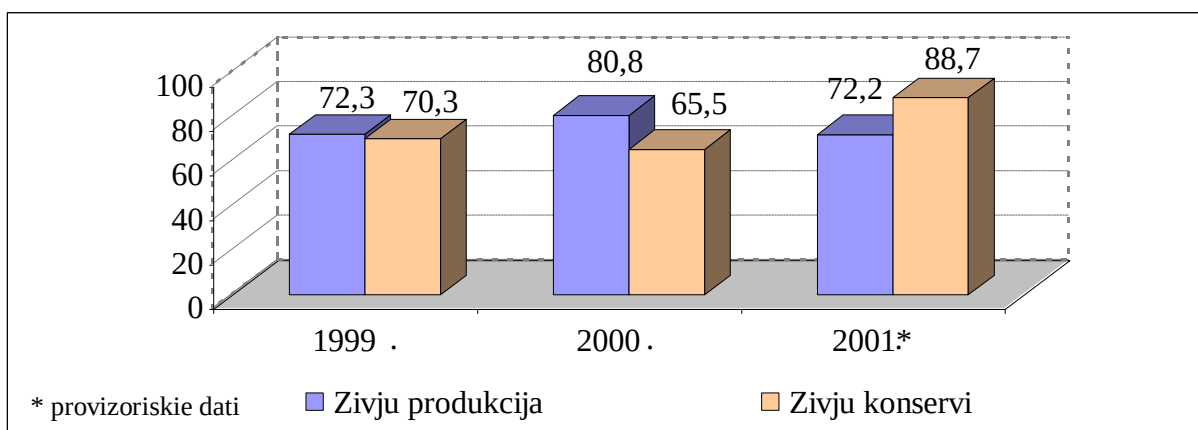
2001. gadā Latvijā darbojās septiņas valsts zivju audzētavas - Tome, Ķegums, Kārļi, Brasla, Dole, Pelči un Sērene, kuras galvenokārt audzēja zivju mazuļus to ielaišanai dabiskās ūdenstilpēs, lai daļēji kompensētu zaudējumus, kādi zivju resursiem radušies sakarā ar hidroelektrostaciju celtniecību, intensīvo zveju un citu saimniecisko darbību. Kopumā 2001. gadā valsts zivju audzētavas izaudzēja un valsts dabiskajās ūdenstilpēs ielaida 1,24 milj. lašu un taimiņu smoltu, 1,67 milj. vimbu, zandartu, plaužu un līdaku mazuļu un 16,54 milj. nēģu un līdaku kāpuru. Turpmāk audzējamo zivju mazuļu izlaišanas apjomu saglabāšana un palielināšana saskaņā ar zivju resursu atražošanas valsts programmu būs atkarīga no iespējas rast papildu finansēšanas avotus, kas ļautu programmas izpildē iesaistīt arī privātās zivju audzētavas un veicinātu uzņēmējdarbības attīstību zivkopībā.

7.3. Zivju apstrāde

Zivju apstrāde ir viena no tām Latvijas pārtikas rūpniecības nozarēm, kurai ir pieejami vietējie zivju izejvielu resursi un saražotā produkcija galvenokārt tiek eksportēta. Latvijā ar zivju apstrādi nodarbojas vairāk nekā 130 uzņēmumi, kuri galvenokārt atrodas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē netālu no zvejas ostām. Latvija ir iekļauta EK atzīto trešo valstu sarakstā (Eiropas padomes 21.12.1999. lēmums 2000/88/EC), kurām ir tiesības eksportēt zivis un zivju produktus uz Eiropas Savienības valstīm. 2001.gada beigās astoņiem zivju apstrādes uzņēmumiem bija atļauts eksportēt zivju produkciju uz Eiropas Savienības dalībvalstīm. 2001. gada laikā zivju apstrādes uzņēmumos tika turpināta ražošanas sakārtošana atbilstoši higiēnas prasībām un 18 zivju apstrādes uzņēmumos tika ieviesta produkcijas kvalitātes un nekaitīguma nodrošināšanas pašvērtējuma sistēma (HACCP).

Sagatavotās un konservētās zivju produkcijas ražošanai pamatā tiek izmantotas vietējo zvejnieku Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī - nozvejotās zivis, kā arī iekšējo ūdeņu zivju resursi. Taču, lai paplašinātu zivju produkcijas sortimentu, uzņēmumi ražošanā izmanto arī importētās okeāna zivju izejvielas (siļķes, makreles u.c.).

Ražotās zivju produkcijas sortiments ir ļoti plašs, jo tas balstās gan uz vietējā, gan eksporta tirgus pieprasījumu. Latvijā tiek ražotas saldētas, sālītas un kūpinātas zivis, nesterilizēti konservi (preservi) un kulinārijas izstrādājumi, taču vislielāko ražotās produkcijas apjomu veido sterilizētie zivju konservi, kuru īpatsvars kopējā zivju produkcijas un zivju konservu ražošanas apjomā laika posmā no 1998.līdz 2001. gadam svārstās robežās no 45 līdz 55%.



Avots: CSP dati

7.3. attēls. Zivju produkcijas un zivju konservu ražošanas apjomi 1999.–2001. gadā tūkst.t

Ļoti daudzveidīgs ir ražoto nesterilizēto zivju konservu (preservu) sortiments, kurus gatavo dažādās mērcēs un uzlējumos, un šī produkcijas veida ražošana pilnībā apmierina iekšējā tirgus pieprasījumu.

7.4. Zivju produkcijas tirdzniecība

Vietējā tirgū Latvijā ražotajai zivju produkcijai ir stabils, bet ierobežots pieprasījums. Tādēļ Latvija eksportē vairāk nekā 90% no kopējā saražotā zivju produkcijas un zivju konservu apjoma.

Lai gan vairākumam nozares uzņēmumu ir pieredze un zināšanas zivju produkcijas realizācijā NVS valstu tirgos, tiek apgūti jauni tirgi arī Austrumeiropas un Vidusāzijas valstīs, Amerikas Savienotajās valstīs un citos pasaules reģionos.

Kopumā 2001. gadā zivju produkcija tika eksportēta uz 36 valstīm. Salīdzinājumā ar 2000. gadu kopējais zivju produkcijas (bez konserviem) eksporta apjoms palielinājies par 66,7%. Galvenokārt palielinājās zivju produkcijas eksports uz Krieviju (1,7 reizes), Baltkrieviju (1,7 reizes). Saldētu zivju fileju eksports uz Zviedriju pieaudzis par 51%. Bez tam ievērojami palielinājies zivju produkcijas (galvenokārt saldētu brētliņu) eksports uz ASV (2000. g. - 86 t, 2001. g. - 1050 t). Kopējā zivju produkcijas eksporta apjomā saldētas un atvēsinātas brētliņas bija 64%, bet atvēsinātas mencas – 10,7%. Interesanti atzīmēt, ka 5,2% no kopējā zivju produkcijas eksporta bija saldētu siļķu reeksports uz Baltkrieviju un Lietuvu.

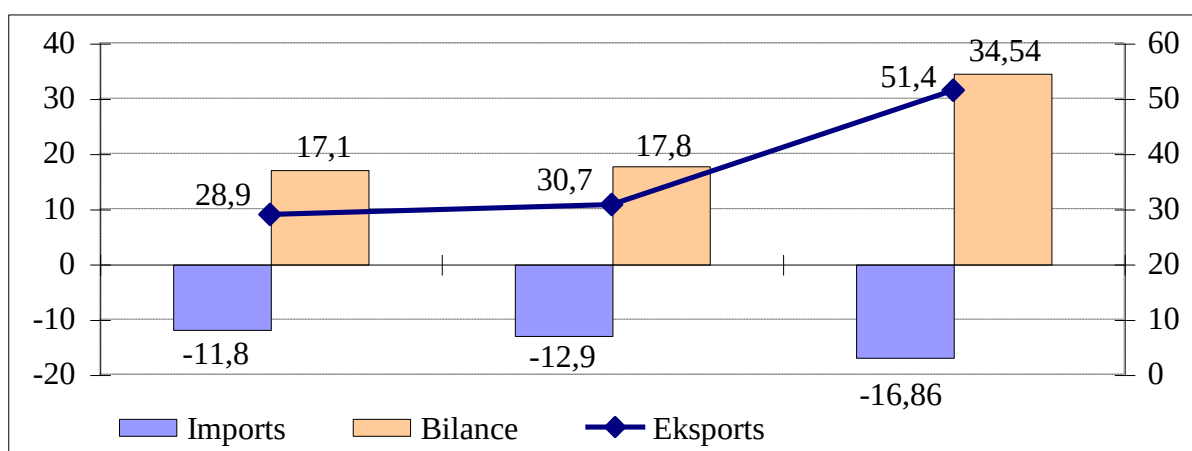
2001.gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu konservēto un sagatavoto zivju eksporta apjoms palielinājies par 30% jeb par 23,4 tūkst. t. NVS valstu īpatsvars kopējā zivju konservu eksporta apjomā sastādīja 91%. Tomēr Krievijas īpatsvars samazinājies no 85% līdz 78,6%, kaut arī apjoma ziņā zivju konservu eksports uz Krieviju salīdzinot ar 2000. gadu, palielinājies par 13,4 tūkst. t. Tajā pašā laikā vairāk nekā 2,2 reizes palielinājies zivju konservu eksports uz Vidusāzijas valstīm (Kazahstānu, Kirgizstānu, Uzbekistānu un Tadžikistānu). 2001. gadā tas bija 9,8% no kopējā zivju konservu eksporta apjoma. Bez tam pieaudzis zivju konservu eksports uz Mongoliju (4,3 reizes), Baltkrieviju (4,1 reizes), Slovākiju (1,8 reizes), Lietuvu (1,2 reizes). Būtiski pieaudzis zivju konservu eksports uz Ukrainu (2000. g. – 191,5 t; 2001.g. – 883,7). 2001.gadā salīdzinājumā ar 2000.gadu par 51% palielinājās zivju konservu eksports uz ES valstīm, un tas bija 632 t. Kopējā zivju konservu eksporta apjomā dominē zivju konservi un preservi no brētliņām - 72 %, kā arī zivju pastēte - 15%.

Eksportētās zivju produkcijas (t.sk. zivju konservu) īpatsvars (naudas izteiksmē) Latvijas kopējā eksporta apjomā pēdējos gados:

- 1999.gadā – 2,9%;
- 2000.gadā – 2,7%;
- 2001.gadā – 4,1%.

Eksportētās zivju produkcijas īpatsvara pieaugums 2001. gadā izskaidrojams ar to, ka visa gada laikā, īpaši 2001. gada IV ceturksnī salīdzinājumā ar 2000. gada attiecīgo periodu ievērojami palielinājās konservēto un sagatavoto zivju produktu eksporta cenas. Gada laikā tās vidēji mainījās – no 14,5 sant/kg līdz 29,6 sant/kg, bet 2001. gada pēdējā ceturksnī – no 13,7 sant/kg līdz 46,2 sant/kg. Šīs izmaiņas izraisīja 2001. gada augustā Krievijā noteiktās minimālās cenas importējamiem zivju konserviem.

Neskatoties uz vispārēju eksporta – importa savstarpējo rādītāju pasliktināšanos deviņdesmito gadu laikā, zivju produkcijas ārējās tirdzniecības bilance Latvijā vienmēr ir bijusi pozitīva.



Avots: CSP dati

7.4. attēls. Zivju produkcijas ārējās tirdzniecības dati 1999.-2001.g. Ls milj.

Vietējais tirgus pieprasījums pēc zivīm un zivju produkcijas galvenokārt tiek apmierināts ar Latvijas zivju apstrādes uzņēmumos saražoto produkciju. Taču, lai paplašinātu vietējā tirgū piedāvāto zivju produkcijas sortimentu, Latvija importē tirgū pieprasītas saldētas zivis un citus zivju izstrādājumus (konservus no tunčiem, moluskiem, garneļvēžiem, saldētas imitētas krabju nūjiņas u.c.).

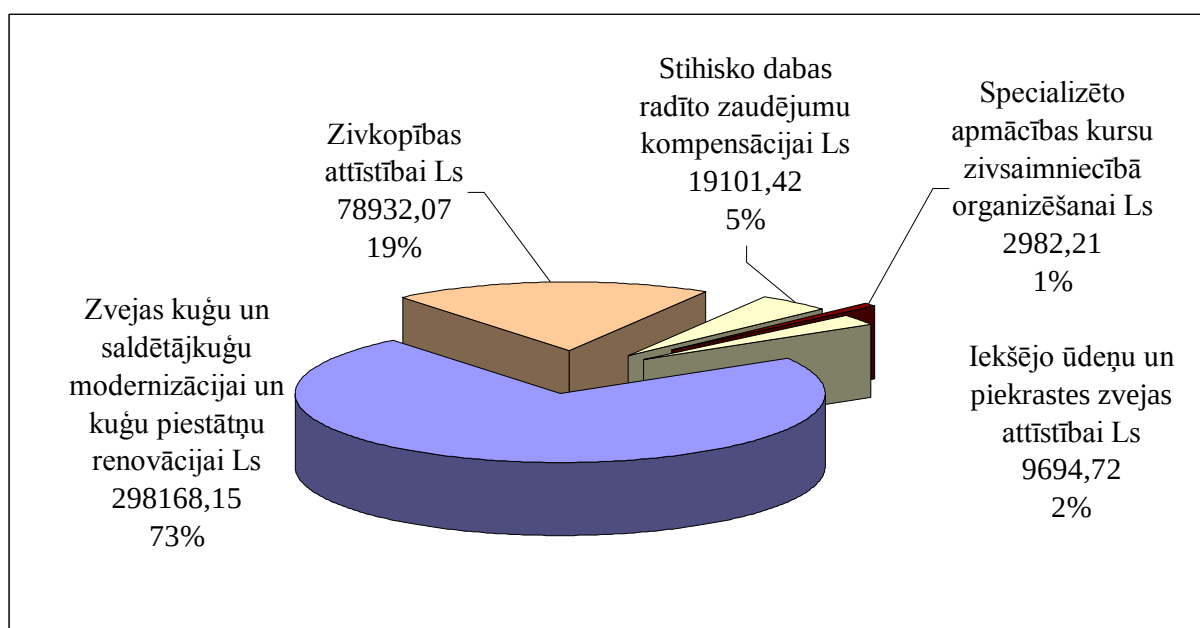
2001. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu zivju produkcijas imports palielinājies par 26%. Zivju produkcijas importa palielinājumu var izskaidrot ar to, ka 2001. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu par 1/3 daļu palielinājās zivju konservu ražošanas apjomi, kas palielināja arī pieprasījumu pēc zivju izejvielām. 2001. gadā zivju produkcijas importa apjoms no Norvēģijas bija 31% no kopējā zivju produkcijas importa apjoma. Tādējādi Norvēģija, tāpat kā iepriekšējos gados, bija galvenā Latvijas importēto zivju izejvielu piegādātāja valsts. Vairāk nekā 3 reizes palielinājies zivju produkcijas imports no Zviedrijas (saldētas siļķes un saldētas un atvēsinātas brētliņas), 2,2 reizes palielinājies zivju imports no Islandes (putasu un siļķu fileja) un 3 reizes palielinājies saldēto zivju imports no Maurītanijas (sardinellas un sardīnes). Bez tam palielinājies zivju produkcijas (galvenokārt saldētas siļķes) imports no Dānijas (2000.g. – 274 t, 2001.g. – 1110 t).

2001. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu par 22% pieaudzis sagatavoto un konservēto zivju importa apjoms. Galvenokārt palielinājies zivju izstrādājumu imports no Lietuvas (krabju nūjiņas un citi vēžveidīgo imitācijas produkti), kas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu pieaudzis par 66% jeb 294 t. Vairāk nekā 2 reizes jeb par 77 t palielinājies

zivju pusfabrikātu imports no Norvēģijas (siļķes fileja mīklā vai rīvmaizē). Savukārt no Kazahstānas tika importēti zivju konservi no saldūdens zivīm.

7.5. Valsts atbalsts zivsaimniecībā

Pamatojoties uz Zemkopības ministrijas 26.01.2001. rīkojumu Nr.27 “Par valsts atbalstu Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai”, zivsaimniecības attīstībai 2001. gadā tika piešķirtas valsts subsīdijas Ls 400000 apmērā. Kopā ar 2001. gada beigās zivkopības projektiem piešķirtajiem papildus subsīdiju līdzekļiem zivsaimniecības attīstībai gada laikā tika izlietotas valsts subsīdijas Ls 408878,57 apmērā. Šos valsts atbalsta līdzekļus saņēma 70 subsīdiju pretendenti.



Avots: Valsts zivsaimniecības pārvaldes dati

7.5.attēls. Valsts subsīdiju apjoms zivsaimniecības attīstībai 2001. gadā Ls tūkst.

Valsts subsīdiju līdzekļi zivsaimniecībā veicināja zvejas kuģu pakāpenisku atjaunošanu, renovāciju un modernizāciju, kā arī akvakultūras uzņēmējdarbības attīstību, kas sniedza iespēju papildu darba vietu veidošanai lauku rajonos. Vislielākā daļa subsīdiju līdzekļu, t.i., 73 % tika izmantoti zvejas kuģu, kas zvejo Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī aiz piekrastes joslas, modernizācijai un kuģu piestātņu renovācijas pasākumiem. 2001. gadā tika uzsākta valsts subsīdiju piešķiršana jaunu zvejas kuģu būvei un šāds finansu atbalsts tika piešķirts viena jauna zvejas kuģa būvniecībai.

Zivju apstrādes sektorā arvien vairāk līdzekļu tiek ieguldīts uzņēmumu rekonstrukcijā un celtniecībā, lai paaugstinātu nozares uzņēmumu konkurētspēju un attīstītu jaunas un modernas tehnoloģijas. Ir ļoti svarīgi, ka tuvākajā laikā šos pasākumus atbalstīs un veicinās “Speciālā pirmsiestāšanās programma lauksaimniecības un lauku attīstībai – SAPARD” līdzekļu izmantošanas iespējas.

Cēloņi, kas ietekmējuši vai kavējuši nozares attīstību

- Arī 2001. gada laikā Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī turpināja samazināties zivju krājumi, kas negatīvi ietekmēja Latvijas nozvejas kvotu lielumu, zvejas limitus un zvejniecības uzņēmumu ieņēmumus.

- Zvejas flotes nolietotais aprīkojums un tā izmantošanas zemā efektivitāte turpina samazināt nacionālās zvejniecības konkurētspēju ar citām valstīm. Tas norāda uz pastiprinātu zvejas flotes atjaunošanas un modernizācijas nepieciešamību.
- Zivju produkcijas ražošana ar augstāku pievienoto vērtību ir ierobežota Latvijai pieejamo zivju resursu un apstrādei izmantojamo zivju sugu sastāva dēļ. Zivju konservu īpatsvars kopējā zivju produkcijas ražošanas apjomā ir aptuveni 55%, un šādu viena veida produkciju ražo ļoti daudzi Latvijas zivju apstrādes uzņēmumi.
- Zivju apstrādes uzņēmumu produkcija galvenokārt tiek realizēta NVS tirgū, kas ir nestabils un grūti prognozējams ilgstošam laika periodam.
- Svarīgākajos eksporta tirgos pieaug Latvijas zivsaimniecības uzņēmumu konkurence ar citu Baltijas valstu, kā arī Krievijas zivju produkcijas ražotājiem.
- Zivju un vēžu audzēšana attīstās un var kļūt par perspektīvu uzņēmējdarbības veidu, nodrošinot papildus darba vietas lauku rajonos.
- Valsts atbalsts subsīdiju veidā, kaut arī ierobežotos apjomos, veicina zvejas kuģu pakāpenisku atjaunošanu, renovāciju un modernizēšanu, kā arī akvakultūras uzņēmējdarbības attīstību.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Zivsaimniecības nozare ir tradicionāls Latvijas iedzīvotāju nodarbošanās veids, ko nosaka Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis un tās izvietojums Baltijas jūras krastā. Nozares darbība pamatā ir balstīta uz vietējiem, Latvijai pieejamiem Baltijas jūras un Rīgas jūras līča zivju resursiem.
- Intensīvas zvejas un ūdeņu piesārņojuma dēļ Baltijas jūrā samazinās zivju resursi un līdz ar to Latvijai pieejamās nozvejas kvotas.
- Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī zveju veic novecojusi zvejas flote ar zemu izmantošanas efektivitāti. Ir nepieciešams veikt visus iespējamus pasākumus, lai nodrošinātu zvejas flotes modernizāciju un atjaunošanu.
- Ostu iekšējā infrastruktūra ir ievērojami novecojusi un nepilnīga. Tās sakārtošanai ir nepieciešamas papildus investīcijas vai cita veida finansu ieguldījumi.
- Zivju apstrādes uzņēmumos tiek veikts aktīvs darbs to sakārtošanai atbilstoši ražošanas higiēnas un pārtikas drošības prasībām.
- Latvijas zivju apstrādes uzņēmumu ražotās produkcijas sortiments ir plašs, tomēr tajā dominē zivju konservi. Turpmāk papildus būtu jāattīsta tādu produktu ražošana, kuriem ir augstāka pievienotā vērtība.
- Zivsaimniecības nozarei ir pozitīva zivju produkcijas ārējās tirdzniecības bilance. Nozares uzņēmumiem ir iespēja eksportēt zivju produkciju uz Eiropas Savienības un PTO valstīm, kā arī ir pieredze un zināšanas NVS valstu tirgos.
- Latvijas lauku apvidos paplašinās vēžu un zivju audzēšana kā lauksaimniecībai alternatīvs nodarbošanās veids. Tiek radītas iespējas atpūtas zvejniecības un makšķerēšanas tūrisma attīstībai.
- Zivsaimniecībā ir pieejami ierobežoti valsts subsīdiju līdzekļi un nākotnē būtu nepieciešamas plašākas atbalsta iespējas nozares uzņēmumu konkurētspējas un darbības efektivitātes nodrošināšanai.

K.Gulbe (Tālr. 7027820)

8. Pārtikas drošības un kvalitātes nodrošināšanas politika un to realizējošās institūcijas

8.1. Tirgus uzraudzības nodrošināšana

Valsts uzraudzību dzīvnieku izcelsmes pārtikas aprites jomā veic Pārtikas un veterinārais dienests, kura funkcijas noteiktas Pārtikas aprites uzraudzības likumā un Veterinārmedicīnas likumā. Sākot ar 2002.gada 1.janvāri, Pārtikas un veterinārais dienests veic pārtikas aprites uzraudzību visos tās posmos. Pārtikas un veterināro dienestu veido centrālais aparāts un šādas struktūrvienības - teritoriālās struktūrvienības, laboratorijas, Sanitārā robežinspekcija, Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centrs. Sanitārā robežinspekcija veic veterināro, fitosanitāro un atbilstības, drošuma un nekaitīguma prasību kontroli uz valsts robežas.

Valsts uzraudzību augu aizsardzības jomā veic Valsts augu aizsardzības dienests, kurš sastāv no centrālā aparāta (4 departamenti) un reģionālajām nodaļām. 2001.gadā notika Valsts augu aizsardzības dienesta reorganizācija, kuras rezultātā tika uzlabota tam uzticēto funkciju koordinācija un realizācija.

Pārtikas aprites valsts uzraudzība un kontrole saskaņā ar gaļas, piena, zivju, olu un medus uzraudzības programmām

- Zvejas produktu aprites uzraudzības nodrošināšanai 2001.gadā zvejas produktu aprites uzņēmumos veikti 3130 monitoringa izmeklējumi, nosakot mikrobioloģiskos rādītājus izejvielām, gatavajai produkcijai, dzeramajam ūdenim un pārtikas saskares virsmu nomazgājumiem, kā arī ķīmiskos rādītājus izejvielām un gatavajai produkcijai. 37 zvejas produktu apstrādes uzņēmumi saņēmuši brīdinājuma rīkojumus, bet uz laiku bija apturēta 12 uzņēmumu darbība.

Zvejas produktu apstrādes uzņēmumu inspekcija un kontrole veikta vienu reizi ceturksnī uzņēmumos, kuri produkciju realizē vietējam tirgum un vienu reizi mēnesī uzņēmumos, kuri atbilst Eiropas Savienības normatīvo aktu prasībām. Zvejas kuģi tika apsekoti 1-2 reizes gadā.

- Gaļas un gaļas produktu aprites uzraudzības nodrošināšanai 2001.gadā Pārtikas un veterinārais dienests veicis 5516 monitoringa laboratoriskos izmeklējumus gaļas aprites procesā iesaistajos uzņēmumos. Paraugi tika ņemti izejvielu, gatavās produkcijas, dzeramā ūdens kontrolei par to atbilstību normatīvo aktu prasībām, kā arī tika analizēta higiēnas prasību ievērošana, ņemot paraugus no darba virsmām.

Valsts kontroles laikā konstatējot normatīvo aktu pārkāpumus, sagatavoti brīdinājuma rīkojumi, administratīvie protokoli, kas kopā ir 2990 pārkāpumu konstatēšanas akti. Par to tika iekasēti naudas sodi Ls 2516 apmērā, apturēta 32 gaļas pārstrādes uzņēmumu darbība, apturēta 66 kautuvju darbība. Pēc trūkumu novēršanas tika atjaunota 31 gaļas pārstrādes uzņēmuma un 19 kautuvju darbība.

Pārtikas un veterinārais dienests, realizējot valsts veterinārās uzraudzības mehānismu nelikumīgas izcelsmes gaļas aprites novēršanā Latvijas Republikā, 2001.gadā izņēma no aprites 415 230 tonnas gaļas un gaļas produktu.

2001.gada aprīlī tika veikta gaļas un gaļas produktu ievadējuzņēmumu pārreģistrācija, un rezultātā no esošajiem 190 uzņēmumiem ir pārreģistrēti 102.

- Piena, olu un biškopības produktu aprites uzraudzības nodrošināšanai 2001.gadā Pārtikas un veterinārais dienests 2565 monitoringa izmeklējumus veica izejvielai, gatavai produkcijai un dzeramajam ūdenim, kā arī 51 ķīmisko izmeklējumu un 1355 darba virsmu noskalojumu izmeklējumu bakterioloģiskai kontrolei. Par 2001.gadā konstatētajiem pārkāpumiem sagatavoti brīdinājuma rīkojumi par uzņēmumu darbības apturēšanu, no kuriem 9 tika

sagatavoti piena savākšanas centros, 73 - piena pārstrādes uzņēmumā, 2 - olu šķirošanas un iepakojšanas uzņēmumos, 1 - medus pārstrādes uzņēmumos. Pamatojoties uz konstatētajiem pārkāpumiem, uz laiku tika apturēta 8 piena savākšanas centru darbība, 16 piena pārstrādes uzņēmumu darbība, 1 olu ražošanas saimniecības darbība.

2001.gadā panākta Eiropas Komisijas atzīšana par uzņēmuma a/s "Limbažu piens" iekļaušanu eksportētājuuzņēmumu sarakstā uz Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Vienotas robežkontroles informatīvās sistēmas izveidošana (2000. – 2002.)

2001.gadā izstrādātas tehniskās prasības un organizēts valsts pasūtījums nepieciešamās aparatūras un programmatūras iegādei, kas sekmēja ceturtajā kārtā paredzēto kontroles punktu nodrošinājumu ar aparatūru un programmatūru. Sadarbībā ar VITA un ZM LAD tika turpināta robežkontroles punktu pieslēgšana VNDP tīklam, nodrošinot 5 jaunus pieslēgumus muitas termināliem un 4 pieslēguma pārvietošanas. Tika organizētas iezvanpieejas iespējas 6 muitas noliktavās, tādējādi visām pastāvīgajām kontroles vietām nodrošinot attālinātu datu apmaiņas iespēju. 2001.gadā izstrādātas nepieciešamās specifikācijas un organizēta robežkontroles dokumentu apstrādes programmas izstrāde, kas uzstādīta kontroles punktos. Patlaban notiek programmatūras ieviešanas darbi.

2001.gadā uzsākts darbs pie administratīvo, tehnisko un programmatisko pasākumu izstrādes, lai nodrošinātu datu lietošanu, apmaiņu un glabāšanu Sanitārajā robežinspekcijā.

Izstrādātas nepieciešamās specifikācijas veterināro un nekaitīguma robežsertifikātu programmatūras izstrādei. Tika atrisinātas savstarpējās informācijas apmaiņas problēmas kontroles punktos, uzlabotas datu apmaiņas iespējas ar centrālo datu bāzi, uzsākta sadarbība ar saistīto organizāciju ID speciālistiem datu apmaiņas tehnisko problēmu risināšanā.

Robežkontroles punktu tehniskās bāzes pilnveidošana atbilstoši Eiropas Savienības prasībām

2001.gadā kontroles punktu un administrācijas darbības nodrošināšanai noslēgts 51 līgums par telpu nomu, sakaru pakalpojumiem un apsaimniekošanu, noslēgti 47 saimnieciskie līgumi par materiālo atbildību, automašīnu un telefonu nomu, veikta Sanitārās robežinspekcijas reģionālo telpu iekārtošana Valkā un Pāterniekos. Veikta Sanitārās robežinspekcijas iekārtu identifikācija, veikta ikgadējā mērinstrumentu kalibrēšanas procedūra, ieviesti paraugu nodrošinājumi (plombas, etiķetes, drošības uzlīmes).

Sanitārās robežinspekcijas resursu daļa ir piedalījies VID izveidotajās izsoles komisijās par robežkontroles punktu projektēšanu Grebņevā un Pāterniekos, kā arī robežkontroles punktu būvniecību Meitenē un Terehovā.

Valsts augu aizsardzības dienesta struktūras un funkciju pilnveidošana saskaņā ar dienesta attīstības plānu (2000.-2003.)

Valsts augu aizsardzības dienests ietekmē augkopības nozares attīstību un izpilda normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus visā Latvijas Republikas teritorijā, tāpēc dienesta struktūras un funkciju pilnveidošana ietekmēja dienesta un lauksaimniecībā iesaistīto personu darbību.

2001.gadā veiktās VAAD struktūras pilnveidošanas galvenais mērķis bija panākt efektīvu inspektoru darbību valsts uzraudzības un kontroles jomā, kā arī uzlabot dienesta administratīvo darbību un darba pārraudzību visā Latvijas teritorijā. Jaunā dienesta struktūra uzsāka darbu 2001.gada 1.martā.

Dienesta struktūras pilnveidošanas rezultātā tika izveidotas 7 reģionālās nodaļas ar šādiem reģionu centriem - Rīgu, Jelgavu, Saldu, Talsiem, Jēkabpili, Preiļiem, Valmieru, un to galvenais uzdevums ir normatīvo aktu izpildes uzraudzība un kontrole.

Struktūras pilnveidošanas ļāva nošķirt normatīvo aktu izpildes kontroles un uzraudzības funkcijas no normatīvo aktu ieviešanas koordinēšanas funkcijām.

Pēc reorganizācijas pabeigšanas departamentu galvenās funkcijas ir nepieciešamo metodiku un instrukciju izstrāde inspektoru darba nodrošināšanai, normatīvo aktu projektu

izstrāde un to izskaidrošana inspektoriem, darba plānu sagatavošana, kā arī inspektoru apmācība. Kontroles un uzraudzības funkcija tika nodota reģionālajām nodaļām.

Tādējādi galvenais mērķis - uzlabot uzraudzības un kontroles funkciju veikšanu - tika panākts, kas protams, visvairāk ietekmēs sabiedrību, jo inspektori savā darbā, sniedz konsultācijas un pilda normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

Reģionālo nodaļu izveide sekmēja arī vienā rajonā dažādās vietās esošo darbinieku apvienošanu vienā vietā un esošās materiālās bāzes un telpu atjaunošanu, kā arī vairāku vietu saslēgšanu vienā dienesta datoru tīklā, kas uzlaboja un uzlabos dienesta pakalpojumu kvalitāti.

Fitosanitārās laboratorijas darbības uzlabošana, pamatojoties uz ES prasībām (2000.-2002.)

2000. gadā tika veikts telpu remonts Lielvārdes ielā 36/38, lai telpas pielāgotu laboratorijas vajadzībām, un 2001. gada sākumā Augu karantīnas organismu diagnostikas daļa tika pārcelta uz izremontētajām telpām. 2001. gadā PHARE 98 investīciju projekta ietvaros tika iegādātas un uzstādītas arī vairākas laboratorijas iekārtas: elektroforēze, šūilinga centrifūga, laminārās gaisa plūsmas skapis, avārijas dušas iekārta, PCR iekārtas, stereobinoskops ar *Pro Image* sistēmu un stereobinoskopi, lai laboratorija spētu veikt augu un augu produktu laboratoriskās analīzes atbilstoši EPPO (Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācijas) un ES prasībām.

Šī PHARE projekta ietvaros tika veikta arī siltumnīcas celtniecība laboratorijas vajadzībām. Siltumnīcas celtniecība un iekārtu piegāde tika pabeigta 2001. gada rudenī. Siltumnīca nepieciešama indikatoraugu audzēšanai (baklažāni, tabaka), lai laboratorija spētu veikt laboratoriskās analīzes atbilstoši ES prasībām, kā arī pēcpārbaudēm kartupeļu vīrusu noteikšanai.

Lai akreditētu laboratoriju, 2001. gadā tik uzsākts darbs pie nepieciešamās dokumentācijas sagatavošanas un kvalitātes sistēmas ieviešanas laboratorijā. Sagatavoto dokumentāciju laboratorijas akreditēšanai un pieteikumu LATAK paredzēts iesniegt līdz 2002. gada beigām.

Lai paaugstinātu laboratorijas personāla kvalifikāciju, laboratorijas speciālisti 2000. un 2001. gadā – bakteriologs, virusologs un nematologs - piedalījušiesursos Latvijā – Francijas kopprojekta ietvaros Francijā par attiecīgajām jomām un jaunāko laboratorijas metožu apgūšanai.

Fitosanitārai kontrolei pakļauto ražotāju un importētāju reģistra un informatīvās sistēmas izveidošana (2000.-2002.)

2000. gadā uzsākta fitosanitārai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrācija. Lai izveidotu datorizētu reģistru, uzsākts darbs pie programmatūras specifikācijas izstrādāšanas datu bāzei un informācijas sistēmai. 2001. gadā uzsākts darbs pie reģistra datu bāzes pilotprojekta izveidošanas un uzsākta reģistrēto personu ievadīšana datu bāzē. 2002. gadā tiek turpināts darbs pie datu bāzes uzlabošanas un informācijas sistēmas izveidošanas. VAAD 2002. gadā ir iesniedzis pieteikumu VITA (Valsts informācijas tīklu aģentūra) 9 pastāvīgo pieslēgumu izveidošanai VNDPT (Valsts nozīmes datu pārraides tīklam) Rīgā un VAAD reģionālajās nodaļās, kas būtiski uzlabos informācijas apriti starp centru un reģionālajā nodaļām.

Augu aizsardzības līdzekļu ietekmes izvērtēšana uz apkārtējo vidi un cilvēku veselību. Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas pilnveidošana, reģistrācijā iesaistīto ekspertu apmācība un iekļaušana ES programmās. Augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības un lietošanas kontrole

Lai kvalitatīvi un objektīvi novērtētu augu aizsardzības līdzekļa ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, tiek apgūtas un ieviestas mūsdienu zinātnes attīstības līmenim atbilstošas un ES atzītas novērtējuma sagatavošanas metodes.

Izstrādāts detalizēts plāns augu aizsardzības līdzekļu novērtējuma sagatavošanai. Tādējādi nodrošināta efektīvāka esošo ekspertu izmantošana un uzsākta novērtējuma sagatavošanai nepieciešamā darba laika uzskaitē un normēšana.

Augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanas metožu modernizācijai un novērtējuma kvalitātes uzlabošanai ieviesta ES prasībām atbilstošas matemātiskās modelēšanas metode augu aizsardzības līdzekļu vides riska novērtēšanai.

Uzsākta ES prasībām atbilstošas matemātiskās modelēšanas metodes ieviešana ietekmes novērtēšanai uz strādājošo augu aizsardzības līdzekļa lietošanas laikā (EUROPOEM).

Lai uzlabotu Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas darba organizāciju, noteikta precīza funkciju sadale. Katrs eksperts specializējas augu aizsardzības līdzekļa novērtējuma sagatavošanā par konkrētu sadaļu: fizikāli ķīmiskās īpašības, toksikoloģija, ekotoksikoloģija, uzvedība vidē, efektivitāte.

Lai modernizētu augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas datu uzskaiti, izveidota datu bāze par augu aizsardzības līdzekļu reģistru un reģistrācijas procesa administrēšanu un tiek nodrošināta augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas datu uzkrāšana elektroniskā formā.

Minētās aktivitātes nodrošinājušas Lauksaimniecības attīstības 2001. gada programmā paredzēto pasākumu izpildi:

- ir veidota ES prasībām atbilstoša augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas administrēšanas sistēma un nodrošināta efektīva darbaspēka izmantošana;
- tiek nodrošināta iespēja izmantot mūsdienu zinātnes attīstības līmenim atbilstošas tehnoloģijas, lai sagatavotu novērtējumu par augu aizsardzības līdzekļa atbilstību reģistrācijas prasībām;
- datu uzkrāšana elektroniskā formā, kas ievērojami uzlabo sabiedrības informēšanas pasākumu efektivitāti, nodrošinot operatīvu informācijas apriti.

Augu aizsardzības līdzekļu izvērtēšanas un reģistrācijas daļas speciālisti iesaistījušies Latvijas - Dānijas sadarbības projektā "Pesticīdu reģistrācijas programma trīs Baltijas valstīs un Polijā". Atbilstoši projekta sadaļās "Toksikoloģija", "Ekotoksikoloģija" un "Uzvedība vidē" plānotajam, speciālisti padziļinājuši teorētiskās zināšanas un pieredzējušu Dānijas ekspertu vadībā apguvuši matemātiskās modelēšanas metodes augu aizsardzības līdzekļu vides riska un toksiskuma novērtēšanai.

Augu aizsardzības līdzekļu izvērtēšanas un reģistrācijas daļas speciālisti piedalījušies Ziemeļvalstu seminārā Somijā (datamodelēšanas programmas), semināros par ĢMO (Ģenētiski modificētu organismu) ietekmes uz vidi novērtējumu Dānijā, Lietuvā un Igaunijā, seminārā par metodēm augu aizsardzības līdzekļu ietekmes novērtēšanai uz ūdens organismiem, savvaļas mugurkaulniekiem un bezmugurkaulniekiem.

Pārskata periodā Valsts augu aizsardzības dienesta speciālisti ieguvuši tiesības piedalīties Eiropas Komisijas Koordinācijas (ECCO) sanāsmēs, tādējādi iegūstot iespēju vērot novērtēšanas un lēmuma pieņemšanas procedūru par darbīgo vielu atbilstību iekļaušanai Eiropas Savienībā reģistrēto darbīgo vielu sarakstā. Saskaņā ar ECCO darba plānu VAAD speciālistiem būs iespēja piedalīties novērtējumā šādās sadaļās: ekotoksikoloģija, uzvedība vidē, maksimāli pieļaujamā atlieku līmeņa noteikšana, kā arī noslēguma sanāsmēs par priekšlikuma izstrādi lēmuma pieņemšanai par darbīgās vielas reģistrāciju ES.

Zemes īpašnieki (nomnieki), visi augu aizsardzības līdzekļu lietotāji un visas ieinteresētās personas tiek informētas par Latvijā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu pareizas lietošanas noteikumiem, kā arī par pasākumiem, kas veicami ar augu aizsardzības līdzekļiem saistīto nelaimes gadījumu seku likvidēšanā (t.sk. arī vides piesārņošanas seku likvidēšanā).

Viena no Valsts augu aizsardzības dienesta kompetencē esošajām funkcijām ir valsts uzraudzība un kontrole par augu aizsardzības līdzekļu apriti Latvijā.

Saskaņā ar likumdošanas tuvināšanu ES prasībām Valsts augu aizsardzības dienesta Augu aizsardzības līdzekļu aprites kontroles organizācijas daļa 2001.gadam augu aizsardzības līdzekļu pārbaudēm Latvijā izstrādāja stratēģisko plānu, kurā paredzētie pasākumi nodrošināja:

- ātru ievestā augu aizsardzības līdzekļa pārbaudi,
- savlaicīgu izplatīšanas aizturēšanu pārkāpumu konstatēšanas gadījumā,
- iespējamo pārkāpumu novēršanu pēc iespējas īsākā termiņā.

Veicot darbīgo vielu kontroli augu aizsardzības līdzekļiem, kuriem beidzies garantētais derīguma termiņš, tiek nodrošināta iespēja:

- pārbaudīt augu aizsardzības līdzekļu atbilstību reģistrācijas nosacījumiem,
- lemt par augu aizsardzības līdzekļa tālāku izmantošanu atkarībā no darbīgās vielas sastāva,
- izmantot augu aizsardzības līdzekļus, kuriem beidzies derīguma termiņš, kas samazina iespēju uzkrāties nelikvīdiem.

Valsts augu aizsardzības dienesta inspektori augu aizsardzības uzraudzības nolūkā 2001.gadā apmeklēja 186 personas, kas veic augu aizsardzības pasākumus, un kontrolēja to izpildi atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Lauksaimniecības attīstības gada programmas 6.sadaļā “Tirgus uzraudzības nodrošināšana” noteiktie uzdevumi ir izpildīti.

Dzīvnieku izcelsmes pārtikas uzraudzības pasākumi ir bijuši pietiekami efektīvi, lai nodrošinātu patērētāju drošību. Pārtikas un veterinārais dienests un Sanitārā robežinspekcija ir veikusi pasākumus, kas nepieciešami Eiropas Savienības likumdošanas prasību pakāpeniskai ieviešanai.

Valsts augu aizsardzības dienesta struktūra un funkciju realizācija ir pilnveidota saskaņā ar Valsts augu aizsardzības dienesta attīstības plānu (2000.-2003.).

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) veic uzraudzību, kontrolējot likuma normu un citu normatīvo aktu prasību izpildi attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļu apriti, aizsargājot iedzīvotāju intereses un likumīgās tiesības, sabiedrības drošību, un vidi.

Augu aizsardzības līdzekļu novērtēšana kļuvusi profesionālāka, kas ir garants tam, ka tikai videi un cilvēku un dzīvnieku veselībai droši augu aizsardzības līdzekļi tiek iekļauti augu aizsardzības līdzekļu reģistrā.

8.2. Valsts veterinārās uzraudzības nodrošināšana

Valsts veterināro uzraudzību veic Pārtikas un veterinārais dienests, kurš saskaņā ar Veterinārmedicīnas likumu kontrolē dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu, dzīvnieku barības un veterināro zāļu apriti.

1. Valsts veterinārās uzraudzības nodrošināšana atbilstoši piešķirtajai valsts budžeta dotācijai un atbilstoši Valdības deklarācijas 7.1.6.punktam.

Budžeta programmas „Veterinārmedicīna” izpildei 2001.gadā tika paredzēta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem Ls 3081213, tas ir, 51,3 % no kopējiem Pārtikas un veterinārā dienesta ieņēmumiem, Ls 1754068 - no maksas pakalpojumiem un citiem ieņēmumiem, Ls 1165384 – ārvalstu finansu palīdzība.

Pārtikas un veterinārā dienesta 2001.gada kopējo izdevumu struktūra: kārtējie izdevumi - 77,4%, kapitālie izdevumi - 16,7%, investīcijas - 5,8,% un maksājumi par aizņēmumiem un kredītiem - 0,1%.

2. Dzīvnieku izcelsmes produkcijas (gaļas un gaļas produktu, piena un piena produktu, olu un olu produktu, zvejas produktu, biškopības produktu) aprites, veterināro zāļu un veterinārfarmaceutisko produktu, dzīvnieku barības, dzīvnieku veselības un labturības valsts uzraudzības un kontroles veikšana saskaņā ar ikgadējām uzraudzības programmām.

2.1. Dzīvnieku veselības uzraudzības jomā:

2.1.1. veikti dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības programmā paredzētie profilakses pasākumi;

2.1.2. pamatojoties uz epizootiskās situācijas analīzi rajonos un valstī, sagatavots ikmēneša un gada epizootiskās situācijas pārskats, kas nosūtīts arī Starptautiskajam Epizootiju birojam;

2.1.3. veikta informācijas apmaiņa ar Sabiedrības veselības aģentūru par zoonožu (infekcijas slimības, ar kurām slimo gan dzīvnieki, gan cilvēki) izplatību;

2.1.4. novērtēta situācija pasaulē sakarā ar A un B grupas dzīvnieku infekciju slimību uzliesmojumiem un noteikti dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu importa ierobežojumi;

2.1.5. izstrādātas šādu infekcijas slimību profilakses, diagnostikas un likvidācijas pasākumu instrukcijas - mutes un nagu sērgai, putnu gripai, Nūkāslas slimībai, klasiskajam cūku mērim, trakumsērgai, govju sūkļveida encefalopātijai, kā arī instrukcija par dzīvnieku novietnes, apkopes, inventāra u.c. priekšmetu dezinfekciju.

2.2. Dzīvnieku labturības uzraudzības jomā:

2.2.1. izveidots uzraudzības objektu reģistrs, kas tika regulāri papildināts un koriģēts;

2.2.2. identificētas neatbilstības, norādīts uz trūkumiem, dzīvnieku īpašnieki iepazīstināti ar normatīvo dokumentu prasībām (~ 60% apsekojumu gadījumos konstatētas neatbilstības, pārsvarā lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs);

2.2.3. izteikti brīdinājumi nopietnāku neatbilstību gadījumos;

2.2.4. pārkāpumu gadījumos īpašnieki sodīti saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksu;

2.2.5. pārkāpumu gadījumos pret īpašniekiem ierosinātas krimināllietas;

2.2.6. veikta uzraudzības objektu apsekošana; pašlaik uzraudzībā ir 121 430 lauksaimniecības dzīvnieku novietnes, 22 suņu patversmes, 3 suņu audzētas, 148 dzīvnieku pārvadāšanas transportlīdzekļi u.c.

2.3. Dzīvnieku barības, veterināro zāļu un veterinārfarmaceutisko produktu aprites uzraudzības jomā:

2.3.1. veikta dzīvnieku barības ražošanas uzņēmumu apsekošana (137 apsekojumi) un par konstatētajiem pārkāpumiem iekasēta soda nauda (kopā – Ls 686), aizturēta barības izplatīšana (kopā – 19 tonnas), izteikti brīdinājumi (kopā - 21), apturēta uzņēmuma darbība (1 uzņēmumam);

2.3.2. barības nekaitīguma nodrošināšanai veikti laboratoriskie izmeklējumi – barībai, kas satur dzīvnieku izcelsmes olbaltumu (0,76% no pārbaudītās barības konstatēta salmonellu klātbūtne);

2.3.3. veterināro zāļu uzraudzības nodrošināšanai veikta veterinārfarmaceutiskās darbības uzņēmumu apsekošana un 259 gadījumos konstatēta neatbilstība normatīvo aktu prasībām, administratīvais sods piemērots 119 reizes;

2.3.4. veikta veterinārfarmaceutiskās darbības licencēšana un izsniegtas 115 licences, t. sk. 75 licences veterināro zāļu izplatīšanai, 3 licences veterināro lieltirgotavu atvēršanai, 4 licences veterināro zāļu ražošanas uzņēmumu atvēršanai, 33 licences veterināro aptieku atvēršanai;

2.3.5. izsniegtas 1166 importa/eksporta atļaujas, no tām 866 atļaujas veterināro zāļu un veterinārfarmaceutisko produktu ievēšanai, 133 atļaujas veterināro zāļu un veterinārfarmaceutisko produktu izvešanai, 163 atļaujas veterinārmedicīnas preču ievēšanai, 4 atļaujas neregistrētu veterināro zāļu ievēšanai;

2.3.6. veikta veterināro zāļu, veterinārfarmaceitisko produktu, tajā skaitā dzīvnieku barības reģistrācija un reģistrēti 403 veterinārie produkti, no tiem 136 veterinārās zāles, 6 dezinfekcijas līdzekļi, 2 ārstnieciskie kopšanas līdzekļi, 16 veterinārie diagnostikumi, 24 veterinārās vakcīnas, 1 imunoglobulīns, 3 ārstnieciskās barības piedevas, 17 ārstnieciskās barības, 98 dzīvnieku barības, 92 dzīvnieku barības piedevas, 8 dzīvnieku kopšanas līdzekļi.

2.4. Dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu aprites uzraudzības pasākumi aprakstīti 6.sadaļas 1.punktā.

3. Vienotās informācijas sistēmas izstrāde un ieviešana Pārtikas un veterinārā dienesta aptvertajā darbības sfērā.

Pārtikas un veterinārais dienests ir veicis visus nepieciešamos pasākumus, lai pievienotos ADNS informācijas sistēmai, kas nodrošina informācijas apmaiņu ar Eiropas Savienības dalībvalstīm un institūcijām par situāciju dzīvnieku infekcijas slimību izplatībā.

Turpinās darbs, lai sagatavotos ANIMO informācijas sistēmai, kas nodrošina dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu pārvietošanās izsekojamību Eiropas Savienības teritorijā.

Starp Pārtikas un veterinārā dienesta centrālo aparātu un struktūrvienībām ir nodrošināta elektroniska informācijas apmaiņas sistēma dzīvnieku slimību jomā.

4.Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centra un veterināro laboratoriju materiāli tehniskā nodrošinājuma modernizācija, akreditācijas sfēras paplašināšana un speciālistu apmācība:

4.1. izveidots vienots laboratoriju tīkls ar centrālo koordinējošo laboratoriju VVMDC. Izstrādāts un ieviests laboratorisko paraugu savākšanas un transportēšanas plāns;

4.2. ieviestas 19 jaunas dzīvnieku slimību diagnostikas metodes un 26 pārtikas produktu testēšanas metodes;

4.3. pārtikas kontroles laboratorijas nacionālajā akreditācijā iekļautas 22 jaunas metodes;

4.4. saskaņā ar Veterinārmedicīnas likuma deleģējumu VVMDC uzsācis references laboratorijas funkciju pildīšanu par dzīvnieku infekcijas slimību diagnostiku un atliekvielu kontroli;

4.5. dzīvnieku slimību diagnostikas laboratorija akreditēta atbilstoši Standarta LVS EN 45001 prasībām; Pārtikas kontroles laboratorija akreditēta Vācijas nacionālajā akreditācijas birojā DAP;

4.6. laboratoriju kvalitātes sistēma pilnveidota atbilstoši standarta LVS EN ISO/IEC 17025 prasībām; akreditētas 2 veterinārās laboratorijas.

Ikgadējās "Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu atliekvielu programmas" izstrāde un izpilde

2001.gadā tika izstrādāta ikgadējā atliekvielu kontroles programma, kura tika nosūtīta arī Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju aizsardzības ģenerāldirektorātam.

2001.gadā četras reizes konstatēti pieļaujamā atliekvielu līmeņa pārkāpumi (3 – kautproduktos un 1 – pienā).

Ikgadējās programmas "Dzīvnieku lipīgo slimību profilakse un apkarošana" izstrāde un izpilde

• 6.1. dzīvnieku infekcijas slimību epizootiskā fona noteikšana. Republikā tika veikta seroloģiskā kontrole par šādu infekcijas slimību esamību valstī: mutes un nagu sērga (govīm un cūkām), kontagiozā pleiopneimonijs (govīm), cūku vezikulārā slimība (cūkām), aitū katarālais drudzis (aitām), Maedi-Visna slimība (kazām), aitū un kazu bakas (aitām, kazām), Āfrikas cūku mēris (cūkām), cūku klasiskais mēris (mājas un meža cūkām), putnu gripa (putniem), Nūkāslas slimība (putniem), govju sūkļveida encefalopātija (govīm), Skrēpi (aitām, kazām). Kontroles laikā šīs bīstamās infekcijas slimības netika atklātas.

- 6.2. veikta ikgadējā dzīvnieku veselības kontrole par govju virusālo diareju, brucelozi, infekciozo epididimītu, leptospirozi, listeriozi, malleusu, mikoplazmozi, paratuberkulozi, salmonellozi, zirgu gripu, infekciozo anēmiju, rinopneimoniju, vīrusu arterītu, infekciozo rinotraheītu / pustulozo vulvovaginītu, leikozi, ērcu encefalītu, artrītu / encefalītu, Aujeski slimību, cūku respiratoro reproduktīvo sindromu, hlamidiozi. Kontroles laikā atklātie seroloģiski pozitīvie dzīvnieki ir izolēti, veikta to ārstēšana vai likvidācija kautuvē.
- 6.3. trakumsērgas profilakses nolūkos republikā veikta lapsu orālā imunizācija pret trakumsērgu un imunitātes spraiguma kontrole.

Ikgadējās "Dzīvnieku izcelsmes pārtikas monitoringa programmas" izstrāde un izpilde
Aprakstīta 6.sadaļas 1.punktā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Lauksaimniecības attīstības gada programmas 7.sadaļā "Valsts veterinārās uzraudzības nodrošināšana" noteiktie uzdevumi ir izpildīti.

Efektīvu profilakses pasākumu un citu valstu epizootiskās situācijas adekvāta novērtējuma rezultātā valsts teritorija ir pasargāta no bīstamām dzīvnieku infekcijas slimībām.

Dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu, dzīvnieku barības un veterināro zāļu aprites jomā veikti efektīvi kontroles pasākumi, piemērotas samērīgas soda sankcijas, līdz ar to panākot pakāpenisku situācijas uzlabošanos.

Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes atliekvielu kontroles programma atbilst Eiropas Savienībā noteiktajām prasībām un ir viens no priekšnoteikumiem, lai Latvija varētu eksportēt produkciju uz Eiropas Savienības dalībvalstīm.

K.Šteina (Tālr. 7027115)
I.Veinberga (Tālr. 7027196)

9. Tirdzniecības politika

9.1. Latvijas un Eiropas Savienības savstarpējās tirdzniecības regulējošo nosacījumu attīstība Eiropas Līguma ietvaros

Pamata lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācija

Latvijas un Eiropas Savienības lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas sarunas tika uzsāktas 2001.gada novembrī un beidzās ar vienošanās protokola “Par tirdzniecības liberalizācijas sarunām starp Eiropas Komisiju un Latvijas Republikas Zemkopības ministriju par lauksaimniecības produktu jaunajiem tirdzniecības atvieglojumiem” parakstīšanu 2002. gada 4.aprīlī.

Latvijas Republikas un Eiropas Savienības lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas sarunu mērķis spert - lielu soli pretim paplašinātam Vienotajam Eiropas tirgum.

Lai tirdzniecības liberalizācijas rezultāti stātos spēkā ar 2002.gada 1.jūliju, no Latvijas un Eiropas Savienības puses tiks izstrādāti normatīvi akti kā autonomi un pārejoši pasākumi.

Latvijas Republikas likuma un ES normatīvā akta darbība ilgs līdz brīdim, kad stāsies spēkā Eiropas Līguma Papildprotokols, kurā būs ietverti divu līdzšinējo Latvijas un Eiropas Savienības lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas sarunu raundu rezultāti.

Latvijas un ES tirdzniecības liberalizācijas sarunas tika uzsāktas, pamatojoties uz:

- Eiropas Līguma 20.panta 4.daļu, kas nosaka, ka Kopiena un Latvija Asociācijas Padomē precī, pēc preces regulārā, un viena otras intereses, respektējošā veidā, izskatīs iespējas piešķirt viena otrai turpmākās atlaides lauksaimniecības preču tirdzniecībā.
- 2000.gada 8.maijā tirdzniecības liberalizācijas sarunās panākto vienošanos, kad puses apstiprināja to vēlmi turpināt sarunas ar mērķi paplašināt divpusējo lauksaimniecības produktu tirdzniecības atvieglojumu sfēru.

Sarunu galvenie principi:

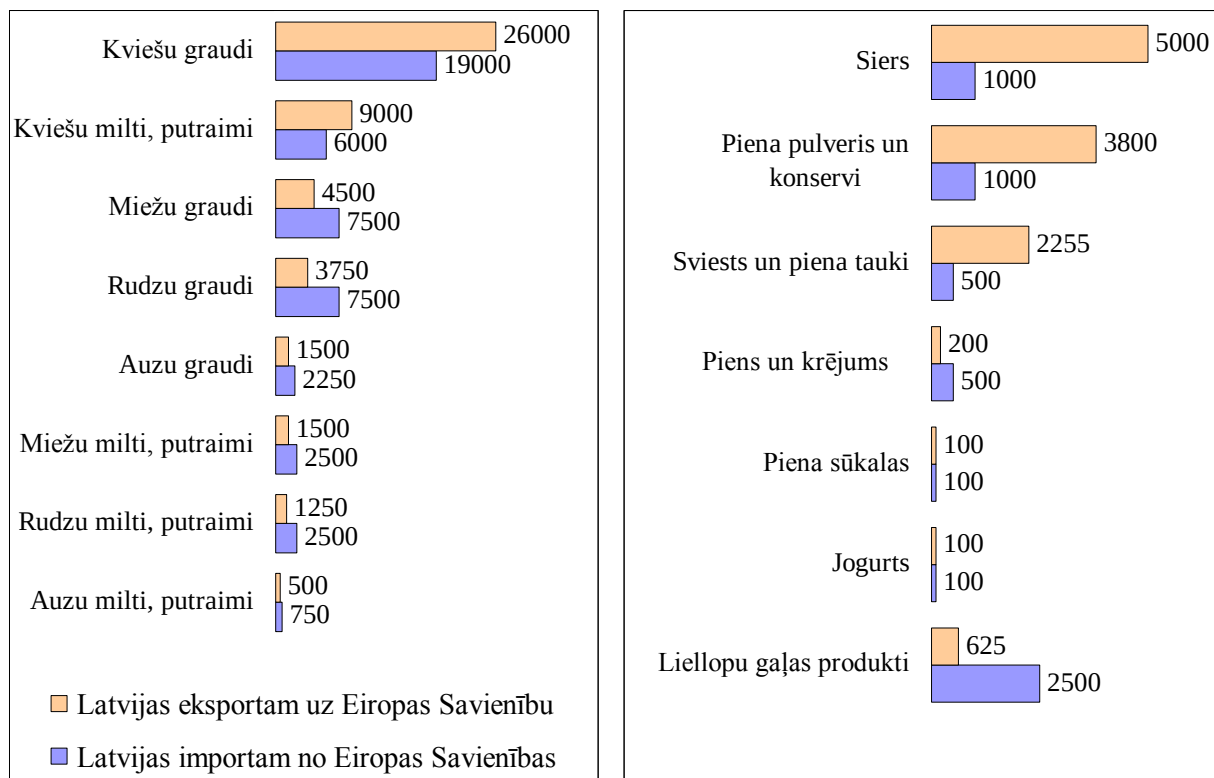
- muitas tarifu kvotas apjoma noteikšanai par pamatu tika ņemts iekšējā tirgus patēriņa apjoms, eksporta potenciāls, ko veido ražošanas un eksporta spējas;
- muitas tarifu kvotu ietvaros tiks atcelta ievedmuita;
- ES garantē, ka konkrētu lauksaimniecības produktu eksportam uz Latviju netiks piemērotas eksporta subsīdijas kā kvotas ietvaros, tā arī ārpus kvotām.

Sarunās Latvija un ES vienojās par šādiem sarakstiem:

- Dubultpeļņas saraksts – ietver šādu jutīgo lauksaimniecības sektoru produktus, par kuriem netika runāts 2000.gada sarunās (Vienošanās protokola pielikumi IIA un IIB):
 - graudu sektors,
 - liellopu un aitu gaļas sektors,
 - piena produktu sektors,
 - aitu un kazu gaļas sektors,
 - melase.

Minēto lauksaimniecības sektoru produktu tirdzniecībā tiek atceltas ievedmuitas neierobežotam daudzumam vai muitas tarifu kvotu ietvaros, un ES garantē, ka to eksportam uz Latviju gan kvotas ietvaros, gan ārpus kvotas netiks piemērotas eksporta subsīdijas.

Latvijas ražotājiem būtisks ieguvums ir piešķirtās muitas tarifu kvotas piena produktu eksportam (9.1.attēls), it sevišķi sieram tā palielināta no 3000 t līdz 5000 t, t.i. 45% no Latvijas siera ražošanas apjoma. Graudu un to pārstrādes produktus uz ES varēs eksportēt kopumā 48000 t. Sarakstā papildus Latvijas eksportam uz ES tika iekļautas graudaugu pārslas, medus, kartupeļu ciete, ābolu sulas koncentrāts u.c.



Avots: LR ZM un Eiropas Komisijas 2002.gada 4.aprīļa Vienošanās protokols

9.1.attēls. Latvijas un Eiropas Savienības tirdzniecības liberalizācijas sarunās norunātās muitas tarifu kvotas (tonnas)

Ad valorem tarifi virs 10% - saraksts ietver lielāko daļu lauksaimniecības produktu, kuru importam Eiropas Savienībā no Latvijas tiek piemērots procentuālais tarifs, lielāks par 10%, un šo produktu tirdzniecībā abpusēji tiks atcelti ievaduitas tarifi, kā piemēram, dzīvnieku zirgiem, eksotiskiem augļiem un to konserviem, kartupeļu miltiem un pārslām, vaļu un delfīnu gaļai u.c.

Šajā sarakstā ietverti atsevišķi produkti, kuru importam no Latvijas Eiropas Savienībā atcēla ievaduitas tarifus 2000.gada sarunu raundā, tai skaitā gaļas subproduktus, izņemot cūkgaļas, liellopu gaļas un mājputnu gaļas subproduktus, zirgu gaļai, augu produktiem – puķu sīpoliem, augiem, stādiem u.c.

Eiropas Kopienas izcelsmes graudu, piena un liellopu gaļas produktiem paredzēts piemērot papildus kontroli, ievadot Latvijā. Lai izlaistu brīvam apgrozījumam Latvijā papildus kontrolei pakļautos produktus, importētājiem ir jāuzrāda ES kompetento iestāžu izdotās obligātās eksporta licences sertificēta kopija un eksporta deklarācija. Papildu kontrole nepieciešama, lai nepieļautu šo produktu importu, kas nav tieši paredzēts Latvijai, un tādējādi Eiropas Savienībā varētu tikt piemērotas eksporta subsīdijas.

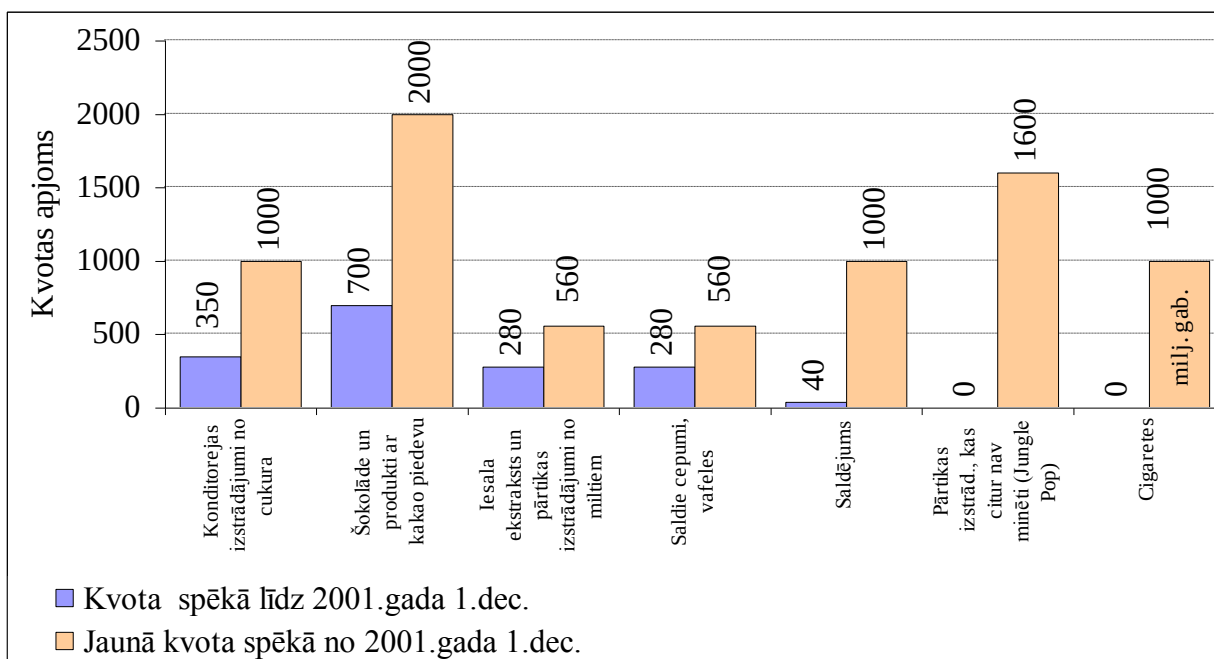
Reizi gadā Latvijas pusei jāsniedz informācija Eiropas Komisijai par brīvam apgrozījumam izlaisto Eiropas Kopienas izcelsmes lauksaimniecības produktu daudzumu iepriekšējā tirdzniecības gadā no xx.gada 1.jūlija līdz xx+1.gada 30.jūnijam, norādot eksporta licences numuru un preces kombinētās nomenklatūras kodu par katru darījumu.

Tirdzniecības liberalizācijas sarunu ekonomiskais ieguvums – Latvijas eksporta apjomi teorētiski var palielināties par Ls 12,7 milj., ņemot vērā papildus iegūto muitas tarifu kvotu vērtību.

Pārstrādāto lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācija

Latvijas un Eiropas Savienības pārstrādāto lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācijas sarunas tika uzsāktas 2000.gada maijā un beidzās 2001.gada 2.oktobrī, parakstot Latvijas Republikas un Eiropas Savienības Asociācijas padomes lēmumu Nr.7/2001 “Par Latvijas Republikas un Eiropas Savienības Asociācijas padomes lēmumu Nr. 7/2001 par tirdzniecības nosacījumu pilnveidošanu pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem, kā paredzēts Eiropas Līguma Protokolā 2”.

Iepriekšminētais lēmums stājās spēkā 2001.gada 1.decembrī.



Avots: ZM

9.2.attēls. ES piešķirto muitas tarifu kvotu salīdzinājums Latvijas pārstrādāto produktu eksportam

Līdz šim Eiropas Līguma 2. Protokols atsevišķu Latvijas izcelsmes pārstrādāto lauksaimniecības produktu eksportam uz Eiropas Savienību paredzēja piemērot samazinātu ievadmuitas tarifu un samazinātu lauksaimniecības komponenti muitas tarifu kvotas ietvaros.

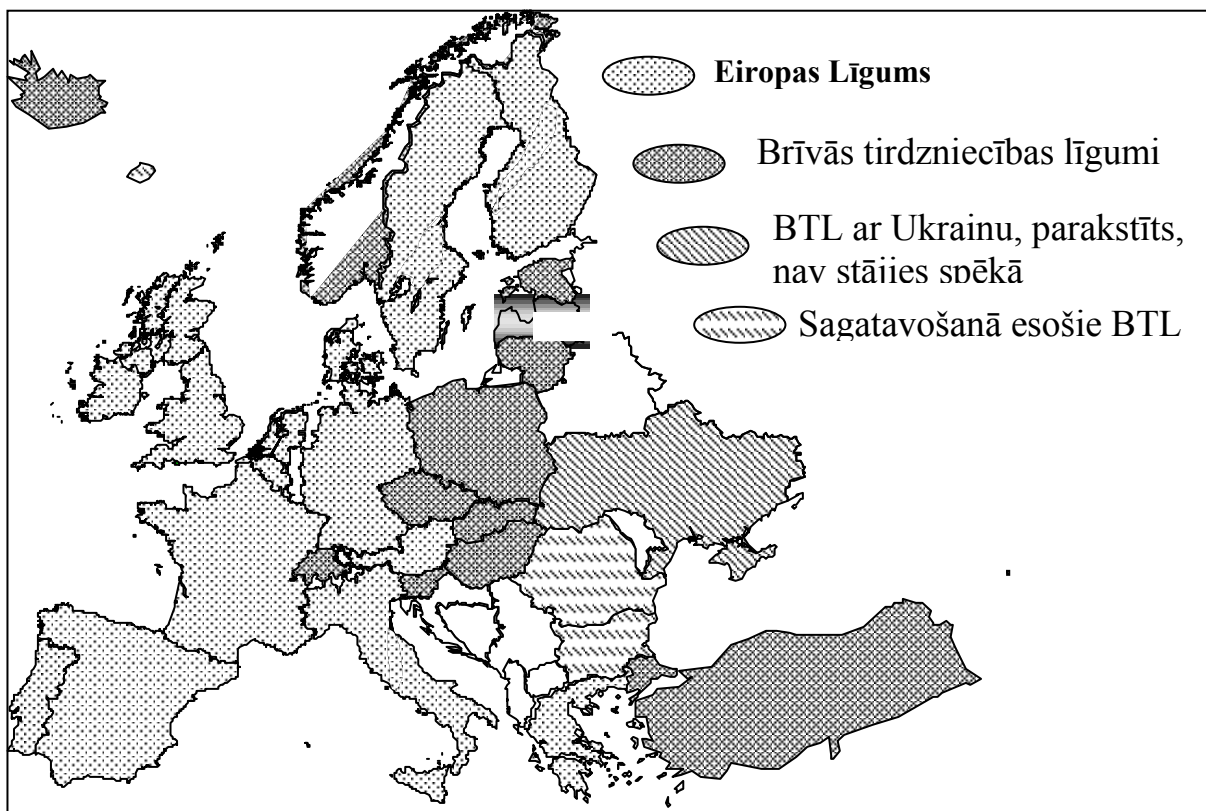
Latvijas pārtikas ražotāji ir ieguvuši palielinātas kvotas cukura konditorejas, kakao un miltu konditorejas izstrādājumu, saldējuma un citu produktu eksportam uz ES.

Savukārt Eiropas Savienības izcelsmes pārstrādāto lauksaimniecības preču importam Latvijā palielinātas muitas tarifu kvotas (9.2.attēls) jogurta, sauso pektīnu, margarīna, maizes, miltu konditorejas, gatavu zupu, džina importam, kā arī palielināts tarifu līniju skaits margarīnam, uz ko attiecas atlaides kvotu ietvaros. Būtiski palielināta ir muitas tarifu kvota margarīnam, kas Latvijas tirgum draudus nerada, jo pēdējo triju gadu laikā margarīns Latvijā tiek importēts vidēji 14,5 tūkstoši tonnu, no kā aptuveni puse ir imports no Polijas, pret kuras importu tiek piemērota ievadmuīta 0,5% apmērā.

Z.Ķikāns (Tālr. 7027375)

9.2. Brīvās tirdzniecības režīms

Ar 28 valstīm Latvija ir noslēgusi desmit brīvās tirdzniecības līgumus (BTL) (9.3.attēls), kas attiecas uz lauksaimniecības precēm. Līgums ar Ukrainu nav stājies spēkā, parafēts ir brīvās tirdzniecības līgums ar Bulgāriju, savukārt sagatavošanā atrodas līgumu projekti ar Dānijas Karalistei piederošajām Farēru salām un Rumāniju.



Avots: ZM

9.3.attēls . Latvijas noslēgtie un sagatavošanā esošie BTL

Latvijas Republikas un Bulgārijas Republikas brīvās tirdzniecības līguma projekta sagatavošana

2001. gada septembrī, pēc trijiem sarunu raundiem, tika *parafēts* brīvās tirdzniecības līguma projekts starp Latviju un Bulgāriju. Sarunas par brīvās tirdzniecības līguma (BTL) noslēgšanu starp šīm valstīm tika uzsāktas jau 1999.gadā Sofijā.

Puses savstarpēji vienojās un līguma projekts ietver lauksaimniecības preču sarakstu, kuram puses piešķir muitas tarifu kvotas un muitas nodokļu atlaides. Latvijas pusei sarunās izdevās panākt izdevīgus nosacījumus saldēto un konservēto zivju, *Jungle Pop* eksportam, panākot 0% tarifu likmi kvotas ietvaros. Jāmin, ka tieši šie produkti ir noteicošie Latvijas eksportā uz Bulgāriju 2000. gadā. Tika panākts lielāks muitas nodokļa samazinājums eksportam uz Bulgāriju sieram un graudu izstrādājumiem. Lauksaimniecības precēm, kas tiek ievestas ārpus muitas tarifu kvotas, tiks piemērota Vislielākās labvēlības režīma likme.

Līgums sekmēs Latvijas Republikas iekļaušanos Paneiropas kumulācijā - atvieglotu preču izcelsmes piešķiršanu Paneiropas kumulācijas dalībvalstīm. Paredzams, ka līgums stāsies spēkā 2002.gadā.

Latvijas un Ungārijas tirdzniecības liberalizācija

Pēc Ungārijas puses iniciatīvas 2001. gada novembrī tika uzsāktas lauksaimniecības preču liberalizācijas sarunas brīvās tirdzniecības līguma ietvaros.

Pušu lauksaimniecības ekspertu konsultācijās ir plānots panākt vienošanos par papildu koncesijām lauksaimniecības produktiem, kuras tiktu apstiprinātas Apvienotās komitejas sēdē un varētu stāties spēkā katrā pusē likumā noteiktajā kārtībā. Lauksaimniecības ekspertu tikšanās rezultātā puses ir panākušas vienošanos par preču sarakstiem un lauksaimniecības preču tālākās liberalizācijas pamatprincipiem - katras puses eksporta intereses un Eiropas Savienībai sniegtās priekšrocības

Lauksaimniecības preču liberalizācijas sarunas ir nepieciešamas, lai atvieglotu mūsu uzņēmējiem pieeju Ungārijas tirgum, jo to pašreiz kavē augstais muitas tarifu aizsardzības līmenis.

Latvijas un Čehijas tirdzniecības liberalizācija

2001. gadā turpinājās 2000. gadā uzsāktās lauksaimniecības preču tirdzniecības liberalizācijas sarunas Latvijas un Čehijas BTL ietvaros. Tika panākta vienošanās par abpusēju preču sarakstu, kurā iekļautajiem produktiem tiks noteiktas tirdzniecības priekšrocības muitas tarifu un kvotu veidā. Preču sarakstā ir iekļauti tādi produkti kā sviests, siers, desu izstrādājumi, šokolāde u.c.

I.Mežiniece (Tālr. 7027164)

9.3. Tirgus veicināšana

Brīvā tirgus apstākļi atver pircējam un ražotājam neierobežotas iespējas. Arvien plašāks kļūst piedāvāto pārtikas produktu klāsts un arī pieaugošā konkurence starp ražotājiem un tirgotājiem.

Lai palielinātu no vietējām izejvielām Latvijā ražotu kvalitatīvu produktu noieta apjomus, Zemkopības ministrija jau otro gadu sniedz savu atbalstu Latvijas lauksaimniecības produktu tirgus veicināšanas stratēģijas realizēšanas programmai, kuru īsteno Mārketinga padome. Mārketinga padome ir sabiedriska organizācija, kas apvieno Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu ražotājus ar mērķi sekmēt no vietējām izejvielām ražotu preču pārdošanu vietējā un ārējā tirgū.

Šīs programmas ietvaros 2001. gadā Latvijas uzņēmējiem tika sniegts atbalsts dalībai starptautiskajās izstādēs “Agro Balt” un “Tallin Food Fair”, kurās tika veidots vienotais Latvijas stends. Savu ceļu pie pircējiem veiksmīgi turpina pārtikas produktu kvalitātes preču zīme “Kvalitatīvs Latvijas produkts”, kas tika izveidota jau 2000. gadā. Šī zīme tiek piešķirta pārtikas produktiem, kuru sastāvā ir vismaz 75 % Latvijā audzētu izejvielu un kas atbilst noteiktām kvalitātes prasībām. Preču zīmes piešķiršanas noteikumi ir izstrādāti, ņemot vērā katras konkrētas pārtikas preču grupas specifiskās īpašības, un tos ir apstiprinājušas konkrētās nozares asociācijas. Uz 2002. gada 1. maiju preču zīme ir piešķirta 152 produktiem no 23 uzņēmumiem.



I.Mežiniece (Tālr. 7027164)

9.4. Brīvās tirdzniecības līgumos Latvijas prioritārajiem lauksaimniecības produktiem paredzēto muitas tarifu kvotu izpilde

Latvijas noslēgtajos brīvās tirdzniecības līgumos tirdzniecības atvieglojumi jutīgajiem lauksaimniecības produktiem tiek noteikti galvenokārt muitas tarifu kvotu ietvaros vai tiek saglabāti vislielākās labvēlības režīma nosacījumi. Turpmāk tekstā importa muitas tarifu kvotu izpilde uzrādīta pēc Lauka Atbalsta dienesta sniegtās informācijas, savukārt eksporta muitas tarifu kvotu izpildē uzrādīts eksportētais apjoms noteiktajā periodā pēc Centrālās statistikas pārvaldes sniegtās informācijas, pieņemot, ka uzņēmēji pirmkārt izmanto līgumos sniegtās priekšrocības.

No Latvijas noslēgtajiem brīvās tirdzniecības līgumiem tikai Eiropas Līguma ietvaros Latvija ir piešķīrusi muitas tarifu kvotu Eiropas Savienības izcelsmes cūkgaļas (atsevišķu tarifu līniju) importam 2420 t apjomā (01.07.2001.-30.06.2002) ar turpmāku ikgadējo pieaugumu 220 t, un tā izpilde uz šī gada 1.aprīli ir 62% no kvotas apjoma. Cūkgaļas ievad muitas tarifu likme kvotas ietvaros ir noteikta 0% apmērā, un muitas tarifu kvotas nosacījumi tiek piemēroti tikai gadījumos, ja par cūkgaļas eksportu no Eiropas Savienības nav maksātas eksporta subsīdijas.

Arī piena produktu importam noslēgtajos BTL neierobežotam daudzumam piemērojama ievad muitas likme galvenokārt VLR apmērā, un atsevišķos koncesijas līgumos paredzētas kvotu ietvaros (9.1.tabula)

Piena produktu importam paredzētās muitas tarifu kvotas tiek pildītas tikai Eiropas Līguma ietvaros (tabula) un jogurta kvotas izpilde uz šī gada 1.aprīli sastādīja 50% un siera kvotas izpilde 24%.

9.1.tabula

Latvijas piešķirtās tarifu atlaides piena produktu importam noslēgto BTL kvotu ietvaros 2001.gadā

KN kods	Preces apraksts	Latvijas noslēgtie BTL ar											
		Čehiju			ES			Slovēniju			Turciju		
		% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)
040310	Jogurts		-		5	20 t	10		-			-	
0406	Siers		-		0	550 t ⁴	130.8	22,5	20 t ²	0	0	100 t ³	0
2105	Saldējums	10	250	0		-		7,5	20	0	7,5	100	0

¹ - Tarifs uzrādīts importam kvotas ietvaros un izteikts *ad valorem*.

² - Kvota siera importam no Slovēnijas paredzēta tikai tarifu līnijām ar KN kodu 040690;

³ - Kvota siera importam no Turcijas paredzēta tikai tarifu līnijām ar KN kodiem 040690290, 040690310, 040690330, 040690500.

⁴ - Uzrādītā kvota paredzēta mārketinga gadam no 2001.gada 1.jūlija līdz 2002.gada 30.jūnijam, turpmākajos gados paredzēts kvotas ikgadējais palielinājums par 50 t.

Avots: ZM

Latvijas piena produktu eksportam uz valstīm, ar kurām noslēgti BTL, ir paredzēti atvieglojumi galvenokārt muitas tarifu kvotu ietvaros (skat. 9.2.tabulu), izņemot atsevišķus produktus BTL ar Poliju, Čehiju, Slovākiju, kuru eksportam paredzēts ievad muitas tarifa samazinājums neierobežotam daudzumam.

Līdzīgi kā piena produktu importa muitas tarifu kvotu izpildē, tā arī piena produktu eksporta muitas tarifu kvotas tiek pildītas tikai Eiropas Līguma ietvaros. Piena pulvera eksports uz Eiropas Savienību periodā no 2001.gada 1.jūlija līdz šī gada 1.aprīlim bija 22% no kvotas apjoma, sviesta eksports - 63% un siera eksports - 91% no kvotas apjoma. Savukārt

saldējuma eksportam piešķirtā muitas tarifu kvota tika izpildīta un eksports 8 reizes pārsniedza piešķirtās muitas tarifu kvotas apjomu.

9.2.tabula

Piešķirtās tarifu atlaides Latvijas izcelsmes piena produktu eksportam noslēgto BTL kvotu ietvaros 2001.gadā

KN kods un preces apraksts	Latvijas noslēgtie BTL ar											
	Čehiju			ES			Slovēniju			Turciju		
	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota ²	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotu izpilde (t)
0402 Piens un krējums ⁵		-			-			-		0	100 ⁶⁾	0
0402 10 19 Vājpiena pulveris												
0402 21 19 Pilnpiena pulveris		-		0	4400	968		-			-	
0402 29 Saldināts piena pulveris		-		¹⁰⁾	250	0		-			-	
040510 Sviests		-		0	2065	1308		-		0 ⁹⁾	100 ⁷⁾	0
0406 Siers		-		0	3300	2989	¹¹⁾	20 ⁴⁾	0	0	100 ⁹⁾	0
2105 Saldējums	10	50	0	0	40 ³⁾	326	¹¹⁾	20	0	0 ⁸⁾	100	0

¹ - Tarifs uzrādīts eksportam kvotas ietvaros.
² - Uzrādītās kvotas piena pulveri, siera, sviesta eksportam uz ES noteiktas mārketinga gadam 01.07.2001. – 30.06.2002., turpmākajos gados ir paredzēts kvotu ikgadējais palielinājums attiecīgi par 400 t, 300 t un 190 t.
³ - Kvota spēkā līdz 2001.gada 1.decembrim un izpildē norādīts eksports uz ES 2001.gadā.
⁴ - Kvota paredzēta zilo sieru eksportam ar KN kodu 040640.
⁵ - Piens un krējums, iebiezināts vai ar cukuru vai citām saldinātājvielām.
⁶ - Attiecīgā kvota paredzēta Turcijas importam pēc iekšējās apstrādes shēmas.
⁷ - Attiecīgā kvota piešķirta produktiem, kurus ietver KN kods 0405, izņemot KN kodu 0405201030, kuram piemērojama ievadmuitas likme 0% + EA.
⁸ - kvotas ietvaros tiek piemērota EA – Lauksaimniecības komponente, kas tiek piemērota ES, ir spēkā arī Latvijai.
⁹ - Tarifu kvota noteikta sieram ar KN kodu 040690, izņemot 040690 29, 040690 31, 040690 33, 040690 50.
¹⁰ - Piena konservu ievadmuitas nodoklis (tarifs) kvotas ietvaros -20% no VLR likmes.
¹¹ - Ievadmuitas nodoklis (tarifs), kas tiek piemērots Slovēnijā Latvijas izcelsmes sieram (KN kods 040640), tiek samazināts divās vienādās pakāpēs reizi gadā par 25% ,sākot ar Līguma spēkā stāšanās brīdi (01.08.1996).

Avots: ZM

Dārzeņu importā 2001.gadā no uzņēmēju puses tika izrādīta interese importēt dārzeņu produkciju tikai Eiropas Līgumā noteikto muitas tarifu kvotu ietvaros (skatīt 9.3.tabulu). Importā no Eiropas Savienības 2001.gadā dārzeņu muitas tarifu kvotas vidēji tika izpildītas par 56%.

**Latvijas piešķirtās tarifu atlaides dārzeņu importam noslēgtajos BTL kvotu ietvaros
2001.gadā**

KN kods un preces apraksts	Latvijas noslēgtie BTL ar											
	Ungāriju			ES			Slovēniju			Turciju		
	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)
070110 Sēklas kartupeļi				0	500	112.2						
07019050 Jaunie kartupeļi, 01.01.-30.06.							15 ³⁾	100 ⁴⁾	0			
0702 Tomāti				0	3300 ²⁾⁸⁾	1810 ⁹⁾				0	150 ²⁾	0
0704 Kāposti				10	280	218.7	15 ³⁾	30 ⁵⁾	0			
070690 Sakņaugi				0	130	92.7						
0707 Gurķi				0	330 ⁶⁾	230.4						
070960 Pipari				0	320	252.2				0	50 ⁷⁾	0
07102100 Saldēti zirņi	9	1000	0									
0712 Žāvēti dārzeņi	9	100	0									
07131090 Žāvēti zirņi	6	200	0									

¹ - Tarifs uzrādīts importam kvotas ietvaros.
² – Kvotas tomātu importam no ES un Turcijas piešķirtas, ņemot vērā sezonālītāti, no 1.novembra līdz 14.maijam (KN kodi 070200001, 070200006);
³ – Ievedmuitas nodoklis, kas tiek piemērots Latvijā Slovēnijas izcelsmes dārzeņiem kvotas ietvaros, tiek samazināts divās vienādās pakāpēs reizi gadā par 25%, sākot ar Līguma spēkā stāšanās brīdi (01.08.1996)l;
⁴ – Tarifu kvota jauno kartupeļu importam no Slovēnijas paredzēta ievēšanai no 16.maija līdz 30.jūnijam;
⁵ – Tarifu kvota paredzēta ziedkāpostu un galviņkāpostu importam no Slovēnijas no 15.maija līdz 15.jūnijam;
⁶ – Tarifu kvota paredzēta gurķu importam no ES no 1.novembra līdz 15.maijam;
⁷ – Tarifu kvota paredzēta saldo piparu (KN kods 070960100) importam no Turcijas.
⁸ – Uzrādītā kvota paredzēta mārketinga gadam no 2001.gada 1.jūlija līdz 2002.gada 30.jūnijam, turpmākajos gados paredzēts kvotas ikgadējais palielinājums par 300 t.
⁹ – Tarifu kvota 01.07.2001.-30.06.2002. izpilde uzrādīta uz 01.04.2002.

Avots: ZM

Sēklas kartupeļu muitas tarifu kvota importam no ES 2001.gadā izpildīta par 22%, savukārt tomātiem - par 55%, kāpostiem - par 78%, sakņaugiem - par 71%, gurķiem - par 70% un pipariem - par 79%.

Latvijas eksportam piešķirtās muitas tarifu kvotu priekšrocības 2001.gadā netika izmantotas (9.4.tabula).

**Piešķirtās koncesijas Latvijas dārzeņu eksportam noslēgto BTL kvotu ietvaros
2001.gadā**

KN kods un preces apraksts	Latvijas noslēgtie BTL ar								
	Ungāriju			ES			Turciju		
	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)	% ¹	Kvota	Kvotas izpilde (t)
0702 Tomāti				0+EUR ⁷⁾	200 ²⁾	0			
070320 Ķiploki				0	55 ³⁾	0			
0704 Kāposti	21	250	0	⁴⁾	440 ⁴⁾	0			
070610 Burkāni	21	200	0	⁵⁾	250	0			

9.4. tabulas turpinājums

070951 Sēnes							6,75	50	0
07101000 Saldēti kartupeļi				⁶⁾	250	0			

¹ - Tarifs uzrādīts importam kvotas ietvaros;
² – Uzrādītā kvota paredzēta mārketinga gadam no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 30. jūnijam, turpmākajos gados paredzēts kvotas ikgadējais palielinājums par 50 t.;
³ – Uzrādītā kvota paredzēta mārketinga gadam no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 30. jūnijam, turpmākajos gados paredzēts kvotas ikgadējais palielinājums par 5 t.;
⁴ – Uzrādītā kvota piešķirta galviņkāpostu (KN kods 07049010) eksportam uz ES ar ievadmuitas tarifu likmi 20% apmērā no ES VLR likmes, kas 2001. gadā bija 12% MIN 0,4EUR/100kg/net;
⁵ – Ievadmuitas tarifu likme kvotas ietvaros bija 20% no ES VLR likmes, kas 2001. gadā bija 13,6%;
⁶ – Ievadmuitas tarifu likme kvotas ietvaros bija 20% no ES VLR likmes, kas 2001. gadā bija 14,4%.
⁷ – Kvotas ietvaros *ad valorem* tarifs ir noteikts 0% apmērā, bet tiek piemērota specifiskā ievadmuitas nodokļa daļa, kas izteikta EUR un kuras lielums ir atkarīgs no produkta vērtības (entry price).

Avots: ZM

A.Sproģis (Tālr. 7027164)

9.5. PTO Lauksaimniecības sarunu raunds

Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) Ceturtajā ministru konferencē, kas notika Dohā (Katāra) 2001. gadā no 9. līdz 14. novembrim, tika panākta vienošanās par jauna tirdzniecības sarunu raunda uzsākšanu. Zemkopības ministrija aizstāv Latvijas intereses daudzpusējo lauksaimniecības sarunu lielā raunda ietvaros, kas notiek jau kopš 2000. gada marta.

Lauksaimniecības līguma 20. pants nosaka fundamentāla, ilgtermiņa reformu procesa turpinājumu ar mērķi ievērojami un progresīvi samazināt atbalstu un tirgus aizsardzības līmeni, lai veidotu taisnīgu, lauksaimniecības tirdzniecības sistēmu, ņemot vērā arī ārpustirdzniecības jautājumus.

Pasaules Tirdzniecības Organizācijas (PTO) daudzpusējās lauksaimniecības sarunas var iedalīt vairākās fāzēs:

I - priekšlikumu iesniegšanas fāze.

Tās laikā (2000. gada marts - 2001. marts) 125 no 140 PTO dalībvalstīm iesniedza sarunu priekšlikumus.

II – priekšlikumu analīzes fāze.

Tās laikā (2001. gada marts - 2002. marts) četrās neformālās sesijās tika apskatīti šādi jautājumi:

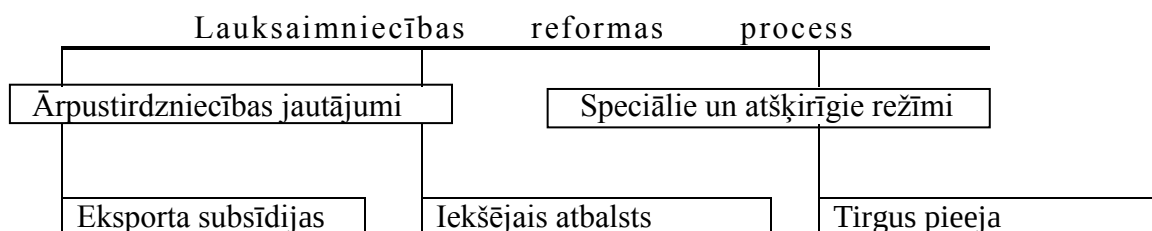
- eksporta atbalsts;
- eksporta ierobežojumi;
- speciālie tirgus aizsardzības pasākumi;
- tirdzniecības preferences;
- sektoriālās iniciatīvas;
- valsts iekšējais atbalsts;
- pārtikas nodrošinājums;
- pārtikas drošība;
- pārtikas palīdzība;
- lauku attīstība;
- vide;
- produktu ģeogrāfiskās norādes;
- patērētāju interešu aizstāvība un marķēšana;
- jaunattīstības valstis

PTO Lauksaimniecības sarunu raunda II. fāzes ietvaros Latvija pamatojoties uz MK apstiprināto pozīciju PTO jaunajam sarunu raundam sadaļā “Lauksaimniecība”,

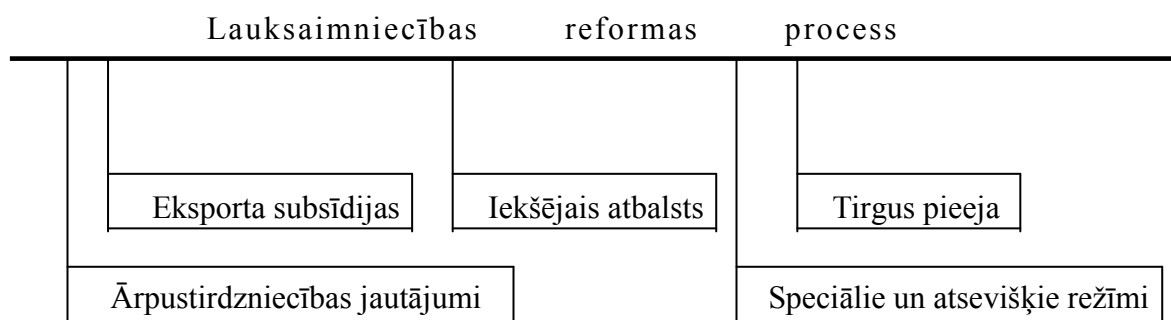
Lauksaimniecības komitejas Speciālo sesiju laikā ir iesniegusi un pievienojusies šādiem paziņojumiem:

- par speciāliem tirgus aizsardzības pasākumiem;
- par lauku attīstību;
- par valsts iekšējo atbalstu “zaļā kaste”;
- par valsts iekšējo atbalstu “zilā kaste”.

Daļa valstu uzskata, ka *Lauksaimniecības līguma 20. pantā* noteiktā reformu procesa turpināšanā nozīmīgas ir: eksporta subsīdijas, iekšējais atbalsts un tirgus pieeja. Ārpustirdzniecības jautājumi un jaunattīstības valstu speciālie režīmi tiek ņemti vērā, attiecīgi tos piemērojot valstu interesēm.



Savukārt citas valstis, tai skaitā Latvija, uzsver, ka lauksaimniecības reformu procesā vienādi nozīmīgi ir arī ārpustirdzniecības jautājumi un speciālo un atšķirīgo režīmu piemērošana dažādās attīstības valstīs.



Reformu risinājumu (modalitāte) izstrāde

Sākot ar 2002. gada marta sesiju, tika atklāta 3. fāze, kurai, kā norādīts Dohas deklarācijā, jābeidzas 2003.gada martā, kad būs jau izstrādāti konkrēti lauksaimniecības reformu procesa risinājumi visos iepriekšminētajos jautājumos.

M.Vasariņš (Tālr. 7027425)

9.6. Latvijas divpusējo tirdzniecības sarunu rezultāti PTO ietvaros

Aizvadītajā gadā Latvija Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros ir piedalījusies divpusējās sarunās ar vairākām PTO kandidātvalstīm par tirgus pieejamību tirdzniecībā ar lauksaimniecības precēm un pakalpojumiem. Latvija irdivpusējās sarunas ar PTO kandidātvalstīm, kuras uzskata par vēsturiski un ģeogrāfiski svarīgām tirdzniecības partnervalstīm. Latvijas dalība divpusējās sarunās sniedz iespēju panākt labvēlīgākus tirdzniecības nosacījumus Latvijas ražotāju produkcijai un sniegtajiem pakalpojumiem pēc kandidātvalstu pievienošanās PTO, kā arī sekot to likumdošanas saskaņošanas procesam atbilstoši PTO principiem, tādējādi iegūstot pārliecību par stabilas ekonomiskās vides veidošanos kandidātvalstīs. Attiecībā uz kandidātvalstu tirgus pieejamību, Latvijas mērķis ir panākt, lai saistīto tarifu likmes (maksimālais tarifa līmenis “tarifa griesti”, ko valsts ir

apņēmusies piemērot PTO dalībvalstīm un ko nedrīkst pārsniegt) nākotnē būtu zemākas par pašreiz piemērojamām tarifu likmēm (tarifa likme, ko valsts piemēro PTO dalībvalstīm līdz tās iestāšanās brīdim PTO) un pašreiz piemērojamie saliktie tarifi tiktu aizstāti ar *Ad volerm* (Muitas nodeva, kas izteikta procentuāli no importējamo preču vērtības) tarifiem.

Visauglīgākās divpusējās sarunas bijušas ar Ukrainu, kas ir faktiski pabeigtas, kā arī tuvu nobeigumam ir sarunas ar Krieviju. Sākuma stadijā ir divpusējās sarunas par tirgus pieejamību tirdzniecībā ar lauksaimniecības precēm un pakalpojumiem ar Kazahstānu, Maķedoniju un Baltkrieviju.

Latvijas un Ukrainas divpusējās sarunas

Divpusējās sarunās abpusēji ir panākts sarunu mandātā iekļauto Latvijas ražotājus interesējošo produktu tarifu likmju samazinājums, kā arī notikusi vienošanās par pakalpojumu sniegšanas nosacījumiem.

Par tirgus pieejamību tirdzniecībā ar lauksaimniecības precēm sarunas notika par 69 tarifu līnijām sešu zīmju ietvaros. Sarunu gaitā ir panākts būtisks Ukrainas piedāvāto saistīto tarifa likmju samazinājums, t.sk. Latvijas eksportam nozīmīgām preču grupām: zivju produktiem no 20% uz 5%, olu produktiem no 20% uz 10%, graudaugu produktiem no 20% uz 10%, konditorejas izstrādājumiem no 35% uz 10%, kartupeļu čipsiem no 35% uz 17%, augļu un dārzeņu sulām no 20% uz 10%, 5%, 2% un džemiem no 35% uz 15%.

Latvijas mandātā sarunām ar Ukrainu iekļauto produktu vidējā pašreiz piemērojamā tarifa likme ir 45,6%, bet sarunu laikā panāktā vidējā ievaduitas saistītā tarifa likme ir 16,2% (samazinājums par 64,6%). Ja pašreiz Ukrainas piemērojamā minimālā tarifu likme atsevišķiem produktiem ir no 5% līdz 20% (graudaugi, zivju izstrādājumi, sulas u.c.), tad pēc Ukrainas iestāšanās PTO saistītais tarifs būs 0% - 10%.

Par divpusējo sarunu lietderīgumu ar Ukrainu liecina eksporta apjomi uz to. Tā 2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, eksporta apjomi pieauguši šādiem produktiem: auzu pārslām – par 10%; zivju konserviem – par 78%. Paredzams, ka ar Ukrainas iestāšanos PTO strauji pieaugs dažādu pārtikas izstrādājumu, sulu, konditorejas izstrādājumu, šokolādes un citu produktu eksports – par to liecina panāktās saistīto tarifu likmes, kas ir robežās no 2% līdz 10%.

Tirdzniecībā ar pakalpojumiem Latvijai ir iespējas Ukrainas tirgum piedāvāt šādus pakalpojumu veidus:

- veterināros pakalpojumus;
- pakalpojumus, kas attiecināmi uz lauksaimniecību, medniecību un mežsaimniecību, t.sk. konsultācijas par kokmateriālu vērtēšanu, par mežu bojājumu vērtēšanu, ugunsdzēsības pakalpojumus;
- pakalpojumus, kas attiecināmi uz zvejniecību.

Latvijas un Krievijas divpusējās sarunas

Par progresīvām var uzskatīt arī 2001.gadā notikušās Latvijas divpusējās sarunas ar Krieviju, kas ir tuvu nobeigumam. Sarunās par lauksaimniecības preču saistītajiem ievaduitas tarifiem panākta vienošanās 93% produktu grupu. Vienošanās vēl nav panākta par šādām Latvijai prioritārām produktu grupām tirdzniecībā ar Krieviju:

- konservētām zivīm,
- dzirkstošiem vīniem,
- atsevišķiem alkoholiskiem dzērieniem,
- dažādiem pārtikas izstrādājumiem,
- auzu pārslām,
- kartupeļu cieti,
- augļu un dārzeņu sulām,

- kartupeļu čipšiem,
- šķīstošo kafiju un tējas ekstraktiem,
- džemiem un augļu želejām,
- konditorejas izstrādājumiem.

Minēto preču eksports būtiski palielināsies, samazinoties ievadmuītas tarifu likmēm. Savukārt vienošanās par turpmākām saistītām tarifu likmēm ir panākta šādām Latvijas eksportam nozīmīgām produktu grupām:

- atsevišķiem zivju produktiem – 10%, 15% un 20%;
- sviestam – 28%;
- atsevišķiem piena produktiem – 18%;
- saulespuķu eļļai – 18%;
- atsevišķiem olu produktiem – 10%;
- šokolādes izstrādājumiem – no 7%, 12,5% un 15%
- rapšu eļļai – 15%;
- sulām – 10% un 15%.

Jau tagad atsevišķām produkta grupām vērojams eksporta apjumu kāpums attiecībā pret iepriekšējo gadu, tā, piemēram, zivju konservu eksports uz Krieviju 2001.gadā palielinājies par 16,8%; dzirkstošo vīnu eksports - par 45%; citi alkoholiskie dzērieni eksportēti par 69% vairāk nekā pērn; krasu apjumu pieaugumu sasniedzis čipsu eksports – par 92%; tāpat pārliecinoši pieaudzis šokolādes eksporta apjoms – par 99%.

Krievijas piedāvātā vidējā saistītā tarifu likme ir 18,8%, bet minimālā likme – 5% (kafija, sēklas, kakao pulveris, dažas sulas u.c.), maksimālā likme – 100% (alkoholam).

Pakalpojumu sektorā divpusējās sarunas nav sasniegušas tik lielu progresu, kā preču sektorā. Pašreiz ir panākta vienošanās par šādu pakalpojumu tirdzniecību:

- zvejnietības piederumu, iekārtu iegādi un remontu;
- zvejnietības kuģu pakalpojumiem un remontu.

Tiks turpinātas sarunas par pakalpojumu klāsta papildināšanu attiecībā uz zvejnietību, kā arī par pakalpojumiem, kas attiecināmi uz lauksaimniecību, medniecību un mežsaimniecību un veterināro pakalpojumu iekļaušanu turpmākajās sarunās.

S. Vīlpa (Tālr. 7027425)

9.7. Tirgus aizsardzība

Latvijā ir izstrādāti trīs iekšējā tirgus aizsardzības darbību regulējoši likumdošanas akti:

- likums “Par iekšējā tirgus aizsardzību (10.03.1999.);
- “Antidempinga likums” (01.07.2000.);
- likums “Par aizsardzību pret subsidēto importu” (01.01.2001.).

Šo likumu administrēšanu veic Valsts iekšējā tirgus aizsardzības birojs (VITAB).

Piena nozare

2001.gadā, salīdzinot ar 2000.gadu, krasi palielinājies piena produktu imports no Lietuvas: sieram - (2,2 reizes), sviestam - (4 reizes), skābpiena produktiem - (8,7 reizes) un vājpiena pulverim - (3 reizes).

Ievērojami 2001.gada 3. un 4. ceturksnī ir kritušās no Lietuvas importēto piena produktu cenas, salīdzinot ar iepriekšējo periodu. Attiecīgā laika periodā piena produkti ir pārdoti par zemāku cenu Latvijā nekā Lietuvā. Piemēram, identiska piena cenas starpība bija 2-4 santīmi par litru. Tā rezultātā samazinājās Latvijas piena ražotāju realizācijas apjomi. Izvērtējot situāciju, radās aizdomas par Lietuvas puses īstenoto dempinga politiku piena

produktu tirdzniecībā. Latvijas Piensaimnieku centrālā savienība griezās VITAB ar iesniegumu par iespējamo dempingu.

VITAB ir apkopojis pietiekami daudz sākotnējo pierādījumu par iespējamo dempingu un 2002. gada 17. aprīlī tika ierosināta antidempinga pārbaude par uz pienu ar tauku saturu no 1% līdz 3%. Ja pārbaudes rezultātā tiks konstatēts, ka Latvijā Lietuvas izcelsmes piens ticis realizēts par dempinga cenām un tas ir bijis iemesls vietējo ražotāju zaudējumiem, tad tiks ierosināts piemērot tirgus aizsardzības pasākumus – noteikt antidempinga nodevu.

Attiecībā uz citiem Lietuvas izcelsmes piena produktiem informācija vēl tiek apkopota.

Cūkkopības nozare

Importētās cūkgaļas apjoms 2000.gadā bija 4,9 tūkst. tonnas, bet 2001.gadā apjoms bija 8,5 tūkst. tonnas, savukārt dzīvu cūku imports 2000. gadā - 1,2 tūkst. tonnas, bet 2001.gadā jau 3,6 tūkst. tonnas. 2002.gada pirmajos mēnešos bija vērojams straujš cūku dzīvsvāra iepirkuma cenu kritums. Janvārī 1.kategorijas cūkgaļas iepirkuma cena bija 0,72 Ls/kg, bet martā tā jau bija samazinājusies līdz 0,59 Ls/kg.

Latvijas Cūku audzētāju asociācija ir uzsākusi informācijas apkopošanu par stāvokli cūkkopības nozarē, lai sagatavotu iesniegumu par nepieciešamību ierosināt iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus. VITAB ir izstrādājis aptaujas anketas, kuras ir nodotas cūku audzētājiem aizpildīšanai, lai iegūtu precīzu informāciju par vietējo ražotāju zaudējumiem, kuru cēlonis ir pieaugošie cūkgaļas un dzīvu cūku importa apjomi.

Biškopības nozare

Satraukums ir arī medus tirgū, jo no vairākām valstīm medus 2001.gadā tika importēts par salīdzinoši zemu cenu. Tā 2001.gadā medus no Krievijas tika ievests vidēji par 0,36 Ls/kg, no Ungārijas - par 0,79 Ls/kg, Ukrainas - par 0,32 Ls/kg un no Dānijas - par 1,17 Ls/kg. Latvijas biškopības biedrība, apkopojot pieejamo informāciju, secināja, ka medus vairumtirdzniecības cenas šajās valstīs ir augstākas, nekā importējot Latvijā. Attiecīgi medus vairumtirdzniecības cenas Krievijā ir 0,73 Ls/kg, Ukrainā – 0,63 Ls/kg un Dānijā - 1,60 Ls/kg.

Pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem, Latvijas Biškopības biedrība šī gada janvārī sagatavoja un iesniedza VITAB iesniegumu par antidempinga pasākumiem produkcijai no Krievijas, Ukrainas un Ungārijas un Dānijas.

Pamatojoties uz iegūtajiem sākotnējiem pierādījumiem, VITAB 2002.gada 17.aprīlī sāka antidempinga pārbaudi pret iepriekšminēto valstu izcelsmes medu.

Ārvalstu ieviestie tirgus aizsardzības pasākumi

2002. gada janvārī Lietuvas Republika noteikusi iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus attiecībā pret rauga importam, nosakot papildus ievadmuikas likmi 22% apmērā.

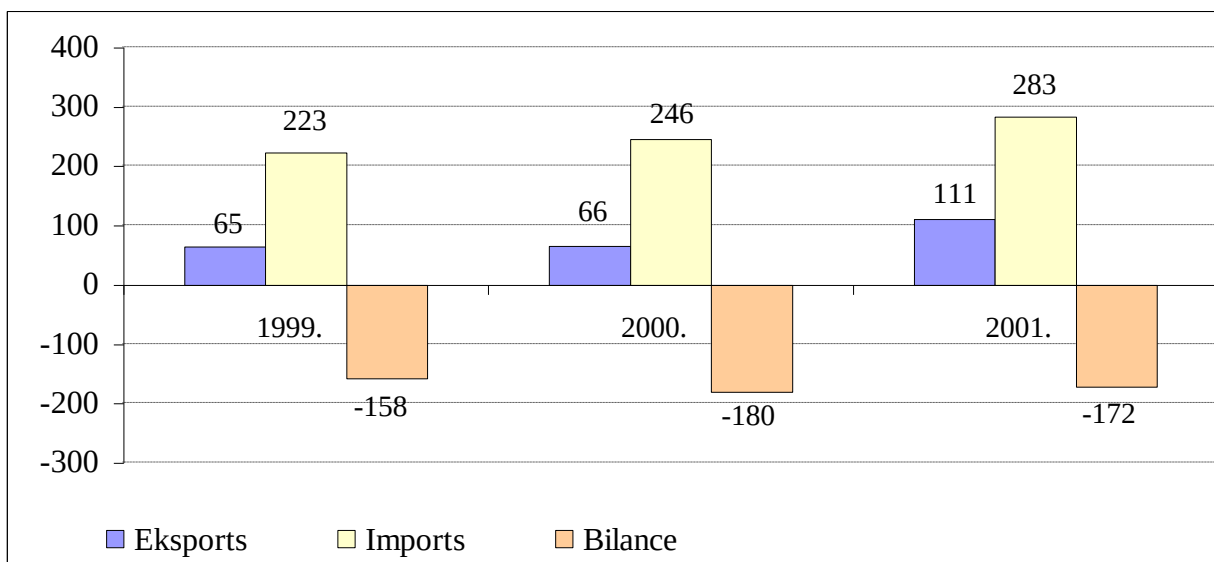
Lietuvas Republika, veicot izmeklēšanu, nespēja pierādīt Latvijas pusei cēlonisko saikni starp palielinātu rauga importu un Lietuvas vietējā rauga ražotāja "Sema" zaudējumiem. Tādējādi Latvija uzskata, ka ieviestie pasākumi nav atbilstoši Lietuvas PTO saistībām.

Baltkrievijas Republika ir ierosinājusi iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus par cigarešu importu. Tā kā eksporta apjomi uz Baltkrieviju nav bijuši nozīmīgi, tad mūsu ražotājiem, ieviešot iekšējā tirgus aizsardzības pasākumus, netiks nodarīti būtiski zaudējumi, taču attiecīgajā periodā var būt apgrūtināta Baltkrievijas tirgus apgūšana.

M.Vasariņš (Tālr. 7027425)

9.8. Lauksaimniecības preču ārējās tirdzniecības analīze

Lauksaimniecības preču ārējās tirdzniecības bilance jau vairākus gadus ir negatīva, taču 2001.gadā situācija ir nedaudz uzlabojusies, samazinoties negatīvajam saldo par Ls 8 milj. Kopš 1995.gada 2001.gadā ir vērojams krasākais eksporta apjomu pieaugums. Salīdzinot ar 2000. gadu eksporta, apjomi palielinājušies par 68%.

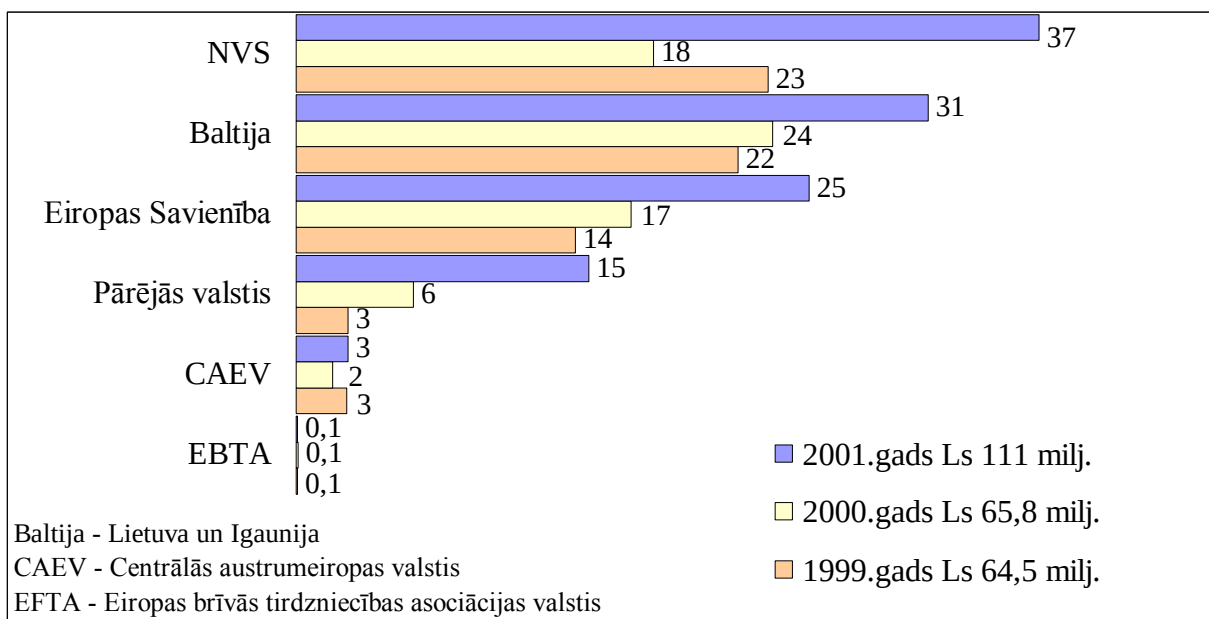


Avots: CSP

9.4.attēls. Latvijas ārējās tirdzniecības bilances dinamika 1999.-2001.gadā Ls milj.

Lauksaimniecības produktu eksporta plūsma

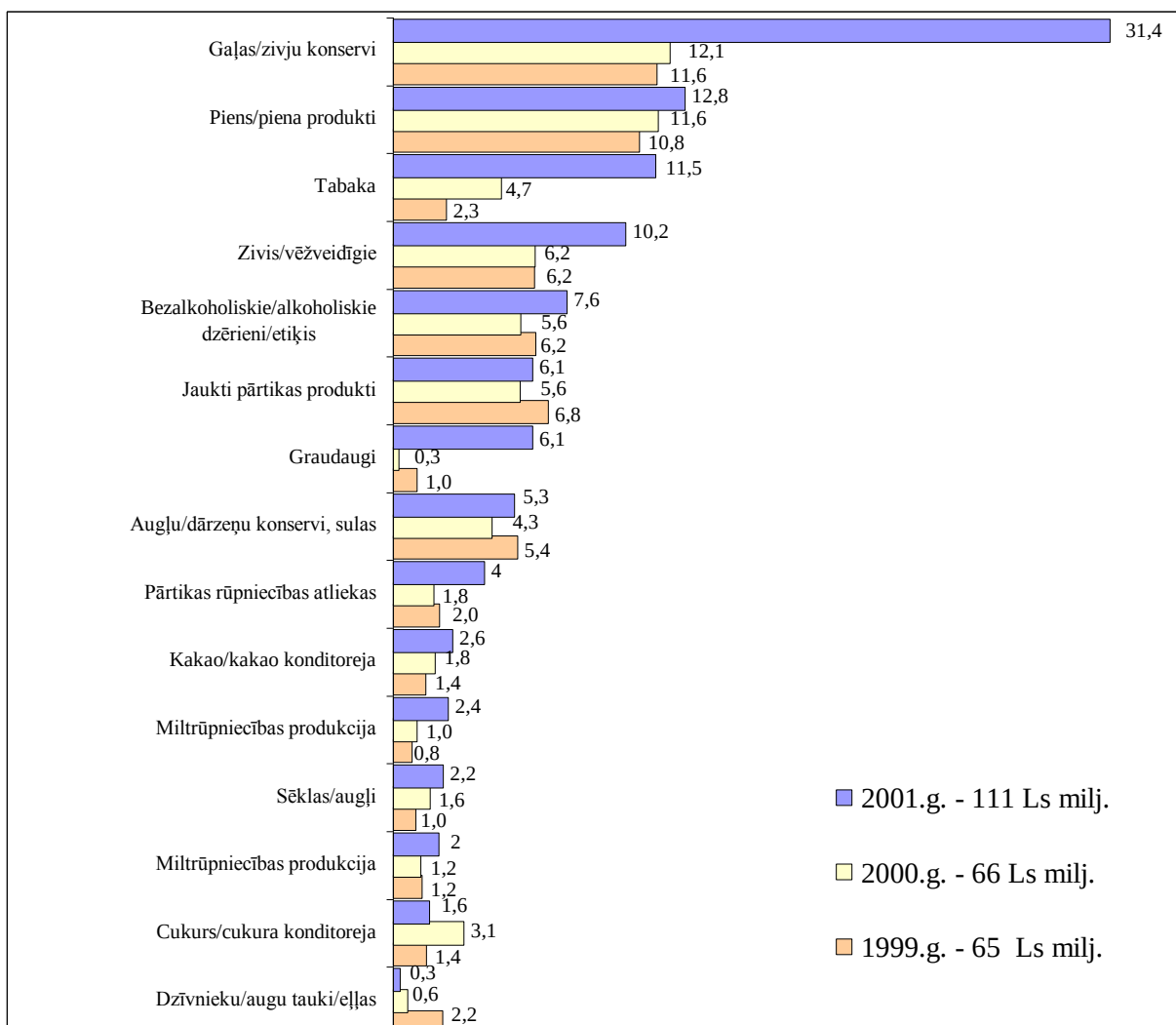
Lauksaimniecības preču eksportā pa valstu grupām ir vērojams eksporta apjoma palielinājums uz visām valstu grupām, izņemot EBTA valstis. Eksporta pieaugums 2001.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu uz NVS bija 105%, uz Baltiju – 29%, uz Eiropas Savienību – 47% (9.5.attēls).



Avots: CSP

9.5.attēls. Latvijas lauksaimniecības un pārtikas preču eksports pa valstu grupām, Ls milj.

Pēc vairāku gadu lejupslīdes eksporta apjomi 2001. gadā, salīdzinot ar 2000. gadu, ir palielinājušies par 68%. Eksporta kopapjoma pieaugumu galvenokārt ietekmēja zivju konservu, zivju un vēžveidīgo, kā arī tabakas izstrādājumu eksporta apjomu pieaugums. To eksports 2001. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu attiecīgi ir palielinājies par 159%, 65% un 144% (9.6. attēls)



Avots: CSP

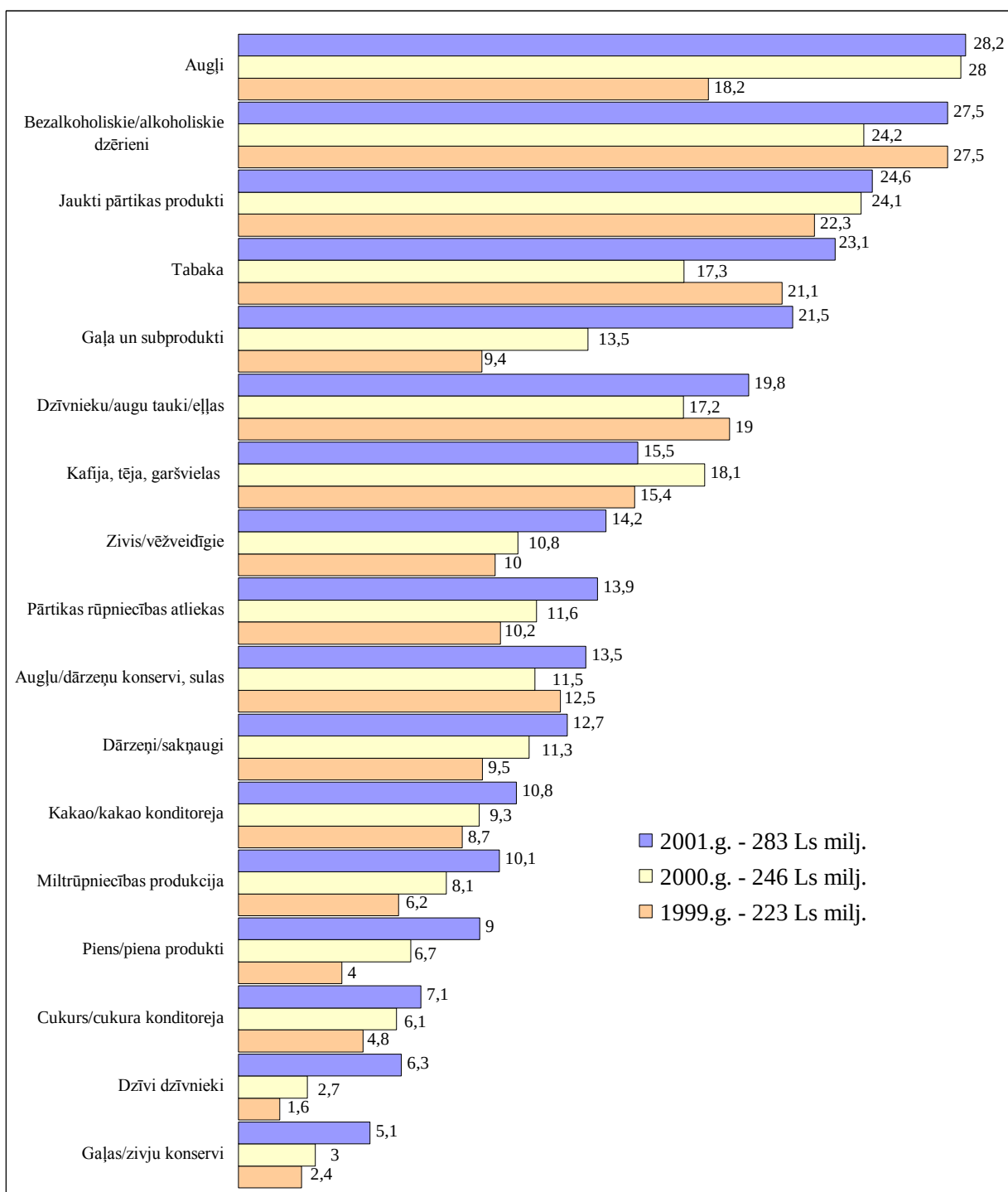
9.6.attēls Latvijas eksporta struktūra pa produktu grupām 1998.-2001.gadā (Ls milj.)

Latvijas lauksaimniecības preču eksporta struktūrā pa produktu grupām saglabājās iepriekšējo gadu tendences un galvenokārt tika eksportēti zivju konservi, kuru īpatsvars 2001. gada eksportā bija 29%, kā arī piens un piena produkti ar 12% īpatsvaru.

Lauksaimniecības produktu importa plūsma

Lauksaimniecības preces Latvijā visvairāk importē no Eiropas Savienības valstīm - Vācijas un Nīderlandes, no Baltijas valstīm – Lietuvas. Pēdēja gada laikā par 35%, salīdzinot ar 2000. gadu, ir palielinājies importētās produkcijas apjoms no Baltijas valstīm, galvenokārt no Lietuvas (9.8.attēls).

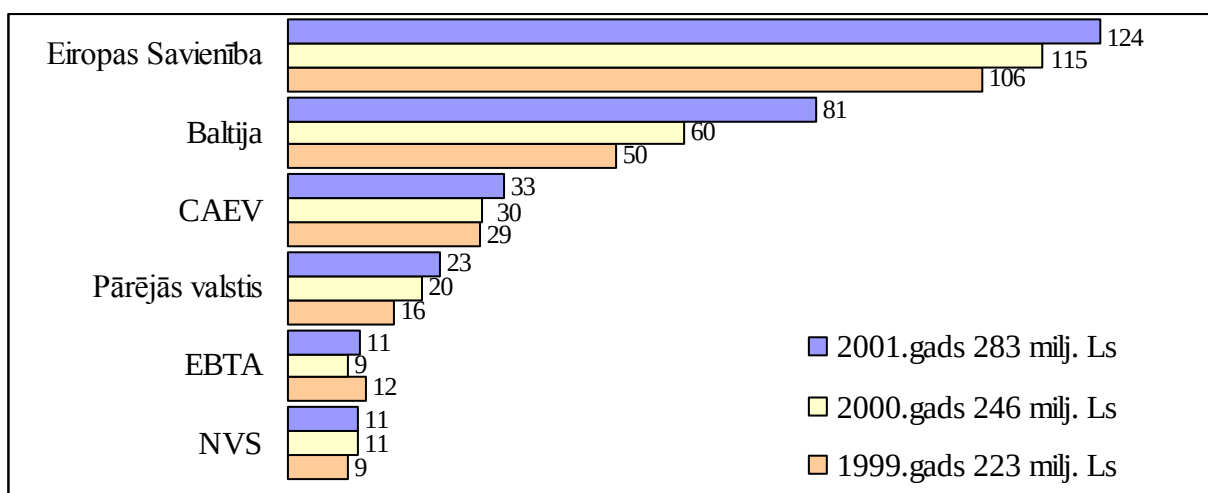
Lauksaimniecības preču imports 2001.gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu ir palielinājies par 15%. Vislielākais importa pieaugums salīdzinājumā ar 2000. gadu ir gaļai un subproduktiem un tabakas izstrādājumiem - attiecīgi par 59% un 33% (9.7. attēls).



Avots: CSP

9.7.attēls. Latvijas lauksaimniecības un pārtikas preču imports pa valstu grupām 1999.-2001.gadā Ls milj.

Importa struktūra jau vairākus gadus pamatā ir nemainīga. Visvairāk Latvijas teritorijā tiek ievesti augļi un dzērieni - attiecīgi 10% un 10% no lauksaimniecības preču importa kopapjoma.



Avots: CSP

9.8.attēls. Latvijas importa struktūra pa produktu grupām 1999. – 2001.gadā Ls milj.

A.Sproģis (Tālr. 7027164)

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Latvijas lauksaimniecības un pārtikas preču tirgus ir ierobežots tā nelielā patērētāju skaita ziņā un atsevišķu produktu ražošanas apjomi pārsniedz iekšējā tirgus patēriņa apjomu, un tādēļ, lai palielinātu Latvijā ražotu produktu konkurētspēju un izmantotu salīdzinošās priekšrocības vairāku produktu ražošanā, tiek veidota un attīstīta liberāla ārējās tirdzniecības politika ar ģeogrāfiski un vēsturiski svarīgām tirdzniecības partnervalstīm – slēdzot un pilnveidojot brīvās tirdzniecības līgumus un vedot divpusējās sarunas PTO ietvaros.

Lai sasniegtu pēc iespējas labvēlīgākus tirdzniecības nosacījumus un panāktu labvēlīgāku tirgus pieeju Latvijas produktu eksportam:

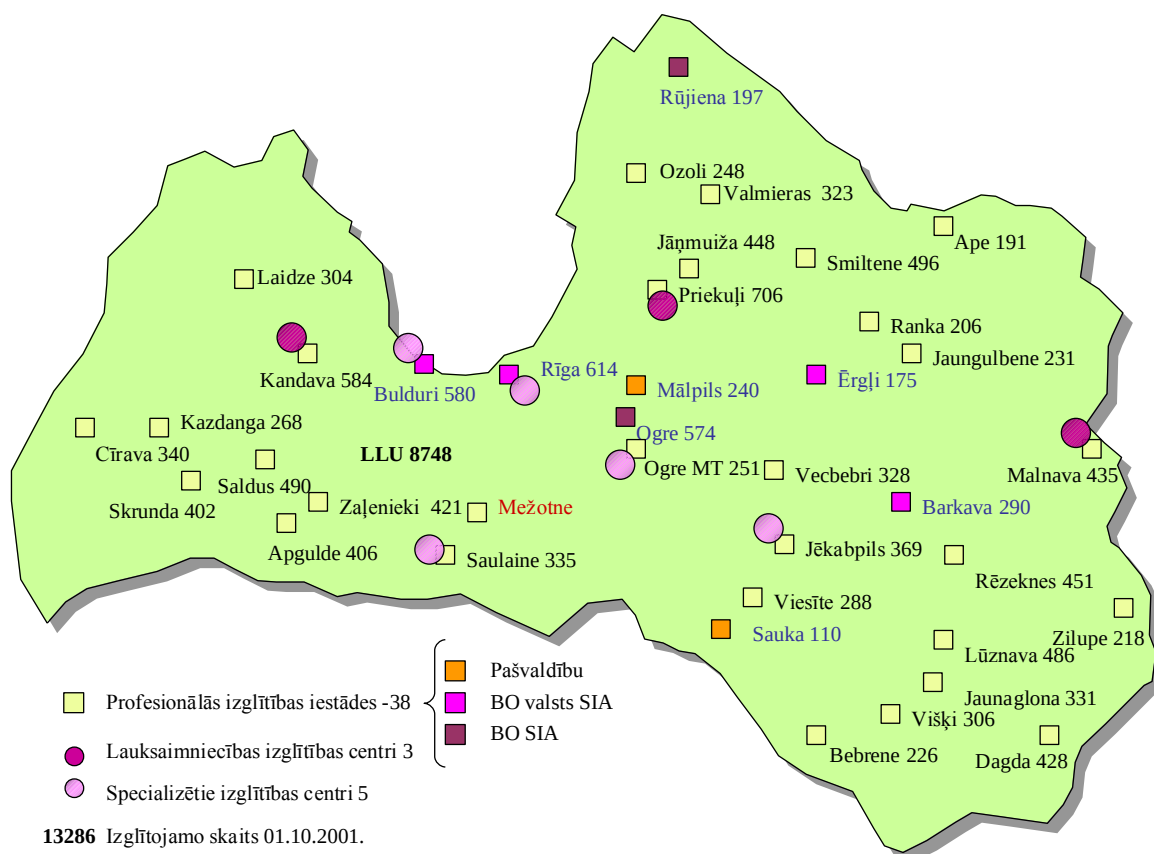
- 2001. un 2002.gadā notika Latvijas un Eiropas Savienības lauksaimniecības un to pārstrādes produktu tirdzniecības liberalizācijas sarunas, iegūstot jaunas un palielinātas muitas tarifu kvotas Latvijas konkurētspējīgu produktu eksportam;
- 2001.gadā un 2002.gada 1.pusē tika turpinātas tirdzniecības liberalizācijas sarunas ar Čehiju, uzsāktas ar Ungāriju un Poliju;
- Latvijas divpusējās sarunās ar PTO kandidātvalstīm 2002.gada 1.pusgadā tika noslēgtas sarunas ar Ukrainu par tirgus pieeju tirdzniecībā lauksaimniecības produktiem, kā arī tuvu noslēgumam ir sarunas ar Krieviju.

Tirgus aizsardzības jomā Valsts iekšējā tirgus aizsardzības birojs ir uzsācis antidempinga pārbaudi pret Krievijas, Ukrainas, Ungārijas un Dānijas izcelsmes medu, un uzsākta pārbaude pret Lietuvas izcelsmes pienu.

10. Intelektuālā potenciāla un profesionālās sagatavotības attīstība

10.1. Profesionālā izglītība

Zemkopības ministrijas pārziņā ir 33 profesionālās izglītības iestādes un līgumattiecības ar četrām bijušajām tās pārziņā esošajām izglītības iestādēm, kas realizē profesionālās izglītības programmas (attēls 10.1.).



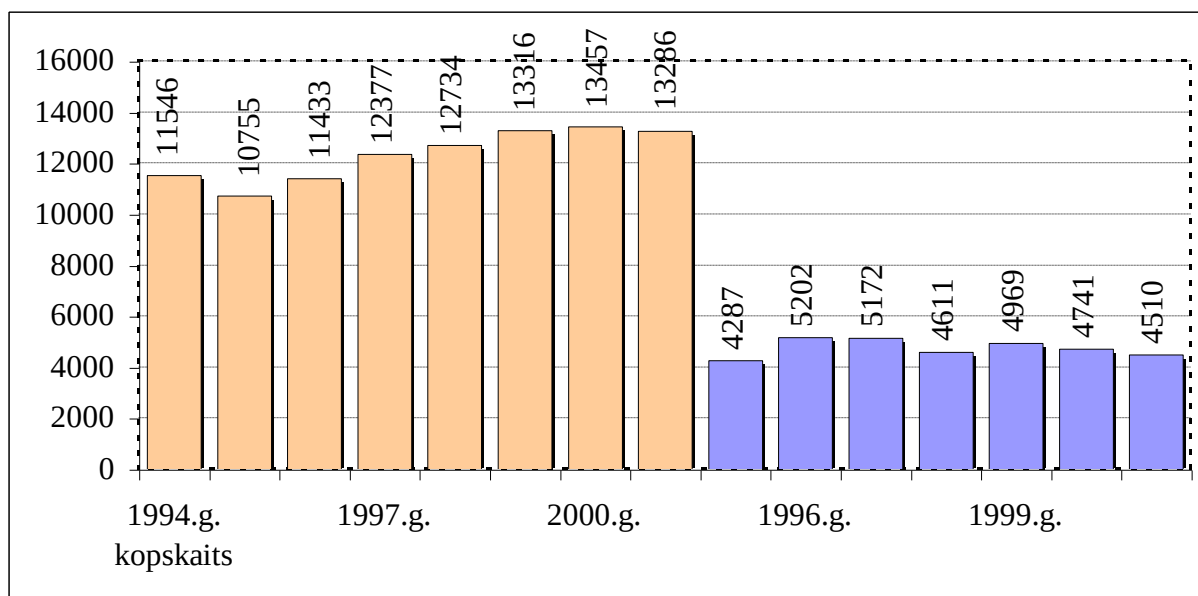
Avots: ZM

10.1.attēls. Izglītojamo un studentu skaits ZM izglītības iestādēs uz 2001.gada 1. oktobri

2001.gadā Bauskas rajona padomes īpašumā tika nodots Mežotnes arodvidusskolas īpašums un Mežotnes arodvidusskola likvidēta.

Kopš 1995. gada bija novērojama pastāvīga izglītojamo kopskaita palielināšanās, taču ar 2001.gada 1.oktobri statistikas pārskati uzrāda nelielu tā samazinājumu - mīnuss 171 izglītojamais.

To var izskaidrot ar izglītības programmu strukturālajām izmaiņām un 15 gadus sasniegušo jauniešu kopējā skaita samazināšanās tendenci valstī. Var prognozēt, ka kopējā demogrāfiskā situācija turpmāk vēl vairāk iespaidos izglītojamo kopskaitu Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības iestādēs.



Avots: ZM

10.2.attēls. Izglītojamo kopskaita un uzņemto izglītojamo skaita dinamika profesionālās izglītības iestādēs laikā no 1994. līdz 2001.gada 1.oktobrim

Vienlaikus jāatzīst, ka Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības sistēma atrodas nepārtrauktā izglītības programmu inovāciju procesā, kas uzlabo spēju piemēroties darba tirgus prasībām, rada plašu profesiju klāstu, iespēju izvēlēties izglītības programmas ar dažādu mācību ilgumu un kvalifikācijas līmeni, kā arī iespēju izvēlēties izglītības iestādes tuvāk dzīvesvietai.

2001.gadā tika pabeigts Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības iestāžu vadītāju atestācijas process. Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības iestādēs strādāja 22 direktori ar augstākās profesionālās kvalifikācijas kategoriju un 11 ar vidējās profesionālās kvalifikācijas kategoriju.

2001.gadā tika akreditētas 11 profesionālās izglītības iestādes un 54 izglītības programmas. Visas realizētās izglītības programmas ir licencētas.

Turpinās iepriekšējo gadu tendence un mainās proporcija starp lauksaimniecības un lauku reģioniem nepieciešamo arodu un specialitāšu klāstu. Samazinās jauniešu skaits, kuri izvēlas lauksaimnieka profesijas. Realizējamo programmu struktūra veidojas, pamatojoties uz pasūtījumu, kas saskaņots ar rajona pašvaldību, Izglītības pārvaldi un Nodarbinātības valsts dienesta rajona nodaļu.

Profesionālās izglītības iestāžu 2002.gada finansējums sagatavots saskaņā ar normatīviem, kas noteikti Ministru kabineta 2000.gada 18.aprīļa noteikumos Nr.147 "Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības iestāžu finansējuma un materiālā nodrošinājuma noteikšanas kārtība".

Uzsākts darbs pie lauksaimniecības nozares izpētes un profesiju standartu izstrādes.

Zemkopības ministrijas ilgtermiņa programma "Lauksaimniecības subsīdiju izmantošanas koncepcija un programmu pamatojums 1998.-2002. gadam" paredz, ka valsts subsīdijas var saņemt tie pretendenti, kuriem ir lauksaimniecības izglītība. Šim nolūkam ir izveidota elastīga sistēma attiecīgas izglītības pakāpes iegūšanai jebkurā izglītības formā: klātienē,ursos, pašizglītības vai tālmācības ceļā. Līdz 2002.gada 1.maijam pirmā līmeņa lauksaimniecības darbinieka kvalifikācijas apliecības saņēmuši ~7500 zemnieku.

M.Dreimane (Tālr. 7027355)

10.2. Augstākā izglītība un zinātne

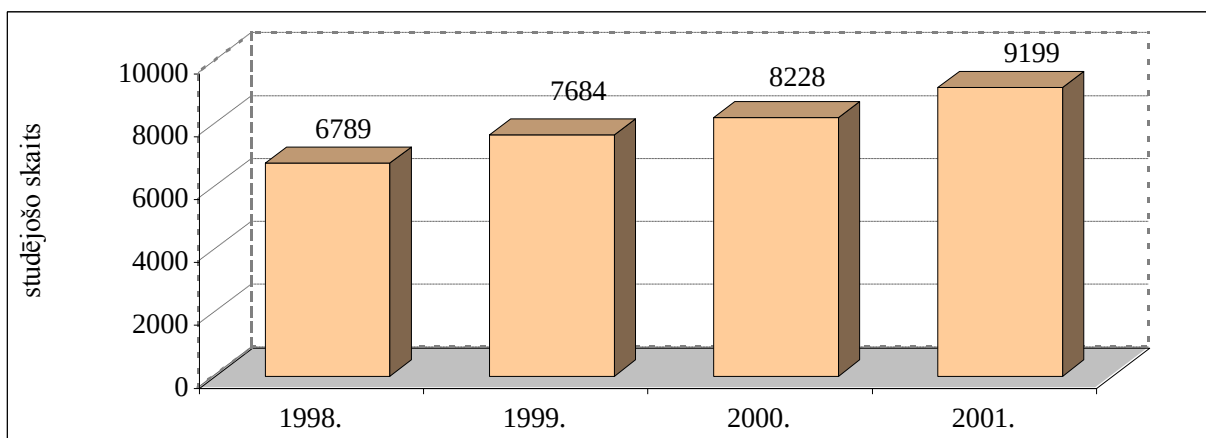
Latvijas Lauksaimniecības universitāte (turpmāk – LLU) nodrošina augstāko akadēmisko un profesionālo izglītību tās kompetences jomās – lauksaimniecībā, mežu, veterinārmedicīnas, pārtikas, lauku sociāli ekonomiskās attīstības, inženierzinātņu, informācijas tehnoloģiju un dabas vides apsaimniekošanā.

Pēdējo desmit gadu laikā Latvijā ir noticis ievērojams augstskolu un studējošo skaita pieaugums. Diemžēl jāsecina, ka nav bijis atbilstoša ieguldījuma mācībspēku un augstskolu infrastruktūras attīstībā, tādēļ ir vērojamas pazīmes, kas liecina par grūtībām nodrošināt nepieciešamo izglītības kvalitātes nodrošināšanā.

Šo iemeslu dēļ nepieciešams detalizētāk izstrādāt svarīgus koncepcijas virzienus, kuri galvenokārt saistīti ar augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanu un starptautiski salīdzināmu izglītības grādu un kvalifikāciju sistēmas izstrādi un ieviešanu, ņemot vērā Latvijas augstskolu sadarbību un Latvijas virzību uz Eiropas Savienību.

Par vienu no lielākajām problēmām jāuzskata augstskolu mācībspēku sastāva atjaunināšanas un nomaiņas process, kuru kavē zema augstskolu personāla atalgojums, īpaši jaunākajiem mācībspēkiem, un neapmierinošais pensiju līmenis. Tomēr, izvērtējot iepriekšējo gadu veikumu, viennozīmīgi var secināt - neskatoties uz ierobežotajiem finansu resursiem, pateicoties radošai un aktīvai personāla rīcībai, LLU kā universitāte ir saņēmusi pozitīvu vērtējumu no ārvalstu ekspertiem un ir valsts akreditēta. Akreditētas ir arī visas LLU studiju programmas.

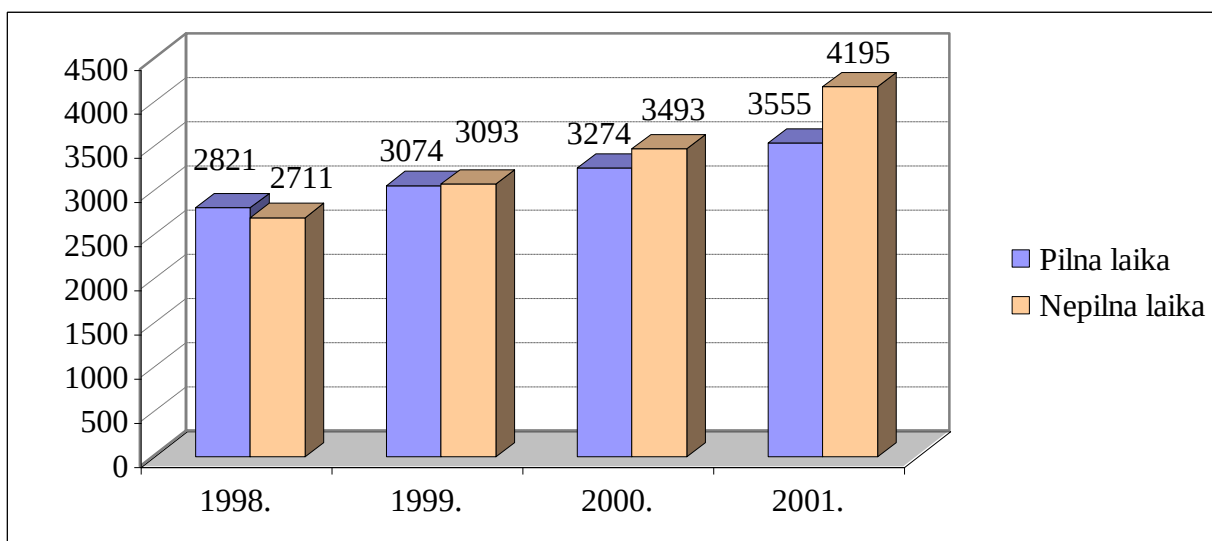
Studējošo skaits LLU ievērojami palielinās, par ko liecina LLU studējošo skaita dinamika laikā no 1998.līdz 2001.gadam.



Avots LLU

10.3.attēls. LLU studējošo skaits 1998. – 2001.gadā

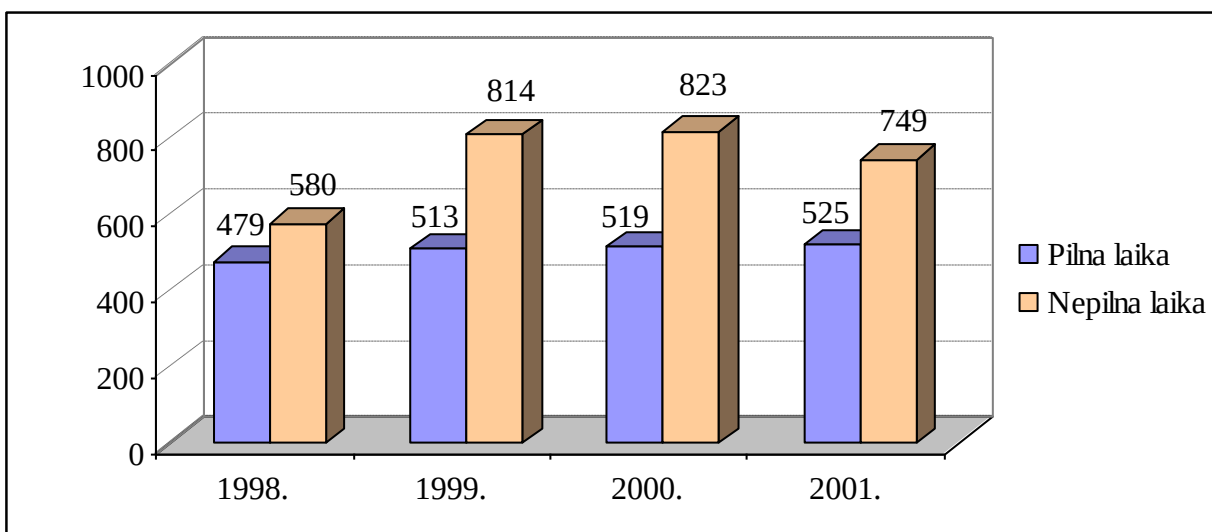
Pirmajos gados pēc neatkarības atjaunošanas līdz 1993.gadam studējošo skaits samazinājās un tad sāka nepārtraukti palielināties. 2001.gada 1.augustā kopējais studentu skaits LLU, ieskaitot jaunuzņemtos studentus, bija 9199. Pilna laika studentu skaits pamatstudijās pēdējos gados ir stabilizējies. Nepilna laika studējošo skaits pārsniedz pilna laika studentu skaitu.



Avots: LLU

10.4.attēls. LLU pilna un nepilna laika studējošo skaits pamatstudijās 1998. –2001.gadā

Arī maģistrantūrā studējošo skaits nepilna laika studijās ir lielāks par studējošo skaitu pilna laika studijās.



Avots: LLU

10.5.attēls. LLU pilna un nepilna laika studējošo skaits maģistrantūrā 1998. –2001.gadā

Augstskolai īpaši svarīgas ir zinātniskās studijas – doktorantūra. Doktorantūrai ir svarīga loma zinātniskā un akadēmiskā personāla atjaunotnei. Pilna laika doktorantu skaits ir bijis mainīgs, 1999.gadā tas bija 163, 2000.gadā – 145 un 2001.gadā –146. Arī nepilna laika doktorantu skaits ir bijis svārstīgs - 1999.gadā bija 27, 2000.gadā – 32 un 2001.gadā – 28. 2001.gadā ir palielinājies aizstāvēto promocijas darbu skaits, un kopumā tika aizstāvēti pieci promocijas darbi.

LLU mācībspēki līdzās studiju darbam ar katru gadu aktīvāk piedalās zinātnisko projektu un programmu konkursos. Tā 2001.gadā LLU mācībspēki veica pētījumus 94 zinātniskos projektos un četrās Latvijas Zinātnes padomes sadarbības programmās, kopumā 477 846 latu vērtībā, kā arī piedalījās 15 starptautiskos projektos.

Pēc studentu kopskaita LLU stabili ir trešā lielākā augstskola Latvijā aiz Latvijas Universitātes un Rīgas Tehniskās universitātes.

No valsts budžeta finansēto studējošo skaita prognoze

	Studējošo skaits 2000./ 2001.	Studējošo skaita prognoze uz 2006.	Pieaugums
LLU	3219	3500	9 %

Avots: LLU

2002.gadā LLU deviņās fakultātēs var apgūt 31 otrā līmeņa augstākās izglītības studiju programmu. Jaunākā studiju programma ir “Datorzinātnes un datorvadība”.

Var apgūt arī sešas pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas. Studiju programmu “Grāmatvedība un finanses” iespējams apgūt LLU nodaļā Jēkabpilī un studiju programmu “Uzņēmējdarbība un vadīšana” – Laidzē.

Mācību un zinātnisko darbu veic pedagogi, no kuriem vairāk nekā 42 % ir vecāki par 50 gadiem, bet no profesoru skaita - 25 % ir jaunāki par 50 gadiem. Lai gan, salīdzinot ar iepriekšējo gadu (45 un 18 %) situācija ir uzlabojusies, tomēr skaitļi rāda, ka jāturpina darbs pie mācībspēku sastāva atjaunošanas.

LLU un Norvēģijas Lauksaimniecības universitātes trīs gadu sadarbības rezultātā izstrādāta Latvijas – Norvēģijas starpvalstu programma “Pārtikas ražošana, lauksaimniecība un sabiedrība”. Tās ietvaros kopš 1999.gada notiek maģistra studijas programmā “Ekonomika un agrobizness”. 2001./2002.studiju gadā studijas uzsāka 30 maģistranti, t.sk. 10 maģistranti no Lietuvas un Igaunijas. Šī programma ļaus sagatavot augstākās kvalifikācijas speciālistus, nodrošinās ES līmeņa pētījumus, veicinās LLU akadēmiskā personāla kvalitatīvu atjaunošanu un stiprinās starptautisko sadarbību.

Starpvalstu projekta realizācija saskaņota ar Norvēģijas Lauksaimniecības universitāti, Norvēģijas vēstniecību Latvijā, ar Norvēģijas Ārlietu un Zemkopības ministriju. Norvēģi apņēmas nodrošināt studiju programmas intelektuālo pusi. Studiju programmas nodrošināšanai Norvēģijas puse ir atvēlējusi 3 milj. NOK 1999.-2003.gadam.

Ziemeļvalstu (NOVA) un Baltijas valstu lauksaimniecības universitāšu (BOVA) sadarbības programmas NOVA – BOVA ietvaros turpinās cieša sadarbība starp Ziemeļvalstu un Baltijas valstu lauksaimniecības universitātēm. Laika posmā no 1996. līdz 2001.gadam programmas ietvaros tika organizēti 47 NOVA- BOVA starptautiskie kursi dažādās lauksaimniecības, mežsaimniecības, veterinārmedicīnas u.c. zinātņu jomās. Kursi pārsvarā tika organizēti Baltijas valstīs, un tos vadīja Ziemeļvalstu un Baltijas valstu lauksaimniecības universitāšu lektori. Kopumā šajosursos piedalījās vairāk nekā 170 lektori un 840 studenti, un tas ir drošs potenciāls profesionālo sadarbības tīklu izveidei un starptautiskai sadarbībai. Cieša institucionāla sadarbība NOVA – BOVA programmas ietvaros norāda virzienus uz kopējas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu izglītības telpas izveidi lauksaimniecības, mežsaimniecības un veterinārmedicīnas zinātnēs.

Pēdējos gados studentiem aktuāla problēma ir kredīta saņemšanas iespējas. LLU studiju un studējošo kredīts tiek piešķirts pēc Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.220 “Kārtība, kādā tiek piešķirts, atmaksāts un dzēsts studiju kredīts un studējošā kredīts no kredītiestādes līdzekļiem ar valsts vārdā sniegtu galvojumu”, kuri apstiprināti 2001.gada 29.maijā. Šos kredītus studenti sāka saņemt ar 2001.gada 1.septembri. Studentiem kredītu izsniedz a/s Hansabanka, kura uzvarēja Finanšu ministrijas rīkotajā konkursā. Studenti vienlaicīgi var saņemt studiju un studējošo kredītu. No 1.septembra studiju kredītu pieprasīja 204 studenti, bet studējošo kredītu – 278 studenti. Saistības ar banku nokārtoja apmēram 56 % studentu.

10.3. Lauksaimniecības zinātne

2001.gadā Zemkopības ministrijas pārraudzības zinātniskajās institūcijās tika uzsākti 65 jauni Latvijas Zinātnes padomes finansēti pētījumi lauksaimniecības, ekonomikas, mežsaimniecības, bioloģijas un ūdenssaimniecības nozarē, kā arī turpinājās šādi sadarbības projekti:

- Zinātniskie pamati lauksaimniecības attīstībai Latvijā;
- Daudzfunkciju ekoloģiskās mežsaimniecības teorētiskie modeļi;
- Koksnes un augu valsts izejvielu materiāli;
- Latgales ekonomiskās un sociālās attīstības optimizācija.

Zemkopības ministrija no valsts pārvaldes institūcijām iedalītajiem līdzekļiem (kopējo līdzekļu sadali koordinē Izglītības un zinātnes ministrija) pasūtīja 36 pētījumu projektus 195 000 latu apmērā. Iegūtie pētījumu rezultāti ir būtiski Zemkopības ministrijas politikas sekmīgai realizācijai.

Konkursa “Sējējs – 2001” grupā “Zinātne lauksaimniecībai” tika piešķirtas trīs laureātu godalgas zinātniekiem, kuri guvuši izcilas sekmes zinātniskās pētniecības darbā un kuru pētījumu rezultāti realizēti, lai veicinātu un attīstītu lauksaimniecisko ražošanu un produkcijas pārstrādi.

10.4. Valsts subsīdijas zinātnei un izglītībai lauksaimniecībā

Nolikuma Nr.4 “Zemnieku izglītošana” ietvaros Ls 447,6 tūkst. apmērā tika subsidētas šādas programmas un pasākumi:

1. Kursi, mācību prakses, pēcdiploma studijas ārvalstu augstskolās, konferences. Šīs sadaļas ietvaros tika veikti sagatavošanas darbi 3.Centraālās un Austrumeiropas valstu lauksaimniecības konsultantu konferencei, tika atbalstīts 41 pieteikums kvalifikācijas paaugstināšanai ārzemēs.

2. Informatīvo materiālu sagatavošana un izplatīšana. Šīs sadaļas ietvaros tika subsidēta:

2.1.aktuālas informācijas izplatīšana masu medijos, piemēram, žurnālā “Agrotops”, raidījumā “Savai zemītei”, “Lauku saimnieks” u.c.;

2.2.ES un Latvijas lauksaimniecības politikas analīze, kura tika atspoguļota informatīvajā biļetenā “Eiro Agro Pols”;

2.3.tirgus un cenu informācijas apkopošana, analīze un izplatīšana lietotājiem (TICIS);

2.4.lauku saimniecību darba ekonomiskās informācijas datu tīkla pilnveidošana un analītisko materiālu izplatīšana lietotājiem, SUDAT;

2.5.lauksaimniecības zinātnieku, konsultantu, mācību spēku un ražotāju asociāciju sagatavoto informatīvo un izglītojošo materiālu sagatavošana un iespiešana, kā arī ar SAPARD saistīto dokumentu un veidlapu iespiešana.

3. Demonstrējumu saimniecības un citi pakalpojumi lauku uzņēmējiem. Šīs sadaļas ietvaros tika subsidēta:

3.1.demonstrējumu organizēšana un izvietošana saimniecībās (skat. Pieaugušo izglītošana);

3.2.Latvijas Lauksaimniecības un konsultāciju centra realizētā lauksaimnieku sagatavošana SAPARD biznesa plānu izstrādei, uzņēmumu grāmatvedības sakārtošana atbilstoši LR normatīvajiem aktiem, informācijas plūsmas izstrāde un ieviešana par jaunumiem ES strukturālo fondu saņemšanā, lauksaimnieku tālākizglītības koncepcijas izstrāde ES normatīvajiem aktiem atbilstoša tipveida slaucamo govju fermas būvprojekta izstrāde.

4. Lauksaimniecības izstādes un mācību kursi. Šīs sadaļas ietvaros tika subsidēta:

4.1.reģionālā lauksaimniecības izstāde Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācību un pētījumu saimniecībā “Vecauce”;

4.2.mācību kursi netradicionālajās lauksaimniecības nozarēs – lauku tūrismā, šitake sēņu audzēšanā, aītkopībā un kazkopībā.

I.Slokenberga (Tālr. 7027123)

11. Ieņēmumi un izdevumi lauksaimniecībā

Lauksaimniecības ienākumu novērtējums ir izstrādāts, apkopojot visa sektora datus par ražošanu, produkcijas izlietojumu, cenām, ražošanas resursu izmaksām un ienākumu pārdali. Tā mērķis ir parādīt galvenās tendences lauksaimniecības sektorā kopumā, uzrādot nozares ekonomiskos rādītājus, to veidošanos un sniedzot nelielu analīzi. Šim nolūkam ir izmantots Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins (LEK).

Nodaļā izmantotie skaitliskie rādītāji aprēķināti LVAEI, pamatojoties galvenokārt uz Centrālās statistikas pārvaldes, bet atsevišķos gadījumos arī citu institūciju, tai skaitā ZM un LLKC, apkopoto informāciju.

Sakarā ar to, ka statistikas informācija par statūtsabiedrībām un valsts saimniecībām līdz ziņojuma sastādīšanai vēl nav pilnā apjomā saņemta, dati par 2001.gadu, īpaši izmaksu un lauksaimnieku ienākumu jomā nav galīgie un pēc attiecīgās informācijas saņemšanas tiks precizēti.

11.1. Ražotā produkcija un tās vērtība

Lauksaimniecības kopējās un gala produkcijas apjomu un vērtību apkopo, akcentējot nozīmīgākos produkcijas veidus, kā arī to izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Atbilstoši jaunajai LEK metodikai gala produkcija ir daļa no kopējās saražotās produkcijas, izņemot patēriņu pašā saimniecībā sēklai, zudumus, lauksaimniecībā izmantoto lopkopības produkciju (piens lopbarībai u.c.), kā arī dažus produktus, kurus grūti uzskaitīt (ganību zāle, blakusprodukti).

Aplūkojot gala produkciju, ir novērots ražošanas fiziskā apjoma pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu (par 4,1%), tajā skaitā augkopībā - par 1,7%, lopkopībā - par 7,8%. Augkopības produktu ražošanas pieaugumu galvenokārt noteica apjoma pieaugums dārzeņiem (par 42%), cukurbietēm (18%), arī lopbarības kultūrām – siens, skābbarība u.c. (12%). Pretēji tam, būtisks samazinājums ir kartupeļu ražošanā (-23%), savukārt graudaugu kopražā palikusi iepriekšējā.

Lopkopībā ražošana ir palielinājusies visās nozīmīgākajās nozarēs. Tas saistīts galvenokārt ar iepirkuma cenu pieaugumu, kā arī labvēlīgākiem tirgus nosacījumiem, kurus lielā mērā noteica ārējie faktori (pasaules tirgus, importa ierobežojumi u.c.). Visvairāk palielinājās pārejā dzīvnieku produktu, tai skaitā kažokādu (par 40%), medus (par 72%) u.c. apjomi. Nozīmīgs pieaugums ir arī putnu gaļas (par 14%) un cūkgaļas (par 12%) ražošanā. Samazinājums konstatēts vienīgi vilnas, kā arī aitu gaļas ražošanā.

11.1.tabulas dati par dzīvnieku produkcijas apjomu ietver gan nokautos dzīvniekus, gan arī lopu dzīvsvara pieaugumu ganāmpulkā. Tieši ganāmpulkā esošo lopu dzīvsvara pieaugums radīja kopējo pieaugumu lopu un putnu sektorā, jo 2001.gads bija gandrīz vienīgais pēdējo 10 gadu laikā, kad lopu skaits kopumā palielinājās.

Produktu cenas. Produkcija ir novērtēta vidējās cenās (atšķirīgās cenās novērtējot pārdoto un saimniecībās uz vietas patērēto produkciju), tādēļ sakarā ar atšķirīgu produkcijas izlietojuma struktūru kopējās un gala produkcijas cenas ir atšķirīgas. Ja aplūkojam gala produkciju, tad, kā rāda attēls 11.1., augkopības produktu vidējās cenas ir palielinājušās par 3,5%, bet lopkopības produktu – par 12%. Augkopības produktu cenu izmaiņas lielā mērā nosaka saražotās produkcijas apjomi. Tiem produktiem, kuriem apjoms ir pieaudzis, cenām ir tendence samazināties, un otrādi. Izņēmums ir rapsis, un lielā mērā graudi, kur lielāka ir ārvalstu cenu ietekme. Turpretī lopkopībā vērojama tendence, ka tieši cena ir viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ietekmē ražošanas apjomus. Tādēļ, ievērojamā cenu pieauguma dēļ 2001.gadā paplašinājās arī ražošana, īpaši tajās nozarēs, kur ražošanas cikls ir īsāks (cūkkopība, putnkopība u.c.).

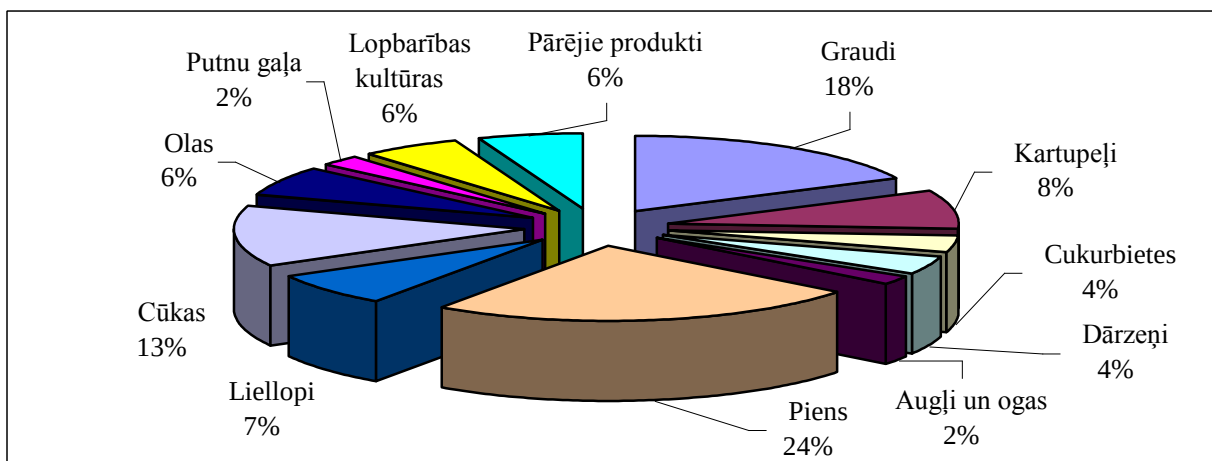
Straujākais cenu palielinājums 2001.gadā bija kartupeļiem, kuru vidējā cena gandrīz divas reizes - par 98% - pārsniedza 2000.gada cenu. No citiem izplatītākajiem augkopības produktiem cena pieauga rapsim (19%), kā arī augļiem un ogām (12%). Taču vairākiem produktiem cena samazinājās, visvairāk dārzeņiem (-28%), lopbarības kultūrām (-15%) un cukurbietēm (-7%).

Lopkopībā būtisks cenas palielinājums bija liellopu gaļai (par 31%), turklāt liellopu cena bija samērā stabila visa gada laikā. Nozīmīgs bija arī putnu gaļas (par 19%), cūkgaļas (par 13%) un piena (par 12%) vidējo cenu pieaugums. Lielākais pieaugums lopkopībā konstatēts trušu gaļas cenai (par 67%). Lopkopībā cenu pieaugums ir novērots gandrīz visiem produktiem, izņemot zirgus, medu un vilnu.

Vislielāko ietekmi uz gala produkcijas vērtības pieaugumu deva cenu palielinājums kartupeļiem (produkcijas vērtības pieaugums cenu ietekmē par Ls 12,6 milj.), pienam (par Ls 6,7 milj.) un liellopiem (par Ls 4,3 milj.).

Tomēr, ņemot vērā, ka valsts atbalstu galvenokārt saņem vidējās un lielās saimniecības, kuras skaita ziņā ir ievērojamā mazākumā, pozitīvās pārmaiņas ienākumu jomā neskar visu sektoru vienmērīgi. Izdevīgāki saimniekošanas nosacījumi pašlaik ir saimniekiem ar lielākiem ražošanas apjomiem, lai gan no videi draudzīgas ražošanas, nodarbinātības, sociālā u.c. viedokļiem ievērojamas priekšrocības ir arī nelielām ģimenes saimniecībām. Tas ir jautājums par valsts attīstības stratēģiju.

Novērtējot produkcijas vērtību bāzes cenās, tā ietver arī subsīdijas, kuras var attiecināt uz konkrēto produktu. Iekļaujot produktu subsīdijas, kā arī sniegtos lauksaimniecības pakalpojumus un nelauksaimnieciskās blakusdarbības, vidējās cenas lauksaimniecības nozarē ir palielinājušās par 7,2%. Tātad ir turpinājies cenu pieaugums, kas aizsākās jau 2000.gadā, kad cenas pieauga vidēji par 2,8%. Cenu pieaugums galvenokārt noteica arī produkcijas vērtības pieaugumu faktiskajās bāzes cenās par 11,5%. Ievērojamākais vērtības pieaugums ir lopkopībā - par 20,8%, kur bija ievērojami jāpalielina gan apjoms, gan cenu pieaugumi. Vērtības pieaugums augkopībā bijis par 5,2%, bet par 18% palielinājušās produktu subsīdijas (galvenokārt tās pieaugušas augkopībā – par 34%). Savukārt nelauksaimnieciskajām blakusdarbībām konstatēts samazinājums par 7%, ko galvenokārt noteica meža produkcijas apjoms samazinājums. Arī sniegto lauksaimniecisko pakalpojumu apjomi otro gadu pēc kārtas ir jūtami samazinājušies.



Avots: LEK.

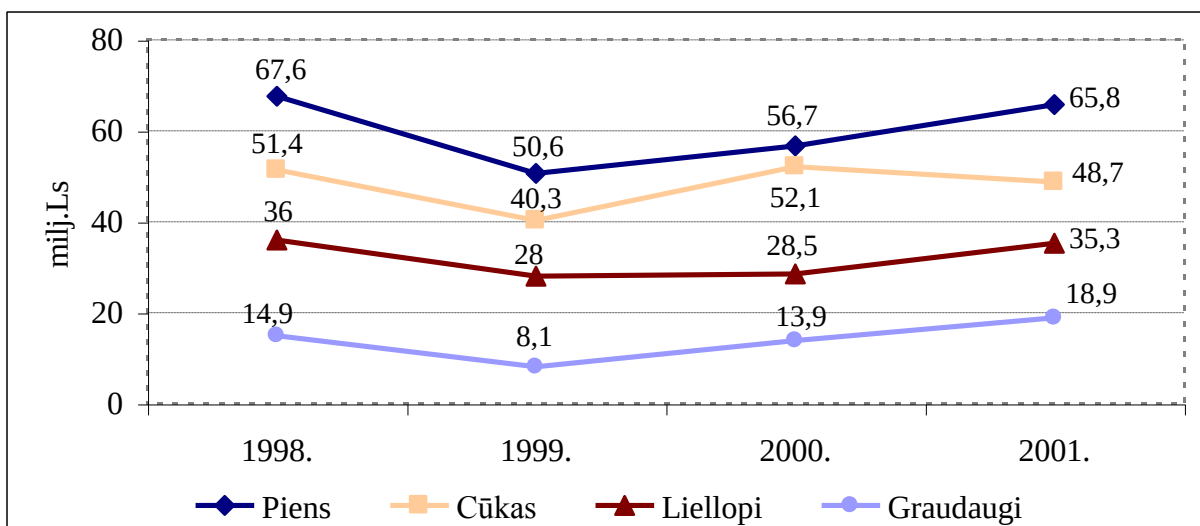
11.1. attēls. Lauksaimniecības gala produkcijas struktūra 2001.gadā

Attēls 11.1. parāda lauksaimniecības gala produkcijas struktūru (bāzes cenās).

Vislielākais īpatsvars, tāpat kā iepriekšējos gados, ir pienam (23%), graudiem (18%) un cūkgaļai (13%). Salīdzinot ar 2000. gadu, ir samazinājies graudaugu (no 21,5% līdz 18%) un pieaudzis kartupeļu (no 7% līdz 9,3%) īpatsvars lauksaimniecības preču struktūrā, bet

pārējo produktu īpatsvara izmaiņas ir nelielas. Lopkopības produktu īpatsvars kopējā struktūrā ir palielinājies no 53% līdz 56%.

Attēls 11.2. rāda dažu nozīmīgāko produkcijas veidu vērtības izmaiņas 1998.-2001. gadā. Pēc krasā samazinājuma, kas turpinājās līdz 1999. gadam ieskaitot, kopš 2000. gada galvenajās nozarēs ir novērots iegūtās produkcijas vērtības pieaugums, tomēr nevienā no trim lielākajām nozarēm nav sasniegts 1998. gada līmenis.



Avots: LEK.

11.2. attēls. Gala produkcijas vērtības dinamika atsevišķiem produkcijas veidiem 1998. - 2001.gadā (bāzes cenās)

2002.gada 1.ceturksnī saskaņā ar operatīvajiem datiem ir turpinājies produkcijas apjoma pieaugums. Lopkopības bruto produkcijas apjomi, salīdzinot ar 2001.gada 1.ceturksni, ir palielinājušies par 4,4%, bet lopkopības produktu cenas - par 0,4%. Šajā laikā cenas par 10-15% ir samazinājušās cūkgaļai, putnu gaļai un olām, bet palielinājušās liellopu gaļai un pienam.

Saražotās bruto produkcijas vērtība 2002.gada 1.ceturksnī pret iepriekšējo gadu ir palielinājusies par 3,1% (faktiskajās cenās).

11.1.tabula

Lauksaimnieciskā ražošana, starppatēriņš un pievienotā vērtība 2001.gadā

Nosaukums	Kopējās produkcijas			Gala produkcijas			Kopējās produkcijas izmaiņas (+/-) 2001. pret 2000.(%)			Gala produkcijas izmaiņas (+/-) 2001. pret 2000.(%)		
	apjomi	cena	vērtība	apjomi	cena	vērtība	daudzums	cena	vērtība	daudzums	cena	vērtība
	tūkst.t	Ls/t	milj.Ls	tūkst.t	Ls/t	milj.Ls						
PRODUKCIJA, KOPĀ	x	x	358,7	x	x	300,7	6,1%	5,9%	12,4%	4,1%	7,2%	11,5%
AUGU PRODUKTI	x	x	146,3	x	x	117,1	5,6%	4,8%	10,6%	1,7%	3,5%	5,2%
Graudaugi	9,28	55,2	51,2	802	55,6	44,6	0,0%	-6,0%	-5,0%	-3,0%	-5,0%	-9,0%
Kartupeļi	615,3	62,7	38,6	429,2	59,5	25,5	-18,0%	99,0%	64,0%	-23,0%	98,0%	52,0%
Cukurbietes	491,2	19,3	9,5	482,5	19,3	9,3	20,0%	-7,0%	12,0%	18,0%	-7,0%	10,0%
Rapsis	13	121,8	1,6	12,7	121,6	1,6	30,0%	19,0%	54,0%	29,0%	19,0%	53,0%
Svaigi dārzeņi	159,3	70,6	11,2	144,3	72,1	10,4	51,0%	-28,0%	8,0%	42,0%	-28,0%	3,0%
Svaigi augļi un ogas	50,3	126	6,3	43,5	126,5	5,5	4,0%	11,0%	15,0%	-4,0%	12,0%	7,0%
Lopbarības kultūras	x	x	17,9	x	x	15,3	8,0%	-12,0%	-5,0%	12,0%	-15,0%	-5,0%
Citi augu produkti	x	x	9,8	x	x	4,9	1,0%	-4,0%	-4,0%	-5,0%	7,0%	1,0%
DZĪVNIEKU PRODUKTI	x	x	177,3	x	x	148,5	8,3%	8,0%	17,0%	7,8%	12,1%	20,8%
Piens	845,9	90,5	76,5	669,6	93,6	62,6	3,0%	10,0%	13,0%	4,0%	12,0%	16,0%
Liellopi	44,4	437,4	19,4	41,6	437,7	18,2	7,0%	31,0%	40,0%	5,0%	31,0%	37,0%
Cūkas	43,9	812,9	35,7	42,6	813,5	34,7	11,0%	13,0%	25,0%	12,0%	13,0%	26,0%
Olas (milj.gab)	452,5	40,2	18,2	421	40,7	17,1	4,0%	3,0%	7,0%	3,0%	2,0%	6,0%
Mājputni	11,6	629,6	7,3	11,4	629,8	7,2	14,0%	20,0%	36,0%	14,0%	19,0%	35,0%
Citi dzīvnieku produkti	x	x	20,2	x	x	8,7	23,0%	-15,0%	5,0%	25,0%	4,0%	30,0%
Līgumdarbi lauksaimniecībā	x	x	3,2	x	x	3,2	-8,0%	2,0%	-6,0%	-8,0%	2,0%	-6,0%
Produktu subsīdijas	x	x	10	x	x	10	5,0%	12,0%	18,0%	5,0%	12,0%	18,0%
augkopībā	x		5,3	x		5,3	6,0%	27,0%	34,0%	6,0%	27,0%	34,0%
lopkopībā	x		4,6	x		4,6	8,0%	-5,0%	3,0%	8,0%	-5,0%	3,0%
Neatdalāmās blakusdarbības	x	x	22	x	x	22	-3,0%	-4,0%	-7,0%	-3,0%	-4,0%	-7,0%
Starppatēriņš, kopā	x	x	215,4	x	x	157,4	6,7%	0,6%	7,4%	4,4%	-0,3%	4,2%
Bruto pievienotā vērtība	x	x	143,3	x	x	143,3	3,7%	16,5%	20,8%	3,7%	16,5%	20,8%

Avots: LVAEI, izmantojot CSP u.c. avotu informāciju

11.2. Starppatēriņš un faktoru izmaksas

Ienākumi ir atkarīgi ne tikai no ražotās produkcijas vērtības, bet arī no izmaksām, kas saistītas ar tās ražošanu. Atbilstoši gala produkcijas pieejai, starppatēriņā ietilpst pirktu resursu un pakalpojumu izmaksas, kā arī to pašražoto resursu vērtība, kuri tika iekļauti gala produkcijā.

Tabula 11.2. apkopo svarīgāko starppatēriņa posteņu vērtību 1999.-2001. gadā. Tajā ir norādītas arī atsevišķu starppatēriņa resursu grupu fiziskā apjoma un cenu izmaiņas, kā arī šie starppatēriņa rādītāji kopumā. Informācija par resursu cenu izmaiņām tiek iegūta gan no CSP publicētajiem cenu indeksiem, gan izmantojot Tirgus un cenu informācijas sistēmas (LVAEI) datus par lauksaimniecības resursu cenām, gan LLKC apkopotās tehnisko pakalpojumu cenas.

2001. gadā starppatēriņa pieaugums saskaņā ar informāciju bijis proporcionāls produkcijas apjoma pieaugumam. Lauksaimniecības produkcijas salīdzināmās (2000. gada) cenās 2001. gadā palielinājies par Ls 11,1 milj. jeb par 4,1%, bet starppatēriņš salīdzināmās cenās ir pieaudzis par Ls 6,7 milj. jeb par 4,4%.

11.2.tabula

Lauksaimniecības starppatēriņš 1999. – 2001.gadā

Izmaksu veids	Vērtība, tūkst. Ls			Struktūra, %			Pārmaiņas (+, -)% 2001./2000.		
	1999.	2000.	2001.(p)	1998.	1999.	2000.	Daudzums	Cena	Vērtība
Sēkla un stādi, t.sk.	4.5	4.5	5.0	3	3	3	4	6	10
- sēkla no lauksaimn.	2.2	2.0	2.3	1	1	1	4	10	14
- sēkla un stādi (nelauks.)	2.3	2.5	2.7	2	2	2	4	3	7
Degviela un smērvielas	23.7	25.5	27.4	16	16	17	6	1	7
Elektroenerģija	7.2	7.0	7.1	5	5	4	1	0	1
Kurināmais	3.6	3.4	4.1	2	2	3	18	3	22
Mēslojums	8.9	9.7	13.9	6	6	9	38	3	43
Ķīmiskie augu preparāti	4.8	5.0	8.5	3	3	5	82	-6	72
Veterinārās izmaksas	4.7	4.9	5.2	3	3	3	2	5	7
Materiāli, darbarīki, apkope, remonts	8.1	6.9	7.1	5	5	4	3	-1	2
Lopbarība (kopā), t.sk.	68.5	60.5	59.3	46	41	38	1	-3	-2
- pirkta no nelauks. uzņ.	16.7	14.9	15.4	11	11	10	3	0	3
- pirkta no lauks. uzņ.	8.8	5.5	5.6	6	4	4	3	-2	1
- pašu saražotā	43.0	40.1	38.4	29	26	24	1	-5	-4
Darbi un pakalpojumi	7.7	8.6	8.9	5	6	6	2	2	5
Pārējās izmaksas	8.0	15.2	10.9	5	10	7	-30	2	-28
Starppatēriņš kopā	149.8	151.1	157.4	100	100	100	4.4	-0.3	4.2
t.sk. nelauksaimn. pirkumi	95.8	103.5	111.1	64	70	74	6.1	1.1	7.4

Avots: LEK

Starppatēriņa resursu vidējās cenas, ieskaitot pašražotos resursus, ir samazinājušās par 0,3%, bet to galvenokārt ietekmēja cenu samazinājums pašražotai lopbarībai par 5%. Turpretī pirktajiem resursiem cenas palielinājās par 1,1%.

Analizējot izmaiņas pa dažādiem izmaksu veidiem, redzams, ka strauji pieauguši izdevumi ķīmiskajiem augu preparātiem (par 72%), kā arī mēslošanas līdzekļiem (par 43%) un kurināmajam (par 22%). “Pārējo izmaksu” samazinājums par 28% skaidrojams ar to, ka 2000.gadā šīs izmaksas bija palielinājušās gandrīz 2 reizes.

Izdevumi tehnikas iegādei, kas pieder pie kapitālpēcēm, individuālajās saimniecībās 2001. gadā ir palielinājušies par 40% un sasniedz Ls 7,6 milj.. Celtniecības materiāli iegādāti par Ls 3,0 milj. (par 16% vairāk). Tas ir otrs zemākais līmenis pēdējos gados pēc straujā

krituma 2000.gadā. Ņemot vērā, ka aprēķinātais pamatlīdzekļu nolietojums to aizvietošanas vērtībā šajās saimniecībās ir Ls 23,6 milj. , var secināt, ka pamatlīdzekļi tikuši atjaunoti tikai par nepilnu pusi no nepieciešamā apjoma, lai saglabātu esošo nodrošinājumu ar lauksaimniecības pamatkapitālu. Acīmredzot to ir ietekmējuši ļoti zemie ienākumi 1999. un 2000.gadā, kā arī neskaidrās sektora attīstības perspektīvas, kuras vēl vairāk sarežģī neskaidrie ES nosacījumi.

Ražošanas nodokļus veido individuālo saimniecību samaksātais nekompensētais PVN (Ls 8,8 milj.), kā arī zemes un īpašuma nodokļi visās saimniecībās (Ls 5,2 milj.). Tik liels nekompensētais PVN veidojas tādēļ, ka tikai par nelielu daļu no saražotās produkcijas individuālās saimniecības saņem PVN 12% kompensāciju.

Pie subsīdijām ienākumu aprēķinā netiek uzskaitītas tās, kas tieši neietekmē lauksaimnieku ienākumus, tai skaitā tās summas, ko nesaņem paši lauksaimnieki, kā arī investīciju subsīdijas. Pie pēdējām tiek pieskaitītas subsīdijas, kas Latvijā tiek izmaksātas ražošanas tehniskai modernizācijai, augšņu ielabošanai, saimniecību efektivitātes celšanai u.c. Kopējā valsts subsīdiju summa, kas attiecināta uz ienākumiem un ir iekļauta LEK, 2001. gadā ir Ls 10,7 milj. (+24% pret 2000. gadu). Tām tiek pieskaitīta arī akcīzes nodokļa atmaksa, kas 2001. gadā jau otro gadu pēc kārtas ir ievērojami samazinājusies – šoreiz no Ls 8,2 milj. līdz Ls 6,5 milj. (par 21%).

Atbilstoši subsīdiju izmaksas objektam, kā arī informācijai par nozari, kas tās ir saņēmusi, subsīdijas iedala produktu un pārējās subsīdijās. Gandrīz visas no valsts subsīdiju fonda izmaksātās LEK iekļautās subsīdijas var attiecināt uz konkrētu produktu vai to grupu, tādēļ tās tiek uzskatītas par produktu subsīdijām.

Produktu subsīdiju apjoms, ko iekļauj produkcijas vērtībā, 2001. gadā ir palielinājies par 18% līdz Ls 9,95 milj. Šo pieaugumu galvenokārt izraisīja tiešo maksājumu palielināšana graudaugiem, linšķiedrai un slaucamajām govīm. Pavisam, ieskaitot akcīzes nodokļa atmaksu, valsts atbalsts sektora ienākumiem 2001. gadā ir bijis Ls 17,16 milj., kas ir par Ls 0,35 milj. jeb par 2% vairāk nekā 2000. gadā, bet par 5,2% mazāk nekā 1999.gadā. Šis samazinājums ir saistīts ar mazāk pieprasīto akcīzes nodokļa kompensāciju kopš 2000.gada, kas varētu būt saistīts ar sarežģīto kārtību šīs kompensācijas saņemšanā. To ietekmēja arī akcīzes nodokļa atmaksas normas samazināšanās.

11.3. Bruto un neto pievienotā vērtība

Bruto pievienoto vērtību aprēķina, no galaprodukcijas atņemot starppatēriņu. Tā raksturo nozares ražošanas rezultātus vērtības izteiksmē – starpību starp ražoto produkciju un mainīgajām izmaksām attiecīgā laika periodā .

Tabulā redzams, ka produkcijas vērtības palielinājums ir ievērojamāks nekā starppatēriņš (attieciņi par Ls 31.0 milj. un Ls 6,3 milj.), tādēļ ir pieaugusi arī nozares bruto pievienotā vērtība (BPV). BPV bāzes cenās (kurā ietilpst arī produktu subsīdijas) 2001. gadā sasniegusi Ls 143,3 milj. , kas ir par Ls 24,7 milj. jeb 20,8% vairāk nekā 2000. gadā. Šis rādītājs atpaliek no 1996. gada, kad BPV bija Ls 152,7 milj., taču 1997.-2000.gadā bija zemāka pievienotā vērtība nekā 2001.gadā.

Neto pievienotā vērtība (pieskaitot nesadalītās subsīdijas, bet atņemot ražošanas nodokļus un pamatkapitāla patēriņu) ir pieaugusi par Ls 20,4 milj. (23%).

11.4. Lauku saimniecību ienākumi

Lauku saimniecību ienākumi ir ražotāju guvums no lauksaimniecības un neatdalāmajām blakusdarbībām, kas ietver pašu lauksaimnieku darba samaksu, no kuras vēl nepieciešams samaksāt nodokļus no ienākuma (sociālo apdrošināšanu un ienākuma nodokli).

Ienākumus aprēķina, no neto pievienotās vērtības faktoru izmaksās atņemot maksājumus par nomātas zemes un aizņemtā kapitāla izmantošanu.

11.3. tabula.

Lauksaimniecības nozares ienākumu veidošanās svarīgākās pozīcijas 1999. – 2001.gadā (Ls milj.)

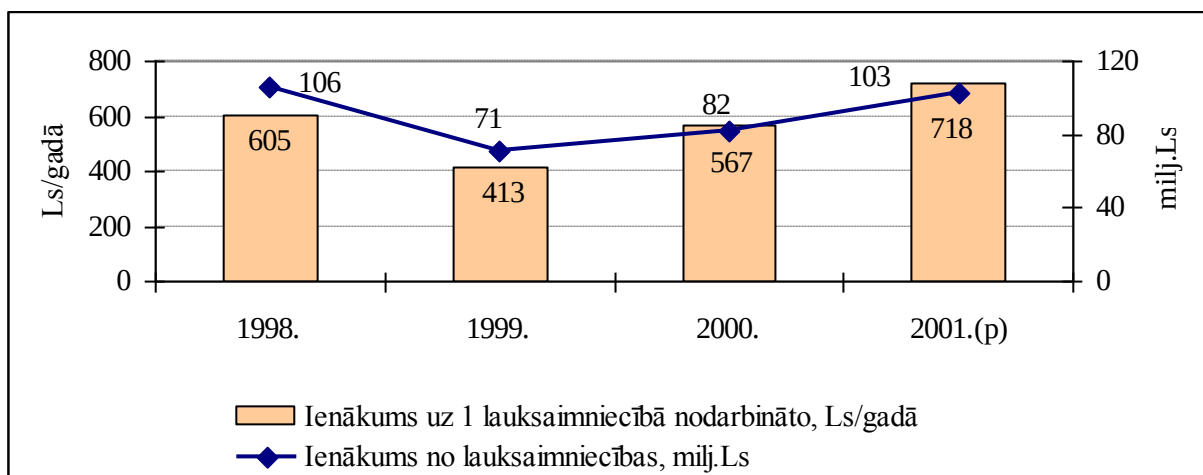
Rādītāji	Vērtība bāzes cenās (ar produktu subsīdijām)			Izmaiņas (+/-) %	
	1999.	2000.	2001.(p)	2000./1999.	2001./2000.
Augkopība	114,7	115,2	122,4	0	6
Graudaugi	40,3	52,1	48,7	29	-7
Rapsis	1,4	1,1	1,7	-26	57
Cukurbietes	10,4	8,5	9,6	-19	13
Lopbarības kultūras	17,0	16,1	15,3	-5	-5
Dārzeņi	10,1	10,3	10,6	2	3
Kartupeļi	24,8	17,0	25,7	-32	51
Augļi un ogas	5,6	5,1	5,5	-8	7
Citi augu produkti	5,1	5,1	5,4	-1	6
Lopkopība	111,1	127,5	153,2	15	20
Piens	50,6	56,7	65,8	12	16
Liellopi	8,1	13,9	18,9	71	36
Cūkas	28,0	28,5	35,3	2	24
Mājputni	4,9	5,3	7,2	8	35
Olas	14,2	16,2	17,1	14	6
Citi dzīvnieku produkti	5,2	6,8	8,8	30	30
Lauksaimniecības preču izlaide	225,8	242,7	275,5	7	14
Pakalpojumi	6,5	3,4	3,2	-48	-6
Neatdalāmās blakus darbības	20,0	23,6	22,0	18	-7
Lauks. "nozares" izlaide	252,3	269,7	300,7	7	11
Starppatēriņš	149,8	151,1	157,4	1	4
Bruto pievienotā vērtība	102,5	118,6	143,3	16	21
Subsīdijas, nesadalītas pa produktiem	11,6	8,4	7,2	-28	-14
Ar ražošanu saistītie nodokļi	11,6	13,7	14,0	18	3
Pamatkapitāla patēriņš	26,3	26,4	29,1	0	11
Neto pievienotā vērtība (faktorizmaksās)	76,2	86,9	107,3	14	23
Noma	1,2	0,8	1,1	-31	29
Kredītprocenti	4,1	3,8	3,5	-8	-6
Ienākumi lauku saimniecībās (bruto)	70,9	82,3	102,7	16	25
Nodokļi no ienākuma	6,4	5,2	5,1	-19	-3
Algoto darbinieku ienākumi	11,1	9,3	10,0	-17	8
Ģimenes darbaspēka ienākumi	53,4	67,9	87,7	27	29
Nodarbināto skaits l/s (tūkst. cilv.)	156,4	136,1	136,1	-13	0
Ienākumi uz vienu l/s nodarbināto Ls	413	567	718	37	27

Avots: LEK

2001.gadā bruto ienākumi lauku saimniecībās ir aprēķināti Ls 102,7 milj., kas ir par 25% vairāk nekā iepriekšējā gadā un vairāk nekā 1998.-1999.gadā, bet mazāk nekā 1995.-1997.gadā.

Pēc nodokļu samaksas, ka 2001. gadā tīrie ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto ir bijuši Ls 718 (mēnesī Ls 60), kas gan ir par 27% vairāk, salīdzinot ar 2000. gadu. Minētais līmenis joprojām ir ļoti zems un ir 52% no strādājošo vidējās neto darba samaksas 2001.gadā. Tiesa, ap 30% no lauksaimniecībā nodarbinātajiem strādā nepilnu darba laiku (avots: CSP darbaspēka apsekojums), tomēr tas būtiski nemazina lielo starpību starp lauksaimniecību un pārējām nozarēm.

Ienākumu dinamika 1998.-2001. gadā.



Avots: LEK

11.3. attēls. Ienākumi lauksaimniecībā 1998.- 2001. gadā

Šāds ienākumu līmenis nerada iespēju lauksaimniecības attīstībai un tās pamatfunkciju izpildei – nodrošināt Latvijas iedzīvotājus ar kvalitatīvu, veselībai derīgu pārtiku, kā arī radīt pieņemamus darba un dzīves apstākļus laukos, kas saglabātu un veicinātu lauku apdzīvotību un videi draudzīgu apstākļu uzturēšanu.

11.5. Produkcijas un resursu cenu indeksi

Lai spriestu par ražošanas efektivitāti un tās attīstību, ir nozīmīgi veikt analīzi arī salīdzināmās cenās. Šim nolūkam produkcija, starppatēriņš, pievienotā vērtība un ienākumi ir aprēķināti arī iepriekšējā gada cenās (11.4.tabula).

Tabulā redzams, ka 1998.-1999.gadā ar vienādu resursu patēriņu saražojot vienādu produkcijas daudzumu, faktiskā pievienotā vērtība bija tikai attiecīgi 88% un 78% no iepriekšējā gada līmeņa. To izraisīja gan straujais produkcijas cenu pazemināšanās, gan resursu cenu palielināšanās.

2000. un 2001. gadā šī tendence pagaidām vairs neturpinās, un 2000.gada BPV faktiskajās cenās jau bija par 6,8% lielāka nekā salīdzināmās 1999. gada cenās. Savukārt 2001.gadā cenu izraisītais BPV pieaugums jau bija 16,5%, ko radīja produkcijas cenu vidējais pieaugums par 7,1%, un starppatēriņa cenu samazinājums par 0,3%.

Līdzīgi BPV cenu indeksiem tiek iegūti arī ienākumu indeksi. Novērtējot 2000.gada cenās produkciju, starppatēriņu, kā arī pamatlīdzekļu cenas, iegūstam, ka cenu izmaiņas palielinājušas lauksaimnieku ienākumus par 24,4%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Savukārt 2000. gadā ienākumi palielinājās uz cenu izmaiņu rēķina bija par 10,2%, bet kopējais pieaugums - 14%. Jāpiebilst, ka šie ir nominālie indeksi, t.i., neņemot vērā naudas pirktpējas krišanos inflācijas rezultātā.

Uzreiz jāatzīmē, ka šie rezultāti nenozīmē labvēlīgus, nozares attīstībai, apstākļus, bet ir saistīti ar daļēju lauksaimniecības produktu cenu atgūšanos pēc to straujā samazinājuma 1998.-1999. gadā. Tomēr jāatzīmē, ka negatīvs “cenu šķēru” efekts (lauksaimniecības produktu cenu nelabvēlīgākas izmaiņas, salīdzinot ar resursu cenām) bija vērojams praktiski visu deviņdesmito gadu laikā, un nelielās pozitīvās pārmaiņas pēdējos divos gados to nekompensē.

11.4. tabula.

Lauksaimniecības galvenie ekonomiskie rezultāti faktiskajās un salīdzināmajās cenās 2000.-2001.gadā, milj. Ls

	Cenu indekss 98/97	Cenu indekss 99/98	2000.		Star-pība (+/-)	Cenu indekss 00/99	2001. (n)		Star-pība (+/-)	Cenu indekss 01/00
			1999.g cenās	2000.g cenās			2000. g. cenās	2001. g. cenās		
L/s”nozares” izlaide	0,946	0,914	262,3	269,7	7,42	1,028	280,8	300,7	19,9	1,071
Starppatēriņš	1,021	1,020	151,2	151,1	-0,17	0,999	157,8	157,4	-0,4	0,997
Bruto pievienotā vērtība	0,878	0,784	111,0	118,6	7,60	1,068	123,0	143,3	20,3	1,165
Pamatlīdzekļu patēriņš	1,056	1,000	26,4	26,4	0,00	1,000	29,0	29,1	0,1	1,005
Citas faktoru izmaksas	1,000	1,000	9,9	9,9	0,00	1,000	11,4	11,4	0,0	1,000
Ienākumi l/s “nozarē”	0,832	0,709	74,7	82,3	82,3	1,102	82,6	102,7	20,2	1,244

Avots: LEK.

Šī analīze liecina par, ka resursu patēriņa samazināšanos uz produkcijas vienību salīdzināmās cenās ik gadu vidēji par 3-4%.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Apkopojot lauksaimniecības sektora ekonomiskos rādītājus par 2001. gadu, konstatēts, ka šajā sektorā sakarā ar cenu un apjomu pieaugums lielākai produktu daļai ir radījies:

- produkcijas vērtības pieaugums par 11,5% (par Ls 31 milj.)
- bruto pievienotās vērtības pieaugums par 21% (par Ls 24,7 milj.)
- lauku saimniecību ienākumu pieaugums par 25% (par Ls 20,4 milj.).

Galvenie pieauguma faktori :

- ražotās produkcijas apjoma palielinājums par 4,1%, ko visvairāk ietekmēja produkcijas apjomu pieaugums lopkopībā par 7,8%;
- produkcijas realizācijas cenu palielinājums kopumā par 7,2%, tai skaitā lopkopības produktiem par 12% (īpaši liellopiem - par 31%, putniem - par 19%, cūkām - par 13%, pienam - par 12%), kā arī neparasti liels cenu pieaugums kartupeļiem (par 98%);
- atšķirībā no 1996.-1999. gada, 2001. gadā nebija novērojams negatīvs “cenu šķēru” efekts, kas līdz šim ar izmantoto resursu un ražotās produkcijas cenu neproporcionālo izmaiņu dēļ radīja lauksaimniecībā lielus zaudējumus. Taču 2001.gadā cenas lauksaimniecības gala produkcijai palielinājās vidēji par 7,2%, bet cenas starppatēriņa resursiem samazinājās par

0,3% (tai skaitā pirktajiem starppatēriņa resursiem cenas palielinājās par 1,1%). Cenu izmaiņas radīja pozitīvu iespaidu uz ienākumiem.

Trie ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto (bez nodokļiem) saskaņā ar aprēķiniem palielinājušies par 27%, tomēr tas ir tikai Ls 718 gadā jeb Ls 60 mēnesī (52% no statistiski vidējās neto darba samaksas Latvijā). Ienākumu līmenis ir aptuveni atjaunojies 1995.-1997.gadu līmenī, izklūstot no 1998.-2000.gada krīzes, tomēr tas ir nepietiekams ražošanas attīstībai un lauksaimniecības pamatfunkciju izpildei Latvijā. To pierāda joprojām neizmantotais lauksaimniecības potenciāls Latvijā, kā arī zema pašnodrošinājuma līmenis ar vairākiem nozīmīgiem produktiem.

Šajā laikā lauksaimniecības attīstību kavē pārstrādes sektors, jo tieši sekmīga un konkurētspējīga pārstrādes sektora uzņēmumi, kuri spētu iepirkt lauksaimniecības produktus par pieņemamām cenām, ir nozīmīgs nosacījums lauksaimniecības nozaru attīstībai (kā to pierāda pieredze atsevišķās nozarēs). Tādēļ būtu lietderīgi pievērst valsts uzmanību arī šī sektora attīstībai.

Valsts līdzsvarotai attīstībai būtu lietderīgi veicināt ne tikai lielo, bet arī nelielo lauku saimniecību attīstību, jo tās spēj saražot tādu produkciju un pildīt citas funkcijas laukos, kas nav pa spēkam lielajām. Piemēram, vienīgi salīdzinoši nelielās saimniecībās iespējams saimniekot ar bioloģiskām metodēm. Tās pilda arī nozīmīgu sociālo lomu. Taču pašreizējie tirgus nosacījumi nerada iespēju šīm saimniecībām līdzvērtīgi pārdot savu produkciju, jo ir ierobežoti pārdošanas kanāli. Tādēļ būtu veicināma mazo uzņēmumu kooperācija, kā arī kredīti mazo saimniecību attīstībai.

Izvērtējot 2002.gada 1.pusgada tendences, secināms, ka nelabvēlīgu iespaidu uz ienākumiem atstāj cenu samazināšanās cūkgaļas un putnu gaļas sektorā; iespējamās problēmas arī citur. Saskaņā ar pašreizējām prognozēm ienākumi 2002.gadā varētu saglabāties aptuveni 2001.gada līmenī, ja nenotiks kādas būtiskas neparedzētas izmaiņas ražošanā vai tirgus nosacījumos.

A. Vēveris (Tālr. 7553370)

L. Dambiņa (Tālr. 7553370)

12. Lauksaimniecības ražošanas rezultātu salīdzinājums ar citu valstu attiecīgā gada rezultātiem

12.1. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā

Salīdzinot ar Eiropas Savienības kandidātvalstīm (12.1. tab.), redzams, ka lauksaimniecībā nodarbināto skaits Latvijā ir viens no augstākajiem, tomēr tas ir zemāks nekā vidēji 12 kandidātvalstīs (27,8%). Lauksaimniecībā nodarbināto līmeni Latvijā pārsniedz tādas valstis kā Rumānija – vairāk kā 3 reizes, Lietuva un Polija. Latvijas lauksaimniecības IKP īpatsvars tautsaimniecībā ir viens no zemākajiem starp Eiropas Savienības kandidātvalstīm, bet uz pusi augstāks nekā vidēji Eiropas Savienībā.

12.1. tabula

Lauksaimniecības pamatrādītāji Eiropas Savienības kandidātvalstīs 2000. gadā

Valsts	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme		Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars %	Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības īpatsvars IKP %
	tūkst. ha	% no kopējās zemes platības		
Latvija	2488	39	13,5	4,1
Lietuva	3489	53	19,6	6,9
Igaunija	1001	22	7,4	4,7
Slovākija	2444	50	6,7	4,1
Čehija	4282	54	7,4	3,4
Ungārija	5854	63	4,8	3,9
Polija	18220	58	18,8	2,9
Slovēnija	491	34	9,9	2,9
Rumānija	14811	62	45,2	11,4
Bulgārija	5582	56	11,3	15,8
KV – 13	100296	54	27,8	6,9
ES – 15	131619	41	4,3	2,0

Avots: European Commission Directorate – General for Agriculture

Visām kandidātvalstīm, izņemot Slovēniju, Igauniju, Kipru, Maltu, lauksaimniecībā izmantojamās zemju platības ir lielākas nekā Latvijā. Latvijā ir zems lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpatsvars, vēl mazāks ir tikai Igaunijai (22%) un Slovēnijai (34% no kopējās zemes platības).

12.2. Lopkopība

Visās trīs Baltijas valstīs 2001. gadā, pēc vairāku gadu tendences mājlopu skaitam samazinoties, vērojams mājlopu skaita palielinājums. Vislielākais liellopu skaita pieaugums ir Igaunijā (15,3%), Latvijā tas ir 4,9%, bet Lietuvā tikai 0,5%. Cūku skaita pieaugums Igaunijā ir 38,5%, Lietuvā – 18,1%, Latvijā – 8,9%.

Mājlopu skaits visa veida saimniecībās Baltijas valstīs 2000. un 2001.gadā tūkst.

	Gads	Liellopi	t.sk. govīs	Cūkas	Mājputni
Latvija	2000.	366,7	204,5	393,5	3104,6
	2001.	384,7	209,1	428,7	3621,2
	2001/2000. %	104,9	102,2	108,9	116,6
Lietuva	2000.	748,3	438,4	855,6	5576,5
	2001.	751,7	441,8	1010,8	6576,1
	2001/2000. %	100,5	100,8	118,1	117,9
Igaunija	2000.	243,8	130,7	268,3	-
	2001.*	281,0	133,7	371,7	-
	2001/2000. %	115,3	102,3	138,5	
Latvija/Lietuva 2001. %		51,2	47,3	42,4	55,1
Latvija/ Igaunija 2001. %		136,9	156,4	115,3	

*provizorisks dati

Avots: nacionālo statistikas pārvalžu dati

Salīdzinot lopkopības nozares attīstības tendences starp Eiropas Savienības kandidātvalstīm, redzams, ka jau ilgāku laiku vērojams pakāpenisks mājlopu skaita samazinājums. Izņēmums ir vienīgi Slovēnija, kur govju un cūku skaits pēdējos gados ir palielinājies.

Vislielākais govju skaita samazinājums 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu, ir Lietuvā (par 18,6%), Igaunijā (par 17,6%), Latvijā (par 0,5%) un Čehijā (par 4,8%), bet cūku skaita samazinājums –Lietuvā (par 26%), Igaunijā (par 17,8%), Polijā (par 12,5%). Latvijā cūku skaits samazinājies par 2,8%. Mājputnu skaita izmaiņās starp kandidātvalstīm vērojamas ļoti atšķirīgas un mainīgas tendences.

Mājlopu skaits visa veida saimniecībās Eiropas Savienības kandidātvalstīs 1998. – 2000. gadā (tūkst.)

	Govīs			Cūkas			Mājputni		
	1998.	1999.	2000.	1998.	1999.	2000.	1998.	1999.	2000.
Latvija	242	206	205	421	405	394	3209	3237	3105
Lietuva	538	494	438	1159	936	856	6749	6372	5576
Igaunija	159	144	131	326	286	268	2636	2462	
Slovākija	284	274	271	1593	1562	1488	13117	12247	13580
Čehija	642	615	611	4001	3688	3594	30222	30784	23043
Polija	3542	3418	3098	19168	18538	17122	50017	49526	48274
Slovēnija	202	209	213	592	558	603	-	-	-
Rumānija	1844	1794	1769	7097	7194	5848	66620	69480	69143

Avots: nacionālo statistikas pārvalžu dati

Analizējot pēc mājlopu skaita uz 100 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes (12.4 tab.), šis rādītājs Latvijai ir viens no zemākajiem starp ES kandidātvalstīm, sevišķi pēc govju skaita (8,4 uz 100 ha LIZ). Pēc cūku un mājputnu skaita uz 100 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes Latvija arī atpaliek no Baltijas valstīm, bet vēl vairāk visas Baltijas valstis atpaliek no pārējām kandidātvalstīm.

Mājlopu skaits uz 100 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes 2000.gadā

	Govis	Cūkas	Mājputni
Latvija	8,4	17,2	145,0
Lietuva	12,6	29,0	188,5
Igaunija	13,1	26,7	246,0
Slovākija	11,1	60,9	555,7
Čehija	14,3	83,9	538,1
Polija	17,0	94,0	265,0
Slovēnija	43,3	122,8	-
Rumānija	11,9	39,5	466,8

Avots: nacionālo statistikas pārvalžu dati

12.3. Lauksaimniecības produkcijas ražošana

Latvijā, salīdzinot ar 2000. gadu, 2001. gadā piena ražošanas apjomi palielinājušies par 2,8%, Lietuvā - par 15%, Igaunijā - par 9,3% (12.5. tabula). Piena ražošanas apjomi galvenokārt pieauguši uz izslaukumu pieauguma rēķina. Latvijā olu ražošanas apjomi pieauguši par 3,5%, bet Igaunijā - par 8,1%. Vienīgi Latvijā 2001. gadā vērojams minimāls graudu ražošanas apjomu pieaugums (par 0,5%), Lietuvā un Igaunijā tas attiecīgi samazinājies par 11,7% un 1,8%. Kartupeļu ražošanas apjomi visās Baltijas valstīs ir samazinājušies, Latvijā - par 17,6%, Lietuvā - par 41,1%, Igaunijā - par 31%.

Lauksaimniecības produkcijas ražošana Baltijas valstīs 2000. un 2001. gadā

	Gads	Gaļa	Piens	Olas	Graudi	Kartupeļi
Latvija	2000	93,3	825,0	437,1	923,6	747,1
	2001	89,8	846,2	452,5	928,0	615,3
	2001/2000, %	96,2	102,6	103,5	100,5	82,4
Lietuva	2000	247,0	1560,0	665	2657,7	1791,6
	2001		1794,0		2345,3	1054,4
	2001/2000, %		115,0		88,3	58,9
Igaunija	2000	85,0	628,7	255,3	588,1	450,0
	2001	90,2	687,0	276,0	578,0	310,4
	2001/2000, %	106,1	109,3	108,1	98,2	69,0
Latvija/Lietuva 2001, %			47,2		39,6	58,4
Latvija/ Igaunija 2001, %		84,6	123,2	163,5	160,6	198,2

Avots: nacionālo statistikas pārvalžu dati

Salīdzinot Eiropas Savienības kandidātvalstis, viens no lielākajiem gaļas ražošanas apjomu samazinājumiem laika periodā no 1998. līdz 2000. gadam vērojams Lietuvā, Čehijā, Slovākijā (16%), Igaunijā (15%). Latvijā gaļas ražošana samazinājusies par 5,2%, bet Slovēnijā gaļas ražošana pieaugusi par 2,8%.

Visās valstīs piena ražošanas apjomi laikā no 1998.-2000. gadam samazinās, bet visvairāk - Baltijas valstīs: Latvijā, Lietuvā un Igaunijā attiecīgi par 13%, 20% un 14%. Vienīgi Slovēnijā attiecībā pret 1998. gadu ir palielinājies par 8,4 %. Arī Igaunijā 2000. gadā bija vērojams neliels pieaugums attiecībā pret 1999. gadu.

Lauksaimniecības produktu ražošana visa veida saimniecībās Eiropas Savienības kandidātvalstīs, 1998. – 2000. gadā (tūkst. t)

	Gaļa (dzīvmasā)			Piens			Olas		
	1998.	1999.	2000.	1998.	1999.	2000.	1998.	1999.	2000.
Latvija	97	96	93	950	799	825	456	416	437
Lietuva	294	274	247	1930	1714	1560	793	729	665
Igaunija	100	101	85	730	626	629	305	275	255
Slovākija	379	356	327	1142	1073	1067	1544	1166	1095
Čehija	917	876	792	2716	2736	2708	2615	3307	3067
Polija	-	1701	1487	-	11915	11494	-	7462	7620
Slovēnija	250	253	257	581	615	630	1853	1768	1695
Rumānija	1672	1521	1414	5433	5256	5163	5331	5668	5711

Avots: Nacionālo statistikas pārvalžu dati

Olu ražošanas apjomi laika posmā no 1998. līdz 2000. gadam visās Eiropas Savienības kandidātvalstīs, izņemot Latviju, Čehiju, Rumāniju un Poliju, katru gadu ir samazinājušies.

12.4. Lauksaimniecības produkcijas vieta ārējā tirdzniecībā

Viens no svarīgākajiem lauksaimniecības nozares rādītājiem ir tas, cik lielu vietu produkcija ieņem ārējā tirdzniecībā.

Lauksaimniecības produkcijas ārējā tirdzniecība kandidātvalstīs 1999. –2000. gadā

	Īpatsvars kopējā importā %		Īpatsvars kopējā eksportā %	
	1999.	2000.	1999.	2000.
Latvija	13,1	13,4	5,7	5,4
Lietuva	11,5	10,5	12,9	11,4
Igaunija	14,3	10,3	9,2	4,3
Slovākija	7,0	6,4	3,8	3,5
Čehija	6,5	5,8	4,4	4,5
Ungārija	3,7	3,6	9,1	8,0
Polija	7,4	6,7	8,9	8,4
Slovēnija	7,0	6,4	4,3	3,5
Rumānija	8,1	7,6	5,8	3,6
Bulgārija	7,1	6,2	16,2	10,5
KV - 13	7,1	6,5	8,8	6,4
ES - 15	6,8	5,7	6,6	6,2

Avots: European Commission Directorate – General for Agriculture

Lielākais lauksaimniecības produkcijas īpatsvars kopējā importā ir Latvijai. Salīdzinot ar 1999. gadu, 2000. gadā tas ir palielinājies par 0,3%, tajā pašā laikā citās ES kandidātvalstīs šis rādītājs samazinās. Kopumā vērtējot, visām Baltijas valstīm ir liels lauksaimniecības produkcijas īpatsvars kopējā importa struktūrā. Tas svārstās 10,3 % - 13,1 % robežās, turklāt tas ievērojami pārsniedz kandidātvalstu vidējo līmeni, kā arī vairāk nekā divas reizes - Eiropas Savienības valstu līmeni.

Lielākā lauksaimniecības produkcijas eksportētājvalsts ir Lietuva – 11,4% kopējā eksportā ieņem lauksaimniecība. Latvijā lauksaimniecības īpatsvars kopējā eksporta struktūrā (5,4%) ir vistuvāk Eiropas Savienības vidējam līmenim (6,2%).

Salīdzinot ar 1999. gadu, redzams, ka 2000. gadā visās valstīs, izņemot Čehiju, lauksaimniecības produktu eksporta īpatsvars kopējā eksportā samazinās.

SECINĀJUMI UN KOPSAVILKUMS

- Latvijā lauksaimniecības IKP īpatsvars tautsaimniecībā ir viens no zemākajiem starp Eiropas Savienības kandidātvalstīm, bet uz pusi augstāks nekā vidēji Eiropas Savienībā.
- Latvijā lauksaimniecībā nodarbināto īpatsvars ir viens no augstākajiem.
- Pēc mājlopu skaita uz 100 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes Latvijai ir viens no zemākajiem rādītājiem Eiropas Savienībā.
- Latvijai tāpat kā lielākajā Eiropas Savienības kandidātvalstu daļā piemīt tendence samazināties saražotās lauksaimniecības produkcijas apjomiem (līdz 2000.g.).
- Lauksaimniecības produkcija visām trim Baltijas valstīm ieņem nozīmīgu vietu ārējā tirdzniecībā, tomēr Latvijā ir salīdzinoši zems lauksaimniecības produkcijas īpatsvars eksportā.

A.Sabitovs (Tālr. 7027544)

13. Sagatavotie normatīvo aktu projekti 2001.gadā

Saeimā iesniegtie

- 2001.gada 25.janvārī pieņemts likums “Līgums par starptautiskas organizācijas izveidošanu zivsaimniecības attīstībai Austrumu un Centrālajā Eiropā (EUROFISH)”. (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 8.februāri)
- 2001.gada 22.februārī pieņemts likums “Grozījumi Lauksaimniecības likumā” (Likums stājas spēkā ar 20.03.2001.)
- 2001.gada 1.martā pieņemts likums “Grozījumi likumā “Par akcīzes nodokli naftas produktiem”” (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 23.martu).
- 2001.gada 15.martā pieņemts likums “Par Daudzgadējo finansu līgumu starp Latvijas Republiku un Eiropas Komisiju Eiropas Kopienas vārdā” (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 29.martu).
- 2001.gada 24.maijā pieņemts likums “Grozījumi Lauku atbalsta dienesta likumā” (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 20.jūniju.)
- 2001.gada 30.maijā pieņemts likums “Grozījumi likumā “Par ievedmuītas nodokļa (tarifa) likmēm un muitas tarifu kvotām, kas piemērojamas Eiropas Kopienas izcelsmes lauksaimniecības precēm”” (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 27.jūniju)
- 2001.gada 18.oktobrī pieņemts likums “Grozījumi Zvejniecības likumā” (Likums stājas spēkā ar 2001.gada 20.novembri)
- 2001.gada 1.novembrī pieņemts Mēslošanas līdzekļu aprites likums (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.jūlijā)
- 2001.gada 20.decembrī pieņemts likums “Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)
- 2001.gada 13.decembrī pieņemts likums “Grozījumi Lauksaimniecības likumā” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)
- 2001.gada 13.decembrī pieņemts likums “Grozījumi likumā “Par Latvijas labības tirgu un valsts labības rezervi”” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)
- 2001.gada 13.decembrī pieņemts likums “Grozījumi likumā “Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību”” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)
- 2001.gada 13.decembrī pieņemts likums “Grozījumi Pārtikas aprites uzraudzības likumā” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)
- 2001.gada 13.decembrī pieņemts likums “Grozījumi Veterinārmedicīnas likumā” (Likums stājas spēkā 2002.gada 1.janvārī)

Ministru kabinetā iesniegtie

- 2001.gada 2.janvārī pieņemti noteikumi Nr.3 “Noteikumi par rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos”.
- 2001.gada 10.janvārī pieņemts rīkojums Nr.18 “Par meža atjaunošanas drošības naudas atlikuma nodošanu”.
- 2001.gada 23.janvārī pieņemti noteikumi Nr. 34 “Nemedājamo sugu indivīdu iegūšanas, Latvijas dabai neraksturīgo savvaļas dzīvnieku ieviešanas (introdukcijas), kā arī dzīvnieku populācijas atjaunošanas dabā (reintrodukcijas) atļauju izsniegšanas kārtība”.
- 2001.gada 30.janvārī pieņemti noteikumi Nr. 45 “Mikroliedumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.
- 2001.gada 6.februārī pieņemti noteikumi Nr.56 “Grozījumi Ministru kabineta 2000.gada 11.janvāra noteikumos Nr.17 “Zemkopības ministrijas nolikums””.
- 2001.gada 6.februārī pieņemti noteikumi Nr.53 “Noteikumi par dārzeņu pavairojamo materiālu”.
- 2001.gada 6.februārī pieņemti noteikumi Nr.54 “Cūku labturības prasības”.

- 2001.gada 6.februārī pieņemti noteikumi Nr.55 "Teļu labturības prasības".
- 2001.gada 13.februārī pieņemti noteikumi Nr. 66 "Noteikumi par augļu koku un ogulāju pavairojamo materiālu".
- 2001.gada 13.februārī noteikumi Nr. 67 "Makšķerēšanas noteikumi".
- 2001.gada 13.februārī noteikumi Nr. 68 "Higiēnas prasības maltas gaļas un gaļas izstrādājumu ražošanai un izplatīšanai".
- 2001.gada 20.februārī pieņemti noteikumi Nr. 76 "Grozījums Ministru kabineta 1999.gada 16.februāra noteikumos Nr.48 "Noteikumi par valsts nodevu par speciālas atļaujas (licences) izsniegšanu atsevišķiem uzņēmējdarbības veidiem"".
- 2001.gada 20.februārī pieņemti noteikumi Nr. 77 "Grozījums Ministru kabineta 1997.gada 7.oktobra noteikumos Nr.348 "Atsevišķu uzņēmējdarbības veidu licencēšanas noteikumi"".
- 2001.gada 27.februārī pieņemti noteikumi Nr. 85 "Noteikumi par zivju izkraušanas kontroli un zivju tirdzniecības un transporta objektu, noliktavu un ražošanas telpu pārbaudi".
- 2001.gada 27.februārī pieņemti noteikumi Nr. 90 "Mežaudzes novērtēšanas kārtība".
- 2001.gada 27.februārī pieņemti noteikumi Nr. 92 "Cukurbiešu piegādes apjomu noteikšanas kārtība cukurbiešu audzētājiem".
- 2001.gada 27.februārī pieņemti noteikumi Nr. 93 "Cukura ražošanas kvotu veidi, to piešķiršanas kārtība un virskvotas cukura glabāšanas un realizācijas kārtība".
- 2001.gada 27.februārī pieņemti noteikumi Nr. 94 "Meža zemes transformācijas kārtība".
- 2001.gada 28.februārī pieņemts rīkojums Nr. 117 "Par koku ciršanas maksimālo apjomu 2001.-2005.gadam".
- 2001.gada 28.februārī pieņemts rīkojums Nr. 126 "Par valsts labības ražošanas un patēriņa 2001.gada bilanci".
- 2001.gada 5.martā pieņemts rīkojums Nr.127 "Par valsts cukura ražošanas un patēriņa 2001.gada bilanci".
- 2001.gada 5.martā pieņemts rīkojums Nr.128 "Par cukura ražošanas kvotu 2001.gadam".
- 2001.gada 6.martā pieņemti noteikumi Nr.106 "Pārtikas uzņēmumu atzišanas un reģistrācijas kārtība".
- 2001.gada 6.martā pieņemti noteikumi Nr.108 "Meža ieaudzēšanas un plantāciju mežu noteikumi".
- 2001.gada 6.martā pieņemti noteikumi Nr.107 "Noteikumi par obligātajām nekaitīguma un marķējuma prasībām pārtikas kazeīniem un pārtikas kazeinātiem".
- 2001.gada 6.martā pieņemti noteikumi Nr.109 "Noteikumi par profesionālās kvalifikācijas prasībām meža inventarizācijai un meža apsaimniekošanas plānošanai".
- 2001.gada 6.martā pieņemti noteikumi Nr.110 "Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas kārtība".
- 2001.gada 13.martā pieņemti noteikumi Nr.121 "Nacionālās augu šķirņu padomes nolikums".
- 2001.gada 20.martā pieņemti noteikumi Nr.135 "Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliedz zemi, kuru aizņem jaunaudzis un apmežojumi jaunaudžu vecumā".
- 2001.gada 20.martā pieņemti noteikumi Nr.134 "Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 2.jūlija noteikumos Nr.246 "Noteikumi par valsts robežas šķērsošanas vietu noteikšanu un robežkontroles punktu un robežpārejas punktu izvietojumu uz Latvijas Republikas valsts robežas"".
- 2001.gada 20.martā pieņemti noteikumi Nr.136 "Ciltsdokumentācijas kārtošanas noteikumi".
- 2001.gada 20.martā pieņemti noteikumi Nr.140 "Kārtība, kādā lauksaimniecības produkcijas ražotājiem atmaksājams akcīzes nodoklis par dīzeļdegvielu (gāzeļļu)".
- 2001.gada 3.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.157 "Lopbarības augu sēklaufzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi".

- 2001.gada 3.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.158 “Valsts ciltsgrāmatas kārtošanas noteikumi”.
- 2001.gada 3.aprīlī pieņemts rīkojums Nr.190 “Par lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, mežizstrādē un kokapstrādē izmantojamo mašīnu atbilstības novērtēšanas institūcijas pagaidu pilnvarošānu”.
- 2001.gada 3.aprīlī pieņemts rīkojums Nr.191 “Par valsts nekustamās mantas Preiļu rajona Aglonas pagasta Jaunaglonā, Rušonas ielā 11, nodošanu Preiļu rajona pašvaldības īpašumā”.
- 2001.gada 10.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.167 “Valsts meža dienesta un Valsts veterinārā dienesta ierēdņu amati, kuriem var nepiemērot Valsts civildienesta likuma 7.panta 10.punktā noteiktos ierobežojumus”.
- 2001.gada 10.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.168 “Grozījums Ministru kabineta 2000.gada 27.jūnija noteikumos Nr.217 "Sanitārās robežinspekcijas kontrolei pakļauto preču saraksts un kontroles kārtība””.
- 2001.gada 11.aprīlī pieņemts rīkojums Nr.202 “Par valsts dzīvojamās mājas "Vecbūdienieki" Kuldīgas rajona Skrundas pilsētā ar lauku teritoriju nodošanu Skrundas pilsētas ar lauku teritoriju pašvaldības īpašumā”.
- 2001.gada 11.aprīlī pieņemts rīkojums Nr.207 “Grozījumi Ministru kabineta 1998.gada 29.aprīļa rīkojumā Nr.203 "Par Zivju fonda padomes sastāvu””.
- 2001.gada 17.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.172 “Eļļas augu un šķiedraugu sēkļaudzēšanas un sēkļu tirdzniecības noteikumi”.
- 2001.gada 17.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.173 “Noteikumi par jēlcukura ieviešanas daudzumu un kārtību”.
- 2001.gada 19.aprīlī pieņemts rīkojums Nr.223 “Par pretendentu un ierēdņu vērtēšanas komisiju”.
- 2001.gada 30.aprīlī pieņemti noteikumi Nr.182 “Grozījums Ministru kabineta 1997.gada 7.oktobra noteikumos Nr.348 "Atsevišķu uzņēmējdarbības veidu licencēšanas noteikumi””.
- 2001.gada 8.maijā pieņemti noteikumi Nr.187 “Higiēnas prasības gaļas sadalīšanai, iesaiņošanai un iepakošanai”.
- 2001.gada 8.maijā pieņemti noteikumi Nr.188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība”.
- 2001.gada 8.maijā pieņemti noteikumi Nr.189 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā”.
- 2001.gada 15.maijā pieņemti noteikumi Nr.194 “Personām pārdotā vaislinieku bioprodukta un transplantēto embriju izlietojuma uzskaites kārtība”.
- 2001.gada 15.maijā pieņemti noteikumi Nr.195 “Grozījums Ministru kabineta 1999.gada 19.oktobra noteikumos Nr.355 "Augu karantīnas noteikumi””.
- 2001.gada 16.maijā pieņemts rīkojums Nr.255 “Par valsts dzīvokļa Gulbenes rajona Tīrzas pagasta Vectroškās nodošanu Tīrzas pagasta pašvaldības īpašumā”.
- 2001.gada 16.maijā pieņemts rīkojums Nr.261 “Par nekustamā īpašuma Kuldīgā, Vakara ielā 9, saglabāšanu valsts īpašumā”.
- 2001.gada 22.maijā pieņemti noteikumi Nr.211 “Vaislinieku, to bioprodukta un transplantējamo embriju sertifikācijas kārtība”.
- 2001.gada 22.maijā pieņemti noteikumi Nr.212 “Meža monitoringa veikšanas kārtība”.
- 2001.gada 29.maijā pieņemti noteikumi Nr.217 “Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā”.
- 2001.gada 30.maijā pieņemts rīkojums Nr.286 “Par SAPARD programmas uzraudzības komitejas izveidošanu”.
- 2001.gada 19.jūnijā pieņemti noteikumi Nr.262 “Grozījumi Ministru kabineta 2000.gada 15.augusta noteikumos Nr.282 "Olu produktu aprites noteikumi””.
- 2001.gada 19.jūnijā pieņemti noteikumi Nr.263 “Meža aizsargjoslu ap pilsētām noteikšanas metodika”.

- 2001.gada 19.jūnijā pieņemti noteikumi Nr.264 “Grozījums Ministru kabineta 2000.gada 27.jūnija noteikumos Nr.217 "Sanitārās robežinspekcijas kontrolei pakļauto preču saraksts un kontroles kārtība””.
- 2001.gada 5.jūnijā pieņemti noteikumi Nr.221 “Labības tirgus intervences noteikumi 2001./2002.gadā”.
- 2001.gada 27.jūnijā pieņemts rīkojums Nr.322 “Par valsts meža zemes piešķiršanu zinātniskās izpētes vajadzībām”.
- 2001.gada 3.jūlijā pieņemti noteikumi Nr.295 “Grozījums Ministru kabineta 2001.gada 29.maija noteikumos Nr.217 "Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā””.
- 2001.gada 3.jūlijā pieņemti noteikumi Nr.300 “Mājputnu olu marķēšanas un higiēnas prasības pārtikas aprītē”.
- 2001.gada 3.jūlijā pieņemti noteikumi Nr.302 “Ātri sasaldēto pārtikas produktu aprites noteikumi”.
- 2001.gada 10.jūlijā pieņemti noteikumi Nr.312 “Dekoratīvo augu pavairojamā materiāla noteikumi”.
- 2001.gada 11.jūlijā pieņemts rīkojums Nr.346 “Par Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienesta pilnvarojumu”.
- 2001.gada 17.jūlijā pieņemti noteikumi Nr. 320 “Latvijas augu šķirņu katalogs”.
- 2001.gada 7.augustā pieņemti noteikumi Nr.359 “Licencētās rūpnieciskās zvejas kārtība”.
- 2001.gada 31.jūlijā pieņemti noteikumi Nr.349 “Grozījumi Ministru kabineta 1995.gada 3.oktobra noteikumos Nr.291"Suņu un kaķu turēšanas noteikumi””.
- 2001.gada 7.augustā pieņemti noteikumi Nr.367 “Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu”.
- 2001.gada 28.augustā pieņemti noteikumi Nr.385 “Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumi un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtība”.
- 2001.gada 11.septembrī pieņemti noteikumi Nr.398 “Meža atjaunošanas noteikumi”.
- 2001.gada 20.septembrī pieņemts rīkojums Nr.460 “Par nekustamā īpašuma Rīgā, Daugavgrīvas ielā 8, saglabāšanu valsts īpašumā”.
- 2001.gada 26.septembrī pieņemts rīkojums Nr.482 Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 30.maija rīkojumā Nr.286 "Par SAPARD programmas uzraudzības komitejas izveidošanu”.
- 2001.gada 26.septembrī pieņemts rīkojums Nr.477 Par ēku (būvju) Ļaudonā, Dzirnau ielā 7, nodošanu Madonas rajona Ļaudonas pagasta pašvaldības īpašumā”.
- 2001.gada 2.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.424 “Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 20.februāra noteikumos Nr.79 “Ierēdnim izvirzāmās obligātās prasības — augstākā izglītība — piemērošanas kārtība un termiņš””.
- 2001.gada 2.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.427 “Gaļas produktu ražošanas noteikumi”.
- 2001.gada 2.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.428 “Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 13.februāra noteikumos Nr.68 "Higiēnas prasības maltas gaļas un gaļas izstrādājumu ražošanai un izplatīšanai””.
- 2001.gada 9.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.434 “Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 2.jūlija noteikumos Nr.246 “Noteikumi par valsts robežas šķērsošanas vietu noteikšanu un robežkontroles punktu un robežpārejas punktu izvietojumu uz Latvijas Republikas valsts robežas””.
- 2001.gada 9.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.435 “Lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības prasības”.
- 2001.gada 9.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.436 “Noteikumi par obligātajām nekaitīguma prasībām un maksimāli pieļaujamo zāļu atlieku daudzumu dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktos”.

- 2001.gada 23.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.450 “Eksperimentos un zinātniskos nolūkos izmantojamo dzīvnieku turēšanas, izmantošanas, tirdzniecības un nogalināšanas kārtība”.
- 2001.gada 23.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.456 “Meža attīstības fonda nolikums”.
- 2001.gada 23.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.451 “Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 20.augusta noteikumos Nr.293 “Noteikumi par maksimāli pieļaujamo pesticīdu atlieku daudzumu dzīvnieku izcelsmes produktos””.
- 2001.gada 31.oktobrī pieņemts Ministru prezidenta rīkojums Nr.370 “Grozījumi Ministru prezidenta 2001.gada 12.marta rīkojumā Nr.86 “Par darba grupu sarunām ar celulozes rūpnīcas potenciālajiem investoriem””.
- 2001.gada 16.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.459 “Dzīvnieku mākslīgās apsēklošanas staciju un embriju transplantācijas uzņēmumu atbilstības kritēriji un reģistrēšanas kārtība”.
- 2001.gada 30.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.460 “Putnu un trušu gaļas aprites noteikumi”.
- 2001.gada 6.novembrī pieņemti noteikumi Nr.467 “Grozījums Ministru kabineta 2001.gada 11.septembra noteikumos Nr.398 “Meža atjaunošanas noteikumi””.
- 2001.gada 13.novembrī pieņemti noteikumi Nr.477 “Dzīvnieku izcelsmes atkritumproduktu pārstrādes un iznīcināšanas kārtība”.
- 2001.gada 13.novembrī pieņemti noteikumi Nr.478 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums”.
- 2001.gada 13.novembrī pieņemti noteikumi Nr.479 “Noteikumi par rūpniecisko zveju teritoriālajos ūdeņos un ekonomiskās zonas ūdeņos”.
- 2001.gada 20.novembrī pieņemti noteikumi Nr.491 “Piena, apstrādāta piena un piena produktu aprites noteikumi”.
- 2001.gada 11.decembrī pieņemti noteikumi Nr.509 “Grozījums Ministru kabineta 2001.gada 27.februāra noteikumos Nr.90 “Mežaudzes novērtēšanas kārtība””.
- 2001.gada 19.decembrī pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.615 “Par bezpeļņas organizācijas valsts uzņēmuma “Valsts medību saimniecība” likvidāciju”.
- 2001.gada 19.decembrī pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.622 “Par zemesgabala Valmierā, Raiņa ielā 19, pirkšanu”.
- 2001.gada 18.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.528 “Grozījumi Ministru kabineta 1998.gada 14.jūlija noteikumos Nr.247 “Ārkārtējo situāciju valsts operatīvās komisijas nolikums””.
- 2001.gada 18.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.525 “Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 22.jūnija noteikumos Nr.225 “Aizsargjoslu ap dzīvnieku kapsētām noteikšanas metodika””.
- 2001.gada 18.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.524 “Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 10.aprīļa noteikumos Nr.167 “Valsts meža dienesta un Valsts veterinārā dienesta ierēdņu amati, kuriem var nepiemērot Valsts civildienesta likuma 7.panta 10.punktā noteiktos ierobežojumus””.
- 2001.gada 18.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.527 “Grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 8.maija noteikumos Nr.185 “Noteikumi par prasībām savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvā un savvaļas dzīvnieku kolekciju izveidošanai””.
- 2001.gada 18.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.526 “Grozījums Ministru kabineta 2001.gada 6.marta noteikumos Nr.107 “Noteikumi par obligātajām nekaitīguma un marķējuma prasībām pārtikas kazeīniem un pārtikas kazeinātiem””.
- 2001.gada 27.decembrī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.540 “Kārtība, kādā izveidojama vienota administrēšanas sistēma atbalstam laukiem, lauksaimniecībai, zivsaimniecībai un mežsaimniecībai”.
- 2001.gada 27.decembrī pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.643 “Par Mežotnes arodividusskolas likvidāciju”.

- 2001.gada 27.decembrī pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.641 “Par valsts mantas nodošanu Jēkabpils rajona pašvaldības īpašumā”.
- 2001.gada 21.decembrī pieņemts Ministru kabineta rīkojums Nr.623 “Par zemesgabalu Jēkabpils rajona Krustpils pagastā pirkšanu”.

S.Griģaļūna (Tālr. 7027087)

SAĪSINĀJUMI

ADNS	DZĪVNIEKU INFEKCIJAS SLIMĪBU ZIŅOŠANAS SISTĒMA
ANIMO	DZĪVNIEKU KUSTĪBAS REĢISTRĀCIJAS SISTĒMA
BO	BEZPEĻŅAS ORGANIZĀCIJA
BOVA	BALTIJAS VALSTU LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTES
BPV	BRUTO PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA
BTL	BRĪVĀS TIRDZNIECĪBAS LĪGUMS
CAEV	CENTRĀLĀS UN AUSTRUMEIROPAS VALSTIS
CCC	CŪKU CILTSDARBA CENTRS
CSP	CENTRĀLĀ STATISTIKAS PĀRVALDE
EA	LAUKSAIMNIECĪBAS KOMPONENTE
EBTA	EIROPAS BRĪVĀS TIRDZNIECĪBAS ASOCIĀCIJAS VALSTIS
EK	EIROPAS KOMISIJA
EPPO	EIROPAS UN VIDUSJŪRAS AUGU AIZSARDZĪBAS TĪKLS
IAKS	INTEGRĒTĀS ADMINISTRATĪVĀS KONTROLES SISTĒMA
IKP	IEKŠZEMES KOPPRODUKTS
KLP	KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA
KN	KOMBINĒTĀ NOMENKLATŪRA
KV	ES KANDIDĀTVALSTIS
LAD	LAUKU ATBALSTA DIENESTS
LAF	LAUKU ATTĪSTĪBAS FONDS
LEK	LAUKSAIMNIECĪBAS EKONOMISKAIS KOPAPRĒĶINS
LIZ	LAUKSAIMNIECĪBĀ IZMANTOJAMĀ ZEME
LLKC	LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS KONSULTĀCIJU CENTRS
LLU	LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTE
LOSP	LAUKSAIMNIEKU ORGANIZĀCIJU SADARBĪBAS PADOME
LPCS	LATVIJAS PIENSAIMNIEKU CENTRĀLĀ SAVIENĪBA
LSA	LAUKSAIMNIECĪBAS STATŪTSABIEDRĪBU ASOCIĀCIJA
LVAEI	LATVIJAS VALSTS AGRĀRĀS EKONOMIKAS INSTITŪTS
NOVA	ZIEMEĻVALSTU LAUKSAIMNIECĪBAS UNIVERSITĀTES
NVS	NEATKARĪGO VALSTU SAVIENĪBA
PSO	NĪDERLANDES PALĪDZĪBAS PROGRAMMAS ES KANDIDĀTVALSTĪM
PTO	PASAULES TIRDZNIECĪBAS ORGANIZĀCIJA
PVD	PĀRTIKAS UN VETERINĀRAIS DIENESTS
SAPARD	EIROPAS SAVIENĪBAS LAUKSAIMNIECĪBAS UN LAUKU ATTĪSTĪBAS PIRMSIESTĀŠANĀS PROGRAMMA
SUDAT	LAUKU SAIMNIECĪBU UZSKAITES DATU TĪKLS
TICIS	TIRGUS CENU INFORMĀCIJAS SISTĒMA
VAS	VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA
VCIDAC	VALSTS CILTSDARBA INFORMĀCIJAS DATU APSTRĀDES CENTRS
VIP	VALSTS INVESTĪCIJU PROGRAMMA
VITA	VALSTS INFORMĀCIJAS TĪKLA AĢENTŪRA
VITAB	VALSTS IEKŠĒJĀ TIRGUS AIZSARDZĪBAS BIROJS
VLR	VISLIELĀKĀS LABVĒLĪBAS REŽĪMS
VNDP	VALSTS NOZĪMES DATU TĪKLS
VVMDC	VALSTS VETERINĀRMEDICĪNAS DIAGNOSTIKAS CENTRS
VZBV	VALSTS ZINĀTNISKAIS BEZPEĻŅAS UZŅĒMUMS
ZM	ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA